

శ్రీః

ఋగ్వేద స్మారబ్రాహ్మణ

నిత్యకర్తాష్టకమ్.

సస్వరాఽధ్యప్రయోగమ్.

“స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః”

బ్రహ్మశ్రీ “వేంపటి వేంకటసోమయాజినా,” తృతీయ

పుత్రేణ “సుబ్రహ్మణ్య సోమయాజినా” గ్రంథితం

“ఆయుర్వేదవిశారద” “గోవిందవర్ణుల వెంక

ట్రానుశర్కణా మునిఖండారహస్థిత

స్వకీయ శ్రీపండితరాయముద్ర

ణాలయే” ముద్రాపితం

ప్రకాశితమ్ చ

ప్రథమ ముద్రాణకుః ౧౯౦౦.

౧౯౩౭

—

Printer & Publisher
"Ayurveda Visarada,,
G. Venkatrama Sarma
Panditharaya Press
Munganda.
5-March-1937.

విజ్ఞప్తి.

గమనింపు:— బ్రహ్మయజ్ఞాంగ దేవతర్పణములో మొదట గొన్ని స్త్రోపకములు, అవిష్ణుస్త్రోపకములు, అసితర్పణము చేసినతరువాత 3 ప్రజాపతిస్త్రోపకములు మొదలు “ఏవమగతానితృప్యతు” వరకు దర్పణ చేయవలెను. ఋషితర్పణలో ౧౨ “మహాసూక్తాస్త్రోపకములు” తరువాత “౧౩ సనకస్త్రోపకము, ౧౪ సనందన..., ౧౫ సనాతన..., ౧౬ సనత్కుమార..., ౧౭ సనత్కుజాత..., ౧౮ కపిల..., ౧౯ హణ్తు..., ౨౦ పంచశిఖాస్త్రోపకము” యని చేర్చుకొనవలెను.

పురుషసూక్త దేవతార్చనయందు పీఠపూజాయనంతరము పీఠనైవేద్యమును పూజాంతమునంగు శంఖనైవేద్యమును జేర్చుకొనవలయును.

యజ్ఞోపవీత ధారణములో (333 స్తుతలో)

ఇతిసంకల్ప్య	(ఇట్లు సంకల్పించి)	తరువాత
పూర్వవత్ ద్వితీయయజ్ఞో	వైమంత్రిముచెప్పి	అవ, యజ్ఞోప
పవీతం ధృత్వా	చేచి	వీతమును ధరించి యాచమించి

తృతీయ యజ్ఞోపవీతధారణమ్

ఉత్తరీయార్థం తృతీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే

ఇతిసంకల్ప్య	అనిసంకల్పించి
పూర్వవత్ తృతీయయజ్ఞోప	వైమంత్రిముచే 3వ యజ్ఞోపవీత
వీతం ధృత్వా ద్విగాచమ్య	మును ధరించి రెండుసార్లులాచ
	మించి

పూర్వోక్త + + ప్రిత్యరమ్ యజ్ఞో పవీతాంగ
యథాశక్తి గాయత్రీమంత్రజపం కరిష్యే

(న్యూనపూర్వకముగా గాయతీ)మంత్రజపముజేసి)

తత్సద్బ్రహ్మర్పణమస్తు ॥

జీవోపవీత విసరనమ్

(ఉపవీతవిసర్జనే కేచిదిమం శ్లోకంపఠంతే)

శ్రో॥ ఉపవీతః చిన్నతంతుం జీర్ణం కశ్మలదూషితం ।

విస్మజామి యశోబ్రహ్మ వనోచ్ఛ్లేర్థాయురస్తుమే ॥

ఇతి జ్ఞాముపవీతమున్ముచ్చ పైశ్చోకమును చెప్పి ప్రాతఃస్నానం

జ లేవిస్సొజ్జ

పీతమును దీసి నీటిలోవేచి

ద్విగాచమేత్

రెండు సార్లు చమించివలెను.

గ్రంథ. సుగ్రహకర్త నగు నేను పరీధావి సంవత్సరములో “తైత్తిరీయ స్మార్త బ్రాహ్మణ నిత్యకర్మాష్టక” మనుగ్రంథముఁజూచి, ఋగ్వేదములోఁగూడనిట్టిగ్రంథరాజమున్న బాగుండుననిఁచి యనేక పండితులతో ముచ్చటింపగ బ్రయోజనము లేకపోయెను. కాని ఈశ్వరానుగ్రహముసలననాకోరిక నేటికి కార్యరూపముఁదాల్చెను. ఇది పండితులచేఁ బరిశోధింపబడెను. పండితులిందుగల లోపములఁ దెలిపిన ద్వితీయముద్రణములో సవరించగల వాడను.

ఇటు పండితవిధేయుడు

వేపటి సుబ్రహ్మణ్యసోమయాజులు.

— విషయసూచిక. —

విషయసంఖ్య.

పుటలు.

1	1 శ్రీభగవద్గీర్ధన	1
2	2 శ్రీగురుచార్యగీర్ధన	1
3	3 కృతీసమగ్రణమ్	2
4	ఉపోద్ఘాత పరికరణమ్.	1
5	1 భూమిక	
6	2 అష్టాచర్వాదిశతస్కారవివరణమ్	2
7	3 నిత్యకర్మాష్టకవివరణమ్	15
8	4 నిత్యకర్మాచక్రముణిక	16
9	5 ప్రాతస్మరణమ్	19
10	6 ప్రాతస్సూక్తమ్	24
11	7 ఆచమనవిధానమ్	28
	సామాన్యవిషయాణి	28
12	8 శ్లోతాచమనలక్షణమ్	29
13	9 స్మృత్యాచమనలక్షణమ్	32
14	10 పురాణాచమనలక్షణమ్	36
	తీర్థముల వివరణ హస్తము	
15	11 ప్రాణాగ్రామమ్	41
	మండ్రవివరణము	44
16	12 సంకల్పమ్	44
17	13 స్వశాఖావిషయే	47
18	౧ (౧) స్నానప్రకరణమ్	1

19	1 ప్రమాణవచనాని	1
20	2 స్నానవిధానమ్	4
21	3 గంగాధ్యానాని వస్త్రవిష్పీడనమ్	5
22	4 మధ్యాహ్నస్నానవిధి:	22
23	5 మంత్రస్నానమ్	26
24	6 సముద్రస్నానమ్ వస్త్రధారణ	30
25	7 ప్రమాణవచనాని	36
26	8 వస్త్రధారణవిధి: ఊర్ధ్వపుండ్రధారణవిధి	37 40
27	9 ప్రమాణవచనాని	40
28	10 ప్రయోగమ్	41
29	11 భస్మధారణ	46
30	12 ప్రమాణవచనాని	46
31	13 ప్రయోగము	48
32	౧. (౨) సంధ్యావందన ప్రకరణమ్.	51
33	1 సంధ్యావందనకాలము	51
34	2 త్రికాలసంధ్యావందనమ్	51
35	3 సంకల్పాదితర్పణాంతమ్	51
36	౨. జపప్రకరణమ్	66
37	1 జపాదివిధిపాదనపర్యంతమ్	66
38	౩. హోమప్రకరణమ్	88
39	1 అగ్నిప్రజ్వలనవిధి:	88
40	2 అగ్నికార్యమ్	88

41	3 అగ్ని కార్యలోపస్థాయశ్చిత్తమ్	98
42	4 ఔపాసనమ్	98
43	5 సమిధాఘానము	110
44	6 ప్రమాణవచనాని	110
45	7 సమిదారోపణమ్	110
46	8 పునరౌపాసనమ్	111
47	9 సమస్యహోమః	114
48	10 పక్షుహోమః	115
49	11 లఘుపునస్సంధానమ్	117
50	12 వేదికాయాం మార్జాల నిష్ఠీచనే స్థాయశ్చిత్తమ్	119
51	13 సూక్ష్మగ్రహణహోమాః	120
52	14 చంద్రగ్రహణహోమాః	122
53	ర. బ్రహ్మాయజ్ఞ ప్రకరణమ్	125
54	1 బ్రహ్మాయజ్ఞ కాలః	125
	2 బ్రహ్మాయజ్ఞః	126
	గి. తర్పణ ప్రకరణమ్	
55	1 ప్రమాణవచనములు	141
56	2 తర్పణవిధి	141
57	3 యమతర్పణమ్	145
58	4 ప్రమాణవచనములు	145
59	5 తర్పణవిధి	146
60	6 భీష్మతర్పణము	146
	ఁ. దేవతార్చన ప్రకరణమ్	
61	1 పంచాయతనస్థాపనప్రమాణశ్లోకః	148

62	12 బోధాయనసూత్రదేవతార్చన	149
63	3 సాలగ్రామతీర్థప్రాశనవిధి	189
64	4 పురుషసూక్తవిధానమ్	191
65	5 శివాష్టోత్రం శతనామావళిః	220
66	6 శ్రీకృష్ణాష్టోత్రం శతనామావళిః	223
67	7 సూర్యాష్టోత్రం శతనామావళిః	225
68	8 గణపత్యష్టోత్రం శతనామావళిః	228
69	9 అంబికాష్టోత్రం శతనామావళిః	230
70	10 శ్రీరామాష్టోత్రం శతనామావళిః	233
71	11 శ్రీశంకరాచార్యాష్టోత్రం శతనామావళిః	236
72	12 గురుధ్యానప్రకారః	247
73	13 గోపూజాప్రకరణమ్	250
74	2. వైశ్వదేవ ప్రకరణమ్	252
75	1 మంత్రపాఠః	252
76	2 ప్రమాణవచనములు	254
77	3 వైశ్వదేవవిధి	256
78	4 వాయుసబలిః	271
	వైశ్వదేవచక్రము	„
79	5 విధురవైశ్వదేవ	274
80	6 విధురస్య దేవయజ్ఞవిచారః	279
81	౮. అతిథి ప్రకరణమ్	281
82	1 ప్రమాణవచనము	281
83	2 అతిథిలక్షణమ్	282

84	3 భోజనవిధి	286
85	4 దిజ్ఞీయమగ	286
86	5 కామ్యభోజనమ్	286
87	6 అన్నోపస్థానమ్	288
88	7 చిత్రగుప్త బలప్రక్షేపణమ్	289
89	8 ప్రాణాహుతయగ	291
90	9 ప్రజాపతిధ్యానమ్	282
91	10 ప్రతిపత్ స్థాలీపాకగ	298
92	11 స్థాలీపాక పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్	330
93	12 యజ్ఞోపవీత ధారణమ్	330
94	13 మహాసారమంత్రపాఠగ	334
95	14 మన్యుసూక్తాని	346
96	15 రుద్రసూక్తాని	349
97	16 ఐషుక్తమ్	355
98	17 గాఢీషుక్తమ్	360
99	18 సర్వసూక్తమ్	362
100	19 దేవీసూక్తమ్	363
101	20 సూక్తార్థాని	364

— సాంకేతాని. —

ప= మా= పరాశరమాధవీయమ్

ఋ= సం= ఋగ్వేదసంహిత

అష్ట= అష్టకమ్

మం= మండలమ్

స్కంధ= ము= స్కంధముక్తాఫలే

ధ= పృ= ధర్మప్రవృత్తి

ఆశ్వ= సూ= ఆశ్వలాయన గృహ్యసూత్రమ్

ఆ= ప= ఆశ్వలాయన గృహ్యపరిశిష్టమ్

ఆ= స్కంధ= ఆశ్వలాయనస్కంధము

ముం= ఉ= ముండకోపనిషత్

గౌ= ఆ= సూ= గౌతమ ఆచారసూత్రమ్

ఋగ్వేదస్తోత్రబ్రహ్మణ నిత్యకర్తృప్రకము.

శ్రీశంకరగురవేనమః

శ్లో॥ సదాకాశచిదానందసదేకరసరూపిణే

నిత్యశుద్ధనిరాభాసకూటస్థాయాత్మనేనమః ॥౧॥

శ్లో॥ ఆనందఘనమద్వంద్వం నిర్వికారం నిరంజనమ్

భజేహంభగనత్పదంభజతామభయప్రదమ్ ॥౨॥

శ్లో॥ ఋగ్వేదకల్పసూత్రాణాం కర్తారం వచసాం నిధిమ్

ఆశ్వలాయనమహానీంద్రంభగవంతం నమామ్య

హమ్ ॥౩॥

శ్లో॥ కాలజ్ఞం సర్వవేదార్థభాష్యకర్తారమున్నతమ్

విద్యారణ్యస్వామినం తం మహాత్మానం భజామ్య

హమ్ ॥౪॥

శ్లో॥ బౌద్ధాదిదుర్మతారణ్యమూలచ్ఛేదకృతం మునిమ్

అద్వైతసన్మతప్రాప్తికారణంజ్ఞానకారణమ్ ॥౫॥

శ్లో॥ ఓమత్పరమహంసఓమి పరివ్రాజకభూషణమ్

జగద్గురుం మహాప్రజ్ఞం శంకరాచార్యమా

శ్రీయే ॥౬॥

కృతి సమర్పణమ్.

శ్లో॥ నిత్యాగ్ని హూత్రసందీప్తం శ్రౌతస్మార్తప్రవీణకమ్
అపారబుద్ధిసంయుక్తం । సత్యశీలమకల్మషమ్ ॥౧॥

శ్లో॥ ఉదారభావగంభీర । మహేతుప్రాప్తవర్ధనమ్
అత్యల్పధనసంతుష్టం । మదీయజనకంగురుమ్ ॥౨॥

శ్లో॥ వేంపట్యన్వయసద్రత్నం । వేదశాస్త్రప్రవీణకమ్
శాతం బహ్మహవిర్యాజితనూజం నైస్థికోత్తమమ్ । 3।

శ్లో॥ శ్రీమద్వేంకటయశ్వానం । సర్వశిష్యప్రభోధకమ్
నత్వైతముత్తమంగ్రంధం । దత్వార్థాయ, తమా
శ్రయే ॥౪॥

శ్లో॥ సర్వగ్రహాన్ సర్వతారాః । సర్వర్షీన్ సర్వదేవ
తాః।

సర్వశాస్త్రప్రవీణాంస్తాన్ । సర్వాన్ భక్తాన్ స
మామృహమ్ ॥౫॥

— ఉ పో ధా త ము. —

అష్టాచత్వారిశ త్సంస్కారవివరణమ్.

శ్లో॥ జంతూనాం నరజన్మదుర్లభమతః పుస్త్యం తతో
విప్రతా॥

తస్మాద్వైదిక ధర్మమార్గ పరతా విద్యత్త్వమ స్తా
త్పరమ్॥

ఆత్మా నాత్మనివేచనం స్వనుభవో బ్రహ్మశ్మనా
సంస్థితః

ముక్తిర్నో శతకోటి జన్మసుకృతైః పుణ్యైర్వివా
లభ్యతే భగవాన్ శంకరః॥

తా॥ జంతువులలో మనుష్యుడైపుట్టుట దుర్లభము. ఆమానవు
లలో మగవాడై పుట్టుట, ఆ మగవారిలో బ్రాహ్మణుడై పుట్టుట, ఆ
బ్రాహ్మణులలో వేదాక్తధర్మమునందు ఆసక్తి యుండుట, అందులో
పండితుడగుట మిక్కిలిదుర్లభము. ఆపండితులలో ఆత్మా నా త్మ ల ను
తెలిసికొనుట, అందు నిష్ఠాస్థిరమాధియము పొందప ముక్తి, ఇవి య నే క
జన్మల పుణ్యవిశేషము వలనగాని లభించదు.

కావున య నేకకోటిజన్మల పుణ్యవిశేషముచే లభించినయీ
బ్రాహ్మణజన్మను వృధాచేసినక ప్రతివాదును ముక్తికి [జన్మరాహిత్యమునకు] ప్రయత్నించవలెను. ఆముక్తి చిత్తశుద్ధినలనగాని కలుగదు.
చిత్తమాలిన్యము తొలగింపగలుగుటగాను చిత్తమును స్వధర్మానుష్ఠానముచే
యనగా, స్వస్వ వర్ణాశ్రమాచారవిహిత నిత్యకర్మాచరణముచే, సంస్క
రింపవలెను. అప్పుడు గాని బ్రాహ్మజన్మాపకధికారము కలుగును. ఈసం
స్కారములు రహ. ఆవివరణః —

సంస్కృత్యతే జ్ఞాన యోగ్యం
తామా పద్యతే పురుషస్య
చిత్తమనేనేతి సంస్కారః॥

కౌతమ సూత్రే:—

౧. గర్భాధానం = గర్భః ఆధీ
యతే యేన నిషిక్తం వీర్య
మమో ఘం భవతి తద్గర్భా
ధానం (నిషేకః) నిషేకాద్వై
జకంఛైనో గార్భికం చాప
మృజ్యతే.

౨. పుంసవనం = పుమాన్
సూయతే తత్ పుంసవనం, గ
ర్భపాత్ర సంస్కారః.

౩. సీమంతోన్నయనం - సీమం
తస్య = కేశరచనా విశేషస్య
ఉన్నయనం = ముత్తోలనమత్రే
తి సీమంతోన్నయనం, గర్భ
సంస్కారభేదః.

౪. జాతకర్మ, “గర్భాంబుపాన
జోదోషః జాతాత్సర్వోఽపి
నశ్యతి”

౫. నామకరణం. “ఆయుర్వ
రోఽభివృద్ధిశ్చ సిద్ధి ర్వ్యవ

దీనిచే శారీరకముగాను ఆత్మని
వృత్తముగాను పురుషుని చిత్తము బ్రహ్మ
జ్ఞానము నొందుటకు యోగ్యమగున
టుల సంస్కరింపబడును గనుక
సంస్కారమనబడును. చిత్త శుద్ధియే
సంస్కార ఫలము.

౧. దీనిచే గర్భమున విడువబడు వీ
ర్యమమోఘమై గర్భమును ధరింపఁ
నిడును. గాన నిది గర్భాధానమనఁ
బడును. ఈసంస్కారము వలన బీజ
దోషముగర్భదోషము శాంతించును.

౨. ఈకర్మచేసిన పుత్రుఁడు కలు
గును. గనుక పుంసవనమని చెప్పఁ
బడును. ఇది గర్భపాత్ర సంస్కారము.

౩. సీమంతము సమానముగ నెత్తి
యొత్తుచు చేయు నొక గర్భసంస్కా
రము.

౪. ఈజాతకర్మ సంస్కారమువలన
గర్భమునందు శిశువుచేయు గర్భజల
జానదోషము నివర్తించును.

౫. ఈకర్మవలన నాయుర్వృద్ధియుఁ
దేజోవృద్ధియు, వ్యవహార సిద్ధియు,

హృతే స్తథా నామకర్మఫ
లం త్వేతత్ సముద్దిష్టం మనీ
సిభిః”

౬. అన్నప్రాశనం, “అన్నాశ నా
న్యాత్మగర్భమలాశాదపి శుద్ధ్య
త్”

౭. చౌడః, “బలాయుర్వర్షో
న్మద్ధిశ్చ చూడాకర్మఫలం స్తు
తమ్.”

౮. ఉపనయనం “ఉపనీతేఫ
లం త్వేతత్ ద్విజతాసిద్ధిపూ
ర్వకా వేదాధీత్యధికారశ్చ సిద్ధి
ర్ముసిభీరీతా.”

ఏతానిపితృకర్మకాని.

౯. †మహానామ్నావ్రతం “మ
హానామ్నాం దేవీముద్దిశ్యకృ
తం=మహానామ్నావ్రతమ్.”

౧౦. మహావ్రతం=మహానా
మ్నాం దేవీముద్దిశ్యకృతం మ
హావ్రతమ్

౧౧. ఉపనిషద్వ్రతం. ఉపనిష

కలుగునని ఋషులచే నుద్దేశింపబడి
నది.

౬. ఈసంస్కారము వలన మాతృ
గర్భసంబంధమగు మలవస్తుసేవనము
వలన దోషమునైతముపోవును.

౭. ఈసంస్కారమువలనబల, ఆయు
స్తేజోవృద్ధులు కలుగును.

౮. ఈసంస్కారమువలన పృథమ
మున ద్విజత్వసిద్ధియు, పిదప వేదా
ధ్యాయనాధికారము సిద్ధించును.

ఈ౯. సంస్కారములును తండ్రి
యైనర్చదగినవి.

౯. ఈవ్రతమును ౧౩ ఏటసలిపి “ఏష
పంథావీతత్కర్మ” అను ఆరణ్యకము
నుచదువవలెను.

౧౦. ఈవ్రతమును ౧౪ ఏటసలిపి “మ
హామంత్రం” అను ఆరణ్యకమును
చదువవలెను.

౧౧. ఈవ్రతమును ౧౫ ఏటసలిపి

† ప్రాజాపత్యం, సామ్యం, ఆగ్నేయం, వైశ్వదేవం, ఈరవేద
వ్రతములు యజుర్వేదములకు.

దేవతా ముద్దిశ్య కృతం ఉపని
షద్వ్రతమ్.

౧౨. గోదానవ్రతం = గావగ
ఖడ్యంతే అనేనేతి గోదాన
వ్రతమ్

ఇతిచత్వారివేదవ్రతానిఆచా
ర్యకర్తృకాని.

౧౩. సమావర్తనం = గురుకు
లాత్సమావర్తనం యస్మిన్క
ర్మాణి తత్ సమావర్తనమ్.

౧౪. సహధర్మచారిణీ సం
యోగః "దేవపితృణాపగమం
వివాహస్యఫలం స్మృతమ్.

—:పంచానాం యజ్ఞానా మనుస్థానమ్:—

౧౫. దేవయజ్ఞః = యజ్యకఇతి
యజ్ఞః దేవేభ్యోయజ్ఞః దేవ
యజ్ఞః "యదగ్నోజుహోహా
త్యపి సమిధం తద్దేవయజ్ఞ స్సం
తిష్ఠతే" ఇతిశ్రుతిః.

౧౬. భూతయజ్ఞః = "య
ద్భూతేభ్యోబలిం హరతి

ఉపనిషత్తులను చదువవలెను.

౧౨. ఈవ్రతమును ౧౬ ఏట నుంచి
మీసాలను తీసివేయవలెను.

పైనాలుగు వేదవ్రతములును వటువు
నుద్దేశించి ఆచార్యుడు సలుపవల
యును.

౧౩. ఆచార్యునిగృహమునుండి వెడలి
గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించునిమిత్త
ముఇంటికి వచ్చునప్పుడు దీనినొనర్ప
వలయును. దీనినే స్నాతకమందురు.

౧౪. అనఁగావివాహము. దీనివలన
దేవ పితృ ఋణములఁదీర్చుకొనగల
డు. ఆఋణములఁదీర్చుటయే వివా
హమునకు ఫలము.

దీనినిచేయుటవలన దేవతలు తృప్తి
నొంది మనకు వర్షాదికములొసంగు
చు చిత్తశుద్ధిని కలుగజేయుదురు. ఆ
గ్నియందు హోమముగాని సమిత్తు
లనుహోమముచేయుట దేవయజ్ఞము.

౧౬. వైశ్వదేవానుస్థానమునకు తరు
వాత భూతయజ్ఞమున భూతతృప్తి

తద్భూతయజ్ఞస్సంతిష్ఠతే" ఇతి శ్లోతిః

౧౭. పితృయజ్ఞః = యజ్యత ఇతి యజ్ఞః పితృభ్యోయజ్ఞః పితృయజ్ఞః యత్పితృభ్యోదదాత్తి స పితృయజ్ఞః ఏతేన ప్రత్యహం పితృప్రీత్యర్థం ద్విజాయ ప్రదీయమానమన్నదానమప్యవగమ్యతే.

౧౮. బ్రహ్మయజ్ఞః = "యః త్వాన్విధ్యామనః సేతే స బ్రహ్మయజ్ఞః."

౧౯. మనుష్యయజ్ఞః "యస్మిన్ మన్వేభ్యోదదాతి స మనుష్యయజ్ఞః."

ఇతి తానేతాన్యజ్ఞాన్యహరహరకుర్వీతేతి.

ర్వీలథ పాకయజ్ఞ సంస్థాః

౨౦. శ్రావణీకర్మ = శ్రవణానక్షత్రేణ యుక్తా పౌర్ణమాసీ శ్రావణీ, తతఃక్రియ మాణాకర్మ శ్రావణీకర్మ.

కొరకు బలినిచ్చుట భూతయజ్ఞము.

౧౭. పితృప్రీతినిమిత్తము స్వధాకారమగుపిండప్రదానము. స్వధాకారముగజలమిచ్చుటయు పితృతర్పణము, ద్విజులకు భోజనమిచ్చుటయు పితృయజ్ఞ మనఁబడును. దీనికే నిత్యశ్రాద్ధమందురు.

౧౮. నిత్యము శక్తికొలది వేషమభ్యసించుట (ఋక్కుగాని, యజుస్సుగాని, సామముగాని) బ్రహ్మయజ్ఞము.

౧౯. శక్తికొలది నతిఫలగు బ్రాహ్మణులకు నన్నమిచ్చుట మనుష్యయజ్ఞమనఁబడును. (ఈగీ యజ్ఞములకే వైశ్వదేవమని పేరు. వీనిఫలము పంచనూనానివృత్తి.) ఈగీమహాయజ్ఞములను ప్రతినిత్యము చేయవలెను.

౨౦. శ్రావణపూర్ణిమయందు చేయు హోమము శ్రావణీకర్మ.

౨౧. సర్పబలి = సర్పభోజ్య
బలిః.సర్పబలి.

౨౨. ఆగ్రయణమ్ = అగ్రేః అ
యనం భోజనం సస్యాదేర్యేన
కర్మణా ఆగ్రయణం . సవా
న్నాగవనాదినిమిత్తే సాగ్ని
కకర్తవ్యే యజ్ఞభేదే ఆగ్ర
యణం.

౨౩. ఆశ్వయుజీ = ఆశ్వయు
జానక్షతేణ యుక్తా పౌర్ణ
మాసీ ఆశ్వయుజీ.

౨౪. పృత్యనరోహణం "ఆగ్ర
హయణీ = ఆగ్రహయణేన,
మృగశీర్షానక్షతేణ యుక్తా
పౌర్ణమాసీ ఆగ్రహయణీ, త
త్రిక్రియమాణం కర్మ ప్రత్యవ
రోహణశబ్దేనోచ్యతే."

౨౫. పార్వణః = పర్వణిభవః
పార్వణః స్థలీపాకః

౨౬. అష్టకః = అష్టంతిపిత
రో ౭స్యాంతిధౌ అష్టకాః "అ
ష్టకాతు సమాఖ్యాతా సప్త
మ్యాదిదినత్రయం."

౨౧. శ్రావణపూర్ణిమయండు సర్ప
బలిని చేయవలెను.

౨౨. దేనిచేత అగ్నిహోతునకు స
స్యాదికము భోజనార్థముగా నియ్య
బడునో ఆకర్మకు ఆగ్రయణమని
పేరు. శ్రాత్తధాన్యము ఫలించినవె
టనే అగ్నిత్రీత్యర్థము మొట్టమొదట
నీ యిష్టియొక్కయే మనమా ధాన్య
మునుభుజింపవలెను.

౨౩. ఆశ్వయుజశుద్ధ పూర్ణిమయం
దుచేయు కర్మకు "ఆశ్వయుజీ" అని
పేరు.

౨౪. మృగశీర్షశుద్ధ పౌర్ణమాసియందు
చేయుకర్మకు హేమంతప్రత్యవరో
హణమనియెదరు.

౨౫. పర్వమునందుచేయుటచే దీనికి
పేరుకలిగెను. ప్రతిపాడ్యమియందు
ను దీనిని గృహస్థులొసర్పవలెను.

౨౬. ఈదిగమునంద పితరులు భుజిం
తురుగాన అష్టకయని పేరు. (దీనిని
మాఘబహుళసప్తమి, అష్టమి, నవమి,
3 దినములు క్రమముగానొసర్చెదరు.)

* చైత్ర-చింతానకుశ్రేణయు
క్లాపార్ణమాసీచైత్రీ. ఏతచ్చ
శూలగవ ఇ త్యాశ్వలా
యనానాం ఆపస్తంబీయైస్తు
ఈశానబలిరిత్యభిదీయతే

ఇతి సప్తపాక యజ్ఞ సంస్థాః.
౨౭. అగ్నిహోత్రేయః— అగ్ని
రాధేయో యేన తత్ అ
గ్నిహోత్రేయం.

౨౮. అగ్నిహోత్రం— అగ్ని
యే హూయతే అత్రేతి అగ్ని
హూత్రం.

౨౯. దర్శపూర్ణమాసా-శుక్ల
కృష్ణపక్ష పృథివదోః క్రియ
మాణౌ ఇష్టిభదౌ దర్శపూ
ర్ణమాస శబ్దేన వ్యవహ్రీయ
తే.

౩౦. చాతుర్మాస్యాని-వైశ్వ
దేవ, వరుణప్రభూస, సాక,
మేధ, శునాసీరీయ సంజ్ఞాని
చత్వారి వ్రతాని.

౩౧. శ్రాద్ధం-శ్రాద్ధయా దీయ
త ఇతి శ్రాద్ధం. మాసిశ్రాద్ధ

చైత్రీ పూర్ణిమాయందు చేయు శూల
గవచైత్రీ దీనివలన గోవులు వృ
ద్ధి నొందును. దీనినే ఈశానబలి యని
ఆపస్తంబుడనెను. [ఇదిమనకు పాక
యజ్ఞములలో చేరదు.]

ఈఏడునుపాకయజ్ఞసంస్థలు.
౨౭. అగ్నిహోత్రుడు దీనిచేత గ్ర
హింపబడునుగాన అగ్నిహోత్రేయమ
నిశ్చేరు.

౨౮. ఇందుఅగ్నికొఱకు హోమము
చేయుదురు గాన అగ్నిహోత్ర ము

౨౯. ఆవాతాగ్ని రెండుప్రతిపత్తులం
దు చేయవలసిన ఇష్టిభేదములను దర్శ
పూర్ణమాసములందురు. ఇవిచేయఁడేని
హవిర్యజ్ఞముచేయుట కధికారికాదు.

౩౦. వైశ్వదేవము ౨ వరుణప్రభూస
౩ సాకమేధము ౪ శునాసీరీయము
ననునాలుగు వ్రతములు చాతుర్మా
స్యములు.

౩౧. శ్రాద్ధచేసీయఁబడును గనుకశ్రా
ద్ధమనిపేరు. దీనిని పితృప్రీతికొఱకు

* ఇదిమనకుపాకయజ్ఞములలోచేరకపోయిననుదీనినిగూడాఆచరించవలెను

మితి యావత్.

32. నిరూఢపశుబంధః—నిత
రాం రూఢః పశుబంధః ని
రూఢపశుబంధః సోఽయం ని
రూఢపశుః ష ట్సు ష ట్సు
మాసేషు కర్తవ్య స్సంవత్సరే
సంవత్సరేవా.

33. సౌత్రామణీ—సుత్రామా
దేవతా అస్యేతి సౌత్రామణీ.
ఇతి సప్తహవి స్సంస్థాః.

సప్తసోమయజ్ఞ సంస్థాః

34. అగ్నిష్టోమః. అగ్నేఃస్తుతి
సాధనం ఋక్సముదాయో అ
వసానేఽత్ర అగ్నిష్టోమః

35. అత్యగ్నిష్టోమః. అతిక్రాం
తో అగ్నిష్టోమః అత్యగ్నిష్టో
మః. అధికఫలప్రదత్వాత్

36. ఉక్థ్యః = ఉక్థసాధ్యత్వా
త్ ఉక్థ్యః. ఉక్థాన్నినామ అ
ప్రగీతమంత్రసాధ్యాని స్తో
త్రాణి.

37. షోడశీ. “సమష్టానాం
షోడశశ్చేంద్రియవీర్యమాత్మా

ప్రతిమావా స్యాయందును చేయవలె
ను. దీనినే పిండపితృ యజ్ఞమందును.
38. దీనియందు పశుబంధము తప్పక
చేయుదురు. కావుననిరూఢ పశుబంధ
మనిపేరు. దీనిని యాటునెలల కొక
సారిగాని సంవత్సరమునకొక తూరి
గాని యొనర్చవలయును.

33. దీనికి ఇంద్రుడధిదేవతగావున
సౌత్రామణియనిపేరు.

ఈవిధమున హవిస్సంస్థలు.

34. అగ్నినిస్తుతించు ఋక్సముదా
యచుంత్యముననుడుటచే నీసంస్థా
రమునకు అగ్నిష్టోమమనిపేరు.

35. అగ్నిష్టోమమునకంటె నెక్కు
డుఫలనిచ్చుచది గనుక అత్యగ్నిష్టో
మమనిపేరు.

36. అప్రగీత మంత్రసాధ్యములగు
స్తోత్రములచే నీసంస్కారముచేయ
బడును. కాన ఉక్థ్యమనిపేరు.

37. ప్రజాపతి సర్వయజ్ఞసంబంధ
మును తేజోవంతమునగు భాగమును
౧౬ భేదములుగల దానిని నొనర్చి

నమభిసమక్ష్మి దత్తశ్లోడశ్యభ
వన్న నె హోడశీనామ ముక్తోఽ
స్తి” ఇతిశృతిః

౩౮. వాజపేయః — వాజమ
న్నం ఘృతం వాపేయ మత్ర
వాజపేయః

౩౯. అతిరాత్రీః = అతిశయి
తారాత్రీః అతిరాత్రః యాగ
భేదః

౪౦. అప్తోర్యామః = అప్త్య
రోయామః యజ్ఞః అప్తోర్యా
మః “యవాచ్ఛిత్, తదా
ప్తోర్యామ స్వాప్తోర్యామ
త్వం” ఇతిశృతిః

ఇతి సప్తసోమయాజ్యసంస్థాన
ఇత్యేతే చత్వారిశత్ సంస్థా
నాః

అథాష్టావాత్మగుణాః

౪౧. దయా = ఆహ్లాద్య ద్వే
ష్టురపి రక్షణం దయా

౪౨. క్షాంతి- బాహ్యే అభ్యం
తరేవాఽపరేణ దుఃఖేడత్వా
దితేఽపి కోపాభావః

కాశ్మిన్దామౌః. అదిమే హోదశి
యను యజ్ఞహమౌః. ఆహోదశియ
జ్ఞు సోమయాగాంతర్గతమే గాని
వేరుగాదు.

౩౮. ఈకర్మయందు అన్నమో లేక
ఘృతమోస్తీకరించదగినది గనుక వా
జపేయమని పేరు.

౩౯. ఒకరాత్రికంటె నెక్కుడుకా
లమునందు చేయవలసినది గనుక అ
తిరాత్రీమని పేరు.

౪౦. ఈయాగము చేయుటవలన దే
వతలుపశ్వాదికమును పొందిరి. కావున
దీనికి అప్తోర్యామమని పేరుగలిగెను.

ఈఏడునుసోమయాజ్యసంస్థలు.
పైనఉదహరించిన ౪౦ యు సంస్థా
నములు.

౪౧. శత్రువునైనను ఆపత్తునుండి ర
క్షించుట దయయనబడును. అనఁగా
సర్వభూతములయందు దయ.

౪౨. ఇతరులు తనకు దుఃఖము కలు
గజేయఁగా మనమునందుగాని బయట
గాని కోపములేకుండుట క్షాంతియ

౪౩ అనసూయా = గుణినాం
గుణానాః పృథగ్ అసూ-
యా తద్భిన్నా అనసూయా.
౪౪. శౌచం = నిందితసంసర్గ
అభిక్ష్యాదిపరిహార పూర్వ
కం స్వధర్మ వ్యవస్థాపనం
శౌచం. “శౌచం సంకరవర్జ-
నం” ఇతిస్మృతిః.

౪౫. అనాయాసః = శరీర
పీడా వహక్షుద్రక్రాంతరణ
మాయాసః. తద్భిన్నో అనా-
యాసః.

౪౬. మాంగల్యం = అపశ-
స్తకర్మవర్జన పూర్వకం పశ-
స్తకర్మాచరణం మంగళం. త-
ద్భావః మాంగల్యం.

౪౭. అకార్యణ్యం = అదైన్య
పూర్వకం సత్పత్రే భక్త్యా
శక్త్యాచప్రత్యహం దానమ-
కార్యణ్యం.

౪౮. అస్పృహః = పరకీయనస్తు-
న్యభిలాషః స్పృహః తద్భిన్నా

నబధును. అనఁగాఁబట్టు.

౪౩. గుణవంతుల గుణాదుల వెల్లడి
చేయకపోవుట అనూయ. అదిలేమిఅ-
ననూయ.

౪౪. పరిశుభపాత్తును, అభోజ్యపదార్థ-
ములును పరిహారముచేయుచు సధర్మ-
మును స్థాపించుట శౌచము. (స్వధర్మ-
మునప్రవర్తించుట.)

౪౫. శరీరమునకాయాసకరములగుత్తు-
ద్రక్రమల నొనర్చుట యాయాసము.
తద్భిన్నము అనాయాసము.

౪౬. నిండ్యము లగుపనులనువదిలి ప్ర-
శస్తములగు పనుల నొనర్చుట మంగ-
ళము. దానిభావము మాంగల్యము.

౪౭. లాభిత్యములేక సత్పత్రనకు
శక్తికొలదిభక్తితో ననుదినమిచ్చుట
అకార్యణ్యము.

౪౮. ఇతరుల వస్తువులనపేక్షించుట
స్పృహ. ఇందులకుభిన్నము అస్పృహ.

అస్పృహ.

ఇత్యష్టావాత్మగుణాః.

యస్యైతేచత్వారింశ
త్సంస్కారాఅష్టావాత్మగు
ణాశ్చ సబ్రహ్మణస్సాయు
జ్యం సాలోక్యంచ గచ్ఛతి.

యస్య ఖలు సంస్కారా
ణామేకదేశోఽపి అథాష్టా
వాత్మగుణాయది సబ్రహ్మణ
స్సాయుజ్యంసలోకతాంచ గ
చ్ఛతి.

గౌతమధర్మసూత్రే ౪. ౧౪.

౪౨. “సచసంస్కారగ శ్రవ
ణాదాసతి జ్ఞానేఉపకరోతి.”

ఈ ౪౨ సంస్కారములలో ౧-౧౬ బ్రహ్మ సంస్కారములు.

౨౦ - ౪౦ దైవ సంస్కారములు. ౪౧ - ౪౪ ఆత్మగుణ
ములని సూలవిభాగము.

సర్వేపి స్వకర్మకాః.

(ఈ ౪౪ ఆత్మగుణములు. ఈగు
ణాష్టకము నభ్యసించెనేని తప్పక
చిత్తశుద్ధి కలుగును.)

ఎవ్వఁడీ నలుబది సంస్కారములఁ
జెందిఎనిమిది ఆత్మగుణములను కలిగి
యందునోవాఁడు బ్రహ్మలోకము
బొందిప్రహ్మసాయుజ్యము నొందును
అట్లుకాకున్నను ఈ నలువదిలోకొన్ని
సంస్కారములఁ జెంది యాత్మ
గుణాష్టకము కలిగియుండెనేని వా
డుఁ బ్రహ్మలోకము నొందును. బ్ర
హ్మసాయుజ్యముఁ నొందును.

ఈసంస్కారము వేదాంత విష
యక శ్రవణమననాదికము కలిగి
నప్పుడు జ్ఞానవిషయమున మనుజునకు
పకాశ మొనర్చును.

అన్నియు స్వకర్మకములే

వేదములు. ౪.

౧. ఋగ్వేదము:— ౮ అష్టకములు. ౬౪ అధ్యాయములు. ౨౦౦౬ వర్గములు. మరియొకవిభాగము. ౧౦ మండలములు. ౧౦౦౭ సూక్తములుగలవు. దీనికి ఐతరేయబ్రాహ్మణమనియు, శాంఖ్యాయన బ్రాహ్మణమనియు, రెండు బ్రాహ్మణములు. ఆశ్వలాయన, శాంఖ్యాయన సూత్రము లీవేదమునకు సంబంధించినవి.

౨. యజుర్వేదము:— కృష్ణయజుర్వేదమనియు, శుక్లయజుర్వేదమనియు ద్వివిధము.

౧. కృష్ణయజుర్వేదము—దీనికి తైత్తిరీయశాఖ యనిపేరు.

ఇది మూడుభాగములు. సంహిత ౪౪ ప్రశ్నలు. బ్రాహ్మణము ౨౮ ప్రశ్నలు. ఆరణ్యకము ౧౦ ప్రశ్నలు. మొత్తము ౮౨ ప్రశ్నలు. దీనికి ఆపస్తంబ, బోధాయన, సత్యాపాఠ, హిరణ్యకేశీయ, భావద్వాజ వైఖానస కల్ప సూత్రములు.

౨. శుక్లయజుర్వేదము: — ఇందు మాధ్యం దిన శాఖ (వాజసనేయసంహిత) కణ్వశాఖయని రెండు శాఖలు. దీనికి ౪౦ అధ్యాయములు. ఈవేదమునకు శతపథబ్రాహ్మణము. పారస్కర, కాత్యాయనాది కల్పసూత్రములు.

౩. సామవేదము:— ఈవేదసంహిత పూర్వార్చికము, ఉత్తరార్చికమని ద్వివిధము. అందు పూర్వార్చికము ౬

ప్రపాఠకములుగను, ఉత్తరార్చికము ప్రపాఠకములుగను విభజింపబడినది. ఈ వేదమునకు తాండ్యబ్రాహ్మణ, షడ్వింశబ్రాహ్మణ, సామవిధానబ్రాహ్మణ, మంశబ్రాహ్మణ, ఆర్షేయబ్రాహ్మణ, దేవతాధ్యాయబ్రాహ్మణ సంహితోపనిషత్ బ్రాహ్మణాద్యష్టవిధబ్రాహ్మణములు. గోబిల, లాఘ్యాయన ద్రాహ్మణ్యాదిక కల్పసూత్రములు.

౪. అధర్వణవేదము:— ఈసంహిత కాండములుగను, ప్రతికాండయు కొన్ని అనువాకములుగను విభజింపబడినది. దీనికి గోపథబ్రాహ్మణము, కౌశికకల్పసూత్రము.

౨. షడంగములు.

శీక్షా వ్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము, జ్యోతిషము, కల్పము అనివేదాంగములుఆరు.

౧. శీక్షా:— ఇది పాణిన్యాచార్య విరచితము. ప్రతివేదమునకు వేర్వేరుగ శీక్షాగ్రంథములు గలవు. ఉ. సౌనక శీక్షా, భారద్వాజకశీక్షా.

౨. వ్యాకరణము:— ఇదియు పాణిన్యాచార్య విరచితమే. ఇది ౮ అధ్యాయములుగను, ఒక్కొక్క అధ్యాయము ౪ సి. పాదములుగను విభజింపబడియున్నది దీనికి పతంజలిమహర్షి భాష్యమును, కాత్యాయనుడు వార్తకముల నొనర్చెను. ఈభాష్యమునకే మహాభాష్యమనిపేరు.

3. ఛందస్సు:— దీనిని పింగళ నాగాచార్యులు వ్రాసిరి. ఇది ౧౮ భాగములు.

౪. నిగుక్తము:— దీనిని యాస్కుఁడొనర్చెను. ఇందు పూర్వపట్కము, ఉత్తరపట్కమని పేర్లుగల ౧౨ అధ్యాయముల పరిమాణము. దీనియందు వేదపదముల నిర్వచనము చక్కగవ్రాయబడినది. పరిశిష్టముగ ౨ అధ్యాయములుగలవు. ఇది వైదికనిఘంటువునకు భాష్యరూపము. దీనికి దేవరాజయజ్ఞమిన్నగువారు వ్యాఖ్యానమువ్రాసిరి.

౫. జ్యోతిషము:— ఈవేదాంగ జ్యోతిషశాస్త్రములు ప్రతివేదమునకు వేర్వేరుగగలవు. లగధుఁడనుమహత్తుడు దీనినివ్రాసిరి. ఇది ౭ ప్రకరణములు.

౬. కల్పము:— ఋగ్వేదమునకు ఆశ్వలాయన, శాంఖ్యాయనకల్పసూత్రములు. ప్రతివేదమునకును ప్రత్యేకముగ కల్పసూత్రములు గలవు. వీనియందు వేదమంత్రములకు వినియోగము తెలుపబడినది.

ఇవిగాక ప్రతివేదమునకు ప్రత్యేకముగ ప్రయోగమును తెలుపుటకు కల్పసూత్రములును, గృహ్యసూత్రములను, లక్షణము తెలుపుటకు ప్రాతిశాఖ్య శిక్షాగ్రంథములును గలవు.

నిత్యకర్మాష్టకవివరణము.

శ్లో॥ 1సన్ధ్యా స్నానం 2జపః 3హోమో 4దేవతా

నాంచపూజనమ్

5ఆతిథ్యం, 6వైశ్వదేవంచ, షట్కర్మాణి దినేదినే।

[ఇతిపరాశరశ్మృతి ౧-౩౯]

తా॥ 1స్నానపూర్వకమైనసంధ్య, 2గాయత్రిజపము, 3హోమము, (అగ్నికార్యము (లేక) ఔపాసన) 4. దేవతార్చనము. 5. ఆతిథ్యము, 6. వైశ్వదేవము. అనునీయరుకర్మలు ప్రతిదినమను చేయదగినవి. అనగా నిత్యకర్మలని భావము.

ఈ౬కర్మలకు నిత్యముచేయదగు, బ్రహ్మయజ్ఞమును, పితృతర్పణంబును చేర్చితిమిగాన, నిత్యకర్మాష్టకము సిద్ధించును.

పార్శ్వోమానంతరభవీని, బ్రహ్మయజ్ఞాంతామూలవచనానుక్తాన్యాహ్నికక్రమ పాప్తత్వాత్తాన్యచ్యంతే॥

శ్లో॥ “సన్ధ్యాస్నానం, జపః హోమో దేవతానాంచ

పూజనమ్

స్వాధ్యాయః పితృతర్పణం షట్కర్మాణిదినేదినే॥”

తా॥ ప్రాతర్హోమమునకు తరువాతజేయు బ్రహ్మయజ్ఞ, పితృతర్పణములు మూలవచనములలో చెప్పకపోయినను “యత్స్వాధ్యాయమథేనబ్రహ్మయజ్ఞ” ఇతినూత్రం. స్మృతిః. అహ్నికక్రమప్రాప్తంబుగుటంబట్టి, నాచారమునుబట్టియు ఇందువ్రాసితిమి. కావున నిత్యకర్మాష్టకమును పేరు సిద్ధించును.

నిత్యకర్తా సుక్రమణిక.

బ్రాహ్మణుడు

౧. సూర్యోదయమునకు ముందు గిఘడియలకు
(సుమారు 4 గంటలకు) మేల్కొనవలయును.

౨. ప్రక్కమీద నుండియే భగవంతుని ప్రార్థించి
ప్రాతస్మరణము చేయవలెను.

౩. పిదప ఈదిగువ శ్లోకముఁజెప్పుచు భూమి
ప్రార్థించి మంచము దిగవలయును.

భూప్రార్థనా. శ్లో॥ సముద్రవసనేదేవి! పర్వతస్తనమృషితే
విష్ణుపత్ని! నమస్తుభ్యం పాదస్పర్శం
క్షుచస్వమే!

౪. గ్రీశుభవస్తు సాదర్శనము చేయవలెను.

గ్రీ ప్రాతఃకాల దర్శనీయములు. శ్లో॥ శ్రోత్రియం శుభగం గాంచ అగ్ని
మగ్నిచితం తథా!

ప్రాతరుత్థాయ యగపశ్యేదాపద్భ్యసని
ప్రముచ్యతే॥ కాత్యాయనః

తా॥ ప్రాతఃకాలమున శ్రోత్రియుని, సజ్జనుని, గోవుని, అగ్నిని, అగ్ని
హోతుని, చూచువారికి ఆపదలనుండి విముక్తి కలుగును.

శ్లో॥ కరాగ్రే వసతే లక్ష్మీః కరమధ్యే సరస్వతీ!

కరప్రృథ్వేతు గోవిందః ప్రభాతే కరదర్శనం॥

శుభవస్తువులులేనియడ తనచేతిని తాను చూచుకొనవలెను. ఏల
యనగా కరముయొక్క చివర లక్ష్మీ, కరమధ్య సరస్వతీ, కరము
యొక్క మొదట గోవిందుడు యుండును.

గి. ఇల్లువెడలి మలమూత్రములవిడిచి, దస్తధా-
వనము చేసుకొని ముఖమార్జనము చేయవలెను.

౧. స్నానము చేయవలెను.

౬. శుభ్రవస్త్రములను ధరించవలయును.

౭. జలముచే నూర్ధ్వపుండ్రము ధరించవలయును.

౮. సన్ధ్యావందనము తర్పణాంతముచేసి

౯. మృత్తికచే చూర్ధ్వపుండ్రము ధరించి

౧౦. గాయత్రీజపము సూర్యోపస్థానమును చేసి
సంధ్యావందనము పూర్తిచేయవలెను.

౩. నిత్యేపాసనముసలిపి, భస్మధారణము చేయ-
వలెను.

౧. మాధ్యాహ్నిక స్నానము చేయవలెను.

౪. బ్రహ్మయజ్ఞమును చేయవలెను.

గి. పితృతర్పణమును చేయవలెను.

౧. మధ్యాహ్నిక సంధ్యావందనము చేయవలెను.

౬. దేవతార్చనము సలుపవలయును. వంటమొన

పిదప

౭ వైశ్వదేవముచేసి తదన్నమును దేవతానివేద-
నము చేయవలెను.

౮ చందనముతో త్రిపుండ్రమును ధరించవలెను.

౯ అతిథులను పూజ్యులగు మాతాపితృలతోను

భుజించవలెను.

౧౦ పిదప నభీష్టదేవతాస్మరణముచేసి తాంబూలమువేసుగుని పురాణాదుల బరింపవలయును.

౧౧. సాయంకాలమునమరల, సన్ధ్యాపాసన, దేవపూజవైశ్వదేవములొనర్చి భోజనముచేసి తామ్బూలమువేసుకొని,

౧౨. భగవత్పార్థనచేసి భార్యతో స ర స స ల్లాలాపములాడుచు శయనించవలయును.

ప్రాతస్మరణము.

శివస్మరణ.

శ్లో॥ ప్రాతఃస్మరామి భవభీతిహరం సురేశమ్|

గంగాధరం వృషపాహన మంబికేశమ్|

ఖట్వాంగశూలవరదాభయహస్తమీశమ్|

సంసారరోగహరణౌషధ మద్వితీయమ్|

శ్లో॥ ప్రాతర్నమామి గిరిశం గిరిజార్ధదేహం|

స్థానితప్రళయకారణ మాదిదేవమ్|

విశ్వేశ్వరం విజితవిశ్వమనోభిరామమ్|

సంసారరోగ హరణౌషధ మద్వితీయమ్ || ౨ ||

శ్లో॥ ప్రాతర్భజామి శివమేకమనంతమాద్యమ్|

వేదాంతవేద్య మనఘం పురుషం మహాన్తమ్|

నామాదిభేదరహితం షడ్భావశూన్యమ్|

సంసారరోగ హరణౌషధ మద్వితీయమ్ || ౩ ||

శ్లో॥ ప్రాతస్సముత్థితాయ శివం విచింత్య|

శ్లోకత్రయం యేన న దినం పఠంతి|

తే దుఃఖజాతం బహుజన్మ సంచితం|

హిత్వాఽపదంయాంతి తదేవ శంభోగ || ౪ ||

శ్లో॥ యక్ష్మత్వం తన్నకృతం యదకృత్వం కృత్యవత్|

దాచరితమ్|

ఉభయోఃప్రాయశ్చింతంశివతవనామాశ్చరద్వయో

చ్చరితమ్|

శివశివేతి శివేతి శివేతివా భవభవేతి, భవేతి భవే
తివా

హర హరేతి హరేతి హరేతివా భజ మనశ్శివ
మేవ నిరంతరమ్॥

శ్లో॥ నాగేంద్ర హారాయ త్రిలోచననాయ ।

భస్మాంగరాగాయ మహేశ్వరాయ ।

నిత్యాయ శుద్ధాయ దిగంబరాయ ।

తస్మై నమోకారాయ నమశ్శివాయ ॥

॥౧॥

శ్లో॥ మందాకినీ సలిల చందన చర్చితాయ ।

నందీశ్వరప్రమథ నాథ మహేశ్వరాయ ।

మందారముఖ్య బహుపుష్ప సుపూజితాయ ।

తస్మై మమకారాయ నమశ్శివాయ ॥

శ్లో॥ శివాయ గౌరీ వదనారవింద ।

సూర్యాయ దక్షాధ్వర నాశనాయ ।

త్రిసీలకంఠాయ వృషధ్వజాయ ।

తస్మై శివకారాయ నమశ్శివాయ ॥

శ్లో॥ వసిష్ఠకుంభోద్భవ గౌతమాది ।

మునీంద్రదేవార్చిత శేఖరాయ ।

చంద్రాగ్రవైశ్వానర లోచనాయ ।

తస్మై వమకారాయ నమశ్శివాయ ॥

శ్లో॥ యక్షస్వరూపాయ జటాధరాయ ।

పినాకహస్తాయ సనాతనాయ|

సుదివ్యదేహాయ దిగంబరాయ|

తస్మై యకారాయ నమశ్శివాయ||

శ్లో|| పంచాక్షర మిదం పుణ్యం యః పఠేద్భివసన్నిధౌ|

శివలోక మవాప్నోతి శివేన సహమోదతే||

ఇతి శ్రీమచ్ఛంకరాచార్య విరచితం

శివపంచాక్షరస్తోత్రం

సంపూర్ణమ్.

అ థ శ్రీ కృష్ణాష్టక ప్రారంభః .

శ్లో|| వసుదేవసుతం దేవం కంసచాణూరమదనమ్|

దేవకీపరమానందం కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్ ||౧||

శ్లో|| అతసీపుష్పసంకాశం హారనూపుర శోభితమ్|

రత్నకంకణకేయూరం కృష్ణం వందేజగద్గురుమ్||౨||

శ్లో|| మందారగంధసంయుక్త చారుహాసంచతుర్భుజమ్|

బర్హిషింఛావ చూడాంగం కృష్ణం వందేజగద్గురుమ్||౩||

శ్లో|| ఉత్ఫుల్లపద్మపత్రాక్షం నీలజీమూతసన్నిభమ్|

యాదవానాం శిరోరత్నం కృష్ణం వందేజగద్గురుమ్||౪||

శ్లో|| రుక్మిణీకేళిసంయుక్తం పీతాంబరసుశోభితమ్|

అవాప్తు సీగంధం కృష్ణం వందేజగద్గురుమ్ ||౫||

శ్లో|| గోపికానాంకు చద్వంద్వం కుంకుమాంకితవక్షసమ్|

శ్రీనికేతం మహేష్వాసం కృష్ణంవరదేజగద్గురుమ్
శ్లో॥ ఔవత్సాంకం మహారస్కం వనమాలావిరా
జితమ్

శంఖచక్రధరందేవం కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్ ॥౭॥
శ్లో॥ కృష్ణాష్టకవిదంపుణ్యం పాత్రార్థతాయయఃపరేత్
కోటిజన్మకృతం పాపం స్మరణేన వినశ్యతి ॥౮॥
ఔకృష్ణాష్టకం సంపూర్ణమ్.

అథ ఔమధురాష్టక ప్రారంభః

శ్లో॥ అధరం మధురం వదనం మధురమ్
నయనం మధురం హాసితం మధురమ్
హృదయం మధురం గమనం మధురమ్
మధురాధిపతేరఖిలం మధురమ్॥

శ్రీమధుసూదన తరుణోపాయమ్
కరుణాసింధో శరణం శరణమ్

॥౯॥

శ్లో॥ వచనం మధురం చరితం మధురమ్
వసనం మధురం పలితం మధురమ్
చరితం మధురం భ్రమితం మధురమ్
మధురాధిపతే ... శరణమ్

॥౧౦॥

శ్లో॥ వేణుర్మధురో రేణుర్మధురః
పాణిర్మధురఃపాదౌ మధురౌ

సృశ్శ్యం మధురం సంఖ్యం మధురమ్|
మధురాధిపతే ... శరణమ్

131

శ్లో॥ గీతం మధురం పీతం మధురం|
భుక్తం మధురం సుప్తం మధురమ్|
రూపం మధురం తిలకం మధురమ్|
మధురాధిపతే ... శరణమ్

1౪

శ్లో॥ కరణం మధురం తరణం మధురమ్|
హరణం మధురం రమణం మధురమ్|
వమితం మధురం శమితం మధురమ్|
మధురాధిపతే ... శరణమ్

1౫1

శ్లో॥ గుంజా మధురామాలా మధురా|
యమునా మధురా వీచీ మధురా|
సలిలం మధురం కమలం మధురమ్|
మధురాధిపతే ... శరణమ్

1౬॥

శ్లో॥ గోపీ మధురా లీలా మధురా|
యక్తం మధురం భుక్తం మధురమ్|
ఇష్టం మధురం శిష్టం మధురమ్|
మధురాధిపతే ... శరణమ్

1౭॥

శ్లో॥ గోపా మధురా గావోమధురా|
యష్టమధురా సృష్టిర్మధురా|
దలితం మధురం ఫలితం మధురమ్|
మధురాధిపతే ... శరణమ్

1౮॥

ఇతి ఐమద్వల్లభాచార్య విరచితం

శ్రీమధురాష్టకం సంపూర్ణమ్

శ్లో॥ హరే! రామ! హరే! రామ! రామ! రామ! హరే!
హరే!

హరే! కృష్ణ! హరే! కృష్ణ! కృష్ణ! కృష్ణ! హరే!
హరే!

ప్రాత స్మక్తమ్.

ఛందస్స-ప్రాతరగ్నిమితి సప్తర్చస్యసూక్తస్య! మైత్రా
వరుణిర్వసిష్ఠోభగవ ఆద్యాయాఽగ్నింద్ర మిత్రావరుణశ్వి
భగపూష బ్రహ్మణస్పతి రుద్రాదేవతాః! అం త్యా యా
ఉషా ఆద్యాజగతీ శేషస్త్రిష్టభగ ॥

ప్రాతరగ్నిం, ప్రాతరింద్రం హవామహేప్రాతర్ని
త్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా । ప్రాతర్భగం పూషణం బ్ర
హ్మణస్పతిం ప్రాతస్సోమముతరుద్రం హువేమ ॥ ౧॥

తా॥ మేము ఉషఃకాలమందు అగ్నిని ఇంద్రుని అహోరాత్రా
భిమానిదేవతలగు) మిత్రావరుణులను, (దేవవైద్యులగు) ఆశ్వినులను,
భగుని పూషను (మంత్రాభిమానియగు) బ్రహ్మణస్పతిని, సోమని,
రుద్రునిపిలుచుచున్నారము.

ప్రాతః తం భగముగ్రంహువేమ వయంపుత్రమది తేర్యో
విధర్తా అర్థశ్చిద్యమన్యమానస్తురశ్చివాజా చిద్యం
భగంభక్షిత్యాహా ॥౨॥

తా॥ ఎవ్వఁడీశాకంబులకు భరించుచున్నాడో, ఎవంశుజముంచు
టయే స్వభావంబుగాఁగలవాడో, ఎవనినివరిమృదైనను, గొప్పవాడగుగాకై
నను అభీష్టసిద్ధికై యాచించుచుందురో అట్టిభగను ఉవాః కాలమునమేము
బిలుచుచున్నారము.

భగవ్రణేత ర్భగసత్యరాధో భగేమాం ధియముద
వాదదన్నగ | భగవ్రణో జనయ గోభిరశ్వై ర్భగవ్రణభి
ర్నృపంతస్సామ్యమ్ ॥౩॥

తా॥ ఓభగుడా! నీవే ముఖ్యుడవు, నీవే సత్యధనుడవు. నీవు
మేము వాంఛించుచున్న కోరికలను మామనోసంగి మాస్తుతిని సఫలముగ
జేయుము. నీవు గోవులను, గుఱ్ఱములను, మాకుసమృద్ధిగనిమ్ము. నీయను
గ్రహములని మేముపుత్రప్రాత్రాదులను పొందుదుముగాక.

ఉతేదానీ భగవంతస్సామ్యమోతప్రిత్యుత్తమ శ్చే

అహ్నం । ఉత్తోదితామఘవన్ తూర్వస్య వయందేనా
నాం సుమతౌస్యామ॥ ॥౪॥

తా॥ ఓభగుడా! ఈయముకాలమునందు, ప్రాతఃకాలమునందు ను మధ్యాహ్నమునందును మేము ధనవంతులమైయుందుముగాక. ధనవంతుడగు ఓభగుడా! ఈ ఉదయమున ఇంద్రాది దేవతలందు రు నీ య ను గ్రహమువలన మాయందు దయగలిగియుందురుగాక.

భగవన్ భగవాన్ అస్తుదేవాస్తేన వయం భగవన్తగస్యామః ।
తంత్రా భగవన్తగస్యామః హవీశీసనో భగవన్తగస్యామః ।

తా॥ ఓదేవతలారా ! భగుడే ధనవంతుడగుగాక. అతనియ ను గ్రహముచేతనే మేమును ధనవంతులమయ్యెదము. ఓభగుడా ! జనులందఱునిన్నే సదాస్తుతిచేయుచు ఇష్టసిద్ధికై పిలిచెదరు.

౬. సమధ్వ రాయోషసోనమన్తదధికార్తవేవ శు
చయే ధదాయు అర్వా చీనంవసు విదం భగన్తోరథమివా

|| ౨ || అశ్వావతీర్ణోమతీర్నఉపాసో వీరవతీస్సదమచ్ఛు
తుభద్రాః | ఘృతందుహనా విశ్వతఃప్రపీతాయూయంపాత
స్వస్తిభిస్సదానః ||

(బు. సం. ఆవృ. 5. 4. 8. మం. 7. 3. 41.)

(౧) ఆచమనము.

(సామాన్య నియమము.)

శ్లో॥ నాచామేదాసనస్థాఙ్గిః నబద్ధాసనవీపవా |
నప్రసారితపాదోవా బహిర్జానుకరోఽపివా॥

తా॥ ఆచమించునపుడు పీటపైనఁగూర్చుండి పాదములు నేల మీద నుంచుకొనవలయును. పద్మాసనములు మొదలగు నాసనములు పట్టి యాచమించరాదు. కాళ్లుచాచుకొనికాని మోకాళ్లకు వెనుకల చేతులుంచిగాని యాచమించరాదు.

శ్లో॥ పవిత్రకరఆచమేత్ శుచిః కర్మార్థమాదరాత్ |
సపవిత్రౌ సదర్భా వా కరౌ కుర్వీత నాన్యథా॥

తా॥ “పవిత్రం వై హిరణ్యం” అనికలదు గనుక బంగారుంగరము గాని, దర్భలుగాని వేళ్ళకుంచుకొని శుచియై, కర్మార్థమాచమించునది మరయొకవిధముగా నాచమించరాదు.

శ్లో॥ సన్ధ్యాయాం కర్మకాలే చ స్మృతేరాచమనం భవేత్ |

తా॥ సన్ధ్యాది ప్రతికర్మకు ఆరంభమున పురాణాచమనముచేసి వెంటనే స్మృత్యాచమనమును, అంత్యమున స్మృత్యాచమనమును పిదప పురాణాచమనమును, సన్ధ్యమధ్యాయందు స్మృత్యాచమనమును చేయవలెను.

ఆచమన భేదములు.

౧. శ్రౌతాచమనము (శ్రుత్యాచమనము) ౨స్మృత్యాచమనము. ౩. పురాణాచమనము.

శ్లోతాచమనం.

శ్లోనకః॥దేవ్యాః పాదైస్త్రిభిః పీత్వాబ్లింగైర్నవభిఃస్మృశేత్
సప్తవ్యాహృతిభిశ్చైవ శిరోమంత్రైశ్చ పంచభిరితి
ఆశ్వలాయనః॥ గాయత్ర్యాచ పిబత్యాదావాపోవా నవభిః
స్మృశేత్॥

వ్యాహృతీభిశ్శిరోమంత్రై రంగాని బ్రహ్మ
యజ్ఞకే॥

తా॥ గాయత్రియొక్క పాదత్రయముచే ముహూర్తు ఆచ
మించునది. “ఆపోహిష్ఠా దులగు తొమ్మిది మంత్రములచేతను ఏడు
వ్యాహృతులచేతను ఐదు శిరోమంత్రములచేతను అంగములను తామనది.

అంగవివరణమ్.

శ్లో॥పాణిగండద్వయం చోష్ఠా పాణిపాదౌ శిరోముఖమ్॥
నాసాబి లేఽక్షిణిశోత్రే నాభిహృన్మస్తకాంసకాంతి

తా॥రెండుచేతులను, రెండుగండములను, రెండు పెనవులను, ఎడమ
చేతిని, పాదములను, శిరస్సును, ముఖమును, రెండుముక్కుపుటలను
రెండుకండ్లను, రెండుచెవులను, బొడ్డును, హృదయమును, శిరస్సును,
రెండుభుజములను తామనది.

మంత్రము.

క్రియలు.

ఓంతత్స వితుర్వ రేణ్యం ఈమూడుమంత్రములచే, బుడగలు,
నురుగు లేనిమంచినీళ్లను స్త్రీ బ్రహ్మ

స్త్రీ తీర్థముల వివరము (పటము) చూడుము.

స్వాహా

తీర్థముచే యాచమించవలెను

౨ శర్గో దేవస్య ధీమహి

స్వాహా

౩ ఓంధియోయోనః పృ

చోదయాత్స్వాహా

అబ్లింగైర్నవభిఃస్పృశేత్.

౧ ఆపోహిష్ఠా మ యో

1 ఈమంత్రముచే వడిచేతిని కడిగి
కొని

భువః

౨ తాన ఊరేదధాతన

ఈమంత్రముచేఎడమచేతినికడిగికొని

-
1. శ్లో॥ అంగుష్ఠతర్జనీభ్యాం నాసికే, అంగుష్ఠమధ్యమాభ్యాం చక్షుషీ
శ్రోత్రే అంగుష్ఠనామికాభ్యాం, అంగుష్ఠకనిష్ఠికాభ్యాం నాభిం
తథాతలేన హృదయం, శిరస్సమస్తాంగులిభిః స్పృశేత్ ।
అంగుష్ఠగ్రంథంసాద్వౌ ద్విజశ్శుద్ధిమవాఘ్నయాత్ ॥

3 మహారణాయ చక్షుసే

ఈ మంత్రముచే కుడిగండమును

అంగుష్ఠమూలముచే తుడిచి

౪ యోవశ్శివత మోరసః

ఈమంత్రముచే ఎడమగండమును

అంగుష్ఠమూలముచే తుడిచి

౫ తస్య భాజయతే హనః

ఈమంత్రముచే పైపెదవిని అంగుష్ఠ

మూలముచే తుడిచి

౬ ఉ శతీరివ మారతః

ఈమంత్రముచే క్రిందిపెదవిని అంగు

ష్ఠమూలముచే తుడిచి

౭ తస్మాదరజమామ వః

కుడిచేతిచే ఎడమచేతిని పోక్షించు

కొని

౮ యస్య క్షయాయజిన్వధ

కుడిచేతిచే రెండుపాదములను ప్రో

క్షించుకొని

౯ ఆపోజనయథా చనగ

శిరస్సును పోక్షించుకొనవలెను.

సప్తవ్యాహృతిభిశ్చైవ

౧. ఓంభూః

ఈమంత్రముచే ముఖమును తుడుచు

కొనవలెను.

౨. ఓంభువః

అని అంగుష్ఠ తర్జనులతో కుడి

ముక్కు పుటమును దాకి

3. ఓంస్వః

అని అంగుష్ఠ తర్జనులతో ఎడమ

ముక్కు పుటమును దాకి

శ. ఓంమహాః

అని అంగుష్ఠ మధ్యమములతో కుడి
కంటిని దాకి

గి. ఓంజనః

అని అంగుష్ఠ మధ్యమములతో ఎడ
మకంటిని దాకి

ఁ. ఓంతపగ

అని అంగుష్ఠ నామికలతో కుడిచేవిని
దాకి

౭. ఓంసత్యం

అని అంగుష్ఠ నామికలతో ఎడమ
చేవిని దాకి

శిరోమంత్రైశ్చ పంచభిరితి.

౧. ఓం ఆపగ

అని అంగుష్ఠ కనిష్ఠలతో నాభిని
దాకి

౨. ఓంజోతిః

అని కరతలమున నెదను దాకి

౩. ఓంరసః

అని కరాగ్రముల శిరమును దాకి

౪. ఓంతమృతం

అని ముకులహస్తముతో ఎడమభుజ
మును దాకవలెను.

గి. బ్రహ్మ భూర్భువ స్స్వ

అని ముకులహస్తముతో డమ భు
జమును దాకవలెను.

రోప్

(దీని వినియోగము గాయత్రీ మంత్రజపమునకు పూర్వమం
దును, పరమందును, బ్రహ్మయజ్ఞమందును, సకలకౌత కర్మలయందును
గలదు.

౨. స్మృత్యాచమనము. (స్మారాచమనము)

స్మార్తాచమచ ఉదకపానే మంత్రవిశేషమహ

ఆశ్వలాయనః ।

ప్రణవేన త్రిరాచామేద్దక్షిణేనతు పాణినేతి ।

అంగోపస్పర్శచంపూర్వోక్త మేవతూష్ణీంకర్తవ్యమితి

తా॥ ఓంస్వాహ, ఓంస్వాహ, ఓంస్వాహ, అని మూడుమారులు
ఆచమించి శ్రాతాచమనముగా చెప్పిన, కరాది అంగములను మంత్రము
లేకయే పైన చెప్పినముద్రలచేతాకవలయునని ఆశ్వలాయనుఁ డుచెప్పెను.

౨. స్మృత్యాచమనము (స్మార్తాచమనము) శౌనకమతము
శ్లో నిబద్ధశిఖికచ్ఛత్తు ద్విజఆచమనం చరేత్ ।

కృత్వోపనీతం సవ్యాంసేవాజ్మనఃకాయసంయతః

తా॥ సిగముడివైచుకొని, కచ్చలుకట్టుకొని ఎడమ భుజమున
జందము వైచుకొని అనఁ గా ఉపవీతియై, వాజ్మనఃకాయములను నియ
మించి ఆచమించవలయును.

శ్లో॥ గోకర్ణాకృతిహస్తేనగ్రమాషమాత్రం జలం పిబేత్ ।

తన్నూన్యనమశకంవాఽపి సురాపానసమం భవే

త్ ॥౨॥

తా॥ అరచేయి గోకర్ణాకారముగఁబట్టి అందు మాషమాత్రజల
మును యాచమించవలయును. అంతకంటె హెచ్చుతగ్గులగునెడల నది
సురాపానసమమగును.

శ్లో॥ ఆచామేన్మాషమగ్నం చ గోకర్ణచులుకస్థితమ్ ।

సంహతాజ్ఞానాతోయంగృహీత్వా పాణినాద్విజః

గ్రీమాషం= గోగురిగిందగింజల ఎత్తు (గ్రాచిన్నము) గోగురిగింద గింజలు
మునుగునంత నీరు.

తా॥ వేళ్లు అన్నియు గూర్చి చేతితో మావము జలమును గ్రహించి

॥3॥

బాహులు డాచమించవలెను.

శ్లో॥ ముక్తాంగుష్ఠ కనిష్ఠాభ్యాం త్రిః పిబేద్బ్రహ్మతీర్థతః |
తతః ప్రత్యాశ్య హస్తాన సజ్కుచ్యోష్ఠా నిమార్ష్యథ

తా॥ అంగుష్ఠమును చిటికినవేలు ఈ కంటిని వదిలి బ్రహ్మతీర్థముచే
ఓంస్వాహ, ఓంస్వాహ, ఓంస్వాహ, అని 3 సార్లు ఆచమించవలయును.
హస్తములు గడిగికొని, వేళ్ళనుముడిచి పెదవులను ముమ్మా రు తు డు
చుకొని.

శ్లో॥ సంహతాంగుళిభి ర్మూలైః
త్రిఃప్రమృజ్య తతోముఖమ్
ప్రత్యాశ్య హస్తా చాభ్యుత్స
పాదశీర్షా తథైవచ॥

॥గీ॥

తా॥ ముడవబడిన అంగుళీ మూలముతో మొగము మూడుసార్లు
తుడుచుకొని హస్తములు కడుగికొని పాదములను, శిరమునను జలమున
ప్రొక్షణచేసుకొని.

శ్లో॥ మధ్యమాంగుళిపృష్ఠైశ్చ త్రిః స్పృశేత్ ఘ్రాణ

మూలకమ్ |

హస్తా ప్రత్యాశ్య సంస్పృష్ట్యా ఘ్రాణాది ద్వయశః

పృథక్ |౬|

తా॥ మధ్యమాంగుళిపృష్ఠముతో ఘ్రాణమూలమును ముమ్మాలు
తాటి సంస్థప్రత్యాశనముచేసి కొని ముక్కు మొదలగు వానిని ఈక్రింది
తీరున స్పృశించవలయును.

॥గీ॥

శ్లో॥ అంగుష్ఠేన ప్రదేశిన్యా ఘాతాపశ్చదుఃస్పృశేత్ |
అంగుష్ఠానామికభ్యాం చ చక్షుశ్శ్రోత్రే చ సం
స్పృశేత్ || 2 ||

తా॥ అంగుష్ఠశ్చనులతో ముక్కురంధ్రములను, అంగుష్ఠానామికలతో కన్నలను, చెవులను, వేర్వేరుగా తాకవలెను.

శ్లో॥ అంగుష్ఠోపక నిష్ఠాభ్యాం నాభిపశ్చదుఃస్పృశేత్
తలేన హృదయంస్పృష్ట్యా స్పృశేదంగుళిభిశ్శిరః ||

తా॥ అంగుష్ఠోప కనిస్థికలతో నాభినితాకి, కంఠతలముతో హృదయమును, అన్ని వేళ్లతోడను, శిరమును దాకవలెను.

శ్లో॥ అంగుల్యైర్భాహుమూలే సంస్పృశేదితి
శౌనకః |

ప్రణవేనోదకం ధృత్వా హ్యత్మానం పరిమేచ
యేత్ || 3 ||

అనేన విధినా విప్రః కుర్యాదాచమనం సదా॥

తా॥ అంగుల్యైర్భాహుమూలములను వేర్వేరు స్పృశించవలెను. పిదప “ఓం”యని యాదకమును గైకొని శిరమున చల్లుకొనవలెను. అని శౌనకుడు చెప్పెను.

ఇది శౌనక మతము.

ఆచమన విశేషంబులు, ఆపస్తంబః.

తిష్ఠన్నాచామేత్ = బొడ్డులోఁకు జలమందుదిగి నప్పుడు
తప్ప నిలుచుండి ఆచమించరాదు.

ప్రహర్ష్యావా మంగుని ఆచమించరాదు.

ఆసీన స్త్రిరాచామేత్ = పాదము భూముని స్పృశించునట్లు పీట
 మీద కూర్చొని మూడుసార్లు ఆచమించవలెను.
 హృదయజ్ఞమాభి రద్భిః = జలము హృదయమును పొందు
 నటుల ఆచమించవలెను.

పురాణాచమనము.

పూర్వము చెప్పినట్లు సిగ ముడి వైచికొని, మడి వస్త్రద్వయ
 యును ధరించి ఉపవీతియై ఈ చెప్పబోవు విధముగ యాచమించ వలెను.

శ్లో॥ ఓంకార పూర్వకం నామ చతుర్వ్యంశతి సంఖ్యయా
 స్వాహానైః ప్రాశయేద్వారి నమోనైః స్పర్శయే
 త్తథా॥

అనుదేవీభాగవతాహ్నిక ప్రకరణ వచనానుసారము ఓంకారపూ
 ర్వకముగను స్వాహాశబ్దాంతముగను చతుర్వ్యంతములగు కేశవాదిశబ్దములు
 మూడింటిచే నాచమనముజేసి “గోవిందాయనమః” ఇత్యాది శబ్దములచే
 కరాద్యంగ స్పృశనముం జేయవలెనని యూహించునది.

శ్లో॥ కేశ వాద్యైస్త్రిభిఃపీత్వాద్వాభ్యాంప్రత్యక్షయేత్త రా॥
 ద్వాభ్యామోష్ఠాచ సమ్మృజ్యద్వాభ్యామున్మార్జనతథా॥

శ్లో॥ ఏకేన హస్తం ప్రత్యక్ష్య పాదావపితథైకతః ।

ఏకేనాపిచ మూర్ధానం తతస్సజ్జర్షణాదిభిః॥ ౨॥

శ్లో॥ సర్వాసామంగుళీనాంవై మూలేన చుబుకం స్పృశేత్ ।

తర్జన్యంగుష్ఠ యోగేన నాసికే ద్వే ఉపస్థృశేత్ ॥ 3॥

శ్లో॥ అంగుష్ఠానామికాభ్యాం తు చక్షుశ్శ్రోత్రేఉపస్థృశేత్ ॥

శ్లో॥ కన్తిఃసంకుప్త మో యోగాన్నాభిదేశ ముపస్మృతేత్ ॥

కరమధ్యం హృదిస్థాప్య కరాగ్రం శిరసి న్యసేత్ ॥౧౬॥

శ్రీ! ముకులేనచ హస్తేన గౌహమూలమపస్పృశేత్

ఏవమాచమనం కృత్వా స్నాక్షా న్నారాయణో

భవేత్ ॥ ౬

ఈపురాణాచమనమును ప్రతిస్మార్తకర్మకు, ఆదియందును, అంతమందును చేయవలెను.

చానిప్రయోగవరుస.

౧ ఓం కేశవాయ నమః.

౨ నారాయణాయస్వాహా

3 మాధవాయ నమః.

అనిముహూటా అచమనము చేసి.

ర గోవిందాయ నమః

మడికరమును కడుగుకొని.

శ్రీ విష్ణవే నమః.

ఎడమచేతిని కడుగుకొని.

౬॥ ఓంమఘ సూద నా మ

అంగుష్ఠమూలముతో పై పై ద విని

వమన

శుద్ధి

८॥ శ్రీవిక్రమా య స మః.

అంగుష్ఠమూలముతో క్రింది పెనవిని
తుడిచి.

౧॥ వామనా యనమః ॥

అసాధ్య డిర్బలతో జలము శరమును
జేయుకొని.

౯॥ శ్రీధరా యనమః॥

౧౦॥ హృషీకేశాయనమః

అనిపడనుచేతిని పోక్షించుకొని

౧౧॥ పద్మనాభా.మహమః॥

అనిపాదముల బ్రోక్షించుకొని.

౧౨| దామోదరా య

అని శిరమన ప్రోక్షించుకొని.

నమః.

- ౧౩! సజ్జర్షణా యనమగ అనిసర్వాంగులిమూలమతో గడ్డము
దాకి.
- ౧౪॥ వాసుదేవాయనమః అనిఅంగుష్ఠతగ్గనులతో కుడిముక్కు
రంధ్రమునుదాకి
- ౧౫॥ పద్మమ్న యనమగ అనిఅంగుష్ఠతగ్గనులతో ఎడమరంధ్ర
మునుదాకి.
- ౧౬॥ అనిరుద్ధాయనమః అనిఅంగుష్ఠానామికలతో కుడికంటి
నిదాకి.
- ౧౭॥ పురుషోత్తమా యనమగః ౬ ని అంగుష్ఠానామికలతో ఎడమ
కంటినిదాకి.
- ౧౮॥ ఆధోక్షజాయనమః అనిఅంగుష్ఠానామికలతో కుడిచెవిని
దాకి.
- ౧౯॥ నారసింహాయనమః అని అంగుష్ఠానామికలతో ఎడమ
చెవినిదాకి.
- ౨౦॥ ఆచ్యుతాయనమః అనిఅంగుష్ఠకనిస్థికలతో నాభినిదాకి.
- ౨౧॥ ఉనార్దనాయనమః అనికరళికమనహృదయమునుదాకి.
- ౨౨॥ ఉపేంద్రాయనమగ కరామన శిరమునుదాకి.
- ౨౩॥ హరయేనమః అని మకులహస్తమున కుడిబాహు
మూలమునుదాకి.
- ౨౪॥ శ్రీకృష్ణాయనమః అని మకులహస్తమున ఎడమబాహు
మూలమునుదాకి వలెను.

ఇట్లు ఆచమించిన శ్రీమన్నారాయణునితో సమా
నుడగును.

పురాణాచమనేభేదః

శ్రీ॥ శౌచాచారే తథా పానే స్పృష్టా స్పృష్టే చ పర్వణి!

పౌరాణాచమనం కుశ్యాన్నామభిః కేశవాదిభిః॥

తా॥ శుద్ధి నిమిత్తమందును, దాహానంతరమందును, తాకరానివా
టిని తాకినప్పుడును, కేశవాది నామములతోఁజెప్పబడిన పురాణాచమ
నమును జేయవలెను.

ఆచమనే అనయవస్పర్శః

శ్లో॥ అంగుష్ఠమూలేనాస్యం ద్వీర్ద్విరున్ముజ్య
ప్రదేశిన్యాదిభి స్త్రీసృభి ససహితాభి ససక్తదుపస్పృశే
దాస్యార్థం

తోయంగృహీత్వా దక్షిణేన ప్రోక్షణం సవ్యహస్తే
పాదయోశ్చిరసశ్చ తదనంతరం శిఖా చోపస్పృశేత్ ॥

శ్లో॥ అంగుష్ఠ తర్జనీభ్యాం నాసికే అంగుష్ఠ మధ్యమా
భ్యాం చక్షుషీ శ్లోత్రే

అంగుష్ఠానామికాభ్యాం । అంగుష్ఠకనిష్ఠికాభ్యాం
నాభిమ్,

తథాత లేనహృదయం । శిరస్సనుస్తాంగుళిభిః స్పృశేత్ ।

అంగుష్ఠైర్గ్రంథా చ్ఛ్వా ద్వీజశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥

ప్రయోగః

అని.

౧. ఓం కేశవాయస్వాహా	} ముమ్మాటు ఆచమనముజేసి.
౨. ఓం నారాయణాయ	
స్వాహా	}
౩. ఓం మాధవాయస్వాహా	

౪. ఓం గోవిందాయనమః } అంగుష్ఠమూలముతో ముఖమును ౨
 ౫. ఓం విష్ణవేనమః } సార్లు తుడుచుకొనవలెను.
 ౬. మధుసూదనాయనమః } వైవిధ్యముగానే ౨సార్లు ముఖమును
 ౭. త్రివిక్రమాయనమః } తుడుచు కొనడలెను.
 ౮. వామనాయనమః } మధ్యమూకు వేళ్లకు కలిపి ముఖమును తుడుచుకొనవలెను.
 ౯. శ్రీధరాయనమః } కుడిచేతితో జలమును తీసుకొని ఎడమచేతిని ప్రోక్షించుకొనవలెను.
 ౧౦. హృషీకేశాయనమః } కుడిపాదమును ప్రోక్షించుకొనవలెను
 ౧౧. పద్మనాభాయనమః } ఎడమ పాదమును ప్రోక్షించుకొనవలెను.
 ౧౨. దామోదరాయనమః } శిరమున ప్రోక్షించుకొనవలెను.
 ౧౩. సంకర్షణాయనమః } శిఖముఁ దాఁకవలెను.
 ౧౪. వాసుదేవాయనమః } అంగుష్ఠ త్వణీలచే కుడి, ఎడమముక్కు పుటలనుఁ దాఁకవలెను.
 ౧౫. ప్రద్యుమ్నాయనమః } అంగుష్ఠ మధ్యములచే ౨ కండ్లనుఁ దాఁకవలెను.
 ౧౬. అనిరుద్ధాయనమః }
 ౧౭. పురుషోత్తమాయనమః }
 ౧౮. అథోక్షజాయనమః } అంగుష్ఠ నామికలతో ౨ చెవులను దాఁకవలెను.
 ౧౯. నారసింహాయనమః } అంగుష్ఠ కనిష్ఠికలతో నాభినిదాఁకి కరతలమున నెదనుదాఁకి
 ౨౦. అచ్యుతాయనమః } కరాగ్రమున శిరస్సునుదాఁకి
 ౨౧. జనార్దనాయనమః } ముకులహస్తమున బాహుమూలలనుదాతునది.
 ౨౨. ఉపేంద్రాయనమః }
 ౨౩. హరయేనమః }
 ౨౪. శ్రీకృష్ణాయనమః }

నిత్యకర్మాష్టకము

—♦ తీర్థవివరణము ♦—

శ్లో॥ అంగుల్యగ్నే తీర్థం దైవం స్వల్పాంగుల్యోర్ములే
కాయమ్ । మధ్యేఽంగుష్ఠాంగుల్యోః పైత్రం మూలేహ్యం
గుప్తస్య బ్రాహ్మమ్ ॥

తా॥ వ్రేళ్ళకొనలయందు దైవతీర్థమనియు, కనిష్ఠికామూ
లమునందు మనుష్య(ఋషి)తీర్థమనియు, అంగుష్ఠతర్జనులనడుమ పితృ
తీర్థమనియు, అంగుష్ఠమూలంబున బ్రహ్మతీర్థమనియు చెప్పుదురు.

శ్లో॥ కనిష్ఠదేశిన్యంగుష్ఠమూలాన్యగ్రం కరస్యతు ।

ప్రజాపతి పితృ బ్రహ్మ దేవతీర్థాన్యనుక్రమాత్ ॥

తా॥ కనిష్ఠికామూలముప్రజాపతితీర్థము (దీనినేఋషి తీర్థమం
దురు.) తర్జనీమూలము పితృతీర్థము, అంగుష్ఠమూలము బ్రహ్మతీర్థము,
కర్మాగ్రము దేవతీర్థమని చెప్పుదురు. వానినిక్రమముగా, ఋషితర్పణ
మందును, పితృతర్పణమందును, ఆచమనమందును, సుధావర్ష్య తర్పణ,
దేవతర్పణములందును వినియోగము.

వెనుక పుటలోని ప్రతికృతిహస్తమును చూడుడు.

తీర్థములుగి.

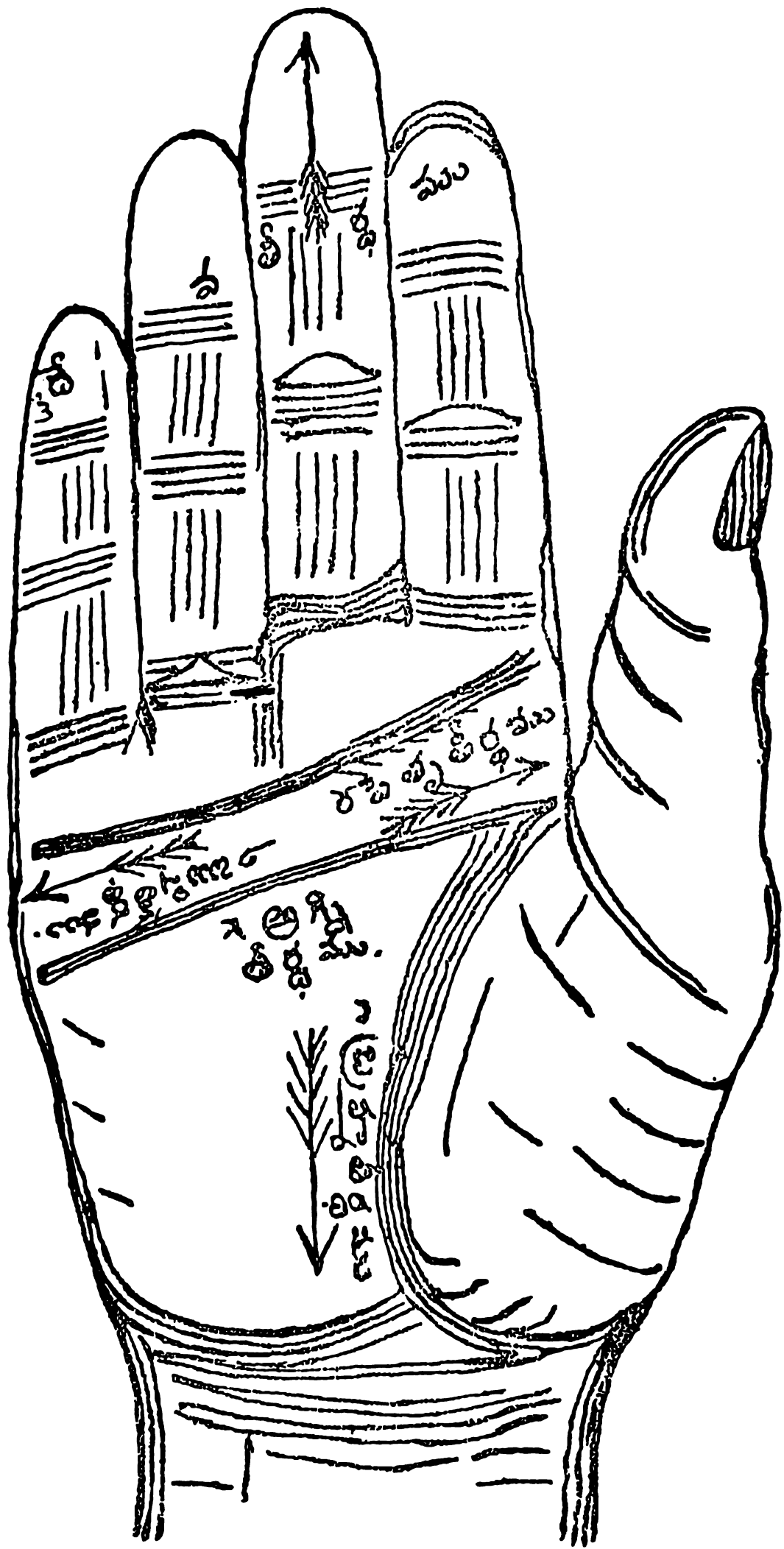
౧. బ్రహ్మతీర్థము (అంగుష్ఠమూలము)

౨ ప్రజాపత్యము (ఋషి) తీర్థము (కనిష్ఠికామూలము)

౩. దేవతీర్థము (అంగుల్యగ్రములు)

౪. పితృతీర్థము. (తర్జనీమూలము)

౫. అగ్ని తీర్థము (కరఃసుశ్యమున)

౨. ప్రాణాయామము.

ప్రాణాయామ మనగా (పాణ + ఆయామః)
ప్రాణములను నియమించుట మన శరీరములోని శ్వాసము
నకును, జీవశక్తినిగూడ బ్రాణమనిపేరు. మొదట శ్వాస
మును నియమించుటకు యభ్యాసము చేసిన క్రమముగా
జీవశక్తియు నియమితమగును. కావున ముందు శ్వాస
మును నియమించుటకు యభ్యాసింపవలయును.

ఇట్టి ప్రాణాయామమునకు అందరు అర్హులే. అం
దగు దీని నభ్యాసింపవచ్చునని హఠయోగప్రదీపకాయామ
శైప్పబడినది.

ప్రాణాయామాభ్యాసకుడు ముందుగా యమము,
నియమము, ఆసనమును అభ్యసించవలయును.

౧ యమమనగా. ఇంద్రియనిగ్రహము.

౨. నియమమనగా అహింస, సత్యము, దొంగిలి
పకుండుట, బహ్మచర్యము, భగవద్ధ్యానము.

౩. ఆసనమనగా వెన్ను, శిరము, కణ్ఠము, నీచూ
డింటిని ఏకదండముగా నిలిపి వంగకుండ కూర్చుండుట.

సన్ధ్యాదులయందు ప్రాణాయామము ౩విధములు.

౧. పూరకమనగా వెలుపలిగాలిని ముక్కుగుండా
శ్వాసకోశములందు బూరించుట.

౨. కూభకమనగా అట్లు పూరించిన వాయువును
దేదలనీయక నిలుపుట.

3. రేచకమనగా అట్లునిలిపిన వా యు పు ను
ముక్కుగుండా బైటకువిడుచుట.

అభ్యాసప్రకారము.

అభ్యాసకుడు ప్రథమమున గుడిచేతిబొట్టన
వ్రేలితో, గుడిముక్కును మూసికొని యెడమ ముక్కుతో
నెమ్మదిగా తొందరలేక పూరకము చేయవలెను. ఇట్లు
౪ సెకండ్ల కాలమువరకు పూరించి పిదప గుడిచేతితర్జనీ
మధ్యమవ్రేళ్లతోగాని, మధ్యమానామికలతోగాని యెడ
మముక్కునుమూసి ౧౬ సెకండ్లవరకు కుంభకమును
సలుపవలెను. పిదప కుడిముక్కునుండి నెమ్మదిగా ౮ సె
కండ్లు రేచకము చేయవలెను. తరువాత కుడిముక్కుతో
పూరకమును, ఎడమముక్కుతో రేచకమును పైనచెప్పిన
కాలములో చేయవలెను.

ఇట్టివిమూడుసార్లుచేసిన ఒకప్రాణాయామము గును.

ఈప్రకారముపూటకు ౫,౬ ప్రాణాయామములచొప్పున
దినమునకు ౪,౩ పూటలు చేయవలెను. ఇట్లుప్రాసరించి
౩ మాసములకు పూటకు ౧౦ చొప్పునను అభ్యసించి
వలెను. ఇట్లు ౫,౬ మాసములుచేసిన బ్రాణశక్తి స్వాధీ
నమై కుంభకమందు చిరకాలమునిలిచి భగవద్ధ్యానము
చేయు శక్తిగలుగును.

ఇట్లే ఎడమముక్కుతో ౪ సెకండ్లు పూరకముసలిపి
 ౩౦ సెకండ్లు కుంభకముచేసి ౮ సెకండ్లు రేచకముచేయుట
 అభ్యసించవలెను. ఆకుంభకముచేయు సమయమున సవ్యా
 హృతికమును, సశిరస్కమును దశప్రణవ సహితమైన
 గాయత్రీ మహామంత్రమును అనగా:— “ఓంభూః, ఓం
 భువః, ఓంస్వః, ఓంమహాః, ఓంజనగ, ఓంతపః, ఓంసత్యం,
 ఓంతస్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహిః ధియోయో
 నఃప్రచోదయాత్ | ఓమాపోజ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ
 భూర్భువస్స్వరోమ్” ౩సార్లు జపించవలెను. ఇట్లు క్రమ

ముగ అభ్యసించిన చిత్తనిరోధనము చేయవచ్చును.

గృహ్యాపరిశిష్టమందిట్లు చెప్పబడినది. “పవిత్ర
 హస్తైః యాచమించి ముందుగ మంత్రములేకయే ౧౫
 ప్రాణాయామముల నాచరించి తరువాత సమంతముగ
 నొకమారు ప్రాణాయామము చేయవలెను.

సంధ్యకు మొదటను, అర్ఘ్యమిచ్చునప్పుడును,
 నొక ప్రాణాయామమును, గాయత్రికి మొదట చివరను
 ౩ప్రాణాయామములు సేయవలెను.

ముద్రవివరణము.

శ్రీవేళుచే ముక్కుకొనను పట్టుకొనుట “ప్రణవ ముద్ర” ఇది వానప్రస్థగృహస్థులకు పాపహరణమగును. కొటనవేలితోను, చిటికినవేలితోను, అనామికచేతను ముక్కును పట్టినచో “నోంకారముద్ర” అగును. ఇది యతికి బహ్మచారికి తగినది.

— సంకల్పము. —

ఇది దేశకాల సంకీర్తనపూర్వకముగ చేయఁబడు చున్నది. బ్రహ్మాణ్డాది స్వగృహపర్యంతముచుగల మహత్వ లఘుత్వాది భోధకములగు వచనములతోనుండు పాఠము దేశసంకీర్తనము. అటులే సృష్ట్యాద్యేతత్త్వణపర్యంతముచుగల కాలవివరణమును దెలిపు వచనములతోనుండు పాఠము కాలసంకీర్తనము. ఇటులు దేశకాల సంకీర్తనంబుచేసి ప్రకృత కర్తాచరణాబుచు సజ్కల్పింతురు.

ఈసంకల్పము (౧) మహాసంకల్పము. (౨) సంకల్పము. (౩) లఘుసంకల్పము అని ౩విధములు.

అందు (౧) మహాసంకల్పము కన్యావానాదులు దును. (౨) సంకల్పము ప్రతికర్తారంభమందును (౩) లఘు సంకల్పము ఏకకర్తాజ్ఞములగు నవాంతరకర్మముల కార మ్భమందును వినియోగింపబడుచున్నది.

౧. మహాసంకల్పము మనకప్రకృతము.

౨. సజ్జ-ల్పము:— ఇది దేశకాలసంకీర్తన పూర్వకముగ చేయబడుచున్నది.

౧. కాలసంకీర్తనము:— శ్రీమహావిష్ణో రాజ్యయా ప్రవర్తమానస్య అద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయ పరార్ధే, శ్వేతవరాహకల్పే, సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే, అష్టావింశస్మహాయుగే, కలియుగే, ప్రథమపాదే (గిం ౩౩) షష్ఠీం శత్రురపంచసహస్రతమే.

౨. దేశసంకీర్తనము:— పంచాశత్కోటియోజనవిస్తీర్ణ మహీమణ్డలే, లక్షయోజనవిస్తీర్ణ జమ్బూద్వీపే, భరతనర్మదే, భరతఖండే, మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే, * త్రిశైలస్య శానప్రదేశే, కృష్ణానదావయోర్మధ్యదేశే, స్వగృహే (బంధుగృహే,) (విప్రగృహే) సమస్తదేవతాబ్రాహ్మణచరణసన్నిధౌ,

౩. కాలసంకీర్తనము:— అస్మిన్ ప్రవర్తమానవాన్తవహారిక చంద్రమానేన ధాతృనామసంవత్సరే, ఉత్తరాయనే, గ్రీష్మఋతౌ, జ్యేష్ఠమాసే, కృష్ణపక్షే, అష్టమ్యాం, బృగువాసరే, పూర్వాభాద్రాపక్షతే, ప్రితినామయోగే, బాలవాకరణే,

* తమతావు ఎచటనుండునో అటులమార్పుకొనవలయును.

† యథాతథాదులను మార్పుకొనవలెను.

వంగుణవిశేషణ విశిష్టే, శుభే భృదయముహూ
రే, ఊమాన్ + గృహరితసగోత్రః + నారాయణశర్మా
భిధేయగ, † ధర్మపత్నీసమేతోఽహం శ్రీమతః + హ
రితసగోత్రస్య + నారాయణశర్మాభిధేయస్య†ధర్మపత్నీ,
సమేతస్య, మమోపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీపరమేశ్వర
ముద్దిశ్య, ఊషరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయంసన్ధ్యాముపాసి
ష్యే:— ఇతిసంకల్పము.

3. లఘుసంకల్పము:—పూర్వోక్తైవంగుణ విశిష్టే,
శుభే, శోభనేముహూరే, మమోపాత్తదురితక్షయ
ద్వారాశ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం 1 సా
యం సన్ధ్యాంగ 2 గాయత్రీమంత్రజపం కరిష్యే:— ఇది
లఘుసంకల్పము.

గృ తమతమ గోత్రనామములను చెప్పుకొనవలెను.

† గృహస్థులమాత్రమే చెప్పవలయును.

౧. ప్రధానకర్మపేరు చెప్పుకొనవలెను.

౨. అంగమగు కర్మపేరు చెప్పుకొనవలెను.

అ థ స్వ శాఖావిషయే.

భగవాన్ వసిష్ఠః

శ్లో॥ స్వ శాఖావిధముత్స్వజ్య అశ్వేషం ఓ ధిమాచరేత్ |

అప్రమాణ మృషిం కృత్వా అంధే తమసి మజ్జతి |

స్వకం కర్మ పరిత్యజ్య యదన్యత్కరుతే నరః |

అజ్ఞానాదధవా లోభాత్సతేన పతితోభ వేత్ |

ఋక్సామ్యజుర్నైవ కుర్వీత స్వకీయం పరశాఖయా |

ప్రమాదాద్యది కుర్వీత పునస్సంస్కారమర్హతి |

యత్ర నాస్తీ స్వ శాఖోక్తం ఋక్సామ్యజుర్నైవ సమా
చరేత్ |

పునర్నార్హతి సంస్కార మన్యధార్హతి చేత్పునః |

యజుశ్శాఖావిధానేన యది బహ్వృచకస్యచ |

కృతేచాపి హి తత్కర్మ పునః కుర్యాద్యధావిధి |

ఋక్సామ్యజుర్నైవ కర్మ యది స్యాదన్యశాఖినామ్ |

నతత్కర్మ పునఃకార్యమితి యజ్ఞవిదాంమతమ్ ||

తా॥ స్వ శాఖావిధిని వదిలి యితర శాఖావిధి నవలంబింపగూడదు.

అట్లుచేసెనేని స్వకీయ ఋషిని తిరస్కరించినవాడై “అంధతమస్సు” అనునరకమునందు మునుగును. స్వకీయకర్మనువదిలి యితరమగుకర్మను, అజ్ఞానముచేతనైనను, లోభముచేతనైనను చేసిన పతితుడగును. ఏ శాఖ వాడు అశాఖినువదిలి వేరొక శాఖచే కర్మనాచరించెనేని మరల ఉపనయనసంస్కారమును జేసికొనిన శుద్ధుడగును. స్వ శాఖీయులు సంభవించు

చనప్పుడు సకల కుభాకుభకర్మలను ఋక్సామయజుర్వేదాది నాచరింపగలయును. అట్లుచేసిన పునస్సంస్కారమును జేయ నక్కరలేదు. బహ్వచులు యజుర్వేదము మొదలగు ఆన్యవేదములను జేసినయడల మరల ఉపనయనాది సంస్కారమును జేసుకొని యాకర్మమతిగి స్వశాఖోక్తవిధానమున జేయవలెను. ఇతరశాఖీయులు ఋక్సామయజుర్వేదముల నాచరించినయడల మరల జేయనక్కరలేదు. భగవంతుడగు వసిష్ఠుడు వచించెను.

. . .

- ఋగ్వేదస్తోత్రప్రార్థనా -

నిత్యకర్తృష్టకము.

౧ స్నానప్రకరణము.

శ్లో॥ నదీషు దేవభాతేషు తటాకేషు సరస్సుచ ।

స్నానం సమాచరేన్నిత్యం గర్తృప్రసనణేశుచ ॥

నదీనదతటాకేషు దేవభాతజలేషుచ ।

నిత్యక్రియార్థం స్నాయిత గిరి ప్రసవణేశుచ ॥

స్త్రో. ము. విష్ణుపురాణే.

తా॥ నదులందును, నదములందును, తటాకములందును, మనుష్యులచే త్రవ్వబడని సరోవరములందును, కొండవాగులందును, సంధ్యాది నిత్యకర్మలొనర్చుటకు స్నానము చేయుట ముఖ్యము.

శ్లో॥ అలాభే దేవభాతానాం సరసాం సరితాంతథా ।

ఉద్ధృత్య చతురగిహిండా పారక్యే స్నానమాచ

రేత్ ॥ స్త్రో. ము. మనుః.

తా॥ పైతీర్థంబులులేనిచోట్ల యితరులు త్రవ్విన తటాకాదులందు దైవము స్నానముచేయవలెను. అప్పుడు ర మృత్పిండములను తీసి వైచి స్నానమునర్పవలయును.

శ్లో॥ ఉద్ధృత్య వాపి త్రీర్హిండా కుర్యాదావత్సునోసదా

నిరుక్తాసు చ మృత్పిండా కూపాత్తత్రీర్హిండా తథా ।

అనుద్ధృత్యతు యత్స్నానం పరకీయే జలాశయే ।

వృధాభవతి తత్సాన్నినం కర్తుః పాపేన లిప్యతే॥

స్మృ. ము. శౌ. ౪౪౫ ।

తా॥ ఇతరులు త్రవ్వించిన తటాగాదులందు స్నానము చేయవలసి నప్పుడు రిమృత్పిండఃకులను తీసిబడ్డనవేసియు బావులందు రికడవలసీరు తోడి పారబోసి స్నానమాచరింపవలయును ॥

శ్లో॥ సంకల్పసూక్తపఠనం మార్జనం చాఘమర్షణం ।

దేవతాతర్పణంచైవ స్నానం పంచాంగముచ్యతే ॥

తా॥ సంకల్పము, సూక్తపఠనము, మార్జనము, అఘమర్షణము, తర్పణము, ఈ ౫ స్నానమునకు సంగమము. ఈరంగములతోగూడినదేస్నానము.

శ్లో॥ మంత్రపూతైర్జలైస్సాన్నినం ప్రాహుస్సాన్నినఃప్రదం

నవృధా వారిమగ్నానాం యాదసామివతత్ఫలం॥

స్మృ. ము. వ్యాసః ।

తా॥ స్నానాంగములను ఆచరించుచు ఆన గా సమంత్రముగా స్నానమొనర్చిన స్నానఫలము లభించును. గాని యూరక స్నానముచేసిన ఫలముగలుగదు.

శ్లో॥ సంకల్ప సూక్తపఠనం మార్జనం చాఘమర్షణం ।

దేవతాతర్పణం చైవ గృహే పంచ వివర్జయేత్ ॥

[ధర్మఖండే]

తా॥ గృహమందు స్నానముఁ జేయునప్పుడంగము లక్కరలేదు.

స్నానకాల నిషిద్ధములు.

శ్లో॥ అవగాహ్య జలే నగ్నః పస్త్రం యః పరిశోధయేత్

కృద్ధాస్తత్ర నివర్తంతే దేవతాః పితృభిస్సహ ॥౧॥

(స్మృత్యర్థసాక్షిః)

తా॥ దిగంబరుడై స్నానము చేయరాదు. బట్టలుతకరాడ.

శ్లో॥ స్నానం దానం జపం హోమం స్వాధ్యాయపితృతర్పణం
నై కవస్త్రుః ద్విజగ కుర్యాత్ శ్రాద్ధభోజన సత్క్రియాగ
(స్కృ.ము. యోగ యజ్ఞవల్క్యః.)

తా॥ ఏకవస్త్రుడై స్నానము, దానము, జపము, హోమము, బ్రహ్మ
యజ్ఞము, పితృతర్పణము, భోక్తవ్యము చేయరాదు.

శ్లో॥ యావద్దేవాన్ ఋషీంశ్చైవ పితౄన్ వై యో న
తర్పయేత్ ।

తావన్న పీడయేద్వస్త్రం యేన స్నాతోభవేన్నరః॥

తా॥ స్నానానంతరమునతదంగములగుదేవ, ఋషి, పితృతర్పణములను చేసి
స్నానవస్త్రములను పీడవలయును గాని తర్పణముచేయక పిడువరాదు.

శ్లో॥ స్నానవస్త్రేణ యోవిప్రగిస్వమంగం పరిమార్జతి।

స్నానం వృద్ధై వ భవతీపునస్సానేన శుద్ధ్యతి॥

తా॥ స్నానముచేసిన వస్త్రముతో స్నానానంతరమున రేహ
మును తుడువరాదు. తుడుచుకొనినచో తిరిగి స్నానము చేయవలెను.

శ్లో॥ స్నానం కృత్వాఽర్ద్రవాసస్త్రుఃపర్థ్వీమధృత్యనిక్షిపేత్ ।

స్నాన వస్త్రముధస్తాచ్చేత్పున స్నానేన శుద్ధ్యతి॥

తా॥ స్నానానంతరము మడివస్త్రమును ధరించునప్పుడు స్నాన
వస్త్రమును వైగాతీయవలెను. క్రిందగాతీసిన తిరిగి స్నానము చేసిన
పరిశుద్ధుడగును.

శ్లో॥ ఉత్తమంతునదీస్నానం తటాకే మధ్యమంస్మృతమ్॥

కూపస్నానం తు సామాన్యం । భాండస్నానం వృధా
భవేత్ ॥౬॥

తా॥ సులభం.

శ్లో॥ న స్నాయా మ్చాద్రహస్తేన నైకహస్తేనవా తథా

ఉద్ధృతాభిరపి స్నాయా దాహృతాభిర్విజాతిభిః

తా॥ కూదులచే తేబడిన జలముచేతను, ఒకహస్తముతో తోడి నజలముచేతను బ్రాహ్మణులు స్నానము చేయరాదు.

శ్లో॥ ప్రోతసోభిముఖస్నాయాన్మార్జనం చాఘమర్షణేః

అన్యత్రాఽర్కముఖోరాత్రోపాజ్ఞుఖోదజ్ఞుఖోపివా

ద. పృ. వస్తి

తా॥ ప్రవాహమున కభిముఖముగ నిలిచి స్నానము, అఘమర్షణ మార్జనముఁ జేయవలయును. నదులుగాని వాటియందు నూర్యాభిముఖ ముగాను రాత్రి తూర్పుగాగాని ఉత్తరముగాగాని స్నానము జేయ వలెను.

- అథ స్నానమ్ -

పరిశుద్ధమగు గోమయమును వామహస్తమును గ్రహించి, “ఓమ్ నూః, ఓమ్ భువః, ఓమ్ స్వః” అనువ్యా హృతులతో ఉగంతముగ ౩భాగములఁజేసి దక్షిణభాగ మును “ఓమ్.” అని యుచ్చరించుచు ౧౦ దిక్కులందు

౧ శ్లో॥ తతోనదీం సమాఽత్య గక్ష్టాధ్యానపురస్సరమ్।

నాభిమాత్రేఽరేస్థిత్యా త్రివారం స్నానమాచరేత్ ॥ నిశ్యామిత్రః

౨ శ్లో॥ నాభిమాత్రే) యేస్థిత్యా కృత్వాకేశాన్ ద్విధాద్విజః।

నిరుద్ధకర్షణాసస్తు త్రివారం మజ్జనంచరేత్ ॥ విష్ణుః॥

౩ శ్లో॥ త్రిరాత్రుశ్చ సమాచమ్యశిఖాం బధ్వాసమాచరేత్ ।

ప్రాణానాయుర్య సంకల్ప్య త్రివారం మజ్జయేత్పునః॥

భగవాన్ ఆశ్వలామనః॥

వైచి, ఉత్తరభాగమును ఊరక తీర్థమునందువైచి, [నదు
లందు మృత్పిండములను గూడావైచి,] ఈక్రిందివిధముగ
గంగాధ్యానముఁజేయుచు నదిలోప్రవేశించి;—

— గంగాధ్యాన శ్లోకములు. —

శ్లో॥ గంగాగజ్జేతియోబ్రూమా ద్యోజనానాశతైరపి
ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం సగచ్ఛతి॥

శ్లో॥ అమ్బ! త్వద్దర్శనాన్ముక్తిర్నజానే స్నానజంఘలమ్
స్వర్గారోహణసోపానే! మహాపుణ్యతరజ్జీణి! ॥ ౧॥

శ్లో॥ విశ్వేశం కేశవం ధుణ్దిం దణ్డపాణిశ్చ భైరవమ్
వందేకాశీంగుహం గంగాంభవానీం మణికర్ణికామ్॥

శ్లో॥ అతితీక్షుమహాకాయ కల్పాంతదహనోపమ
భైరవాయ నమస్తుభ్య మనుజ్ఞానాతుమర్హసి ॥ ౪॥

శ్లో॥ త్వం రాజాసర్వతీర్థానాన్త్వమేవ జగతఃపితా
యాచితోదేహిమే తీర్థం సర్వపాపాపనుత్తయే॥ ౫॥

శ్లో॥ తిథిర్విష్ణుస్తథావారో నక్షత్రంవిష్ణురేవచ
యోగశ్చకరణంచైవ సర్వంవిష్ణుమయజగత్ ॥ ౬॥

శ్లో॥ సితా సితేయత్రతరంగ చామరే నద్యావిభాతే
మునిభాను కన్యకే! లీలాతపత్రం వటపవ సాక్షా

త్సతీర్థ రాజోజయతి ప్రియాః ॥ ౭॥

శ్లో॥ యోఽసౌసర్వగతో విష్ణుశ్చైత్స్వయాపీ నిరజ్జనః॥

సవీర ద్రవరూపేణ గచ్ఛామ్యానాత్రీసంశయః॥౮॥

శ్లో॥ హరిర్నారాయణోగంగాగంగానారాయణోహరిః॥

హరిర్విశ్వేశ్వరో గంగాగంగావిశ్వేశ్వరోహరిః॥౯॥

శ్లో॥ నన్దినలిసీతా మాలినీ చ మహాపగా

విష్ణుపాదాబ్జ సమ్భూతా గచ్ఛాత్రిపథగామినీ॥౧౦॥

శ్లో॥ భాగీరథీభోగవతీ జాహ్నువీ త్రిదశేశ్వరీ

ద్వాదశైతాని నామాని యత్ర యత్రజలాశయే॥

స్నానకాలే పఠేన్నిత్యం మహాపాతకనాశనమ్॥

శ్లో॥ పుష్కరాద్యానితీర్థాని గంగాద్యాస్సరితస్తథా

ఆగచ్ఛన్తుషవితాణి స్నానకాలేసదామమ॥౧౧॥

మన్తం—సితాసితే సరితోయత్రీసంగతే తత్రాస్తుతా

ప్రోదితముత్పతంతి యేవైతన్వా ౧౦ విస్మజంతి క్షీరాస్తేజ

నాసోఅమృతత్వం భజంతే॥

(మధ్యమభాగమందలి గోమయమును ఈక్రిందిమంత్రముతో
అభిమంత్రించవలయును.)

ప్రయోగము—: మానస్తోక ఇత్యస్య మంత్రస్య ।

కుత్సఃపిః । దుద్రోదేవతా జగతీఛందః । గో మ యా భి

మంత్రణే వినియోగః॥

॥౧॥

“ఓం మానస్తోకేతనయే మానత్రయా మానో గో
ష మానో అశ్వేషరీషః । వీరాన్నానోరుద్రభామితోవధీ
ర్హవిష్మన్త స్సదమిత్యాహవామహే॥”

ఋ. సం. ఆష్ట. 1. 8. 6.

తా॥ ఓరుదుర్దా! మా పుత్రులను, మా పౌత్రులను, మాయితరఙ్గధజనులను,
గోవులను, అశ్వములను, హింసింపకుము. శౌర్యవంతులగు మాజనులందు
కోపముగలవాడై వారలను హింసింపకుము. మేము హవిస్సుగలవారమై
నిన్ను సదా యాగములందు పిలుచుచుండుము.

ఓం! గుంధద్వారా మిత్యస్య సూక్తస్య । ఆనందకర్దమ
చిక్లీ తేందిరాఋషయః । శ్రీర్దేవతా । ఆనష్టపఞ్చదశ । గో
మయలేపనే వినియోగః॥

మన్తః॥ ఓం గుంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీ
షిణీం । ఈశ్వరీంసర్వభూతానాం తామిహహోషహ్వా యే
శ్రియమ్॥ [ఈమంత్రముచెప్పి ఆగోమయమును శిరస్సుమొద
లగు అంగములకు పూసుకొని]

శ్లో॥ అగ్నిమగ్నిం చరంతీనా మోషధీనాం వనే వనే
తాసామృషభ పత్నీనాం ఋవిత్రం కాయశోధనమ్॥
త్యమేరోగాంశ్చ శోకాంశ్చ నుదగోమయసర్వదా॥
తా॥ ప్రతిదినమందును ఓషధులకుగాను మున్నుండుకు సంఘటించు

గోవుల గోమయము కామశోధనమునకు పవిత్రమైనది. ఓగోమయమా!
నాకుగల శోకరోగములను పోగొట్టుము.

“నాభిమాత్రం జలే స్థిత్యా, శిఖా ద్విధా విధాయా |
నిరుద్ధ కర్ణ నాసగ |

} బాష్పలాతు నీటియందు నిలచి
} సిగను రెండు పాయలుగా విడ
} దీసి చెవులను, ముక్కునుమూసి
} కొని)
} + మానముగా స్నానము చేయ
} వలెను.

త్రిరాష్ట్రత్య, ఆచమ్య, శిఖా బద్ధ్యా
[దేహంప్రక్షాళ్య) (ముమ్మారునీటమునిగి, పురాణా
చమనముచేసి, సిగముడివైచి కొని
(శరీరమలశోధనచేసి)

సంకల్పః

పునరాచామేత్, పాణానాయమ్య. (తిరిగి ర్వి పురాణాచమనముచేసి
+ పాణాయమముచేసి)
శుభేశోభ నేముహూర్తే + పీత్యర్థం ప్రాతస్నాన
మహం కరిష్యే.

ఇతి సంకల్ప్య, హిరణ్యశృంగమితి సూక్తంజపేత్.
[ఇట్లుసంకల్పించి, “హిరణ్యశృంగ” మను సూక్తమును
పఠించవలెను.

†. పృథాతే, మైథునేచైవ, ప్రసావే దంతధావనే. స్నానే భోజన
కాలేచ మానంపట్ను విధీయతే. (ధర్మప్రవృత్తి)

ర్వి 36వ పేజీ చూడుము.

† 41వ పేజీ చూడుము.

౨. సూక్తపఠనమ్.

మస్త్రం॥ ఓమ్ హిరణ్య శృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం
మేదేహి యాదితః॥

యన్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః॥
యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వామష్కృతం కృతమ్॥
తన్న ఇన్ద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితా చపునన్తు పునః
పునః॥

— వరుణ ప్రార్థన. —

౧. అవతే హేలోవరుణ, ఇతిద్వయో రాజీగర్తిః శున
శ్చేపో వరుణస్త్రిష్టప్, వరుణస్థాగ్ధనే వినియోగః

మం॥ ఓమ్. అవతే హేలోవరుణనమో భిరవయజ్ఞే భిరీ
మహే హవిర్భిః॥ క్షయన్స్తభ్య మసురపచేతా రాజన్మే
నాసిశిశ్రధఃకృతాని ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవా
ధమంవిమధ్యమంశ్రీధామ॥ అథా వయమాచిత్యన్తే
తనానాగస్తో అదితయే న్యామ॥

౨. పసన్మాజే ఇత్యస్య సూక్తస్య భామపుత్రోచిత్రే

ఋషిః | వరుణోదేవతా | తిష్ఠచ్ఛచః | వరుణపార్థినే
వినియోగః |

మం॥ఓం పఃస మా॥జే బృహదర్చాగభీరం బహ్మప్రియం
వరుణాయ శ్రుతాయ | వియోజఘాన శమితే వచర్మో ప
స్తిరే॥పృథ్వీంసూర్యాయ॥ వశేషవ్యతరిక్షతతానవాజ
మర్త్యు పయః॥ఉసి॥యాసు హృత్సుక్రతుంవరుణో
అపస్విగ్నిం॥ది॥సూర్య వదధాత్సోమమద్రా॥ నీచీనబా
రవరుణః కవంధం పససర్జరోదసీఅంతరిక్షం॥ తేనవిశ్వస్య
భువనస్యరాజాయ వానవృష్టి ర్యువనత్తిభూమి ఉనత్తి
భూమిం॥పృథ్వీ మితద్యాం యదాదగ్ధం వరుణో వప్త్యా
దిత్ | సమభేదవనతక్షర్వతా సస్తక్షీషీయంతగ శ్రధయంత
వీరాగ | ణమామూష్యా సురస్య శ్రుతస్య మహీంమా
యాంవరుణస్య ప్రవోచం॥మానేనేవతస్థివా॥అంతరిక్షే
వియోమమే॥పృథ్వీం సూర్యేణ॥ ణమామూను కవితమస్య
మాయాం మహీం దేవస్య నకిరాదధర్ష | ఏకం యదుద్వా
నప్రుణం॥త్యే నీగాసిం॥చం॥తీర్తవనయఃస్సమః॥ద్రం॥ అర్త్యమ్యం
వరుణమి॥త్యం॥వాస॥ఖాయం వాసదమిద్భాతరం॥వే॥ వేశం
వా నిత్యం వరుణారణం॥వా యత్సిమాగళ్ళ కృమాశిశ్రధ

స్తత్ ॥ క్షితవాసో యద్విరిసున్నదీవి యద్వాఘాస్తత్య ము
తమన్నవిగ్మః । సర్వాతావిష్య శిథిలేవదేవా ధాతేస్యామ
వరుణ ప్రియాసః ॥ [ఇట్లు పార్థివించి]

యాః ప్రవతో ఇతి సూక్తస్య మైత్రావరుణపుతో
వసిష్ఠఋషిః । నదీదేవతా । జగతీఛందః । తీర్థమభిమృశ్యా
వగాహనే వినియోగః ॥ ఓం యాగప్రవతో నివతః ఉద్వత
ఉద్వతీరనుదకాశ్చయాః । తాఽలస్మభ్యం పయస్తా
పిన్వమానాః శివాదేవీరశిప్రదాభవంతు సర్వాన్ద్యౌఽలశి
మిదాభవంతు ॥ [ఈమంత్రమును చెప్పి జలముఁ స్పృశించి]

[స్నాత్వా]

ర్థి (ఇట్లు స్నానమొనర్చి) ప్రవా
హమునందు ప్రవాహాభిముఖము
గాను గృహమందు గృహాభిము
ఖముగాను, తటాకాదులందాది
త్యాభిముఖముగాను స్నానము
చేయవలెను.

ద్విరాచమ్య

(పురాణాచమనము, స్మృత్యాచ
మనముచేసి.

3. మార్జన.

మార్జయేదమ్బ యోయన్త్య “అంబయోయన్త్యధ్వభి” అను

ర్థి స్నాతోభిముఖస్సరిత్సున్నయాదన్యతా దిత్యాభిముఖః (అ. గృ. ప
రాత్రప్రాజుఘోదజుఘోపివా, వసిష్ఠ, ధ. పృ.

ధ్వభిరిత్యష్టాభి రాసోహిమ్నేతి
చ నవభిః

ఋమంత్రములచేతను “ఆపాణి-
ష్టానుయోధునః” అను ఋమంత్ర
ములచేతను మౌనము చేసుకొన
వలెను.

అంబయోనున్త్య ఇత్యాష్టార్చస్య సూక్తస్య! సిం-
ధున్వీపముషిః! ఆసోదేవతా! గాయత్రీఛందః! మార్జనే
వినియోగః॥

౧. ఓం అంబయోనున్త్యధ్వభిర్జ్ఞానుమోఽ అధ్వరీమ-
తాం! ప్రౌచతీర్మధునాపయః॥

౨. అమూర్యాఽ ఉపసూర్యేయాభిర్వాసూర్యగస్తమా-
తా నోహిన్వం శ్వధ్వరమ్॥

౩. ఆసోదేవీరుపహ్వయే యత్రాగావః పిబంతి నః! సింధు-
భ్యః కర్తవ్యం హవిః॥

౪. అప్పుతరమృతమపుభేషజమసాముత ప్రశస్తయో-
దేనాభవతవాజినః॥

౫. అప్పుమే సోమోఽ అబ్రవీద్రుతర్విశ్వాని భేషజా!-
అగ్నిం చ విశ్వశంభువనూ పశ్చ విశ్వభేషజీ॥

౬. ఆవః పృథ్వీతభేషజం వరూధంతన్వేతమమ! జ్యోక్ష్మ-
సూర్యందృశే॥

౭. ఇదమాప్తఃప్రహతయత్కించ దుర్నితమయి । య
ద్వాహమభిదుదోహయద్వాశేపఁ ఉతాన్యతమ్ ।
౮. ఆపోఽలద్యాన్వచారిషం రసేన సమగస్మహి । ప
యస్వానగ్నఁ ఆగహితం మాసంస్మజ వర్చసా॥

ఆపోహిష్ఠేతి నవగ్నస్య సూక్తస్య సింఘద్వీపఋ
షిః । ఆపోదేనతా । గాయత్రీఛాదః । పంచమీవర్ధమా
నా సప్తమీప్రతిష్ఠా : అంత్యేద్వేఅనుష్టుభా । పునర్మా
ర్జనేవినియోగః

౧. ఓం ఆపోహిష్ఠామయోధువస్తానఙ్జరేదధాతన । మ
హేరణాయ చక్షసే॥

౨. ఓంయోవశ్శివతమోరస సస్య భాజయతే హ నః॥ ఉ
శతి రివ మాతరః॥

౩. ఓంకస్తాతరంగమామనో యస్య క్షయాదు జిన్వఫా
పోజన యథాచనః॥

౪. ॥ శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయో శంయో
రభిసో వంతు నః॥

౫. ॥ ఈశానావార్యాణాం క్షయంతీశ్చర్షణీనాం ! ఆపో

యా చామి భేషజమ్॥

౬. అప్పుమే సోమోఅబ్రహీ దంతర్విశ్వాని భేషజాఅగ్నిం
చ విశ్వశంభువమ్ ॥

౭. ఆపఃపృథీతభేషజం నరూథం త్రస్తే3మమ్ । జ్యోత్స్న
సూర్యం దృశే ॥

౮. ఇదమాప్తఃప్రవహత యత్కించ దుర్లితంమయి । య
త్వాహమభిదుదోహా యద్వాశేప ఉతాస్మతమ్॥

౯. ఆపో అద్యాన్వచాఽషం రసేస్త సమ గన్తహి । పయ
స్వానగ్న ఆగహితం మా సంస్పృజవర్చసా॥

[ఇతి మార్జయిత్వా.]

(ఈ ప్రకారముగా దగ్ధలతో
గాని లేక ౧-౪-౫ వృత్తతో
గానిహుంజన చేసుకొన వలెను.

[పునర్నిమజ్జ్య.]

(మరల స్నానముచేసి.)

— ౩ జలాలోడనమ్. ౩ —

“ ఇమంమేగంగ ” ఇతి మంత్రద్వయస్య సింధు
క్షీతైస్త్రియమేథోఽముషిః నద్యోదేవతా । జగతీ-ఛందః ।
జలాలోడనే వినియోగః॥

మం॥ ఇమంమే గగ్గే యము
నే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమం

ఈ మంత్రము చెప్పుచుబొటనప్ర
తితో యజ్ఞోపవీతముఁ గ్రహించి

సచత్రాపగుష్ట్యా!

అసిక్న్యమరుద్వృధే వితస్
యాక్కియే శృణుహ్య సుషో
మయా!

ఉచికమను ముహూటు కల
యాకారముగాను పరిదక్షిణము
గాను త్రిప్పచు ఆమధ్య భాగ
మున (ప్రకాశపృష్ఠముగా) ము
మ్మారు స్నాన మాచరించవలెను.

౪. అఘమర్షణ సూక్త పఠన. [అవగాహనంచ] త్రిః.

గృ ఋతంచ సత్యం చేత్యస్య సూక్తస్య | అఘమర్ష
ణఋషిః | భావవృత్తోదేవతా | అనుష్టుప్చందః | జలా
ఘమర్షణే వినియోగః॥

౧. ఓం ఋతంచ సత్యం చాభీద్ధాత ప్రసోధ్యజాయత |
తతోరాత్య) జాయత తతస్సంసదో అర్ణవః |

౨. సముదా) దర్ణవాదధి సంనత్సరో అజాయత | అవశో
రాతా)ణి విదధద్విశ్వస్య విషతోవశీ |

౩. సూర్యాచంద్ర) మసాధాతాయథా పూర్వమకల్పయ
త్ | దివంచ శ్మధివీంచాతరిక్షమధోస్వః॥

[ఈమంత్రమును ౩సార్లు పఠించి స్నానముచేసి
(మునిగి లేచి) సూర్యునిచూచి ఇట్లు ౧౨సార్లు స్నానము
చేయవలెను.

గృ అఘమర్షణ సూక్తం త్రిరావర్త్య నిమజ్జోన్మవజ్ఞాదిత్య మాలాక్య
ద్వాదశశ్చైవ ఆపుత్య

[పాణిభ్యాం † శంఖసుద్రయా † యోనిముద్రా
యావోదక మాదాయ మూర్ధ్నిముఖే శాఖాన్వాయరసి
చాత్మానం గాయత్యాభిషిచ్య]

ఓమ్ భూర్భువస్స్వః । తత్సవి
తుర్వరేణ్యం । భర్గో దేవస్య
ధీమహి । ధియో యోనః ప్ర
చోదయాత్ ॥

ఈ శంఖసుద్రగాని, యోనిము
ద్రానుగానిధరించి చేతితో నీటిని
తీసుకొని యీమంత్రముఁ బఠిం
చి, (తల, ముఖము, చేతులు, ఉద
రము, అత్క, మీద అభిషేకము
చేసుకొనవలెను.

శ్లో॥ ఏహి సూర్యసహస్రం
శో తేజోరాశే జగత్పతే
అనుకంపయ మాం భ
క్తంగృహణార్ఘ్యంనమో
స్తుతే॥

నూర్యుని దర్శించి యీశ్లోకము
చెప్పి నూర్యునకు ౧౨ అర్ఘ్యము
లీయవలెను.

త్వంనోఅగ్నే ఇత్యస్య సూక్తస్య గౌతమపుత్రో
వామదేవఋషిః । వరుణోదేవతా । స్త్రిష్టుప్ ఛందః । వ
రుణప్రార్థనే వినియోగః॥

ఓం త్వం నోఽ అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్దేవస్య హే
లోవయాసిసీష్ఠాగ । యజిష్ఠోవహ్నితమః

శోశుచాన్త్రోవిశ్వాద్వేషాంసి పము ముగ్ధ్యస్మత్ || సత్వం
 నోఅగ్నేవమోభవోతీనేది షోఽ అస్యాఽ ఉషస్తోవృష్టే |
 అవయ త్వన్తో నోవరుణో రరాణోవైహి మృతీకం సుహ
 వోనఽ ఏధి ||

తరత్సమందీతి చతుష్కర్చస్య సూక్తస్య కాశ్య
 పోఽవత్సారః ఋషిః | పవమావసోమో దేవతా గాయ
 త్రీఛందగ | సూక్త జపేవినియోగః ||

ఓం తరత్సమందీ ధావతి ధా సుతస్యాఞసః |
 తరత్సమందీ ధావతి | ఉస్మావేద వసూనాం మర్తస్యశ్చా
 వ్యవసగ | తరత్సమందీ ధావతి | ధ్వస్యోహ పురుషం
 త్యోరా సహస్రాణి దద్మహే | తరత్సమందీ ధావతి | ఆ
 యయో స్త్రైంశతంతనా సహస్రాణి చ దద్మహే | త
 త్సమందీధావతి | [ఇట్లు] సూక్తములకు జపించి తిరిగి
 స్నానము చేయవలెను.]

“మూర్ధ్నిచాభిషింశేత్”

[తిరిగి శిరస్సుమీద శంఖమువ్రచే
 నీటిని చల్లుకొని]

తద్విష్ణోః పరమం పదం ఇతిసూక్తస్య | కణ్వపుత్రో
 మేధాతిథి ఋషిః | విష్ణుగ దేవతా | గాయత్రీఛందగ |

ఓం తద్విష్ణోః పరమంప్రదం సదాపశ్యంతి సూర
యః । దివీవ చక్షురాతతం । తద్విప్రాసో విప్రన్యవోజాగ్ర
వాం సస్సమింధతే । విష్ణోర్యత్పరమం ప్రదం ॥

అగ్నేరక్షాణో అహంసో ఇత్యస్య సూక్తస్య మై
త్రావరుణపుత్రో వసిష్ఠఋషిః । అగ్నిర్దేవతా । గాయ
త్రీఛందః । సూక్తంజపేవినియోగః॥

ఓం అగ్నేరక్షాణో అంహసః పృతిష్ఠ దేవరీషతః
తప్తిష్ఠైరజరోదహా ॥ .

యత్కించేదం ఇత్యస్యసూక్తస్య వరుణోదేవతా ।
జగతీఛందః । సూక్తపఠనేవినియోగః ॥

ఓం యత్కించేదం వరుణదైవ్యే జనేభిర్దోహం మను
ష్యైశ్చైరామసి । క్రితవాసో యద్గిర్నిపుర్నదీవి యద్వా
ఘాసత్య మ్ముతయన్నవిద్మ ॥౧॥ సర్వాతావిష్య శిథిరేవ దే
వ థాతేస్యామవరుణ ప్రియాసః । ॥ ౨॥

ఇత్యేతాజపేత్ . ఈమంత్రములు జపించి

—౩ గ. స్నానాంగతర్పణమ్. ౩—

ఆచమ్య

గృహరాజాచమనము శస్త్రత్యా
చమనముచేసి.

ప్రాణానాయమ్య

ముహూర్తు ప్రాణాయామ
మొనర్చి.

“ఏవం. గుణవిశేషణ + శోభనేముహూర్తే + శ్రీ
పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతఃస్నానాగ దేవాదితర్పణంకరి
ష్యే” ఇతి సంకల్ప్య దేవతీర్థేన, సాక్షతాభిరద్భిః తర్పణం
కుర్యాత్.

(ఇట్లు సంకల్పించి దేవతీర్థముగా అక్షతలతో
తర్పణచేయవలెను.)

—శ్లో ౧. దేవతర్పణమ్. ౧—

౧. బ్రహ్మదయో యేదేవాః తాన్ దేవాన్ తర్పయామి | ౧.
౨. భూర్దేవాన్ తర్పయామి | ౧.
౩. భువర్దేవాన్ తర్పయామి | ౧.
౪. స్వర్దేవాన్ తర్పయామి | ౧.
౫. భూర్భువస్స్వర్దేవాన్ తర్పయామి | ౧.

“ప్రాతర్మధ్యాహ్నా చ గృహస్థః కుర్యాదేకతరత్రవా
ప్రాతరేవ బ్రహ్మచారి యతిశ్రీమః సవనేషు, ద్విః త్రిర్వా వాసప్రస్థః |
ఆ. గృ. పరిశిష్టమ్.

తా|| గృహస్థులు ౨ పర్యాయములు (ప్రాతఃకాలమందును, మధ్యాహ్న
మునందును) బ్రహ్మచారులు ప్రాతఃకాలమందును, యతుః ప్రాతర్మధ్యా
హ్న సాయంకాలములందును, వాసప్రస్థులు ౨ లేక ౩ కాలములందును
స్నానముచేయవలెను.

గృ ౪౬వ పేజీ చూడుము. శ్లో ౪౬వ పేజీ చూడుము.
+ పటము చూడుము.

౨. ఋషి తర్పణమ్.

౧. కృష్ణద్వైపాయ నాదయో నివీతి ధ్యాయో పవీతమును పేరు
యే ఋషయః తాన్ ఋషీం గావేసుకొని ఋషి తీర్థముగా ఉ
తర్పయామి, తర్పయామి. ౨ తర్పణములుండై రెండుపర్యాయ
ములు టడిచేతితో తర్పణము
జేయవలెను.

౨. భూః ఋషీన్ తర్పయామి తర్పయామి. ౨
౩. భువః ఋషీన్ తర్పయామి ,, ౨
౪. స్వః ఋషీన్ ,, ,, ౨
౫. భూర్భువస్స్వః ఋషీన్ ,, ,, ౨

౩. పితృతర్పణమ్.

ప్రాచీనావీతి దక్షిణాభిముఖః + ప్రాచీనావీతుడై, దక్షిణము
స తిలాభిరద్భిః ఖముగ, తిలలతో పితృ తీర్థము
చేత ౩ సార్లు తర్పణము చేయ
వలెను.

౧. సోమః పితృమాన్ యమోఽంగీరస్వానగ్గిష్వాత్తాగకవ్య
వాహనాదయోయేపితరగ తాన్ పితౄన్ తర్పయామి. ౩.
౨. భూః పితౄన్ తర్పయామి తర్పయామి తర్పయామి ౩.

+ అక్షతోదః పూర్ణేన దేవతీర్థేన తత్రతు బ్రహ్మదితర్పణంకుర్యాత్తా
జ్ఞుఖిర్హోపవీత్యథ ఉదజ్ఞుఖో నివీతీతుయవసుమ్మి శ్రితోదకైః కృష్ణ
ద్వైపాయనాదీంశ్చ తర్పయే దృషి తీర్థతః దక్షిణాభిముఖో భూత్వా
ప్రాచీనావీత్యతః పరం । తర్పయే త్పితృతీర్థేన తిలైస్సోమ పితౄనధ॥

3: భువపితౄంస్తర్పయామి ,, ,, ॐ

క. స్వః పితౄంస్తర్పయామి ,, ,, కె.

శ్రీ భూర్భువస్స్వః పితౄంస్తర్పయామి” ,, ౩.

భూమా జలాంజలి పృథ్వీదేవతమ్.

తతస్సత్వా ఆచమ్య. తిరిగిస్తానను పూర్తి చేసి, ఆచ
మించి.

ಪ್ರಾಚೀನಾವಿತಿ ಮಂಜಿ.
ಪ್ರಾಚೀನಾವಿತು ದೇ.

మూ. శో॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ యే
జీవా యేప్యదగ్ధాః కు లేమమ।

భూమకాదత్తేన తోయేన తృ

భూమాదత్తన తోయేన తృ
ప్తాయా ను పరాం గతిమ్॥

యక్షతర్పణమ్.

మూ. శో. యస్మయాదూషి తం తోయం శారీర మలసం. అని నివేదితై ఒడ్డున ౨ దోషిభు నీళ్లను విడువవలయును.

భవాత్ | తద్దోష పరిహారార్థం
యత్క్రొణంతర్పః సూర్యహవే

వచ్చి నిష్పీడనాదికమ్.

వస్త్రా చతుర్ముఖీకృత్య స్నానశస్త్రమును నాల్గుచుడతలు

ಪ್ರಾಚೀನಾಪಿಠಿ ಪ್ರಾಚೀನಾಪಿಠಿಯು [ಪ್ರಾಚೀನ]

వస్త్రానిష్ఠ్యః

3 శో. యే కేచాస్మత్తు-లేజాతాలపుత్రా గోత్రిణోమృతాః।
తే గృహ్లాన్తు మయాదత్తం వస్త్ర నిష్పేదనోదకమ్।

అసీనః అన్యేన వస్త్రేణ అజ్ఞం
పరిమార్జయేత్ ।

ఒడ్డున కూర్చుండి వేరొక పాడి
వస్త్రముచే దేహమును తుడుచు
కొని మడివస్త్రమును ధరించితడి
వస్త్రమును వైగాతీసి, పిండి,
పాదము లను కడిగికొని సారము
ఆచమించవలెను.

ఇతిస్నానవిధిః.

౧ (౨) అథ మధ్యాహ్నస్నానవిధిః.

‡ అథ — అనంతరమందు, మధ్యాహ్ననే = దినమధ్య

— ‡ మధ్యాహ్నస్నానవిధిః ‡ —

‡ అథ మధ్యాహ్ననే తీర్థ మేత్యే ధాతపాణి పాదమఖో ద్వీరా
చమ్యైత్యే పాణిః స్నానం సకల్స్వ దగ్భపవిత్రపాణిః శుచా దేశే
ఖనిత్రేణ భూమిం గాయత్ర్యస్త్రేణ ఖాత్వోపరిమృదం చతురజులము
ద్వాస్యా ధస్తాన్మృగం తథా ఖాత్వా గాయత్ర్యాదాయ గర్తముద్వా
సితయా మృదాపఃపూర్య మృదమపాత్రాం శుచా దేశే తీరే నిధాయ
గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య తచ్చిరసా త్రేధా విభజ్యైకేన మూర్ఖ ఆనాభేరప
రేణ చాథస్తాదంగమనులిప్య పాస్విప్లుత్యక్షాళయిత్వాదిత్యం నిరీక్ష్య తం
ధ్యాయస్నాయా దేతస్మలస్నాన మాహురథ తీరే ద్వీరాచమ్య తృతీ
యమస్త్రేణా దాయ సవ్యే పాణౌకృత్వా వ్యాహృతిభిస్త్రేధావిభజ్య
క్షీణభాగ మస్త్రేణ క్షుద్రకసు వినిక్షిప్యోత్తరం తీర్థే క్షిప్య తృతీ
యం గాయత్ర్యాభి మన్త్రిత మాదిత్యాయ దర్శయిత్వా తేన మూర్ఖ
లపాదాత్ గాయత్ర్యో ప్రణవేకవా సర్వాంగ మనులిప్య “సుమి
త్యోన ఆహవధయః సన్త్వితీ” సకృదభిరాత్మాన మభిషిచ్య “దుర్మి
త్యోస్తస్మై సన్తు యోఽస్మాదేవ్యష్టి యఃచవయః ద్విష్ట” ఇతి మృచ్చే
షమద్భిః క్షాళయే దథ కరుణ పార్థనా తర్పణాస్తే నోక్తేన విధినా
స్నాయా న్నాస్తిన్వాక్ బ్రహ్మయజ్ఞ తర్పణాద్వస్త్రం నిష్పీడయేత్

మీందు, తీర్థం - జలమును [నదిని] పత్య - పొంది, ధాన్
 పాణిపాదముఖ - శదుగబడినచేతులు, పాదములు ముఖ
 ముగలవాడై, ద్వ్య - రెండుమాడులు. ఆచమ్య = ఆచ
 మనముచేసి. ఆయతప్రాణః - దీర్ఘ ప్రాణాయామము
 కలవాడై, స్నానం = స్నానమును గురించి, సంకల్ప్య =
 [మానీవృత్తిచే] సంకల్పించి. ధర్భపవిత్రపాణిః = దర్భ
 పవిత్రమును చేతియందు కలవాడై. శుచౌ = పరిశుభ్ర
 మగు, దేశే - ప్రదేశమందు, గాయత్రీస్త్రీణ - గాయ
 త్రీయాపమగు సస్త్రమగు, ఖనిత్రీణ - పారచే, భూమిం =
 భూమిని ఖాత్వా = తవ్వ, మృదం = మట్టిని, శతురం
 గుళం - నాలుగు యంగుళముల లోతుకలుగులాగున
 [౪ అంగుళముల లోతువరకున్న మట్టిని] ఉద్వాస్య -
 తీసివేసి, అధస్తాత్ = అంతకు క్రిందిభాగమంగున్న, తాం
 మృదం - ఆమన్నను, తథా-అట్లే [పూర్వపుమాదిరిగ]
 ఖాత్వా త్రవ్య, గాయత్ర్య-గాయత్రీమంత్రముచేతదాయ
 -గ్రహించి, గర్తం = ఆగోతిని, ఉద్వాసితయా మృదా-
 వైకి తీయబడిన మట్టిచే పరిపూర్య=పూడ్చి. ఉపాత్తాం =
 గ్రహింపబడిన, మృదం - మన్నను, శుచౌదేశే = పరి
 శుద్ధమైన స్థలమందు. నిధాయ = ఉంచి. గాయత్ర్య -
 గాయత్రీ మంత్రముచే పోత్య = [ఉదకమునుజల్లి]
 తచ్చిరసా = గాయత్రీ శిరస్సుచే [ఓమాస్తోజ్యోతీరస్తోఽ

మృతం బ్రహ్మ భూభువస్వరోమ్] త్రేధావిభజ్య =
 3 భాగములుగ భాగించి, ఏకేన = ఒక్కభాగముచే
 మూర్ధ్నగ = శిరమునుండి ఆనాభేః = బొడ్డువరకు [బొడ్డు
 నుగూడ] అపరేణ చ = రెండవభాగముచే, అధస్తాత్ =
 నాభికి క్రిందు అంగం = శరీరమును, అనులిప్య = పూరి
 కొని, అస్స = నీళ్లయందు, ఆప్తుశ్య - స్నానము చేసి
 ఊశయిత్వా = కడుగుకొని, ఆదిత్యం - సూర్యుని,
 విరీక్ష్య - చూచి. తం-ఆసూర్యుని. ధ్యామాత్ = ఈక్రింది
 మంత్రములచే ధ్యానించవలెను. [ఉద్యం నద్యేతిత్రయా
 ణాం మంత్రాణాం కణ్వసృత్రీః పరిస్కణ్వబుషిః । సూ
 ర్యోదేవతా । అనుష్టుప్చందః । సూర్యోపస్థా నేవిని యోగః

౧. ఉద్యన్నద్య మిత్రమహ ఆరోహన్నుత్తరాం
 దివం । హృద్రోగం మమ సూర్యహరిమాణంచనాశయ ॥

౨. శుకేషు మే హరిమాణం రోప్తణాకాసు దధ్మసి
 అథోహరిద్రవేషు మే హరిమాణం నిదధ్మసి॥

౩. ఉదగాదయమాదిత్యోవిశ్వేన సహసానహ ।
 ద్విషంతం మహ్యం రంధయన్మో అహం ద్విషతేరథం ॥

ఏతత్ = దీనిని, మలస్నానం = [శరీరమలాపకర్మ
 ణముగు] స్నానముగ ఆ హుగ = చెప్పుచున్నాను.

అథ-తరువాతను, తీర్థే = ఒడ్డుయందు, ద్విః - రెండుసార్లు,
 ఆచమ్య - ఆచమనముచేసి [పురాణాచమనము స్మృత్యా
 చమనము] తృతీయం - మూడవభాగమును అస్త్రేణ -
 గాయత్రీమంత్రముచే, ఆదాయ - గ్రహించి, సవ్యే
 పాణౌ = ఎడమచేతియందు, కృత్వా - [చేసి] ఉంచి,
 వ్యాహృతిభిః - [ఓంభూః, ఓం భువః, ఓం స్వః] వీనిచేత
 త్రేథావిభజ్య - మూడుభాగాగించి, దక్షిణాభాగం -
 దక్షిణభాగమును, అస్త్రేణ - గాయత్రీచే, దశసుదిక్షు -
 ౧౦దిక్కులయందును, వినిక్షిప్య - చిమ్మి, ఉత్తరం -
 ఉత్తరభాగమును, తీర్థే = జలమందు, క్షిప్త్వా - కలిపి,
 తృతీయం - మధ్యభాగమును, గాయత్ర్యా - గాయత్రీ
 చేత, అభిమంత్రితం - ఉచ్చరింపఁబడినదై, ఆదిత్యాయ -
 సూర్యునికొరకు, దర్శయిత్వా - కనుపరచి, తేన - దాని
 చేత, మూర్ధ్నః - శిరస్సునూడి, ఆపాదాత్ - పాదము
 లవరకు, గాయత్ర్యా - గాయత్రీచేగాని, ప్రణవేన - ఓం
 కారముచేగాని, సర్వాంగం - శరీరమంతయు, అనునిప్య -
 పూసి, “సుమిత్రాన ఆపదషధయస్సౌతు” అనుమంత్ర
 ముచే, సకృత్ - ఒకసారి, అద్భిః - నీటిని, ఆత్మానం -
 తనమీద, అభిషిచ్య - చల్లుకొని, “దుర్మిత్యాస్తస్మై
 సంతయోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యంచ వయం ద్విష్మహ” ఈమ
 న్త్రముచే, మృచ్ఛేషం - శేషించిన మట్టిని, ఊశయేత్ -

కడగవలెను. అథ - అనంతరము, పరుణప్రార్థనా - పరుణప్రార్థనమంత్రములు జపించవలెను. [ప్రాతఃస్నానము చూడుము] ఆతర్పణానేనోక్తేన విధినా స్నాయాత్ - తర్పణఅంతముగాగల విధిచే స్నానమును ముగించవలెను. అనగా “హిరణ్యశృంగ” మను సూక్తమునుఁగొని “అవ తేహేళోవగుణ” మొదలు ప్రాతఃస్నానములో చెప్పిన విధిగా “యస్మయాదూపితం” వరకు విధిగా ఆచరించవలెను. పిదప బ్రహ్మయజ్ఞము, పితృతర్పణము చేసి * స్నానవస్త్రమును పిండవలయును.

— ౩ ౧ (3.) మంత్రస్నానం. ౩—

స్నానముచేయుటకు శక్తిలేనిరొగి దర్భపవిత్రము నుధరించి, శుచియైనస్థలమందు

ఆచమ్య

పురాణాచమనము స్మృత్యాచమనముఁజేసి.

ప్రాణానాయమ్య

ముమ్మారుప్రాణాయామముఁజేసి

* తదేవదసంభవేఽద్భిరేవకుర్యాత్ (ఈవిధిగా మృత్తిక సంభవించనియెడల నీటిచే స్నానముచేయవలెను. భామదినాదిషుచినచ గృహే మృదా స్నాయాన్నచ (మల శ, శుక్రి, ఆదివారములఁడను, గృహములోను మృత్తికాస్నానము చేయరాదు.

గృహేస్నాయాస్మన్త్రీధిర్వర్జయేత్ (గృహముందు మంత్ర హేమగాఁగఁగిర్జీర్ణతోగాని చిర్జీర్ణతోగాని స్నానముచేయవలెను. ౨. కాకలః అవర్తనే గవాం హ్యపకుశపాణిస్తు బహ్వచః | బ్రహ్మయజ్ఞం ప్రకీర్వీత సంధ్యాం మాధ్యాహ్న కీంతతః ||

దేశకాసత్కృత్వా
ఏవంగుణ + ప్రాతస్నానమ్
హంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య
సవ్యేపాణౌ
ఆపహకృత్వా

దేశకాలములను స్మరించి
ఇట్లుసంకల్పము చేసి
ఎడమచేతియందు
ఉదకమును తీసుకొని ఈదిగువ
మన్తములచే దళితో మార్జన
చేసుకొనవలెను.

౧ ఓం ఆహోహిష్ణామ యో
భువః

పాదములమీద మార్జన చేసుకొ
నవలెను.

౨ ఓం తాన ఊర్జే దధాతన

శిరస్సు ,, ,,

౩ ఓం మహేరణాయ చక్షుసే

హృదయము ,, ,,

౪ ఓం యోవశ్శ్చినతమోరసః

శిరస్సు ,, ,,

౫ ఓం తస్యభాజయతేహనగ

హృదయము ,, ,,

౬ ఓం ఉశతీరివ మూతరః

పాదముల ,, ,,

౭ ఓం తస్మాల్గర్జమామవః

హృదయము ,, ,,

౮ ఓం యస్య క్షయాయజిన్వధ

పాదముల ,, ,,

౯ ఓం ఆపోజనయథాచనః

శిరస్సు ,, ,,

పునః [తిరిగి]

౧. ఓం ఆహోహిష్ణామ యో శిరస్సు మీదమార్జన చేసుకొన

భువస్తానడాం దేదధాతన

వలెను.

౧. ఓం మహారణాయ చక్షుసే

హృదయమున మౌనము చేసుకొన

వలెను

౩. ఓం యోవశ్శివతమోరస

పాదములు

” ”

స్తస్యభాజయతే హనః ।

౪. ఓం ఉశతీరివ మూతరః ।

హృదయము

” ”

౫. ఓం తస్మాత్తరంగ మామ

హృదయము

” ”

యో యస్యక్షయాయ జన్వథ

౬. ఓం ఆపోజనయథోచనః ।

శిరస్సు

” ”

పునః [తీరిగ]

౧. ఓం ఆపోహిష్ఠామయో

హృదయము

” ”

భువస్తానడాం దేదధాతన । మ

హేరణాయ చక్షుసే

౨. ఓం యోవశ్శివతమోరస

పాదములు

” ”

స్తస్యభాజయతే హనః । ఉశ

తీరివ మూతరః

౩. ఓం తస్మాత్తరంగ మామ

శిరస్సు

” ”

యో యస్యక్షయాయ జన్వథ

జనయథాచనః |

పునః [తిరిగి]

౧. ఓం ఆహోహిష్ఠామయో శరస్వతి " "

భువస్తానఙ్జదధాతస | మ
హారణాయ చక్షునే |

౨. ఓం యోవశ్శివతమోగస " " "
స్తస్య భాజయతే హనః | డ్విశ
తీరివమూతరః |

౩. ఓం తస్మాత్తరంగిమోమహా " " "
యస్యైవాయజన్వథా ఆహా
జనయథాచనః |

[తరువాత యొక చిన్న పాత్రతోకాని లేక కుడి
హస్తములోగాని నీటిని తీసుకొని]

మం॥ "ఓం భూభువస్స్వః | తత్సవితుర్వరేణ్యం
భర్గోదేవస్య ధీమహి | ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥"
అని గిం వర్షాయములు నీటిని యభిమంత్రించి
"ఓమ్" అని అనీటిని పుచ్చుకొనవలెను.

ద్విరాచమ్య

శింధుపర్యాయములు పురాణా
చమనము చేయవలెను.

పిదప సంధ్యాదికర్మలు నిర్వర్తించ వలయు.

ఇతి మంత్రస్సానం.

౧ (౪) అథ సముద్రస్నానవిధిః.

† సింధుతీరం పాష్య

సముద్ర తీరమునకుఁ బోయి

తత్ర ధనుర్బాణౌ లిఖత్వా

అచట ధనురాకారముగ బాణ
ము వ్రాసి,

తన్మధ్యే

అబాణముమధ్యతో

ఇదం శ్లోకం లిఖత్వా

ఈక్రింది శ్లోకమును వ్రాసి

శ్లో॥ “రఘుః పదాంభోజ | పవిత్రీకృత పాంసవే |

దశకంఠశిరచ్ఛద హేతవే సేతవేనమః॥”

† పురాణాచమనకృత్వా

(పురాణాచమనముచేసి)

† స్మృత్యాచమనంచ కృత్వా

(స్మృత్యాచమనముచేసి)

† శ్లో॥ ఆశ్వద్ధసాగరాసేవ్యా | నస్పృష్టవ్యాకిదాచన |

ఆశ్వద్ధం మందవారేతు, సాగరం పర్వణి స్పృశేత్॥

తా॥ రావిచెట్టు, సముద్రము; సేవింపదగినవి కాని
వాటిని ముట్టరాదు. కాని శనివారమందు రావిచెట్టును, పున్నమి అమా
వాస్యలయందు సాగరమును స్పృశించవచ్చును.†† ఆత్ర సముద్రోదకేన నాచమనంకార్యం (సముద్రోదకముచే ఆచమ
నము చేయరాదు.) కిఁతూదకాంతరేణైవ (వేరుఉదకముతో నాచమనము
జేయవలెను.) తథాచోక్తం “అత్రాభిరద్భిరాచామేదితి॥” (ఉప్పు
నీటితో ఆచమించరాదు. తత్త్రైవాచమనయోగ్యస్థలానిశ్లో॥ గోకర్ణరేచ ప్రభాసేచ గంగాసాగరసంగమే | జగన్నాథ రామసే
తావద్ధా నాచమనం చరేత్॥ తా॥ గోకర్ణక్షేత్రము, ప్రభాసక్షేత్రము,
గంగాసాగరసంగమందు, జగన్నాథమందు, సేతువుయందు, సముద్రజ
అమలతో నాచమించవచ్చును.

ప్రాణనాయమ్య

ముమ్మారుప్రాణాయామమొనర్చి

ఏవంగుణ + + ఊహరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
సింధుస్నానమహంకరిష్యే:- ఇతిసంకల్ప్య[అనిసంకల్పించి]

శ్లో॥ యానికానిచ పాపాని । జన్మాంతరకృతానిచ

తానితాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పడేపడే॥ 1॥

శ్లో॥ ఆత్మాత్వంగిరిజామతిస్సహచరాః ప్రాణశ్చరంగృహం ।

పూజాతేవిషయోపభోగరచనానిద్రాసమాధిస్థితి॥

సంచారపదయోగపదక్షిణ విధిస్తోత్రాణిసర్వా
గిరో ।

యద్యత్కర్మ కరోమితత్తదఖిలం శంభోతవారా

ధనమ్ ॥ 2॥

శ్లో॥ కరచరణకృతంవా కర్మవాక్కాయజంవా ।

శ్రీవణనయనజంవా మానసంవాపరాధమ్ ।

విహితమవిహితంవా సర్వమేతత్

క్షమస్వ శివశివ కరుణాభేఊమహాదేవశంభో॥ 3॥

శ్లో॥ అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ ।

తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్షజన్మార్దన ॥ 4॥

ఇతి ఆత్మ ప్రదక్షిణ త్రయం

వైశ్ణోకమును పఠించుచు ము

శ్లోత్వా

మృణు ప్రదక్షిణముజేసి

(నమస్కరించి)

రత్నహరీతక సహితాని

రత్నహరీతక, ఫలసహితములగు

యజ్ఞోపవీతాని సిందౌప్రక్షి యజ్ఞోపవీతములను : సముద్రము
ప్య నందుంచి

శ్లో॥ పిష్పూదాత్సముత్పన్నే కృత్యే లోకభయంకరే
పాషాణం తే మమావత్త మహారాగంప్రకల్ప్యతాం' ౧॥
ఇతి పాషాణం ప్రక్షిప్య అని పాషాణమును, శ్లోకముఁడు
డిచిననైకతమును సముద్రమందు
పడవైచి

శ్లో॥ విశ్వాచీచ ఘృతాచీచ విశ్వయోనే విశాంపతే
సాన్నిధ్యం కురుమేదేవ సాగరేలనణాంభసి ॥ ౨

శ్లో॥ త్రితత్త్వాత్మకమీశానం నమోవిష్ణు ముమాపతిః
సాన్నిధ్యం కురుమేదేవ సాగరేలనణాంభసి ॥ ౩

శ్లో॥ నమస్తే విశ్వగుప్తాయ నదీనాంపతయేనమః ॥ ౪

ఇతి నమస్కృత్య అనినమస్కరించి

శ్లో॥ సమస్తజగదాధార శంఖచక్ర గదాధర । దేవదేహి
మమానుజ్ఞాంతవతీర్థ నిషేవణే ॥ ౫

ఇత్యనుజ్ఞాంస్వీకృత్య అనిఆజ్ఞను గ్రహించి

మం॥ అగ్నిశ్చయోనిరనిలశ్చ దేహైహ రేత్యోఽ
థవా మృత్యురమృతస్య నాభిః ఏతచ్ఛుభం పాండవసత్య
వ్రాత్యం శ్రుత్వాఽవగ్రాహేత పతింనదీనామ్ । (అనిపఠించి)
తతస్సాన్నిత్యా స్నానమొనర్చి

‡ “హిరణ్యశృంగ మితి ద్వా
భ్యా మవతేహేహోఽతి ద్వా
భ్యాం” ససమాజేబృహద
ర్చేతి నూక్తేన పార్థివః ।
యాగప్రవతో నివత ఉద్వత
ఇత్యేతయా తీర్థ మభిమృశ్య
అథావగాహ్య స్నాతో
మార్జయే దమ్బయోమన్త్య
ధ్వభిరిత్యష్టాభి రాపోహిష్ఠేతి
చ నవభిః । తీర్థ మంగుష్ఠే
నేమంమేగంగ ఇత్యుచాత్రిః
ప్రదక్షిణ మాలోడ్య చ అ
ఘుమర్షణ సూక్తం త్రిరావ
ర్త్య నిమజ్జోన్మజ్య । త్వంనో
అగ్నే తరతసమస్తీ ధావతి
తద్విష్ణోగపరమం, అగ్నేరక్షా
ణోజపిత్యా స్నానాంగ తర్ప
ణంకృత్వా
ఆచమ్య
ప్రాణానాయమ్య

హిరణ్యశృంగ, యన్మే మన సా,
అవతేహేహో, ఉదుత్తమం,
ప్రసమాజే, యానూక్తములచే
ప్రార్థించి

యాగప్రవతో, యను
నీటినిదాకి

మునిగిస్నానముచేసి,

అంబయో, యనుమంత్రములచే
ఆపోహిష్ఠాచ, యను మంత్రము
లచే, మార్జయేసుకొని ఇమంమే
గంగ, యనుమంత్రముతో జలా

లోడనచేసి, అఘుమర్షణ సూక్త
ముపఠించి ౧౨ సార్లు స్నానము
చేసి త్వంనో అగ్నేః తరతస, నూ

క్తములను పఠించి స్నానాంగత
ర్పణచేసి

స్మృత్యాచమనము చేసి
ముమ్మారు ప్రాణాయామ మొనర్చి

ఏవంగుణ + పీత్యర్థం సింధుస్నానాంగ అర్ఘ్య
ప్రదానంకరిష్యే । [అని సంకల్పించి]

శ్లో॥ సర్వకర్మోద్భవ! శ్రీమన్! సర్వరత్నకరోయతః!
సర్వరత్నప్రదా తస్త్వంగృహణార్హ్యం వహోదధే॥

ఇత్యర్ఘ్యం దత్వా
ఉదకాంతరేణాచమ్య

అనిఽర్ఘ్యమిచ్చి
వేణునీటితో ఆచమనముచేసి

ఏవంగుణ — — పీఠ్యర్థం సింధుస్నానాంగ పిష్ప
లాది తర్పణంకరిష్యే॥ [అనిసంకల్పించి]

శ్లో॥ పిష్పలాదం వికణ్వం చ కృతాంతం జీవశేష్వరం!
వసిష్టం వామదేవం చ పరాశరమపాంపతిం ॥౧॥

శ్లో॥ వాల్మీకిం నారదంచైవ వాలఖిల్యాం సత్తైవచ!
నలం నీలం గవాక్షంచగవయంగంధమాదనం ॥౨॥

శ్లో॥ జాంబవంతం హనూమంతంసుగ్రీవంచాంగదంతథా
మైదంచ ద్వివిదం వైవవృషభం శరభంతథా ॥౩॥

శ్లో॥ రామంచ లక్ష్మణంచైవ సీతాంచైవ యశస్విసీమ్!
ఏతాంస్తుతర్వయేద్విద్వాన్ జలమధ్యేవిశేషతః॥౪॥

శ్లో॥ ఆబ్రహ్మస్తంబ పర్యంతంయత్కించిత్సచరాచరం!
మయాదత్తేనతోమేన తృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు ॥౫॥

స్నానానంతరం “ శుష్కవస్త్ర పరిధానవిధిః.”

శ్లో॥ బ్రహ్మకృత్త్రివిశాంచైవమంత్ర వత్సానమిష్యతే తూష్ణిమే
వహి శూద్రీన్య, స్త్రీణాంచకురు నందన॥

తా॥ బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్యులు, సమంత్రకముగ స్నానమొన
ర్పవలయును. స్త్రీలు, శూద్రులు అమంత్రకముగ స్నానముజేయవలెను.

స్నానమైనపిదప మడివస్త్రము ధరించవలెను.వస్త్ర
ధారణప్రకరణముఁజూడుడు.

తర్పణవిధానము.

తూర్పుముఖముగా యుండి, దేవతీర్థముచే, సవ్య
ముగా ఇట్లు తర్పణ చేయవలెను.

గిరిప్పలాదం	నారదంతర్ప	సుగ్రీవం తర్ప	యశస్విసీత
తర్పయామి	యామి	యామి	ర్పయామి.
౧ వికణ్వం	„వాలఖిల్యాన్	అంగదం	„
౩ కృతాంతం	„నలం	„మైందం	„
౪ జీవనేశ్వరం	„నీలం	„ద్వివిదం	„
౫ వసిష్ఠం	„గవాక్షం	„వృషభం	„
౬ వామదేవం	„గవయం	„శరభం	„
౭ పరాశరం	„గంధమాదనం	గామం	„
౮ అపాగపతిం	„జాంభవంతం	„లక్ష్మణం	„
౯ వాల్మీకిం	„హనూమంతం	„సీతాం	„

స్నాన ప్రకరణం సమాప్తమ్.

ఇ

- వస్త్ర భావము. -

శ్లో॥ అష్టహస్తం నవశ్వేతం సదశం ధౌతేమంబరం
శుష్కంచ ధారయేద్విద్వాన్ సర్వకర్మసుపావనం

తా॥ ఎనిమిది మూరలుగలిగి, తెల్లనిదియు, అంచుకమ్మిగలదియు, ఉతుకబడినదియు, పొడిదియునుగువస్త్రమును పంచకచ్చలుగ ధరించిన సర్వకర్మలను పావనము చేయును.

శ్లో॥ అపవిత్రపటోనగ్నో నగ్నశ్చార్ద్ర పటస్స్యైతః।
నగ్నశ్చ మలినోద్వాసోనగ్నః కాపీనవానపి।
కషాయవాసోనగ్నోవా నగ్నో నుత్తర్యవానపి।
అంతఃకచ్ఛో బహిఃకచ్ఛో ముక్తకచ్ఛస్తథైవచ
సాక్షాన్నగ్నస్సవిజ్ఞేయో దశనగ్నఃపక్వీర్తితాః॥

(వసిష్ఠః)

తా॥ అపవిత్రవస్త్రమును, నగ్నుడు, తడివస్త్రమును, మలిన వస్త్రమును ధరించినవాడు, అంతఃకచ్ఛుడును, బహిఃకచ్ఛుడును, ముక్తికచ్ఛుడును, కాపీనమును ధరించినవాడును, కాషాయవస్త్రమును ధరించినవాడును, ఉత్తరీయమును లేనివాడు దిగంబరులని చెప్పబడుదురు.

— ౨ వస్త్రాభావే ౨ —

శ్లో॥ కార్పాసమేకరాత్రీంతు కాషాయంతు త్రిరాత్రీకం
కౌశేయం సప్తరాత్రీంతు ఆవికంతు సదాశుచిః॥

తా॥ నూలుబట్ట ఒకరోజు, కాషాయము మూడు రోజులు పట్టువస్త్రము ఏడురోజులు మడికిపనికివచ్చును. ఆయారోజులుగడచిన మరల యుతికి యెండవేయవలెను. ధావలి యెల్లప్పుడు మడికిపనికి వచ్చును.

శ్లో॥ దక్షిణోత్తరయోగకర్మ్యోకచ్ఛంబద్నాతి నై ద్విజః

నాభాతువామకక్షౌచ పృష్ఠేచైవ యదాక్రమం॥

తా॥ దక్షిణోత్తరభాగములయందు రెండుకచ్చలను, నాభి
యందొక్కకచ్చయును, పృష్ఠభాగమునందొక్కకచ్చయును, మరల
ముందటిభాగమున మడుపుకచ్చయును నను నివి పంచకచ్చలనబడును.

శ్లో॥ సద్యఃప్రక్షాళితం చేలంభావే శుష్కవాససః

వాతేనోత్తపనంకృత్వా సప్తధౌతశ్చధారయేత్॥

శ్లో॥ సప్తవాతాహతం వస్త్రం శుష్కఇత్యభిదీయతే॥

తా॥ ఆరోజు ఎండిన వస్త్రము, లేనియెడల నిన్నటి మడి
బట్టయు, అదిలేనియెడల తడివస్త్రము నేడుసాల్లు గాలిలో తపనముచేసి
ధరించవలయును.

—శ శుభ్రవస్త్రధారణవిధిః శ—

“శుచీవోహవ్యే” తి ధౌత వ ఈమంత్రము చెప్పుచు ధౌతవ
స్త్రమద్భిః పోక్ష్య స్త్రమును జలముచే పోక్షించ
వలెను.

మం॥ శుచీవోహవ్యా మగుతశ్శుచీనా శుచిం. హి
నోమృధ్వరం శుచిభ్యః । ఋతేనసత్య మృతసాప ఆయు
చ్ఛుచిజన్మాన శ్శుచయః పావకాః ॥ 5. 4. 24.

దేవస్య త్వేతివస్త్రమాదాయ ఈమంత్రమును చెప్పుచు వస్త్ర
మును గ్రహించి,

మం॥ దేవస్యత్వా సవితూః ప్రసవే । అశ్వినోర్భృ

హుభ్యం । పూజ్ఞస్తాహభ్యా మాదదే ॥

‘అవధూత’ మిత్యవధూయ ఈమంత్రమును చెప్పుచు వస్త్రమును వదిలించవలెను.

మం॥ అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతాఅరాతయః॥

ఆదిత్య దర్శనమ్.

“ఉదుత్యం జాతవేదస” మి ఈమంత్రముతో వస్త్రమును నూర్చునకు జూపవలెను.

ఉదుత్యం జాతవేదస మితిమంత్రస్య కణ్వపుత్రః
పస్కణ్వబుషిః । సూర్యోదేవతా । నవాద్యా గాయత్రీ
ఛందః ఆదిత్య దర్శనే వినియోగః ॥

మం॥ ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవంవహన్తి కేతవః ।
దృశేవిశ్వాయ సూర్యం ।

వస్త్రధారణమ్.

“ఆవహన్తితి” పరిధాయ ఈమంత్రముచేవస్త్రమును ధరించవలెను.

మం॥ ఆవహన్తి వితన్వానా । కుర్వాణాచీరమా
త్మనః । వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ । అన్నప్రాసేచనర్వదా ।
తతోమేశ్చియమావహ లోమశాంప్రశుభి స్సహస్వాహః ।
తతోద్విరాచమ్య ౨. సాదులు ఆచమనము చేసి

శ్లో॥ ఉత్క్రామన్తు భూత పిశాచా యే భూతాశ్చని
శాచరాః ।

ఏతేషామ విరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే ॥

ఇతిదర్భాసనం పృథిష్ఠాప్య । దర్భాసనము పరచి కూర్చుండి
తత్త త్కర్మ కుర్యాత్ ॥ ఆయాకర్మలను చేయవలెను.

ఇతి శస్త్రధారణ విధిః.

అథ ఊర్ధ్వపుండ్ర ధారణవిధిః

శ్లో॥ స్నాత్వా మృత్తికయా చార్ధ్వ పుండ్రం కుర్యాత్ప్రయత్నతః ।

జపకాలేమృదా కుర్యాత్సృగ్ధ్యాకాలేచవారిణా ।

భస్మనా హేమకాలేతు చందనంసార్వకాలికమ్ ।

(మంత్రాఫలేగర్భః.)

తా॥ స్నానానంతరమున మృత్తికచేతను సంధ్యాయందుజలము చేతను జపకాలమున కు మరల మృత్తికచేత నూర్ధ్వపుండ్రమును, ఔషాసన హోమసమయమున భస్మముచే త్రిపుండ్రమునుదాల్చి దేవతార్చనము చేసినతరువాత చందనముతో త్రిపుండ్రమును ధరించవలెను.

శ్లో॥ శ్యామశాంతికరం ప్రోక్తంరక్తం వశ్యకరంతథా శ్రీకరంపీతమిత్యాహుః శ్వేతంమోక్షప్రదంశుభమ్ ।

(స్మృత్యంతరే)

తా॥ ఊర్ధ్వపుండ్రమును ధరించినప్పుడు నల్లమన్ను శాంతికరము, ఎర్రమన్ను వశ్యకరము, పచ్చమన్ను లక్ష్మీకరము, తెల్లమన్ను మోక్షప్రదము.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణస్యవిశేషేణకల్పితానామికాస్మృతా

అజ్ఞుష్టశ్చైవరాజ్ఞస్తు తర్జనీ విశిషవచః

శూద్రస్య మధ్యమాస్త్రోక్తా సర్వేషాం వాహ్య

నామికాః

(స్మృతిరత్నమహోదధౌ)

తా॥ బ్రాహ్మణుడ నామికాంగులి చేతను, క్షత్రియుడంగుత్థముచేతను, వైశ్యుడు తర్జనీచేతను, శూద్రుడు నడిమివ్రేలిచేతను లేక

అన్ని వర్ణములవారు అనామికాంగులిచేతను గాని యూర్ధ్వపుండ్రమును
ధరించవలెను.

—శ ప్రియోగము శ—

—శ మృత్తికాదానమ్. శ—

శ్లో॥ గోపీచందన! పాపఘ్న! విష్ణుదేహసముద్భవ!

చక్రాంకిత! నమస్తుభ్యం ధారణాన్ముక్తిదోభవ॥

ఇతి మృత్తికా మాదాయ ఈశ్లోకముచే శ్వేతమృత్తిక
గ్రహించునది

జలాదానమ్.

“ఇమం మే గంగ” ఇత్యస్య మంత్రస్య! ప్రియమేష
సింధుః పానీః । నద్యోదేవతా । జగతీచ్ఛందః । జలాదానే
వినియోగః ।

ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతిశుతుద్రిస్తామం
సచతా పరుష్ణా! అసిక్నియామరుద్వధే వితస్తయా
రీకేయే శృణుహ్య స్తుషోమయా ।

ఇతి జల మాదాయ వైమంత్రీమును పఠించుచు జల
మును గైకొనునది

మర్దనమ్.

“విష్ణోర్ముక” మితి మర్దయేత్ ఈక్రింది మంత్రముచే మృత్తిక
ను మర్దన చేయవలెను.

మం॥ విష్ణోర్ముకం వీర్యాణి ప్రవోచం యః పార్థి

వాని విమమే రజాగ్ంసి యో అస్కభాయ దుత్తరగ్ం
 ససస్థం విచక్మాణ స్నేహోరుగామో విష్ణో గ్రరాటమసి
 విష్ణోః ప్రప్తవమసి విష్ణో శ్చప్రేష్టో విష్ణో సూన్యరసి విష్ణో
 ర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవేత్వా ॥

అభిమన్త్రణమ్.

అతోదేవా" ఇత్యేతాభిః । వి "అతోదేవా" యనుఆరు మంత్ర
 ష్టుగాయత్ర్యాచ త్రివారమభి ముల చేతను విష్ణుగాయత్రివే 3
 మన్త్రైః- సార్లుఆమృత్తికనుఆభిమంత్రించ
 కలెను.

మం । అతోదేవా అవన్తునో యతోవిష్ణుర్విచక్ర
 మే । పృథివ్యాస్సప్తధా మభిః । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రే
 ధానిదధేప్రదం । సమూఢమస్య పాంసురే ॥ ౨॥

తీగ్ణిప్రదావి చక్రమేవిష్ణుర్దోపాలదాభ్యః । అతో
 ధర్మాణిధారయన్ ॥ 3॥

విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత్రయతోప్రతాస పస్పశే ।
 ఇన్ద్రస్యయుజ్య స్సఖా ॥ ౪॥

అద్విష్ణోఃపరమంప్రదగ్ం సదాపశ్యన్తి సూరయః ।
 ది వీవచక్షురాతతం ॥ ౫॥

తద్విప్రీసో విప్రస్యహో జాగృవాం సస్సమిన్ధతే ।
విష్ణో ర్యత్పరమం ప్రదమ్ ॥

—శ విష్ణుగాయత్రీ శ—

నారాయణాయవిగ్మహే వాసుదేవాయధీమహి ।
తన్నోవిష్ణుః ప్రచోదయాత్ [3]

—శ ధ్యానమ్. శ—

శ్లో! శశ్చచక్ర గదాపాణే! ద్వాపరకా నిలయాచ్యుత!
గోవింద! పుండరీకాక్ష! రక్షమాం శరణాగతమ్॥

ఇతిధ్యాత్వా

ఈశ్లోకముచే ధ్యానించి

—శ గృహస్థధారణవిషయః శ—

గృహస్థో లలాటాదిషు సానే
షు అనామికాబ్జుశ్చా, విష్ణు
గాయత్ర్యా, కేశవాది ద్వా
దశనామభిర్వాధారయేత్

గృహస్థు లలాటము మొదలగు
ద్వాదశ స్థానములయందు అనా
మికాంగుళిచేత విష్ణుగాయత్రీని
గాని, కేశవాది ద్వాదశనామ
ములగాని చెప్పచు ధరించవలెను

—♦ పుండ్రస్థాన వివరణమ్ ♦—

శ్లో! లలాటే కేశవం ధ్యాయేత్, నారాయణమథోదరే
వక్షగస్థే లేమాధవంచ, గోవిందం కణ్ఠకూబరే ॥౧॥

శ్లో! విష్ణుశ్చ దక్షిణేకుక్షౌ, బాహుశ్చ మధుసూదనం
త్ర్యంబకమం స్కంధజేశే, వామనం వామపార్శ్వశ్చ॥

శ్లో॥ ఓధరం వామబాహూతు, హృషీ కేశంతుకంధరే
పృష్ఠేతుపద్మనాభంచ, త్రికేదామోదరంస్యసేత్
తత్ప్రక్షాళన తోయన్తు వాసుదేవేతిమూర్ధని ॥3॥

—౩ పుండ్రస్థాన వివరణము ౩—

నామోచ్ఛారణము.	స్థానము.
౧. కేశవాయనమః	యనుచు అలాటమునను
౨. నారాయణాయనమః	,, ఉదరమున నెగుటను
౩. మాధవాయనమః	,, హృదయమునను
౪. గోవిందాయనమః	,, కణ్ఠమున నెదుటను
౫. విష్ణవేనమః	,, ఉదరమున కుడిపక్కను
౬. మధుసూదనాయనమః	,, కుడిబాహు మధ్యమునను
౭. త్రివిక్రమాయనమః	,, కుడిస్కంధమునను
౮. వామనాయనమః	,, ఉదరమున ఎడమ ప్రక్కను
౯. ఓధరాయనమః	,, ఎడమ బాహు మధ్యమునను
౧౦. హృషీ కేశాయనమః	,, ఎడమ స్కంధమునను
౧౧. పద్మనాభాయనమః	,, వీపునను
౧౨. దామోదరాయనమః	,, కణ్ఠమునను పశ్చిమ భాగమునను

ఈవిధముగా గృహస్థ డూర్భవపుండ్రముఁధరించ
వలయును. పిదపహస్తప్రక్షాళనజలమును “వాసుదేవాయ
నమః”, యని శిరమున చల్లుకొనవలెను.

—శ్రీ బ్రహ్మచారి వానప్రస్థయోః ధారణవిషయః శ్రీ—

బ్రహ్మచారి, వానప్రస్థోవా, ల లాట, కంఠ, హృదయ, బా హు మూలేషు వైష్ణవగాయ త్ర్యా కృష్ణాది పంచనామభి ర్వాధారయేత్	బ్రహ్మచారియు, వానప్రస్థుఁడు ను, లలాటము, కంఠము, హృద యము, రెండుబాహుమూలములు వీనియందు + విష్ణుగాయత్రిచే గాని ‡ కృష్ణాది పంచనామము లచేగాని ధరించవలెను.
---	---

—శ్రీ యతివిషయః శ్రీ—

యతిస్తర్జన్యాశిరో, లలాట, హృదయేషు ప్రణవేన ధార యేత్	యతిప్రణవమును స్మరించుచు ర్జన్యంగులిచే శిరో, లలాట, హృ దయములయందు ధరించవలెను.
---	--

—శ్రీ పరమహంసవిషయః శ్రీ—

పరమహంసో లలాటే ప్రణ వేనైక మూర్ధ్వపుండ్రంధ్రా రయేత్	పరమహంసయగు యతి * ప్రణ వముచే లలాటచుండు ఒకయూ ర్ధ్వపుండ్రమునుఁ ధరించవలెను.
---	--

ఇతి ఊర్ధ్వపుండ్రధారణ విధిః

+ ౪౩వశ్లోట చూడుము.

‡ కృష్ణాయనముః ౨ సత్యాయనముః ౩ సాత్త్వికాయనముః
౪ శౌరయేనముః, ౫ శూరాయనముః ॥ లేక ౧ కృష్ణాయనముః (లలా
టము) ౨ వాసుదేవాయనముః (కంఠమందు) ౩ దేవకీనందనాయనముః
(హృదయమందును) ౪ నందగోపకుమారాయనముః (కుడిబాహువునందును)
౫ గోవిందాయనముః (ఎడమ బాహువునందును)

* ఓమ్.

— ౧ అథ భస్మపత్రిగ్రహణమ్. ౧ —

శ్లో॥ షడంగులాయతం మాన మథవా ౭ ధికమానకం॥

నేత్రయుగ్మద్రమాణంవా ఘాతేదీప్తంత్రేపుండ్రకమ్

శ్లో॥ మధ్యమనామికాజ్ఞుష్టైర్లలాటేయత్రిపుండ్రకమ్॥

తత్త్రిపుండ్రం భవేచ్ఛస్తం మహాపాతకనాశనమ్॥

మధ్యమనామికాజ్ఞుష్టై రనులోమ విలోమతః॥ ౨॥

శ్లో॥ షడంగులద్రమాణస్తు బ్రహ్మణానాం త్రిపుండ్రకం

నృపాణాంచతురంగుల్యంనై శ్యానాంచద్విరంగులం

శూద్రాణామథ సర్వేషామేకాంగుల్యంత్రేపుండ్రకం

తా॥ త్రిపుండ్రము ఆఱంగుళముల పొడవుగాని రెండుకను

బొమ్మ కొనలకు గాని యుండవలెను. త్రిపుండ్రమును నడిమివ్రేలు,

ఆనామిక, బొటనవ్రేలు, యిమాడువ్రేళ్లతోను ధరించవలెను. అది

ప్రశస్తము. మహాపాతక నాశనము (తెగ్గని తిగులరాదు) మధ్యమానామిక

కల్పితో అనులోమముగను, యూర్ధ్వధోరేఖలను, ఆఱఁటి నడుమమున

శ్లో॥ ఊర్ధ్వపుండ్రం ఐహీనస్య శ్మశాన సద్భుతం ముఖం ।

ఆకలూక్య ముఖం తస్య శ్రీనూర్య మవలూకయేత్ ॥

శివమంత్రో శతం జపేత్ ।

(పాతాంతరం)

తా॥ ఊర్ధ్వపుండ్రములేని ముఖము శ్మశానముతో సమము.

వానిని చూచిన నూర్యునిఁ జూడవలయును లేదా నూరుసార్లు శివపం

చాక్షురీ మంత్రమును జపించిన వానినిఁ జూచిన పాపము పోవును.

కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ శ్రీధ్వే యజ్ఞే జపే హోమే వైశ్వదేవసురార్చనే

ధృత్వా త్రిపుండ్రః పుతాత్మా వత్సూరయతి మానవః॥

అంగుష్ఠముతో విలామముగ మధ్యరేఖను ధరించునది. బ్రాహ్మణులు
౬ అంగుళముల పొడవును, క్షత్రియులు, ౪ అంగుళముల పొడవునను,
వైశ్యులు ౨ అంగుళముల పొడవునను శూద్రులు ౧ అంగుళము పొడవున
తిరుపుండ్రమును ధరించవలెను.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వపుండ్రే తిరుపుండ్రం స్యాత్ తిరుపుండ్రే
నోర్ధ్వపుండ్రకమ్ । (శ్మితశత్య పరిషిక్)

భస్మనా చోర్ధ్వ పుండ్రం తు తిర్యక్పుండ్రం మృదాతథా ।
బహ్మహత్యా సమం పోక్తం మునిభిర్వేద పారగైః ॥
(ధర్మపరివృత్తి)

తా॥ ఊర్ధ్వపుండ్రముమీద తిరుపుండ్ర ముంచవలయు శూ-
ద్రుని తిరుపుండ్రముమీద మాత్రము ఊర్ధ్వపుండ్రము నుంచరాదు.

భస్మతో ఊర్ధ్వపుండ్ర ముంచినను మృత్తికతో తిరుపుండ్ర
ముంచినను గలుగు పాతకము బ్రహ్మహత్యతో సమము.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వపుండ్రం తిరుపుండ్రంచ ద్వావేతా ధారయే
ద్విజహి

తయోరేకం శరిత్యజ్య కారవం నరకగవ్రజేత్ ।

శ్లో॥ ధార్యంభస్మత్రీసంధ్యంతుగృహీణాజలసంయుతమ్
పర్వకాలే భవేత్ స్త్రీణాం యతీనాం జలవర్జితమ్ ॥

తా॥ ఊర్ధ్వపుండ్రమును, త్రిపుండ్రమును రెంటిని ద్విజులు
ధరించవలెను. ఈరెంటిలో ఏ ఒక పుండ్రమును మానినను నరకము
ప్రాప్తించును.

తా॥ గృహస్థుడుమాడు సంధ్యలయందునుభస్మము తడిపియే
ధరించవలెను. గ్రహణకాలమందు గృహస్థుడు, సర్వకాలములందుస్త్రీలు

యతులు, పొడిభస్మమును ధరించవలెను.

—౩ ప్రయోగః ౩—

ఆగ్నేయం భస్మ “సద్యోజా ఆగ్నేయమగు భస్మమును వక్ష్య
త”మితిపంచబ్రహ్మము త్రైః మాణములగు నైదుబహ్మముంత్ర
ప్రతిగ్రహ్య

ములతో గ్రహించి

మం. సద్యోజాతం సప్రవ్రామి సద్యోజాతాయ
నై నమో నమః । భవేభవేనాతి భవే భవస్సమాం భవో
ద్భవాయ నమః ॥౧॥ నామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమః
జ్యేష్ఠాయ నమో నుద్యాయ నమః కాలాయ నమః కలవిక
రణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయ నమో బల
ప్రమథనాయ నమస్సర్వ భూతదమనాయ నమో నునో
న్మనాయ నమః । అఘోరేభ్యోఽథఘోరేభ్యోఽఘోర
ఘోరతరేభ్యః । సర్వేభ్యస్సర్వ శర్వేభ్యో నమస్తే అ
స్తుప్రదూపేభ్యః ॥౩॥ తత్పురుషాయ విద్మహే మహా
దేవాయ ధీమహి । తన్నోరుదగ్ధిప్రచోదయాత్ ॥౪॥
ఈశానస్సర్వ విద్యానా మిశ్వరస్సర్వ భూతానాం బ్ర
హ్మధిపతి ర్భ్రహ్మణోఽధిపతిర్భ్రహ్మ శివో మేఅస్తుస
దాశివోమ్ ॥౫॥

“అగ్నిరిత్య” నేన చాభిమం ఈ మంత్రము చేభస్మ సభిమం
త్ర్య త్రించి

మం. అగ్నిరితిభస్మ । వాయురితిభస్మ । జలమితి
భస్మ । స్థలమితిభస్మ । వ్యోమేతిభస్మ । సర్వగోమావా
ణ్దంభస్మ । మనవతాని చక్షూగంషి భస్మాని ।

“మానస్తోక” ఇతి సముద్భృత్య “మానస్తోక” యను మంత్రముచే
జలేన సంస్పృజ్య భస్మమును గ్రహించి జలము
కలిపిమర్చించి

జలసంసర్జనమ్.

మానస్తోకే త్యస్య మంత్రస్య కుత్సో రుద్రోదేవ
తా జగతీ ఛందః । భస్మాభిమంత్రణే వినియోగః :—

మం॥ మానస్తోకే తనయే మా ఆయామానో
గోషుమానో అశ్వే షుకిరిషః । వీరాన్యా నోరుద్ర భామి
తోవధీర్హవిష్మం తస్సదమి త్వహవామహే ।

“త్ర్యాయుషైః త్రియంబకైః” ఈక్రింది మంత్రములచే నడ్డముగ
తిర్యక్తిస్తోత్రేభాః పృకుర్వీత మూడురేఖలు భస్మముచే లలా
టాది ద్వాదశస్థానములందు త్రి
పుండ్రమును ధరించవలెను.

మం॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః । కశ్యపస్య త్ర్యాయు
షం । అగస్త్యస్య త్ర్యాయుషం । యద్దేవానాం త్ర్యాయు
షం తస్మేఅస్తుత్ర్యాయుషం । శత్రాయుషం ॥౧॥

త్యోంబకంయజామహే సుగంధిం పుష్టి నర్థనమ్ ।
 ఉర్వానుకవి నబంధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయమామ్మతాత్
 యేతే నహస్యే నయతం పాశా మృత్యో మర్త్యా
 యహంతనే । తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా సర్వా నవ
 యజామహే ।

॥౩॥

మృత్యునేస్వాహా మృత్యునేస్వాహా ॥

॥౪॥

బ్రహ్మచారిభిశ్చవిషయములన్ని కార్యమందువ్రాయబడును

ఇతి భిక్షుభారణం సమాప్తమ్

శ్రీశుకుభాగ్యవతుః హరిః ఓమ్.

- ౧. (౨) సన్ధ్యావందన ప్రకరణమ్. -

శ్లో॥ రవేరస్తమయాత్పూర్వం ఘటికై కాయదాభవేత్
సాయంసంధ్యాము పాసీతకుర్యాద్ధోమంచ పూర్వ
వత్ ॥౧॥

శ్లో॥ ఉత్తమాతారకోపేతా మధ్యమా లుప్తతారికా!
అధమాసూర్యసహితాప్రాతస్సంధ్యాత్రిధామతా॥

శ్లో॥ ఉత్తమాసూర్యసంయుక్తా మధ్యమాలుప్తసూర్య
కా॥ అధమాఋక్షసంయుక్తా సాయంసంధ్యా త్రిధామతా॥

శ్లో॥ సంధ్యోత్తమా తృతీయ్యాంశే పంచమాంసే దిన
స్యతు । మాధ్యహ్నికే తదూర్ధ్వంవా పూర్వంవాస్యాద్ది
వై వహి ॥

ఆచార్యః.

కుర్యాన్మాధ్యాహ్నికంసంధ్యాం బ్రహ్మయజ్ఞాద
నంతరం । సంగవాదూర్ధ్వమేవాహుర్నచేదర్వాగధోపివా

ధ. పృ.

పురాణాచమనంకృత్వా

పురాణాచమనముచేసి

శ్లో॥ స్త్రీలపవిత్రః పవిత్రోవాసర్వావస్థాంగతోఽపివా!
యస్మిన్మరే త్పుండరీకాక్షం । సబాహ్య భ్యస్తరమృచిశ్చ॥
పుండరీకాక్ష! పుండరీకాక్ష! పుండరీకాక్ష!

స్త్రీలపవిత్రుడైనను, పవిత్రుడైనను, సకలవ్యాపారములఁ బొందిన
వాడైనను ఎవడుపుండరీకాక్షుని స్మరించునోవాడు బాహ్యభ్యస్తరముల
కుచియగునని అర్థము. కావున ముమ్మారు పుండరీక్షుని స్మరించవలెను.

—౩ పునరాచమనమ్. ౩—

† పురాణాచమనం కృత్వా పురాణాచమనముచేసి

‡ తతఃస్మృత్యాచమనం పిదపస్మృత్యాచమనముచేసి
కృత్వా

పృథ్వీతిమంత్రస్య మేరుప్యష్టఋషిః కూర్మోదేవ
తా, సుతలంఛందః । ఆసనేవినియోగః ॥ అనంతాసనా
యనమః॥ ఓం పృథ్వీత్వయాధృతా లోకా దేవితన్వం విష్ణు
నాధృతా । త్వంచధారయ మాందేవీ పవిత్రం కురుచాస
నమ్॥

ఆసనేఉపవిశ్య

దర్భాసనము మీద కూర్చుండి

గ్రీవాణాయామః.

ప్రణావస్య పరమేష్ఠీ పరబ్రహ్మ ఋషిః । పర
మాత్మా దేవతా । దైవీ గాయత్రీ ఛందః । ప్రాణాయా
మే వినియోగః ॥ ఓమ్ భూః, ఓమ్ భువః, ఓమ్ స్వః, ఓమ్
మహాః, ఓమ్ జనః, ఓమ్ తపః, ఓమ్ సత్యం ఓమ్ తత్సత్ నిత్యం
॥ రేత్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోద
యాత్ ॥ ఓమాస్తోజ్యోతీ రస్తోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భు
వస్సురోమ్ ॥ ఏవం త్రిః

† కిరీవపుట చూడుము. ‡ కిరీవ పుటచూడుము.

గ్రీ రగవ పేజీ చూడుము.

ఇతి ప్రాణానాయమ్య

ఇట్లు ముహూర్త ప్రాణాయామ
ముచేసి

(దేశకాలాసంకీర్త్యః—) శుభే! శోభనేనుహూ
రే ఓమహావిష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య ఆద్యబ్ర
హ్మణః ద్వితీయపరార్థే శ్వేతవగాహకల్పే నైవశ్చితమ
న్వంతరే అష్టావింశతి మహాయుగే కలియుగే ప్రథమ
పాదే జంబూద్వీపే భరతవంశే భరతఖండే మేరోర్దక్షిణ
దిగ్భాగే శ్రీశైలస్య ‡ ఈశాన్యప్రదేశే కృష్ణాగోదావర్యో
ర్మధ్యదేశే ... గృహే, సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ,
అస్మిన్వర్తమానే వ్యావహారిక చాంద్రమానేన... సవ
త్సరే ... ఆయనే ... ఋతౌ ... మాసే ... పక్షే ...
తిథౌ ... వారే శుభనక్షత్రే) శుభయోగే, శుభకరణ,
ఏవంగుణ, విశేషణ విసిష్టాయా శుభతిథౌ ఓచరమేష్వ
రముద్దిస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా ఓచరమే
శ్వరప్రీత్యర్థం, సాయంసంధ్యా ముపాసిష్యే (ప్రాతస్సం
ధ్యాముపాసిష్యే) [మాధ్యాహ్నిక సంధ్యాముపాసిష్యే]
గ్రితిసంకల్ప్య [ఇట్లు సంకల్పము చేయవలెను.]

‡ సదర్భముచే మార్చుకొనవలెను.

గ్రి అని అనామికతో నీరు త్రాకుట సాంప్రదాయము. (విజ్ఞేయబ్ర
హ్మణో ముఖమ్) (మనుః) ౨౮౧

—౩ జబాబి మన్త్రాణామ్. ౩—

* ప్రశస్తముదకంబ్రహ్మము పవిత్రజలమును “బ్రహ్మముఖ”
ఖాఖ్యేన మన్త్రేణాభిమన్త్ర్య. మను ఈక్రిందిమంత్రముచే నభి
మంత్రించి

ఓంభూర్భువస్స్వః । ఓంతత్సవితుర్వార్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః హ్రీచోదయాత్ ॥
[తదుదకం స్పృష్ట్యాఅపోహి ఆయుదకమును స్పృశించి ఆపో
ష్ఠేత్యాదిభిశ్చిరసిమార్జయేత్ హిషేత్యాది ౩ మంత్రములతో
శిరమున జల్లుకొనవలెను.

ఆపోహిష్ఠేతిత్రయాణాం మంత్రాణాం సింధుద్వీప
ఋషిః । ఆపోదేవతా గాయత్రీఛందః పాదాంతే మార్జ
నేవినియోగః॥

గీ. ౧. ఓమ్ ఆపోహిష్ఠామయోభవః ‡ । తాన

* శ్లో॥ ఓంకార పూర్వికాస్త్రీసోమహావ్యాహృతయోఽవ్యయః ॥
త్రీపాదాచైవ సావిత్రి-(గాయత్రీ)

మాఙ్గన క్రమాః.

‡ఆపోహిష్ఠేతి, తిన్యాణామృచాంనవపాదాని॥ పృథి పాద
ముక్త్యాపృథిపాదాంతేమాఙ్గయేచ్ఛిరస్యేవసర్వాణి మార్జనాని తథాచ
భట్టోజీయే । బ్రహ్మ । ఆపాహిష్ఠాదిభిః పాదై శిరస్యంసేచ విపునః
యస్య త్రియాదే ద్యధస్తా త్రిప్త్యాద్భిః పరిషేచయేత్ । ఇతిశానకః ।
పాదై పాదే శ్చీపే న్ముర్ధ్ని ష్చితిప్రణవ సంయుతం । ఆస్త్యక్షరంనఖం
పాదం పాదాంతే వాణోశ్చృజేత్ ॥ అపదాంతేతు యద్వారిత్తద్వారి
యధిరం భవేత్ ॥ ॥ఇతి॥

ఆపోహిష్ఠేతి నవర్చస్య నూక్తమార్జనం । తత్ప్రణవాది పృ
త్యుచ మృగంతే శిరస్యేవ మార్జయే చ్చానక పరిశిష్టం॥

ఊర్జై దధాతన ఓం మహేరణాయ చక్షుసే॥

౨. ఓం యోవశ్శివ తమోరసః । ఓం తస్య భాజ
యజ్ఞేహనః । ఓం ఉశతీరి వస్తూత రః ॥

౩. ఓంతస్మా అరజ్గమాహవః । ఈషంత్రములచే ఉదకమును
దర్శచేగాని అఁగుస్థానామికమ
ధ్యమాఁగుఁముచేగాని శరమున
పోక్షించుకొనవలెను.

ఓం యస్యక్షయాయజన్వధ వై ప్రకారము కుడి పాదమును
పోక్షించుకొనవలెను.

ఓం ఆపోజనయథాచనగ తిరిగి శరమున పోక్షించుకొన
వలెను.

—శ జలపాశనం శ—

హస్తేన జలం గృహీత్వా హస్తముచే జలమును గ్రహించి
యీక్రింది మంత్రముపఠించి మం
త్రాచమన మొనర్పవలయును.

—♦ సాయం ♦—

అగ్ని శ్చేత్యస్య మంత్రస్య యాజ్ఞ్యవల్క్యపనిష
దఋషిః । అగ్నిమామన్య మన్యపతయో అహర్దేవతాః
పృథ్వీశ్చందః । జలాభిమంత్రణే వినియోగః ।

ఓమ్. అగ్నిశ్చ మామన్యశ్చ మన్యపతయశ్చ
మన్యకృతేభ్యః । సావేభ్యో క్షుంతాః । యదహ్నసావ

మక్తార్షం । మనసావాచాహస్తాభ్యాం । పద్భ్యాముదరే
 ణశిశ్నా ॥ అహస్తదవలుమ్పతు । యత్కించదురితంమ
 యి । ఇదమహం మామమృతయోనా । సత్యేజ్యోతిషి
 జుహోమిస్తాహం ॥

ఇతిజలంప్రాశ్య

అని జలమును లోపలికి పుచ్చు
 కొనవలెను.

—౩ ప్రాతః ౩—

సూర్యశ్చేత్యస్య మంత్రస్య । నారాయణ ఋషిః ।
 సూర్యమామన్య మన్యపతయో రాత్రిర్ద్వేవతాః । ప్రకృ
 తిపురుషంఛందః । జలాభిమంత్రణే వినియోగః॥

ఓమ్ సూర్యశ్చ మామన్యశ్చ మన్యపతయశ్చ
 మన్యకృతేభ్యః । పాపేభ్యోరక్షత్వామ్ । యద్రాత్రాపా
 పమక్తార్షమ్ । మనసావాచాహస్తాభ్యామ్ పద్భ్యాముదరే
 ణశిశ్నా । రాత్రిస్తదవలుమ్పతు । యత్కించదురితంమయి
 ఇదమహం మామమృతయోనా । సూర్యే జ్యోతిషి
 జుహోమి స్తాహం ॥

ఇతిజలంప్రాశ్య

ఇట్లుజలమును పుచ్చుకొని

—♦ మాధ్యాహ్నః ♦—

ఆపఃపునంత్యేత్యస్య మంత్రస్య పూతఋషిః

ఆప్రోదేవతా । ఆప్తీఛందః । అపాంసాశనే వినియోగః ।
 ఓమ్ ఆపః పునంతు పృథివీః పృథివీ పూతా పునంతు
 మామ్ । పునంతు బ్రహ్మణస్స్పతి ర్భృహ్మ పూతా పు
 నాతుమామ్ । యదుచ్ఛిష్టమభోజ్యం యద్వాస్తుశ్చరితం
 మమ్ । సర్వం పునంతు మామాసో సతాంచ పరిగ్రహం
 స్వాహా॥

ఇతి జలంపాశ్య

ఇట్లు జలమును పుచ్చుకొని

ద్విరాచమ్య

రెండుసారులు స్మృత్యాచమన
ముచేసి

పునః [ద్వితీయ] మార్జనమ్.

తిరిగి దర్భలతో పైవిధముగ మా
ర్జనము చేసుకొనవలెను.

ఆ పో హి ష్టే తి న వ ర్చ స్య । సూ క్త స్య సి ధు
 ద్వీపఋషిః । ఆప్రోదేవతా । గాయత్రీఛందః । పఞ్చమీ
 వర్ధమానా సప్తమీ పృథివీ । అంత్యే ద్వే అనుష్టుభా
 [పునః] మార్జనే వినియోగః॥

౧. ఓమ్ ఆప్రోహిష్ఠామయోభువః తానఙ్జైదధా
 తన్ । మహే రణాయ చక్షుసే ।

౨. ఓమ్ యోవశ్శివ తమోరస్తస్య భాజయతే
 హనగః । ఉశతీ రివన్మాతరః ।

3. తస్మా¹ఆర¹జ్ఞ మా¹మ¹వౌ యస్య¹ త్సయా¹యజన్వ¹
థ | ఆ పో¹జన¹ యథా¹చనః ||

౪. శన్¹దే¹వీ ర¹భిష్ట¹య ఆ¹పో¹భవ¹తు పీ¹తయే¹ |
శం¹యో¹ర¹భి¹స¹ వంతు¹నః |

౫. ఈ¹శా¹నా వా¹ర్యా¹ణాం త్సయ¹ంతీ శ్చ¹ర్షణీ¹నాం |
ఆ¹పో¹యా¹చా¹మి భే¹ష¹జమ్ ||

౬. అ¹పు¹ష్టే సో¹మో అ¹బ¹హీ¹దంత¹ర్విశ్వా¹ని భే¹ష¹జా¹
అ¹గ్నిం చ వి¹శ్వ శం¹భు¹వమ్ ||

౭. ఆ¹పః¹ప్య¹ణీ¹తభే¹ష¹జం¹వరూ¹థం త¹న్వే¹మ¹మ¹ జ్యో¹
క్ష¹ప్రసూ¹ర్యం దృ¹శే ||

౮. ఇ¹దమా¹ప్తః ప¹వహ¹త య¹క్కి¹ంచ దు¹రి¹తం¹మ
య¹ య¹ద్వా¹హ¹మ¹భి¹దు¹దో¹హ¹య¹ద్వా¹శే¹ప ఉ¹తా¹న్మ¹తమ్ |

౯. అ¹పో¹అ¹ద్యా¹న్వ చా¹రి¹ష¹గ ర¹సే¹న స¹మ¹గ¹స్మ¹హి¹
ప¹య¹స్వా¹న¹గ్న¹ఆ¹గ¹హి తం¹మా¹సం సృ¹జ¹వ¹ర్చ¹సా ||

౧౦. స¹సు¹ష్ఠీ స¹ద¹ప¹సో ది¹వ్వా¹న¹క్త¹ంచ స¹ప్ర¹సు¹ష్ఠీః |
వ¹రే¹ణ్య క¹తు¹ర¹హ మా¹దే¹వీ ర¹వ¹సే¹హు¹వే ||

ఇతి మార్జయిత్వా

ఇట్లు మార్జనము చేసుకొని

జలవిసర్జనమ్.

హస్తేనజల మాదాయ నిశ్శ్వ
స్య వామతో వినిక్కిపేత్

హస్తమున జలమును గైకొని ఈ
కింది మంత్రము పఠించి నిశ్వా
సమువిడిచి యాజలమును ఎడమ
వైపున విడువవలెను. ఆజలమును
చూడదగదు.

ఋతంచసత్యం చేత్యస్య సూక్తస్యాఘమర్షణ
ఋషిగ | భావవృత్తోదేవతా | అనుష్టుప్చందః | మమ
చాప పురుష జలవిసర్జనే వినియోగః |

౧. ఓం ఋతంచసత్యం చాభీద్ధాతప్రసోధ్యజాయ
త | తతోరాత్యజాయత తతస్సముద్రోల్లరవః ||

౨. సముద్రోద్ధర్ణవా దధి సంవత్సరోజాయత |
అహోరాత్రాణి విజధద్విశ్వస్యమిషతోవశీ ||

౩. సూర్యాచంద్రమసాధాతాయథా పూర్వమ
కల్పయత్ | దివంచ పృథివీం చాంతరిక్షమథోస్వః ||

ఇతిజలవిసృజ్య ఇట్లుజలమును విడిచిపెట్టి

— ౩ అర్ఘ్యప్రదానం. ౩ —

అచమ్య స్మృత్యాచమనముచేసి
ప్రాణనాయమ్య పాణాయామమనర్చి

పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభే
భ్యుదయమహూరే మమోపాత దురితక్షయద్వారా

ఓపర మేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయం (ప్రాతః) స్మన్ధ్యాజ్ఞమర్ఘ్య
త్రయప్రదానంకరిష్యే॥ [ఇతిసంకల్ప్య]

—♦ సాయం [ప్రాతః] ♦—

ఓం తత్సవితురిత్యస్య మంత్రస్య! గాధిపుత్రోవిశ్వా
వింత్రఋషిః । సవితాదేవతా । గాయత్రీఛందః సాయ
[ప్రాతః] మర్ఘ్యప్రదానే వినియోగః॥

ఓం భూభువస్స్వః । ఓం తత్స వితుర్వరేణ్యం భ
ర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ ॥

‡ (ఈమంత్రముచెప్పి సూర్యాభిముఖుడై నిలు
వబడి బొటనవేలి సంయోగమువదలి అంజలితోసూర్యు
నకు అర్ఘ్యమును వదలవలెను. ఇట్లుముమ్మాలు మంత్ర
ముచెప్పి అర్ఘ్యమును వదలవలెను. (ప్రాతఃకాలమందు
కొంచెమువంగి అర్ఘ్యత్రయమును వదలవలెను.)

—శ * కాలాతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్తమ్. శ—

ఆసీనః

ఆచమ్య

స్మృత్యాచమనముచేసి

ప్రాణానాయమ్య

ప్రాణాయామమొనర్చి

‡ “దద్యాద్ధర్మత్రయైర్తిష్ఠం స్త్రిషుకారేషు బహ్వచ”
ఇత్యాశ్వలాయనస్మృతేః॥

* కొందఱు మూడుకాలములందును గాయత్రితోనే ప్రా
యశ్చిత్తార్థప్రదానమునువిడుదుచున్నారు.

ఏవం - - - పీత్యర్థం [సాయం] ముఖ్యకాలాతి క్రమణ
దోషసరిహారార్థం పాయశ్చిత్తార్ఘ్య ప్రదానం కరిష్యే
[ఇతి సంకల్ప్య]

[ఈకింది మంత్రమును చెప్పి పాయశ్చిత్తార్ఘ్య
ప్రదాన మియ నలెను.]

ఉద్దే దభీత్యస్య మంత్రస్య । కుత్సయుషిః । సవితా దేవతా ।
గాయత్రీ ఛందః । పాయశ్చిత్తార్ఘ్య ప్రదానే వినియోగః ॥

ఉద్దేదభి శ్రుతామఘః వృషభం నర్యాపసం । అ
స్తారమేషిసూర్య । [అని అర్ఘ్యమును వదల వలెను.]

— ర పాతః ర —

[కాలాతి క్రమణేపూర్వవత్][కాలాతిక్రమణ
య్యేనేని సాయం సంధ్యకువలెనే సంకల్పించి యీవిధమున
మంత్రముతో పాయశ్చిత్తార్ఘ్యమును వదల వలెను.]
యదద్యకచ్చేత్యస్య మంత్రస్య । కుత్సయుషిః । సూర్యోదేవతా ।
గాయత్రీ ఛందః । పాయశ్చిత్తార్ఘ్య ప్రదానే వినియోగః ॥

ఓంయదద్యకచ్చపృతహన్ను దగాత్రభి సూర్య ।
సర్వంత దింద్రితేవశే ॥

— ర గాయత్రీతో పాయశ్చిత్తార్ఘ్య ప్రదానం. ర —

అచమ్య

స్మృత్యాచమనముచేసి

ప్రాణానాయమ్య

ప్రాణాయామముచేసి

ఏవం - - - ప్రీత్యర్థం కాలాతిక్రమణ దోష పరి
హారార్థం పాపైశ్చిత్తార్థం పరిదానం కరిష్యే || [ఇతి
సంకల్ప్య]

ఓం భూర్భువస్వః । ఓమతస్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః పశ్యంతో యాత్ । ఓ
మాప్రజ్యోతీరస్తో మృతం బ్రహ్మభూర్భువస్స్వరోమ్॥
[అని అర్ఘ్యమును వదల వలెను.]

— ౩ మాధ్యాహ్నికార్ఘ్యప్రదానమ్. ౩ —

ఆచమ్య	స్మృత్యాచమనముచేసి
పాణినాయమ్య	ప్రాణాయామమునర్చి

ఏవంగుణ - - - ప్రీత్యర్థం మాధ్యాహ్నిక సంధ్యాం
గలర్ఘ్య ప్రదానం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య.

హంసశ్శుచిషదిత్యస్య మంత్రస్య గౌతమ పుత్రో
వామ దేవఋషిః । సూర్యోదేవతా । జగతీఛందః । మాధ్యా
హ్నిక సంధ్యాంగ అర్ఘ్య ప్రదానే వినియోగః :—

౧. ఓం హంసశ్శు చిషద్వ సుర న్తక్షసద్ధోతావే
దిష దతిథ్విర్ద్రోణసత్ । నృషద్వరసద్వత సద్వ్యో మస
ద్వై గోజా ఋతజా ఆద్ధిజా ఋతంః

౨. ఆకృష్టేనేత్యస్య మంత్రస్య హిరణ్యస్తూపఋషిః । సవితాదేవతా । తిష్ఠచ్ఛందః । మాధ్యాహ్నికసంధ్యాంగ ద్వితీయార్ఘ్య ప్రదానే వినియోగః ।

ఓం ఆకృష్టేన రజస్తావ ర్తమానోనివేశ యన్న
మృతం ను ర్త్యంచ । హిరణ్యయేన సవితారథే నాఽఽ
దేవోయాతిభువనాని పశ్యన్ ।

౩. ఓం తత్స వితురిత్యస్య మంత్రస్య । గాధిపుత్రో
విశ్వామిత్రః ఋషిః । సవితాదేవతా । గాయత్రీఛందః
మాధ్యాహ్నిక సంధ్యాంగ తృతీయార్ఘ్య ప్రదానే వినియోగః ।

ఓం భూర్భువస్స్వ । ఓం తత్స వితుర్వరేణ్యం భ
ర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

(కాలాతిక్రమణే పూర్వవత్) కాలాతిక్రమణమయ్యేనేనిపా
యశ్చిత్తార్ఘ్యప్రదానమును వదల
వలెను.

ఆచమ్య స్మృత్యాచమనముచేసి
ప్రాణనాయమ్య పాణాయామ మొనర్చి

ఏవం + మాధ్యాహ్నిక సంధ్యాంగముఖ్యకాలా
తిక్రమణ దోష పరిహారార్థం పాయశ్చిత్తార్ఘ్య ప్రదానం
కరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య

ప్రాతర్దేవీత్యస్య మంత్రస్య । అభితపఙ్కుషిః ।
సూర్యోదేవతా । త్రిష్టుప్-ఛందః । మాధ్యాహ్నికసంధ్యా
ప్రాయశ్చిత్తార్ఘ్యప్రదానే వినియోగః

† ఓం ప్రాతర్దేవీ మదిత్తిం జోహవీమి మన్యదిన
ఉదితా సూర్యస్య । రాయేమితా వరుణా సర్వతా తేజో
త్తోకాయ తనయాయ శంయోః॥

ఇత్యర్ఘ్యందత్వా	ఇట్లుఅర్ఘ్యమునుయిచ్చి.
ఆచమ్య	స్మృత్యాచమనముచేసి
ప్రాణానాయమ్య	ప్రాణాయామమొనర్చి

ఏవంగుణ ... మాధ్యాహ్నిక సంధ్యా కాలాతి
క్రమణ దోషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తార్ఘ్య ప్రదానం
కరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య.

ఓం తత్స వితురిత్యస్య మంత్రస్య । గాధిపుత్రో
విశ్వామిత్రఙ్కుషిః । సవితాదేవతా । గాయత్రీఛందః ।
మాధ్యాహ్నిక సంధ్యా కాలాతిక్రమణ దోషపరిహా
రార్థం ప్రాయశ్చిత్తార్ఘ్య ప్రదానంకరిష్యే;—

ఓం భూర్భువస్స్వః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గో
దేవస్య ధీమహిః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । ఓమా

† కొందరు కాలత్రయములందు గాయత్రితోనే ప్రాయ
శ్చిత్తార్ఘ్య ప్రదానమును ఇచ్చుచున్నారు.

ప్రోజ్యో తీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్స్వరోమ్।

ఇత్యర్ఘ్యందత్వా

ఇట్లు అర్ఘ్యమిచ్చి

ప్రదక్షిణమ్.

[పశ్చాద్ధస్తేన జలమావా యోతాయ]

పిమ్మట హస్తముతో జలమును గైకొని ఈక్రింది మంత్రమును స్మరించుచు ముమ్మాటు ఆత్మప్రదక్షిణము చేసికొనవలెను.

ఉ॒ద్యో॑త॒మ స్త॒యా॑త॒ మా॒ది॒త్య మ॑భి॒ధ్యా॒య॒త్సు॒
ర్వ॒న్బ్ర॑హ్మ॒ణో వి॒ద్వాంత్స॑క॒లంభ॑ద్ర॒మశ్చ॑తే॒ సా॒వా॒
ది॒త్యో బ్ర॑హ్మ॒తి బ్ర॑హ్మ॒వస॑స్స॒బ్రహ్మ॑పే॒త్రియ॑స॒వపే॑వ॒॥

సంధ్యోపాసనమ్.

* “అసా॒వాది॒త్యోబ్ర॑హ్మ॒॥” ఇతి॑ పరిషేచనంకృత్వా।

చుట్టు నీరు త్రిప్పనలెను. (ఈ మాసిత్కుడే పరబ్రహ్మము)

ఆసీనః ద్వారాచమ్య

కూర్చొని రెండుసార్లు స్మృత్యా

చమనము చేసి

ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా

ముమ్మాటు ప్రాణాయామ మొనర్చి

* సంధ్యా “అసా॒వాది॒త్యో బ్ర॑హ్మ॒” ఇతి॑ ధ్యాన మిత్యర్థః తథాహి
ష్టో॑॥ అసా॒వాది॒త్యో బ్ర॑హ్మ॒తి యద్ధ్యానం క్రియతే॒ న్వహం॑.

తదేవ సంధ్యా మిత్కుక్తం కర్మబ్రాహ్మణ మాలకం॥

(స్మృతిరత్న మహోదధౌ)

ఏవంగణ - - - పీఠ్యర్థం ‡ సాయగ సంధ్యాగ తర్పణం
కరిష్యే

౧. సంధ్యాం తర్పయామి. ౨. సరస్వతీంతర్పయామి.

౩. వైష్ణవీం త. ౪. నిమృజీం త.

పాఠః.

౧. సంధ్యాం తర్పయామి. ౨. గాయత్రీం త. ౩. బ్రా
హ్మీం త. ౪. నిమృజీం త.

మధ్యాహ్న.

౧. సంధ్యాంతర్పయామి. ౨. సావిత్రింత. ౩. రా
ద్రీం త. ౪. నిమృజీం తర్పయామి.

— ౩. జపప్రకరణమ్. —

౧౧. ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ । అగ్నిర్దేవతా
బ్రహ్మ ఇత్యర్థం । గాయత్రీం ఛందం పరమాత్మం సహ
జం । సాయుజ్యం వినియోగం । ఆయాతువరదాదేవీఅక్ష
రం బ్రహ్మ సమ్మితం । గాయత్రీం ఛందసాం మాతేద
మబ్రహ్మ జపస్వమే ।

౧౨. యదహ్న త్కురుతే సాపం తదహ్న త్ప్రతి

‡ పాఠః, మధ్యాహ్నక

మూచ్యతే । యద్రాతి, యాత్కురుతే ప్రాజం తద్రాత్యై
త్పత్తిముచ్యతే । సర్వవర్ణే మహదేవి సంద్యావిద్యే సరస్వతి ।

ఓజోసి సహజాసి బలమసి భాజోసి దేవానాం
ధామ నామాసి విశ్వమసి విశ్వాయు సర్వమసి సర్వా
యరభిభూరో గాయత్రీ మావాహయామి సావిత్రీ మా
వాహయామి సర్వస్వతీ మావాహయామి ఛందఃకుషీనా
వాహయామి శ్రియ మావాహయామి గాయత్ర్యై
గాయత్రీ ఛందో విశ్వామిత్ర ఋషి సువితాదేవతా లగ్ని
ర్ముఖం బ్రహ్మ శిరో ఋష్య ర్హదయగ్ం రుద్రశ్శిఖా
కృధీయోనిః ప్రాణాపాన వ్యానోదాన సమానాన
ప్రాణా శ్వేతవర్ణా సాంఖ్యాయనస గోత్రాగాయత్రీ
చతుర్వగ్ం శత్యక్షరా త్రిపదావట్కుక్షీః పంచశీర్షోపన
యనేవినియోగః ।

ఓం భూః । ఓం భువః । ఓం స్వః । ఓం మహాః ।
ఓం జనః । ఓం తపః । ఓం సత్యం । ఓంతత్స వితుర్వరేణ్యం
భర్గోదేవస్య క్షిమహి । ధ్యాయోదయాత్ ।
ఓమాస్తా జ్యోతీరిస్తామ్మతం బ్రహ్మ భూర్భువస్స్వరోమ్

—♦ ౧. ౩. గాయత్రీ జపసంకల్పః. ♦—

శ్రౌతాచమనం కృత్వా:-[దేవ్యా పాదైః త్రిభిఃపీత్యా]

౧. ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం

స్వాహా

౨. ఓం భద్రోదేవస్య ధీమహి

స్వాహా

౩. ఓం ధియోయోనః పృ

చోదయాతస్సహా

అభిజ్ఞర్షవభిః స్పృశేత్

౪. ఆహోహిష్ఠామ యోభువః

గ్ని తానఙ్జరే దధాతన

౬. మహేరణాయ చక్షుసే

౭. యోవశ్శివత మోరసః

౮. తస్య భాజయతేహనః

౯. ఉశతీరివ మాతరః

౧౦. తస్మా అరజ్గమూమవః

౧౧. యస్యక్షయాయజన్వధ

౧౨. ఆపోజసయథాచనః

ఈమూడు మంత్రములచే బ్రహ్మ
తీర్థమున ఆచమించవలెను.

ఈమంత్రముచే కుడిహస్తమును
బ్రహ్మశనము గావించి

ః, ఎడమ ,, ,,

అంగుష్ఠమాలముతో కుడిఁడ
మునుఁ దుడిచి

,, ఎడమ ,, ,,

,, కుడిపెదవును ,,

,, ,, ఎడమ ,, ,,

కుడిచేత ఎడమ చేతిని ప్రోక్షిం
చుకొని

అనిపాదములమీద ప్రోక్షించు
కొని

అని శిరమున ప్రోక్షించు కొని

[సప్తవ్యాహృతి సంయుక్తా గాయత్రీ త్రిపదాశిరః]

౧౩. ఓం భూః

అనిసర్వాస్థూమాలముతో ముఖమును తుడిచి

౧౪. ఓం భువః

అంగుష్ఠ త్త్రయములతో కుడిముక్కు పుటను దాకి

౧౫. ఓం స్వః

,, ,, ఎడమ,,

౧౬. ఓం మహాః

అని అంగుష్ఠ మధ్య మములతో కుడికంటిని దాకి

౧౭. ఓం జనః

ఎడమ ,, ,,

౧౮. ఓం తపః

అంగుష్ఠానామిదములతో కుడికర్ణము

౧౯. ఓం సత్యం

,, ,, ఎడమ ,,

౨౦. ఓం ఆప్తః

అని అంగుష్ఠ కనిష్ఠికలతో నాభిని దాని

౨౧. ఓం జ్యోతిః

అని కరతలమున నెదనుదాకి

౨౨. ఓం రస్తః

అని కరాగ్రముల శిరమునుదాకి

౨౩. ఓం అమృతం

అని ముఖముల అంగుష్ఠములచే కుడిభుజమును

౨౪. బ్రహ్మ భూర్భువ స్తస్వ రోమే

,, ,, ఎడమభుజము స్పృశించవలెను.

[ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా

ముష్ణానుస్థానాయామ మొనర్చి

పూర్వోక్తైవంగుణ - - - పీఠ్యర్థం సాయం

[ప్రాతః, మధ్యాహ్న] సన్ధ్యాంగ యథాశక్తి గాయత్రీ

మహామంత్ర జపంకరిష్యే [ఇతిసంకల్ప్య]

[అంగన్యాసకరన్యాసాకృత్వా]

ఈక్రిందివిధముగా అంగన్యాస కరన్యాసము చేయవలెను.

— ౩ కరన్యాసం. —

౧. ఓం తత్సత్తుః | బ్రహ్మ త్మనే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః
ఈమంత్రముచే తగ్గనివేలి కొన తో అంగుష్ఠవేలి మూలము మొదలు తుదవరకు తుడిచి
౨. ఓం వరేణ్య | విష్ణ్వాత్మనే తర్జనీభ్యాం నమః
అంగుష్ఠవేలికొనతో తగ్గనిమూలము మొదలు తుదవరకు దుడిచి
౩. ఓం భర్గోదేవస్యః | రుద్రాత్మనే మధ్యమాభ్యాం నమః
అంగుష్ఠకొనతో మధ్యమవేలి మూలము మొదలు తుదవరకు దుడిచి
౪. ఓంధీమహిసత్యాత్మనే లినామికాభ్యాం నమః
,, అనామికను దుడిచి
౫. ఓం ధియోయోనః | జ్ఞానాత్మనే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః
,, కనిష్ఠికను దుడిచి
౬. ఓం ప్రచ్ఛోదయాత్ | సర్వాత్మనే కరతల కరపుష్టాభ్యాం నమః

[ఈమంత్రముచే గుడియటచేతితో నెడమయర చేతి వెనుక పక్కను, ఎడమ యటచేతితో గుడియట చేతి వెనుక పక్కను, దుడువవలయును.

— ౩ హృదయాది న్యాసః ౩ —

౧. ఓమ్. తత్సత్తుః | బ్రహ్మ అని గుడియటచేతితో హృదయ

త్మనేహృదయాయనమః

మను స్మరించి

౨. ఓం వరేణ్యం । విష్ణ్వత్మ
నే శిరసే స్వాహా

అగ్రాదిక రాగముతో శిరమును
స్మరించి

౩. ఓం భగ్గోదేవస్య । రు
ద్రాత్మనే శిఖాయై వషట్

అని కుడికరాగముతో జుట్టును
స్మరించి కడిచేతితో ఎడమ
చేతిని దట్టి

౪. ఓం ధీమహి సత్యత్మనే
కవచాయ హుం

కుడియరచేతితో ఎడమభుజమును
ఎడమ యరచేతితో కుడిభుజ
మును స్మరించి

౫. ఓం ధయోయోనః । జ్ఞా
నాత్మనే నేత్ర త్రయాయ
వౌషట్ ।

కుడి చేతితో నేత్రములను స్మరి
ంచి కుడియటచేతిని నెడమయట
చేతిని దట్టి

౬. ఓం ప్రహోదయాత్ । స
ర్వాత్మనే అస్త్రాయఫట్

అని కుడియటచేతిని దలచుట్టు
పరిక్షణముగా దిగిపి యెడమ
యటచేతిని దట్టి

భూర్భువస్స్వరోమితిదిగ్బంధః

అనిదిగ్బంధమును చేయవలయును

— ౩ ధ్యానమ్. ౩ —

శ్లో॥ ముక్తావిన్దుమహేమసీలధవళచ్ఛాయై రుక్మఖై స్త్రీక్షణైః ।
ర్యుక్తామిదు నిబద్ధరత్నమకుటాం తత్త్వార్థ వర్ణాత్మికాం ।
గాయత్రీంవరదాభయాఙ్ముశకశాశ్శుభ్రంకపాలంగదాం ।
శృంజానకృ మధారవిందయుగళం హస్తైర్వహన్తిమృజే॥

ఇతిధ్యానం కృత్వా।

అట్లుధ్యానించి

—శః చతుర్వింశతిపూర్వముద్రాః శః—

శ్లో॥ సుముఖం సంపుటం (చైవ) వితతం విస్తృతం (తథా)।

ద్విముఖం త్రిముఖం (చైవ) చతుః పంచముఖం (తథా)॥

శ్లో॥ షడ్ముఖోఽధోముఖం (చైవ) వ్యాపకాంజలికం (తథా)

శకటం యమపాశం (చ) గ్రథితం సమ్యుఖోన్ముఖం

శ్లో॥ ప్రలమ్బముష్టికం (చైవ) ముత్యైః కూర్తోవరాహకం

సింహాక్రాంతం మహాక్రాంతం ముద్గరం పల్లవం (తథా)

శ్లో॥ చతుర్వింశతిముద్రావై గాయత్ర్యాంసుప్రతిష్ఠితాః

ఇతిముద్రానాం జానాతి గాయత్రీ నిష్ఫలాభవేత్ ।

శ్లో॥ తిగచ్ఛవరదేదేవిజప్యే మే సన్నిధాభవగాయంతం

త్రాయసే యస్మాత్ గాయత్రీం త్వా ముపాస్మహే ।

—శః గాయత్రీ మంత్రార్థ శ్లోకః శః—

శ్లో॥ యోజేవస్సవితాస్తాకం ధియోధర్మాదిగోచరాః

ప్రేరయేత్తస్య యద్భగ్గస్తద్వరేణ్యముపాస్మహే॥

తా॥ ఎవడు మాయొక్క బద్ధులను ప్రేరేపించు చున్నాడో
అట్టి ప్రేరకుడైన పరమాత్మయొక్క శ్రేష్ఠమైన సుప్రసిద్ధుడుగు లేజస్సును
ధ్యానముజేసెదము.

—శ్రీ గాయత్రీమంత్రజపః శ్రీ—

ఓం భూర్భు వస్స్వః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

—శ్రీ * జపవిధిః శ్రీ—

[ఇతి గాయత్రీం అష్టోత్తర ఇట్లు గాయత్రీమంత్రము గంభీర
శతంజపేత్] మారులు జపించవలెను.

[ప్రాతస్మిష్టన్ సాయం మధ్యాహ్న యోరాసీనః]
ప్రాతఃకాలమున నిలుచుండియు, సాయం కాల
మందు పశ్చిమదిక్కులో ఉత్తరభాగముఖముగ కూర్చు
డియు, మధ్యాహ్న కాలమందు ప్రాజ్ఞముఖముగ కూర్చుండి
జపించవలెను.

—♦ జపావసానమ్. ♦—

సాయం సంధ్యాయాం జపే విశేషః

గర్భో ॥ అర్ధాస్తమయ ఆదిత్యే పశ్చిమశ్యయః । ఉత్తరభాగస్త్వ
ముఖ ఆసీనస్సావిత్రిం వాగ్యతో జపేదితి ॥ ఉత్తరః । ప్రతీచ్యా
అష్టమేభాగః । ఇత్యర్థః ॥

దిగోఽష్టాధా విభక్తాయః ప్రతీచ్యాభాగసప్తకం । హి
శ్యాదక్షిణతోన్యస్తు యోష్టమే భాగ ఉత్తరః ॥

అస్యాభి ముఖతో విప్రోధూర్వా ప్రయత మానసః । జప
న్నా సీనస్సావిత్రిం సంధ్యాంశ్యకేన్ని మతందిగితః ॥ ఇతిశానకోక్తే ॥

* గురుముఖమున విశేషములు నేర్చుకొనవలెను.

శ్రాతాచమనం కృత్వా
ప్రాణనాయమ్య

శ్రాతాచమనముచేసి
ప్రాణాయామము ముమ్మాటొ
సర్చి

ఏవం - - పీఠ్యర్థం సాయం [ప్రాతః] మా
ధ్యాత్వా] సంధ్యాంగగాయత్రీమంత్ర జపావసానంకరిష్యే
పూర్వోక్త క్రమేణ అంగన్యాస కరన్యాసా
విధాయ:—

[వెనక చెప్పిన విధముగ కరన్యాసము అంగన్యా
సము చేసి]

— ౧ కరన్యాసః ౧ —

ఓం తత్సవితుః । బ్రహ్మాత్మనే అంగుష్ఠాభ్యాంనమః

౨. „ వరేణ్యం । విష్ణ్వాత్మనే తర్జనీభ్యాం నమః

౩. „ భర్గో దేవ స్య । రుద్రాత్మనే మధ్యమా
భ్యాంనమః

౪. „ ధీమహి । సత్యాత్మనే అనామికాభ్యాం నమః

౫. „ ధియోయో నః । జ్ఞానాత్మనే కనిష్ఠికాభ్యాం
నమః

౬. „ ప్రచోదయాత్ । సర్వాత్మనే కర తల కర
పృష్ఠాభ్యాంనమః

— శ్లో అంగన్యాసః శ్లో —

౧. ఓం తత్సవితురగ్రహమ్భతే హృదయాయ
నమః

౨. „ వరేణ్యం । విష్ణ్వాత్మనే శిరసే స్వాహా ।

౩. „ భగ్నోదేవస్య । రుద్రాత్మనే శిఖాయై వషట్ ।

౪. „ ధీమహి । సత్యాత్మనే కవచాయ హుమ్ ।

౫. „ ధియోయో నః । జ్ఞానాత్మనే నేత్రత్రయాయ వౌషట్ ।

౬. „ ప్రచోదయాత్ । సర్వాత్మనే లస్త్రాయ ఫట్ ।

— శ్లో దిగ్వి మోక్షః శ్లో —

భూర్భువస్స్వరోమ్ ' ఇతి దిగ్విమోక్షః

[ద్వయోః కంచిత తర్జన్యో రెండు తర్జనులను వంచి లంకెగా
స్ఫులగ్నం కుర్యాత్] వేయుట సంప్రదాయము.

— శ్లో ధ్యా న మ్ శ్లో —

శ్లో॥ ముక్తావిదుమ హేమనీల ధవళశ్చాయై శ్మ
ఖై స్త్రీక్షణై । రుక్మామిన్దు నిబద్ధరత్నమకుటాం తత్త్వార్థ
జ్ఞాత్మికాం । గాయత్రీం వరదా భయాంకుశకశా
శ్మభిం కవాలం గదాం । శంఖం చక్రమధారవిందయు

గళం వాస్తై ర్వహస్తీమ్భజే ।

—శ * ఉత్తరము దాగి. శ—

శ్లో॥ సురభిరాన చక్రేచయోనిః కూర్మోఽథపం

కజా లిక్ష్మ నిర్యాణముదాచేత్త్యష్టమునాగి షక్తిరీతాః॥

తత్సద్బ్రహ్మ ర్పణమస్తు అని జలమును వదల వలయును.

—శ † సాయం సూర్యోపస్థానమ్. శ—

తతఃస్మృత్యాచమనంకృత్వా పిదప స్మృత్యాచమనముచేసి

త్రిః ప్రాణానాయమ్య ప్రాణాయామము ముమ్మాచరించి

ఏవంగుణ - - ప్రీత్యర్థం సాయం [ప్రాణః] సం
ధ్యాంగ సూర్యోపస్థానం కరిష్యేః—

† యచ్చిద్ధితేత్యస్య సూక్తస్య । శునశ్చేపఋషిః ।
వరుణోదేవతా । గాయత్రీ ఛందః । వరుణోపస్థానే
వినియోగః ।

ఓం యచ్చిద్ధితే విశోయథాపగిదేవ వరుణవ్రతం ।
మినీమసిద్య విగ్యవి । మూనోవ్రథాయ హత్నవేదహిలా

* గురుముఖంబుగ నేర్చు కొనవలెను.

† ఉపస్థానమనగా స్థానవియమముతో గూడిన ప్రా
ణము. ఈ మంత్రములను నిలుచుండి పఠింపవలయును.

‡ ఇదికొందరు చెప్పుటలేదు.

నస్య రిగధః । మాహృణానస్యమన్యవే । విమ్మలీ కాయజ్ఞే
మనోరథీశ్వన్న సంధితం । గ్రీభివృణ సీమహి । పరా
హిమైవిచున్యవః పతంతి వస్య ఇష్టయే । వయోన వసతి
ఋష । క దాక్షత్ర శ్రియంనరమా వరుణం కరామహే
మ్మలీకాయేగారు చక్షుసం ।

—౩ పాఠః ౩—

‡ మిత్రస్య చక్షణీభృత ఇత్యస్య మిత్రస్య ।
గాధిపుత్రో విశ్వాసిత్రయసిః । మిత్రోదేవతా । గాయ
త్రీఛందక । సూర్యోపస్థానే వినియోగః ।

ఓం మిత్రస్య చక్షణీభృతోవో దేవస్యసానసి ।
ద్యుమ్నం చిత్రశ్రీవస్తమం । అభియోమహినాదివం మి
త్రోబ భూవ సప్రథాః । అభిశ్రవోభిః పృథివీం । మిత్రా
య పంచ యేమిరే జనాఅభిష్టిశవసే । సదేవాన్విశ్వాన్వి
భతిః । మిత్రోదేవేష్వాయుషు జనాయ స్త్రక బహిష్మే ।
ఇష ఇష్టప్రతాపకః ।

—౪ సాయం పాఠః ఉపసానమ్. ౪—

జాతవేద సేత్యస్య సూక్తస్య । మరీచిపుత్రః కశ్యప
ఋషిః । జాతవేదాగ్నిరేవతా । త్రిష్టుప్చందః । సూర్యోప

‡ ఇది కొందరు చెప్పుటలేదు.

స్థానేవినియోగః ।

ఓం జాతవేదసే సునవామసోమ మరాతీయతోని
దహతి వేదః । సనఃపర్వదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేన సింధు
దురితాత్యగ్నిః ।

ఓంతచ్చంయోరితి మంత్రద్వయస్య శంయుర్ ఋషిః ।
విశ్వేదేవాదేవతాః । శక్వరీఛదః । శాంత్యర్థేజపేవిని
యోగః ॥

ఓం తచ్చంయోరావృణీమహే గాతుం యజ్ఞాయ
గాతుం యజ్ఞపతయే దైవీ స్వస్తిరస్తున స్వస్తిర్మానుషే
భ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజం శన్నోలస్తు ద్విపదే శం చ
తుష్పదే । ఓం శాంతిశాంతిశాంతిః ॥ [ఇతి సూర్యోప
స్థానంకృత్వా]

—౩ దిక్పాలకాది నమస్కారః ౩—

౧. ఓమ్నమః పాప్త్యై దిశే యాశ్చదేవతా ఏత
స్థ్యాం ప్రతివసంత్యే తాభ్యశ్చనమః.

౨. ఓంనమో దక్షిణాయై దిశే యాశ్చదేవతా
ఏతస్థ్యాం ప్రతివసంత్యే తాభ్యశ్చనమః

3. ఓంనమః ప్రతి చ్యైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం
ప్రతివసంత్యే తాభ్యశ్చనమః॥

౪. ఓంనమ ఉదీ చ్యైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం
ప్రతివసంత్యే తాభ్యశ్చనమః ॥

౫. ఓంనమ ఊర్ధ్వాయైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏత
స్యాం ప్రతివసంత్యే తాభ్యశ్చనమః॥

౬. ఓంనమోధరామైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం
ప్రతివసంత్యే తాభ్యశ్చనమః॥

౭. ఓంనమో వాంతరామైదిశే యాశ్చ దేవతా
ఏతస్యాం ప్రతివసంత్యే తాభ్యశ్చనమః ॥

—♦ మునినమస్కారః. ♦—

౮. నమోగంగాయమునయోర్మధ్యే యే వసంతితే
మే ప్రసన్నాత్మాన శ్చిరంజీవితం వర్ధయంతి నమోగంగాయ
మునయోర్మునిభ్యశ్చ నమోనమో గంగాయమునయో
ర్మునిభ్యశ్చనమః ॥

—♦ దేవతా నమస్కారః. ♦—

సంధ్యాయై నమః । సావిత్ర్యై నమః । గాయత్ర్యై

నమః : సరస్వత్యై నమః । సర్వాభ్యో దేవతాభ్యో నమః ।
 దేవేభ్యో నమః । ఋషిభ్యో నమః । మునిభ్యో నమః । గురు
 భ్యో నమః । పితృభ్యో నమః ॥ కామో కాక్ష్మీ నమః । కాక్ష్మీ
 స్నమో నమః [ఇతి దిక్పాలకాది నమస్తా రాన్ కృతాః]

— ౩ ఈశ్వరధ్యానమ్ ౩ —

(ఏతేః పరమేశ్వరం ధ్యాయేత్) ఈక్రింది శ్లోక
 మంత్రముల చేతను సరమేశ్వరుని ధ్యానము చేయవలయును.

పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశాత్ । ఓం నమో
 భగవతే వాసుదేవాయ ॥ [ఇతి పఠితాః]

యాంసదా సర్వభూతాని చ గాణిస్థావరాణి చ
 సాయంప్రాతర్నమశ్యంతి సామాసంధ్యాః క్షరక్షతుః॥

— ౪ హరిహరాభేదస్మరణం ౪ —

శ్లో॥ శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణువే శివ
 స్య హృదయం విష్ణు ర్విష్ణో శ్చ హృదయం శివః ॥ యథాశివ
 మయో విష్ణు రేవం విష్ణు మమ శ్శివః । యథాంతరంగప
 శ్యామి తథా మేస్వస్తి రాయమి॥

నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయ చ
 జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమో నమః॥

బ్రహ్మణ్యో దేవకీపుత్రో బ్రహ్మణ్యో మధుసూదనః |
బ్రహ్మణ్యః పుండరీకాక్షో బ్రహ్మణ్యో విష్ణురచ్యుతః ||

— ౩ గాయత్రీప్రస్థానం ౩ —

ఉత్తమే శిఖరేజాశ్చే భూమ్యాపర్వత మూర్ధని |
బ్రహ్మణ్యేభ్యోఽభ్యనుజ్ఞతా గచ్ఛదేవి యథాసుఖం |
స్తుతోమయావరదావేదమాతా ప్రచోదయన్తి పవనేద్విజా
తా | ఆయుఃపృథివ్యాం ద్రవిణం బ్రహ్మవర్చసం మహ్యం
దత్వాప్రజాతుం బ్రహ్మహోకమ్ |

— ♦ విష్ణు నమస్కారః ♦ —

నమోస్త్యనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్ర
పాదాక్షి శిరోసు బాహవే | సహస్రనామ్న పురుషాయ
శాశ్వతే | సహస్రకొటి యుగధారిణేనమః |

— ♦ భూమ్యాకాశాభి వందనమ్. ♦ —

ఇదంద్యావా పృథివీ సత్యమస్తు పిత రాత్త రక్షతి
హోప బ్రువేవాం | భూతం దేవానా మన మే అహోభి
ర్విద్యామేషం నృజనం జీదానుమ్ |

ఆకాశా త్పృథివీ తోయ , యనా గచ్ఛతి సాగ
రం | సర్వదేవ నమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి |

—శ్లోకశ్చర పార్థన. శ్—

సర్వవేదేషు యత్పుణ్యం సర్వతీర్థేషు యత్ఫలం ।
తత్ఫలం పురుష ఆప్నోతి స్తుత్వా దేవం జనార్దనమ్ ।
శ్రీస్తుత్వాదేవం జనార్దన. ఓన్నమఱితి ॥

శ్లో॥ వాసనాద్వాసుదేవస్య వాసితం తే జగత్రియం ।
సర్వభూతనివాసోసి వాసుదేవనమోస్తుతే॥

—♦ శుభచింతనం ♦—

చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు॥

* అంగీరస, అంబరీష, యావనాశ్వ, త్రియాగ్నే
యప్రవరాన్విత హరితసగోత్రః, ఋగ్వేదీ ఋక్సామయజుర్
యా ఆశ్వలాయనసూత్రః రామకృష్ణశర్మ అహంభో
అభివాదయే † అని రెండుచేతులుజోడించి కుడిచేవిదగ్గర
పెట్టి నమస్కరించి తనపాదములు పట్టుకొని భూమిని
తాకవలెను.

అసత్యలోకాత్ పాతాలాత్ ఆలోకాత్ లోక

* ఇట్లు ఎవరిప్రవర వారు చెప్పుకొనవలెను.

† “దిక్షిణం బాహుఃశ్రోత్రసమం ప్రసార్య బ్రాహ్మణో
భివాదయేత్ — ఉరస్సమంరాజన్యో మధ్యసమం వైశ్యో నీచైశ్శూద్రః
ప్రాజలితి.” (ఆపస్తంబః)

ఏకహస్తేనాభివాదనం నిషేధతి ॥విష్ణు॥

శ్లో॥ జన్మప్రభృతి యత్కించిచ్ఛేతి సామధర్మమాచరేత్ । సర్వం
తన్నిష్ఠం యాతీఏకహస్తాభివాదనాదితి. (ప ॥ మా.)

పర్వతాత్ | యేనంతి బ్రాహ్మణదేవాః తేభ్యోనిత్యంనమో
నమః |

శ్లో॥ కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వాబుధ్యాత్మనా
వాఽక్రీకృతేస్స్వభావాత్ | కరోమి యద్యత్సకలంపరస్మై
నారాయణాయేతి సమర్పయామి |

(ఏతత్సర్వం శ్రీఃపరమేశ్వరార్పణమస్తు)

—♦ మాధ్యాహ్నిక సంధ్యాంగ సూర్యోపస్థానమ్. ♦—

ఉద్యుత్యం జాతవేదసమితి త్రయోదశర్చస్య సూక్త
స్య | కణ్వపుత్రోఽప్రస్కన్వబుషిః | సూర్యోదేవతా | నవా
ద్యాగాయత్రీ ఛందః | ఉద్యయంతమసస్పరీతి చతస్రాఽ
నుష్టుభః | ఉద్యం న ద్యే త్ర తృచోరోగఘ్నః | ఉప
నిషదం త్యోర్ధ్వోర్చర్చిద్విషన్నాశీః | చిత్త్రం దేవానా
ముదగాదనీకమితి షశర్చస్య సూక్తస్య | ఆంగీరసపుత్రః
కుత్సబుషిః | సూర్యోదేవతా | తిష్ఠుప్చందః | సూర్యో
పస్థానేవినియోగః

హరిఃటం ఉద్యుత్యం జాతవేదసం దేవంవహంతి కై
తవః | దృశే విశ్వాయ సూర్యం॥

అప్రత్యేతాయహోయతా నక్షత్రాయంత్యకుభిః |
సూరాయ విశ్వచక్షసే॥

అదృశ్యమస్య కేతవోవిరశ్చ మోజనా గ్రామను । భాజం
తో అగ్నయోయథా॥

తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృగసిసూర్య విశ్వమా
భాసి రోచనం॥

ప్రత్యక్షేవానాం విశఃప్రత్యజ్ఞ దేసిమానుషాన్ । ప్రత్య
జ్విశ్వం స్వర్పశే॥

యేనాపావకచక్షసాభురణ్యంతంజనా గ్రామనుత్వం
వరుణపశ్యసి॥

విద్యామేషి రజస్వృశ్వహః ఐమానోఅక్తుభిః ।
పశ్యన్ జన్మానిసూర్య॥

సప్త త్వాహగితో రథే వహన్తి దేవసూర్య । శోచి
ష్కేశం విచక్షణ॥

అయుక్తసప్త శుంధ్యవస్సూనో రథస్య నప్త్యః । తాభిర్యా
తి స్వయుక్తిభిః॥

ఉద్వయం తమసస్పరి జ్యోతిష్పశ్యంత ఉత్తరం ।
దేవందేవతా సూర్యమగన్త జ్యోతిరుత్తమం॥

ఉద్యన్నద్యమిత్ర మహ ఆరోహాన్నుత్తరాం దివం
హృదోగం మమ సూర్య హరిమాణంచ నాశయ ।

శుకేశుమేహరిమాణంరోప్తణాకాసు గద్ధసి అథో
హరిద్రవేషు మే హరిమాణం నిదద్ధసి॥

ఉదగాదయ మాదిత్యో విశ్వేన సహసాసహ ద్వి
షన్తం మహ్యం రంధయన్మో అహం ద్విషతే రథం॥

చిత్రిందేవానా ముదగాదనీకంచతుర్మితస్త్వచరు
ణస్యాగ్నేః । ఆప్రావ్యావాపృథీవీ అన్తరిక్షంసూర్యఆత్మా
జగతస్స్థుషశ్చ ।

సూర్యోదేవీ ముషన్తం రోచమానాం మగ్నోన
యోషామభ్యేతిప్తశ్చాత్ । యత్రానరో జేనయన్తో యు
గాని వితన్వతే ప్రతిభద్రాయ భద్రమ్ ।

భద్రా అశ్వహరిత సూర్యస్య చిత్రా ఏతగ్వా
అనుమాద్యాసః । నమస్యన్తోదివ ఆప్తష్టమఘ్నః పరిద్యా
వాపృథీవీయన్తి సద్యః ।

తత్సూర్యస్యదేవత్వం తస్మహిత్యం మధ్యాకర్తృత్వ

తతం సంజభార । యదేదయుక్తహరితస్సధస్తాదా ద్రాత్రీ
వాసస్సనుతేసిమస్తే ॥

తన్నిత్రస్య వరుణస్యాభిచక్షే సూర్యోరూపం కృ
ణుతేద్యోరుపస్థే । అననమన్యద్ద్రుశదస్యపాజః కృష్ణమ
న్యద్ధరితస్సంభరన్తి ।

అద్యాదేవా ఉదితాసూర్యస్య నిరంహసఃపిప్రుశా
నిరవద్యాత్ । తన్నోమితో వరుణో మామహన్తామదిత్తి
స్సింధుః పృథివీఉతద్యాః॥

ఓం నమోబ్రహ్మణే నమో అస్త్యగ్నయే నమః
పృథివ్యై నమఃపథీభ్యః । నమోవాచే నమోవాచస్పత
యే నమోవిష్ణవే మహాతే కరోమి ॥ ఓంశాన్తి శాన్తి
శాన్తిః॥ ఏవంతిః ।

—◆ శుభచింతనం. ◆—

చతుస్సగర పర్యంతం - - - శర్మ అహం † భో
అభివాదయే ॥

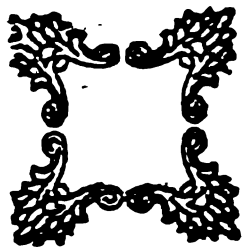
† రెండుచేతులు జోడించి కుడిచేవియొద్దయూంచి అభివాద
ము చేయవలెను.

సాయంసధ్యా యభివాదమునుఁ జూడుము.

అచమ్య స్మృత్యాచమనమును, పురాణాచ మ న ము ను జేయవలెను.

శ్లో॥ ఆసత్యలోకాత్ పాతాలాత్ ఆలోకాత్ లోకపర్వ
తాత్ । యే సంఘి బాహ్మణా దేవాః తేభ్యోనిత్యం
నమోనమః ।

శ్లో॥ కాదేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా బుధ్యాత్మనా వా
ప్రకృతే స్వభావాత్ । కరోమి యద్యత్సకలం పర
స్మై నారాయణా యేతి సమర్పయామి॥
ఏతత్సర్వం శ్రీహరమేశ్వరార్పణమస్తు ।

— 3. హోమ ప్రకరణమ్. —

— ౧ అగ్నినిఁ బ్రజ్వలింపు విధము. ౧ —

శ్లో॥ నపాణినా న శూర్పేనా నచ మేఘాజినానిభిః
ముఖేనోపధమేవగ్నిం ముఖాదేవ వ్యజాయత ॥ ౧ ॥

శ్లో॥ పిట కేన భవేద్వాస్యధి స్ఫూర్పేనా ధననాశనమ్
పాణినా మృత్యుచూర్షోతి కర్మసిద్ధిః స్మభేదతు ॥ ౨ ॥
వ్యా॥ ముఖేనతు ధమసీద్వారా ముఖేనైవోపధ

మేదిత్యర్థః॥

౧ తా॥ అగ్నిని చేతిచేగాని, చేతుచేగాని, చర్మముచేగాని
యూదరాదు. అగ్నిహోత్రుడు ముఖమువలన పుట్టిన కారణముచే నోటి
తోనే ప్రజ్వలింపజేయవలెను.

౨. గంపచే విసిరిన వ్యాధికలుగును. చేతుచేవిసిరిన ధననాశన
మగును. చేతితో ప్రజ్వలింపజేసిన మృత్యువునచ్చును. నోటిచే, యనగా
వెనురుగొట్టముచే యూని ప్రజ్వలింపజేసిన కర్మఫలము సిద్ధించును.
కావున అగ్నినివెనురుగొట్టముతో యూని ప్రజ్వలింపజేయవలెను.

—♦ అగ్ని కార్యమ్. [బ్రహ్మచారిః] * ♦—

* అజిన ధారణం ఆచమ్య - - - తిథా సాంగోవాంఁ వే
దాధ్యయన సిద్ధ్యర్థం అజినధారణం కరిష్యే ॥

శ్లో॥ త్ర్యంకుశం తు యహిలోమ యద్వాస్యా శ్చతురంగుశం ।

అజినం ధారయే ద్విప్రః చతుర్వింశాష్ట పోడశైః ।

ఋక్సామాభ్యాం ఇతి మంత్రీశ్చ । సూర్యాసావిత్రిఋషిః
సూర్యాసావిత్రి దేవతా । త్రిష్టపే ఛందః అజినధారణే వినియోగః ॥

ఓం ఋక్సామాభ్యా మభిహితౌగావో తేసామనా
వితః । శ్లోతంతే చక్షే ఆస్తా దివిపంథా శ్చరాచరః ।

ఆచమ్య

పురాణాచమనము చేసి

స్మృత్యాచమనం కృత్వా

స్మృత్యాచమనము చేసి

ప్రాణానాయమ్య

ముమ్మారుప్రాణాయామ మొనర్చి

పూర్వోక్తైవం - - శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సాయు ప్రాత
రగ్నికార్య సమిధాధానం కరిష్యే ।

—♦ అగ్నిమూర్తి ధ్యానం ♦—

ఓమ్ భూర్భువస్స్వరోం

ఇతి అగ్నిం ప్రజ్వల్య

చత్వారిశృంగేత్యస్య మాత్రస్య । వామదేవముఖేః

జాతవేవాగ్ని ర్దేవతా । త్రిష్టుప్చందః । అగ్నిమూర్తి

ధ్యానే వినియోగః ॥

—♦ ధ్యానమ్. ♦—

ఓమ్ చత్వారిశృంగై త్రయోలస్యసాదా ద్వేశీ

షేః సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధో వృక్షభోరోరవీతి

మహాహదేవో మత్యైః ఆవివేశ ॥

అథ

శ్లో॥ అగ్నిమూర్తిం ప్రవక్ష్యామి సర్వాభీష్టప్రదా
యకం । ఏకదేహం ద్విశీర్షస్కం జటామకుట మండితం ॥

శ్లో॥ సుదీప్తం స్వర్ణవపుషం శశాంకశకలాన్వితం ;

చతుశ్శ్రీత్రం ద్విసాసంచ వళక్షం పింగళప్రభమ్ ॥

శ్లో॥ అస్యద్వయం సుతామ్రోష్టం సప్తజహ్వ సమా

వృతం । దక్షిణాస్య చతుర్జిహ్వః సిస్తావై వామవక్త్రశ్చ ॥
 శ్లో॥ ప్రసన్నం సుస్మితం శాంతం సప్తహస్తసమన్వితం
 దక్షిణేచ చతుర్హస్తం వామభాగే త్రిహస్తకం ॥
 శ్లో॥ సృక్స్రవౌ శక్తిమిద్ధంచధారయన్ దక్షిణైర్భుజైః
 ధారయన్తోమరంవామై ర్వ్యజనం ఘృతపాత్రకం ॥
 శ్లో॥ త్రిమేఖలం త్రిపాదంచ మేషారూఢం వరప్రదం॥
 యజ్ఞసూత్రధరం సౌమ్యం సర్వాభరణ భూషితం॥
 శ్లో॥ రక్తాంబర ధరందేవం రక్తమాలా విభూషితం
 రక్తచందన లిప్తాంగం జ్వాలాకోటి సమప్రభం ॥
 శ్లో॥ స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వేదేవీంవామేస్వధాంతథా
 ఏవంసంచింత్యమనసావహ్నిమాధ్యేతమాహ్వయేత్ ॥

ఏష హిదేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహి జా
 తస్స ఉ గర్భే అంతః సవిజాయ మానసం జనిష్యమాణః
 ప్రత్యజ్ఞుః ఖాస్తిష్ఠ నివిశ్వ తో ముఖః ॥

ఈ మంత్రముచే అక్షతలు జలముగైకొని జల
 మును అగ్నికి తూర్పున జలమును పడమట అక్షదలను
 విడువవలెను. ఈకింది మంత్రముచే నగ్నిని ప్రార్థించ
 వలెను.

శాండిల్యసగోత్ర మేషారూఢ వైశ్వానర ప్రా
 జ్ఞుఖాగ్నే మమాభి ముఖోభవ సుముఖోభవ సుప్రస

నోభవ వరదోభవ యథోక్త జిహ్వయాహవిగ్మహణా

— ౩ పరి సమూహనమ్. ౩ —

మం॥ ఓం భూర్భువస్స్వః । ఓం త త్స వితుర్వశే
 ణ్యం ధర్మో దేవస్య ధీమహి । ధియోయో నః ప్రచో
 దయాత్ ॥ [ఈ మంత్రముచే అగ్నిచుట్టు అక్షతలు
 నీరు చల్ల వలెను.]

సోదకేన వాణినా ప్రగక్షిణ (అగ్నిచుట్టు అలుక వలెను.)
 మగ్నిం పరి సమూహ్య

మాంజీధారణమ్

అచమ్య — పూర్వోక్త — తిథౌ మమశ్రాతస్కార నిత్యక
 రామస్తాన సిద్ధ్యర్థం బ్రహ్మచర్యసాధుణాఢ్యం మాంజీధారణం కరష్యే
 ప్రాణేపామా మాంజీ వాన్మాతృ స్యామస్త్రీష్టవ్ ॥ మాంజీధారణే
 వినియోగః ॥

ప్రాణేపామా బృహతోమా దయంతే ప్రవాతే
 జాగరిణేవవృతానాః । సోమస్యేవ మాజవతస్య భిక్షో
 విభిదక్తో జాగృత్సర్వహ్య మచ్ఛా ॥

తిష్ఠతాం మేఖిలాంత్రీః ప్రదక్షిణం ధారయతి

(ఈ మంత్రము చెప్పుచు ముఁజగడ్డిచే ముప్పిరిగాపేనబడిన
 మేఖిలమును ప్రదక్షిణముగ రి చుట్లు తిరుగునట్లు కట్టుకొన వలయును.)

అలంకారణమ్.

విశ్వానినో దుర్గహేతి తిస్యాణా మాస్యమా
త్రేయో వసుశ్శ్రుతఋషిః । జాతవేదాగ్నిర్దేవతా త్రిష్టు
ప్చందః । అగ్న్యలంకరణ పార్థనే వినియోగః ।

విశ్వానినో దుర్గహజాతవేదః అనితూర్పునను
సింధుంననావా దుర్తితాతిపర్షి ,, ఆగ్నేయమునను
అగ్నే అత్రి వన్న మ సా గృ ,, దక్షిణమునను

జానః

అస్మాకం బోధ్యవితా త్రమా ,, నైరుతిమూలనను
నాం

యస్త్వాహ్వాదా కీరిణా మస్య ,, పశ్చిమమునను
మానః

—♦ దండధారణమ్. ♦—

అచమ్య ఏవంగుణ - - - తిథౌ నిత్యకర్మామకాన నిస
దండ ధారణం కరిష్యే ।

ఏష త్కేతి శ్యావాశ్వోరథవీతి ర్గామతీ । పాలాశదండధా
రణే వినియోగః ।

ఏష త్కేతి రథవీతి ర్మృణువౌ గోమత్తీరను । పర్వతే
ష్వ పశ్శితః ।

స్వాహా ! అగ్నయఇదంనమమ !

ప్రజాపతయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥

శర్యుత్యామి తిః

మహ్మరు పరిషేచనము చేయ
వలెను.

హస్తం ప్రతాప్య

చేతిని అగ్నిపై కాచి

ఓం తేజసామాస మనజ్ఞి ।

అచేతితో ముఖమును తాకి

ఇతిత్రివారంముఖంస్పృశేత్

హస్తం ప్రత్యాశ్య

చేతిని కడుగుకొనవలెను.

ఈప్రకారం మూడుసార్లు చేయవలెను.

—♦ ఉప స్థానమ్. ♦—

మయి మేధామితి వజ్రాం మంత్రాణాం । హిర
ణ్యగర్భా ఋషిః । పూర్వత్రయాణా మగ్నిరింద్రః సూ
ర్యోదేవతా । ఉత్తరత్రయాణా మగ్నిర్దేవతా । వజ్రామా
సురీ గాయత్రీచంద్రః । అగ్న్యపస్థానే వినియోగః ॥

ఓం మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని సే
జోదధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యాస్త్ర ఇ
న్ద్రియందధాతు మయి మేధాం మయిప్రజాం మయి సూ
ర్యో భాజో దధాతు ।

ఓం యత్రే అగ్నే తేజస్తేనాహం తేజస్వీభూయానం

యత్రే॑లగ్నే॒వర్చ॑ సే॒నాహం॑ వర్చ॒స్వీ భూ॑యానం ।

యత్రే॑లగ్నే॒ హర్త॑సే॒నాహం॑ హర్త॒స్వీ భూ॑యాసమ్ ।

షణ్మం॒త్రై రగ్ని ముప॑స్థాయ (ఈ॒ మంత్రములచే ఉప॑స్థానమును చెప్పి)

—♦ భస్మగ్రహణమ్ ♦—

మాన॑స్తోక ఇత్య॑స్య మంత్ర॑స్య । కుత్స॑యిషి॒హ । రుద్రో॑దే॒వతా॑ జగ॒తీచ॑ందః । అగ్ని మే॒ధావి॑ధారణే వినియోగః॥

ఓం మాన॑స్తోకే తన॑యే మాన॒తయా॑ మానో॒గోషు॑ మానో అ॒శ్వేషు॑రీరిషః । వీరా॒న్మానో రు॒ద్రభామి॑తో॒ వధీ॑హా॒ విష్ణుం తస్మద॑మి॒త్వా హ॑వామహే ।

—౩ భస్మధారణమ్ ౩—

త్రా॒యమం జ॒మద॑గ్నేః	ఇతి లలాటే
క॒శ్యప॑స్య త్రా॒యమం	„ కంఠే
అగ॑స్య॒స్య త్రా॒యమం	„ నాభౌ
యదే॒వానాం॑ తా॒యమం	„ దక్షిణ బాహుమాతే
తే॒న్మేల॑స్తు తా॒యమం	„ వామస్కంధే
శతా॑యమం	„ శిరశి

భస్మనా లలాట కంఠ నాభిస్కం భస్మముచే లలాట, కంఠ, నాభి
ధి శిరస్సు తిలకాని కుర్యాత్ స్కంధ, శిరస్సులయందు త్రిపుం
డ్రమును ధరించవలెను.

ఓంచమేత్యస్య మంత్రస్య । సోఽగ్రణ్యగర్భః ఋషి
స్సారస్వతాగ్నిరేవతా । అనుష్టుప్ ఛందః । ఆగ్నిసంస్థా
జపే వినియోగః॥

ఓంచమే స్వరశ్చమే యజ్ఞోపచతే నమశ్చ యతే
న్యూనం తస్మైత ఉపయతేతిరిక్తం తస్మైతేనమః ।

— ౩ నమస్కారః ౩ —

శ్లో॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం
బుద్ధిశ్రియం బలం । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే
హవ్యవాహనశ్రియం దేహి మే హవ్యవాహనఓన్నమశ్రితమ్ ।
చతుస్సాగర పర్యంతం - - అభివాదయే॥

ఆచమ్య

స్మృత్యాచ మనమ చేసి

శ్లో॥ యస్య స్మృత్యాచనామోక్త్యా తపోహోమ
క్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే
హుతాశన ॥

శ్లో॥ మంత్రో హీనం క్రియా హీనం భక్తి హీనం
హుతాశన యద్ధుతంతు మయా దేవ! పరిపూర్ణంతదస్తుతే!

అనేన మయాకృతేన సాయమగ్నికార్య [ప్రాత
రగ్నికార్య] సమిద్ధో మాఘేన కర్మణా భగవాం త్సర్వా
త్మకః సర్వం శ్రీపరమేశ్వర సుప్రీణాతు ।

సర్వం ఓమి పరమేశ్వ రార్పణమస్తు .

అని అక్షతలు నీరు వదలవలెను.

శ్లో॥ నమస్తే గార్హ పత్యాయ నమస్తే గక్షిణాగ్నయే ।
 నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః ॥
 శాండవ్యయోపసాద్యాయ శర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే ।
 స్వర్గాప వర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః ॥
 యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత కేశవ ।
 కృష్ణ విష్ణో హృషీ కేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే ॥
 యత్కర్మకుర్వతాంపుంసాం శర్మలోపోధ వేద్యది
 తత్కర్మపూరయిష్యంతిత్రిసంకోటోమహర్షయః
 అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతే హర్షిశంకుయా ।
 దాసోయమితిమాం మత్వాక్షమస్వ పరమేశ్వర ।
 యత్కరోమియదశ్నామియజ్జహోమినదామియత్ ।
 యత్తపన్యామివాష్టేయ తత్కరోమిత్వదర్పణా ।
 బ్రహ్మోపణంబ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మగ్నోబ్రహ్మణాహుతమ్
 బ్రహ్మైవ తేనగస్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా ॥
 విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణుః ॥ శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు ॥

—♦ ఈశ్వరార్పణమ్. ♦—

శ్లో॥ కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాఽఽ
 త్మనావా ప్రకృతేస్స్వభావాత్ । కరోమి యద్యత్సకలం
 పరస్మై నారాణాయేతి సమర్పయామి ।

అక్షతలు నీరు వదలవలెను.

ఇత్యగ్నికార్యంసమాప్తమ్.

-అగ్ని కార్య లోప ప్రాయశ్చితమ్.-

మానస్తాశీతి నూతనతవారం జపేచ్ఛివాలయే.

బ్రహ్మచర్యవ్రత లోకప్రాయశ్చితమ్.

శానకః । శ్లో॥ తంవోధియా జపేన్మంత్రం లక్షంచైవశివా
లయే । బ్రహ్మచారి స్వధర్మంచ న్యూనంచే త్పూజ్యమే
వతదితి ।

తంవోధియా నవ్యస్యశార్దూన్మత్య భారద్వాజఇంద్ర
ప్రస్థీప్రసాదే । బ్రహ్మచారి వ్రతన్యూన పరిపూర్ణార్థే జపే
నినియోగః ।

మం । ఓంతంవోధియా నవ్యస్యశవిష్టం ప్రత్నంత్ర
త్తువత్పరితం ప్రయత్నైః । సనోవయదనితూ నన్సువహ్యేం
క్రోవిశ్వాన్యతీచర్గహణి ।

[పా]తంవోధియా శార్దూన్మత్యోభరదాజ ఇంద్ర
ప్రస్థీప్రసాదే । జపేవినియోగః ।

ఓంతంవోధియా వరమయా సురాజాను జరమింద్ర
బోభ్యనుప్ర్యక్తైః । బ్రహ్మచారిరోదధిరేనమన్మిత్త హంత్రి
స్తామో అధివర్ధదిందే ।

— అథ ఋగ్వేద ఔపాసనమ్. —

ఉదయాత్పూర్వం స్నానంకృత్వా । సన్ధ్యావందనం
కృత్వా : అగ్నిసమీపంగత్వా ।

ఆచమ్య, పునరాచమ్య	పురాణాచమనము స్మృత్యాచ
త్రైపాగ్రానాయమ్య	మనము చేసి 3 ప్రాణాయామ
	ములనుచేసి

దేశకాలాసంకీర్త్య । ధర్మపత్నీసమేతస్య । మమో
పాత్ర దంతతయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం
సాయమాపాసనం
————— తండులైర్నోహ్యమి ।
వాతెకాపాసనం

ఇతి సజ్కల్ప్య అని సజ్కల్పమొనర్చి.

— ౩ అగ్ని పఃజ్వలనమ్. ౩ —

ఓమ్ భూర్భువస్స్వరోమ్	అని అగ్నిని బ్రజ్యలింపజేసి
ఇతి అగ్నిమిధ్వా	క్రీడితవంత్రముచేతను ధ్యానించ
	వలయును.

చత్వారి శృంగేత్యస్యమంత్రస్య వామదేవఋషిః
జాతవేదాగ్నిర్దేవతా । త్రిష్టంపఛందః । అగ్నిమూర్తి ధ్యానే
వినియోగః ।

— ౩ ధ్యానమ్. ౩ —

౧. చత్వారిశృంగైః త్రయో అస్యపాదా ద్వేశ్చేరే
సప్తహస్తా సోఅస్య । త్రిధాబుద్ధో వృక్షభోరోరపీతి

మహాదేవో మర్త్యాం ఆవివేశ ।

అథ ।

శ్లో॥ అగ్నిమూర్తింప్రవక్ష్యామిసర్వాభీష్టప్రదాయకం ।
 ఏకదేవం ద్విశీర్షస్కం జలూమకుటమంశితమ్ ॥౧॥
 సుదీప్తం స్వర్ణవపుషం శశాంక శకలాన్వితం ।
 చతుశ్శోత్రం ద్విదాశంచ షళక్షం పింగళప్రభం ॥౨॥
 ఆస్యద్వయంసుతామ్రోష్టం సప్తజిహ్వసమావృతం
 దక్షిణాస్య చతుర్జిహ్వస్త్రోవై వామవక్త్రకే ॥౩॥
 ప్రసన్నం సుస్మితం శాంతం సప్తహస్తసమన్వితం ।
 దక్షిణేచ చతుర్హస్తం వామభాగే త్రిహస్తకం ॥౪॥
 సృక్స్పృశోశక్తిమిద్ధంచ ధారయన్ దక్షిణైర్భుజైః
 ధారయన్తోమరంవామై వ్యజనంఘృతపాత్రకం ॥౫॥
 త్రిమేఖిలం త్రిపాదంచ మేషాయాథం వరప్రదః ।
 యజ్ఞసూత్రధరంసౌమ్యంసర్వాభరణభూషితం ॥౬॥
 రక్తాంబరధరం దేవం రక్తమాలావిభూషితం ।
 రక్తచందనలిప్తాంగం జ్వాలాకొటి సమప్రభమ్ ॥౭॥
 స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వేదేవీవామేస్వధాంతథా ।
 ఏవంసంచిన్త్యమనసావహ్నిమధ్యేతమాహ్వాయేత్
 ౧. ఏషహి దేవః ప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహి

జాత స్పృహగర్భే ఆస్తః । భవిష్యాయమాన స్పృజనిష్యమా
ణః ప్రత్యజ్ఞుభాస్తివృతి విశ్వతోముఖః ।

ఈమంత్రము చెప్పి జలాక్షతల నై కొని తూర్పున
జలముగ, పడమట నక్షతలనువిడువవలయును. తరువాత
ఈకింది వాక్యములచే నన్నిని ప్రార్థించవలయును.

—♦ ప్రార్థనమ్. ♦—

శాండిల్యసగోత్ర! మేషాయాథ! వైశ్వానర! ప్రా
జ్ఞుభాగ్నే! మమాభిముఖోభవ! సుముఖోభవ, సుప్రసన్నో
భవ, వరదోభవ, యథోక్తజిహ్వయా హవిర్మృహణ ॥

—శ పరిసమూహనమ్. శ—

3. ఓంభూర్భువస్స్వః । ఓంతన్న వితుర్వశేన్ద్రో
భగ్నోదేవస్య ధీమహి । ధియౌయోనఃప్రచోదయాత్ ॥

ఈమంత్రముతో వేదికచుట్టు ఆక్షతలను, నీరును,
చల్లవలెను.

సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణ
మగ్నిం త్రిః పరిసమూహ్య ॥

ఈమంత్రమును చెప్పి ఈశాన్యది
క్కుమొదలు అగ్నికి చుట్టు ప్రద
క్షిణముగ సోదకమగు పాణితో
తుడువవలయును.

—శ అలంకారణమ్. శ—

విశ్వానినో దుర్గహేతి తిస్యాణాం మాధ్యమాత్రయో

వసుశ్రుతఋషిః । జాతవేదాగ్నిర్దేవతా । త్రిష్టప్పందః ।
అగ్న్యలంకరణ పార్థనే వినియోగః॥

విశ్వానినోరద్గుహా జాతవేదః అనితూర్పునను
సింధుంననావాదుర్తితాత్తిపర్షి „ అగ్నేయమునను
అగ్నే అత్రి వన్నమసాగృ „ దక్షిణమునను
 గ్రానః॥

అస్మాకం బోధ్యవితా త్రనూ „ నైరుతిదిక్కునను
 నాం

యస్తా హృదా కీరిణా మన్య „ పశ్చిమమునను
 మానః॥

అమత్ర్యం మత్రోజ్యోహా „ వాయవ్యమునను.
 వీమి॥

జాతవేదోయశో అస్మాను „ ఉత్తరము నను
 ధేహి ॥

ప్రజాభి రగ్నే అమత్రత్వమ „ ఈశాన్యము నను
 శ్యాం ॥

ఇత్యలంకృత్య పుష్పాక్షతల చేతను అన్నిని అల
 బ్ధురింప వలయును.

—♦ ఉప స్థానమ్. ♦—

ఋక్కు- యస్మైత్వం సుకృతే జాతవేద ఉత్తోత

మగ్నే కృణావస్థానం । అశ్వినం సపుత్రీణం వీరవంతం
గోమంతం రయినశతేష్వసి । అనిలగ్నినిప్రాద్ధించవలెను

—౩ పూర్వపరిషేచనము. ౩—

పర్యుక్త్యామితిః

అని అగ్నికి ఈకానము నుండి
ప్రదక్షిణముగ మరలవికానమున
రకును మూడుసార్లు పరిషేచన
ముచేయవలెను.

ఇంతవరకు సాయం ప్రాతః కాలములయందు సమ
ముగా చేయవలెను.

తండులములు బాగుచేసి బాగాకడిగి వస్త్రముతో
నీళ్ళుపోయేలాగున తుడిచి పాత్రలోపోసుకొని దానిపైన
మోదుగుసమిధే యుంచుకొని హోమామగుండముయొద్ద
అగ్నికి యుత్తరముగా యుంచుకొనవలెను.

—౩ తండులహోమము. ౩—

శాలాతీతమైనయడల

పునః సజ్కల్ప్య.

తిరిగి సజ్కల్ప మొనర్చి

ముఖ్యకాలానుద్ధరణ ప్రాయశ్చితార్థం సర్వప్రా
యశ్చిత్తం కరిష్యే, వ్యాహృత్యాజ్య హోమామంకరిష్యే!
న్మృవముతో ఆజ్యమును గ్రహించి

గొట్టంభూర్భువస్సాస్విత్సాస్విహ. ప్రజాపతయశ్విదంసమహు.

అగ్నిం ప్రజాపతించ ఏతే ప్రధానదేవతే ఏహి
సూర్యం ప్రజాపతించ

తండుల ద్రవ్యేణ సాంగోపాంగేన కర్మణా సద్యోయత్కే!'

ఉల్కుశీ నావజ్వల్య ||

దగ్భను ఎఱ్ఱ గాకాది

తండులోపరి నిక్షిప్త్య |

తండులములమీద యుంచి

గాయత్ర్యా పోష్య ||

గాయత్రితే అభిమంత్రించిన జలమును తండులములమీద చల్లి

ప్రజ్వలిత ఉల్కుశేన |

మండుచున్న దగ్భచేత

౬. అంతరితం రత్నో అంతరితాలారాతయగ

ఇతి త్రిపర్యగ్నికరణంకృత్వా

తండులములుచుట్టు చూడుసార్లు త్రిప్పి.

ఉల్కుకం పురస్తాన్నిరస్య

ఉల్కుకమును (దగ్భను) తూర్పుగాపారవైచి

తండులములపాత్రను అగ్నికి పడమటవైపున దర్భపైయుంచి.

అథ సమిద్ధోమగ

దిగువమంత్రముచే సమిధను హోమము చేయవలెను

ఓంఽప్రజాపతయేస్వాహా ప్రజాపతయ ఇగంఽనమః

హోమకాలః "అస్తమితే సాయంజుహోతి | ఉదితే ప్రాతర్జుహోతితి బ్రాహ్మణం" ||

ధర్మప్రవృత్తిః ప్రాతర్ద్వాదశనాడ్యస్తు సాయంమసవనాడికా | హోమకాల సముద్దిష్టో మునిభిస్తత్వభిర్భిభిః ||

"ఏహీణాంచ యవానాంచ చతుష్పాదాహుతిః | తిలానాం తు తదర్థంస్యాత్ తదర్థం స్వాధ్వైతస్యచ | ద్రవంహ విస్ఫువేనైవ పాణిగా కఠినం హవిః ||"

తరువాత తండులములను చేతిలోపోసుకొనిరెండు భాగములు చేసి.

౭ ఓం అగ్నేయే స్వాహా అగ్నేయ ఇదం నమమ

౮ † ఓం సూర్యాయ స్వాహా సూర్యాయేదం నమమ

౯ ఓం ప్రజాపతయే స్వాహా ప్రజాపతయ ఇదం నమమ.

రెండు ఆహుతులు కలిసినయడల వనస్పతి హోమము చేవలెను.

—♦ వనస్పతిహోమః ♦—

ఆహుతి సంస్కర్గదోష నివృత్త్య అనిసంకల్పముచేసి ఈక్రిందియం
ర్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే త్రిముచేత సమిధను అగ్నియం
దు హోమము చేయవలెను.

యత్ర వేత్తవసు శుక్రో వనస్పతి ర్గాయత్రీ వనస్పతి
తి సమిద్ధోమే వినియోగః ।

౧౦ యత్ర వేత్త వనస్పతే దేవానాం జుహ్య నామాని త
త్ర వ్రావ్యాని గామయస్వాహా॥ వనస్పతయ ఇదం నమమ॥

—♦ ఉత్తర పరిషేచనమ్. ♦—

పర్యుక్త్యామితిః

అని ఈకానమునుండి పృథక్పీఠ
ముగ మరల వికానమువరకు ౩
సార్లు పరిషేచనము చేసి

అగ్నేత్వన్నో అన్తమ ఇత్యస్య నూక్తస్య । గౌపా

† “అగ్నేయే స్వాహేతి సాయం జుహుయా త్సూర్యాయ స్వాహేతి పాతస్తాష్ట్యం ద్వితీయే ఉభయత్ర. (ఆ. నూ. ౧. ౯. ౮. వాస్తవేన తే ఆహుతీ తద్భుతై ర్యవైర్వాజుహుయాత్ ” ఆ. నూ.

యనా తాపాయనా వా బంధుస్సబంధు శ్చురబంధు ర్వి
పబంధుశ్చ ఋషయః । అగ్నిర్దేవతా । ద్విపదావిరాట్చం
దః । అగ్న్యపస్థానే వినియోగః ।

౧౧. అగ్నే॑త్వన్తో॑ అ॒న్తమ॑ ఉత॒త్రాతా॑ శి॒వోభ॑వ
వ॒రూ॑భ్యః । వసు॑రగ్ని ర్వసు॑శ్శి॒వా అ॒చ్ఛాన॑తీద్యుమత॒
మం ర॒యిందా॑ః । సనో॑బోధి శ్శు॒ధీహ॑వ ము॒రుష్యా॑నో అ
ఘా॒యత॑ స్సమ॒స్మాత్ । తంత్వా॑శోచి॒ష్ఠ దీ॑దివః । సు॒మ్నా
య॑ నూ॒నమీ॑మహే॒ సఖ॑భ్యః ।

—♦ పాత్రరుపస్థానమ్. ♦—

సూ॒ర్యో నో॑ది॒వస్పా॑త్వితి పంచ॒ర్చస్య॑ సూ॒క్తస్య॑ సూ॒ర్యపు॑
త్రో॒చక్షు॑ర్ ఋషిః । సూ॒ర్యోదే॑వతా । గాయ॒త్రీఛం॑దః ।
సూ॒ర్యోప॑ స్థానే వినియోగః ।

౧౨. సూ॒ర్యో నో॑ది॒వ స్పా॑తు॒వాతో అ॒న్తరి॑
క్షాత్ । అగ్ని॒ర్నః పార్థి॑వేభ్యః । జోషా॑ స॒విత॑ర్యస్యతే
హ॒రశ్శతం॑ స॒వా అ॒ర్హతి॑ । ప్రా॒హి నో॑ది॒ద్యుతః॑ ప॒తం
త్యాః । చక్షు॑ర్నోదే॒వస్స॒వితా॑ । చక్షు॑ర్న ఉత॒ పర్వ॑తః ।
చక్షు॑ర్దూ॒తా దధా॑తునః । చక్షు॑ర్నోధే॒హి చక్షు॑షే॒చక్షు॑

త్విత్తైర్నుశ్యః । సంక్షేదం విచపశ్యేమ । సుసందృశం
త్వానయగ ప్రితపశ్యేమ సూర్య । విపశ్యేమ ప్రచక్షుసః ॥

ఇక్కడనుండి సాయంప్రాతః కాలములయందు సమ
ముగా చెప్పవలెను.

౧౩. పశ్చిమాపతే హిరణ్యగర్భః ప్రజాతః స్త్రిష్టప్ !
అగ్నిపాతాత్యుపస్థానే వినియోగః ॥

ఓం పశ్చిమాపతే సత్వదేతాన్త్యనోయ విశ్వాజాతాని
పరితాభూవ । యత్కమాస్తే జహామన్తన్నోఅస్తు
వయం న్యామ పతయో రయూణాం ।

౧౪ ఓంచ మేక్ష్యస్య హిరణ్యగర్భ సారస్వతాగ్నిరనఘ్న
ప్ ! అగ్నిసంస్థాపజపే వినియోగః ॥

ఓంచమే స్వర్శ్నమే యజ్ఞోపచితే సమశ్చ యతే
న్యూనం తస్మైత ఉపయతేతేకం తస్మై తేనజః ।

— ౨ పార్థివా అభివదనం చ —

౧౫ శ్లో॥ స్వస్తితద్ధాం వేధాయశః పశ్చిం విద్యో
బుద్ధిశ్చయం లం । ఆయవ్యం రేజ అరోగ్యం దేహిమే
హవ్యవ హసశ్చయం దేహివే హవ్యవ హసః ఓం నమః ॥
చతుస్సాగర పర్యంతం - - అభివదయే ।

స్మృత్యాచమనంకృత్వా

స్మృత్యాచమనము చేసి

సాయం
పాతక్

ఔపాసన హోమ సాగ్ధ్యార్చనం యథా
శక్తి గాయత్రీ మస్త్రజపం కరిష్యే ||

౧౬. ఓం భూభువస్స్వః — — — పంచోదయాత్

తత్సద్బ్రహ్మర్షణమస్తు.

౧౭ శ్లో॥ యస్య స్మృత్యా చ నా మోక్త్యా తపో
హోమక్రియాదిషు. న్యూనం సంపూర్ణతా మూతిసన్యో
వద్దే (హుతాశనం) తమచ్యుతం!

మన్త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతా
శన । యద్గుణంతు మయాదేవ. పరిపూర్ణం తవస్తుతే॥

—శ్ ఈశ్వరార్పణమ్. శ్—

అనేన మయాకృతేన సాయం ఔపాసన హోమేన
పాతక్

జపేనచ భగవాన్ సర్వాశ్మకః సర్వం శ్రీపరమేశ్వర
స్మృప్రీతాతు । శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు!

ఇతి జలాక్షతాన్ విస్మజేత్ ఈవాక్యముచెప్పి జలాక్షతలను
క్రింద విడువవలయును.

—శ్ భస్మధారణమ్ శ్—

౧౮. బృహత్సామేత్యస్య మన్తస్య । నలకూబర
ఋషిః । ఇంద్రోదేవతా జగతీఛందః । అగ్నిమేధావిధా
రణేవినియోగః॥

ఓం బ్రహ్మత్సామ తత్ర భద్రస్యధ వృష్టియంత్రీ
 ఘృభాజ శ్శుభితముగ్ర వీరం । ఇంద్రస్తా మేన పంచ దశేన
 మధ్యమిదం వాతేన సగరేణకక్ష ।

—శ్రీ పార్థనా శ్రీ—

౧౦. శ్లో॥ నమస్తే గార్హ పత్యామ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే ।
 నమ ఆహవసీయామ మహావేద్యై నమోనమః ॥
 కాండద్వయోపసావ్యామ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే
 స్వర్గాప వర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః ॥
 యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత కేశవ ।
 కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే ॥
 యత్కర్మకుర్వతాంపుంసాం కర్మలోపోభ వేద్యుని
 తత్కర్మపూరయిష్యంతి త్రిసంకోట్యోమహర్షయః
 అపరాధ సహస్రాశి క్రియంతే హర్షిశంసుయా
 దాసోయమితిమాం మత్వాక్షమస్వ పరమేశ్వర ।
 యత్కరోమియదశ్నామియజ్ఞసోమదదామియత్
 యత్తపస్యామివాష్ణేయ తత్కరోమిత్వదర్పణం
 బ్రహ్మోర్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మగ్నో బ్రహ్మశాహుతం ।
 బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా ।
 విష్ణు ర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥ శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు

—శ్రీ ఈశ్వరార్పణమ్. శ్రీ—

ॐ శ్లో! కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా | బు
ద్ధ్యాఽఽ త్మనా వాప్రకృతే స్స్వభావాత్ | కరోమియ
ద్యత్సకలం పరస్మై | నారాయణాయేతి సమర్పయామి |

అని జలాక్షతల క్రింద విడువవలయును.

ఇతి సిత్యోపాసనం సమాప్తమ్.

—♦ సమిధా ధానమ్. ♦—

ధర్మప్రియతై. శాకలః || శ్లో|| అశ్వేస్సం రక్షణే
యస్య శక్తిర్యది న విద్యతే | సమిధ్యారోపయే దగ్నిం
హస్తయోరథ వాపివా |

ఆ. సూ. ౧-౮-గీ. [ప్రియాణ విషయము.]

సూ. వివాహగ్ని మగ్రతోజ స్ర్రింసయన్తి

వృత్తిః | వివాహగ్ని గ్రహణమగ్నివిశేష నియ
మాభానశఙ్క నిష్పత్యథామ్ | అజస్రి గ్రహణం ధియ
మాణస్య నయనార్థమ్ | తేనాన్యత్ర ప్రియాణే సమారో
పణం కృత్వానయనం గమ్యతే | ఆయంచవిధిః స్వగ్మామే
ఽపిభవన్య విశేషాత్ |

—♦ సమిధా రోపణమ్. ♦—

ఆచమ్య, ఏవం= ప్రిత్యర్థం సాయం ఔపాసనా
పాతర్

గ్నింసః ధ్యా రోపయిష్యే [అని సంకల్పించి] ఆయంతే

యోనిత్యస్య గాధిపుత్రో విశ్వామిత్రోగ్నిరనుష్ఠప్ ।
అగ్ని సమారోపణే వినియోగః ॥

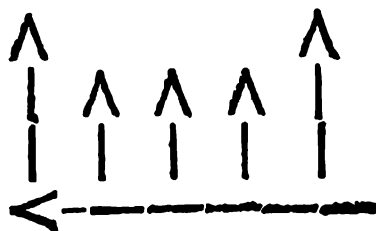
౨౧. ఓం ఆయంతే యోనిర్భవ్యయో యతోజా
తోఅరోచధాః । తంజాన స్మగ్న ఆస్తేదాధానో పర్థయూ
గిరః ॥ [ఈ మంత్రముచే ధార్యాగ్ని యందు సమిధను
కాచి దాచుకొన వలెను.]

[తిరిగి జౌపాసనకాలమందు]

ఆచమ్య ॥ ఏవం ప్రీత్యర్థం సాయం జౌపాసనం
పాతక్

సమిధాధానపూర్వకం తండులైహ్వామ్యామి ॥ తదంగ స్థం
డిలోల్లేఖనాద్యగ్ని పరితిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥

౨౨. అగ్నిస్థాపనదేశస్య పశ్చాత్పాదేశ సమ్మి
తాం । ఉల్లేఖేదుదగాయామాం తస్య ఉభయతోపరే ।
పూర్వాయ తే ఉదక్స్సంస్థే అనంస్త్వప్తేచ పూర్వయా ।
మధ్యే తిస్రీ ఉదక్స్సంస్థాః పూర్వాయామాఅనంహతాః ।
లిఖితాయేన శకలం యజ్ఞియం తన్నిధాయచ । అద్భిరభ్యు
త్య శకలం నిరస్యాప ఉదస్త్వశేత్ ॥

అగ్నిని యుచుస్థలమున పడమటవైపున దక్షిణ
మునుండి యుత్తరమునకుసమిధతోతఃస్వి దానికి యుత్తర
దక్షిణదిక్కుల దానిని తగలకుండ ఉత్తరి సమాస్తాగా
పడమరనుంచి తూర్పుకాత్రస్వి అచేటిమధ్య ఉత్తరిసమా
స్తాగా తూర్పుగా వేటిని తగలకుండా మూడుగీతలంగీచి,
సమిధను వేదికయందునుంచుచి నీరుచల్లి సమిధను తీసి వైయు
తిగావారి వేటి చెయ్యి కిడుగుకొనివలెను.

శ్రోత్రీయాగావా విష్ణుమావాయ

విష్ణుగ్న ఇన్ద్రగ్న మారిత్రగ్నః రాహుగణ పుత్రో
గౌతమియగ్నః పరితవాగ్నిస్తవతా । త్రీష్టాష్టాదః । అ
గ్నాభ్యోదే వియోగః ।

౨౩. విష్ణుగ్న ఇహహోతా నిష్ఠిదాద్ధన్వు పురవతా
భవానః । అవతాం త్వా రోదసి విశ్వమిన్ద్రే యజాను హే
సామనసాయ దేవాన్ ।

అగ్ని మావాహయామి

ఈమంత్రముతో అగ్నిని అవా
హనముచేసి

జప్తోదమూనావ సుశృతోగ్నిస్త్రీష్టాష్టః । అగ్నినిరీ
క్షణే వినియోగః ।

౨౪. ఓం జప్తోదమూనా అరిధి ర్ద్వితోణ ఇమం నో
యజ్ఞముకయాహి వివాక్ । విశ్వాభగ్నే అభి యుతోవిశా

౨౭.౬౦ ప్రమానం జాతవేదస మశ్వంహినోతనాజినం॥

—౩ తత్కము. ౩—

ఆచమ్య.

పురాణ, స్మృత్యాచమనములుచేసి

ప్రాణానాయమ్య

ముమ్మారుప్రాణాయామముచేసి

ఏనం - - - ర్థం సాయమాపాసనం సమస్య హో
మ పక్షమూశ్రిత్య అనుకృష్యకృతైః పూర్వాహ సాయ
మాపాసనై స్సహ తండులై హోమ్యామి॥ అనిసంకల్పించి
“చత్వారిశ్మజే” త్యాది పరి “చత్వారిశ్మజ్ఞా” మొదలు పర్య
షేచనాంతం కృత్వా త్యామి వరకు చేసి

“సూర్యం ప్రజాపతంచ అగ్నిం ప్రజాపతిం చ ఏ
తే ప్రధానా - - ఉల్ముకం పురస్తాన్నిరస్య” ఇంతవరకుచేసి
అథ సమిద్ధోమః—:ప్రజాపతయే స్వాహా॥ ప్రజా
పతయ ఇదం నమమ॥

ఓం సూర్యాయస్వాహా

సూర్యాయేదం నమమ

ఓం ప్రజాపతయే స్వాహా

ప్రజాపతయఇదంనమమ

ఓం అగ్నయేస్వాహా

అగ్నయఇదంనమమ

ఓం ప్రజాపతయేస్వాహా

ప్రజాపతయఇదం నమమ

ఆహుతిసంసర్గదోష నివృత్త్యై

వనస్పతిహోమం చేసి, ఉత్తరపరి

ర్థంవనస్పతి హోమం కరిష్యే

షేచనము, ఉపస్థానమునుచేసిఁజూ

పాసనమును పూర్తి చేయవలెను.

—౩ పక్షమూమః ౩—

ప్రాతరాపాసనంకృత్వాస్థాలీ

పాడ్యవిశాదు ప్రాతరాపాసన

పాకం శృత్వా

మునుస్థానీపాకమునుచేసి సాయం

ఆచమ్య

కాలమున సంధ్యావందనము చేసి

పురాణాచమనము, స్మృత్యాచ

మనముచేసి

ప్రాణానాయమ్య

ప్రాణాయామ మొనర్చి

ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీప
రమేశ్వరప్రీత్యర్థంప్రణిపత్సాయమాపాసన ప్రభృతి చతు
ర్దశీ సాయమాపాసన పర్యంతం చతుర్దశ హోమాన
పకృష్య పక్షహోమ పక్షమాశ్రిత్య తండులైహోష్యామి
(అని సంకల్పించి)

తస్సంఖ్యయా ఆహుతిగ్రవ్యో

ఆయానములకుచాలినంత హో

న్నయనం కార్యం

మద్రవ్యమును గ్రహించి

అస్మిన్నపి పక్షే ఔపసధ్యే

ఈవిషయమునందును పక్షహో

హునిసాయంహోమఃకర్తవ్యః

మముచేయుదినమున సాయమా

పాసనహోమము చేయవలెను

“చత్వారిశృజ్ఞే” త్యాదిఔపా

సాయమాపాసన పూర్తిచేయ

సనాంతకృత్వా

వలెను.

తిరిగి విదియప్రాతఃకాలమున స్నానము సంధ్యను
ఆచరించి

ఏవంగుణ ...ప్రీత్యర్థం ద్వితీయాయాం ప్రాతరౌ
పాసన ప్రభృతి చతుర్దశీ ప్రాతరౌపాసనపర్యంతం చతు
ర్దశ హోమానపకృష్య పక్షహోమే పక్షమాశ్రిత్యతం

ఉలైన్దోష్యామి [అని సంకల్పించి]

పైవిధముగా ఆదినములకు చాలినంత హోమ
ద్రవ్యమును గ్రహించి ప్రాతకౌపాససమ్రాత్త చేయవలెను.

లఘు పునస్సంధానమ్.

—♦ (ఔపాసనాగ్ని నష్టప్రాయశ్చిత్తము ♦—

వేదికలో భస్మముఁదీసి గోమయముచేత నలికి
రంగవల్లియుంచి

సంకల్ప్య

సంకల్పముచేసి

ఏవంగుణ ... ప్రీత్యర్థం మమ విచ్ఛిన్నస్యాపాస
నాగ్నేః పునరాధానంకరిష్యే || తదంగ స్థండిల్లోల్లేఖనా
ద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే [అని సంకల్పించి]

“అగ్నిస్థాపనదేశస్య పశ్చాత్తా
ప్రదేశసమ్మితా”

స్థణ్ణిలసంస్కరణాది, చత్వారి
శృంగాది అగ్నియలంకరణం పర
మచేసి

మిత్యాద్యగ్న్యలకరణాంతం

శృత్వా

“పర్యుత్యామి” త్రిః

పర్యుక్షణము మూడుసార్లుచేసి

పునః సంకల్ప్య

తిరిగి సంకల్పముచేసి

ఏవంగుణ ... ప్రీత్యర్థం మమ విచ్ఛిన్నస్యాపా
సనాగ్నేః పునస్సంధాన హోమం కరిష్యే || [అనిసంక
ల్పించి]సువముతో ఆజ్యమును గ్రహించి

అయా శ్చేత్యస్య మంత్రస్య! ఇంద్రపుత్రో విమద
ఋషిః । అయాశ్చగ్నిరేవతా । పదపక్షిశ్చదః । సర్వ
ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్యహోమే వినియోగః॥

“ఓం అయాశ్చగ్నే స్యసభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వమ్
యా అసి । అయాస్తావయసాత్త్రతోయాసన్ హవ్యమూ
హిషే॥ యానోధేహి భేషజం స్వాహా॥” అయసేఽగ్నయ
ఇదం నమమ

కీగ సువముతో ఆజ్యమును గ్రహించి
నానాప్రకారేణ సంభావిత సకలదోషనిర్మరణా
ర్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥

ఓం భూర్భువస్స్వగస్వాహా ప్రజాపతయ ఇదంనమమ

పర్యుత్యామి తిః: మాడుసార్లు ఉదకంబిన్నిచుట్టు
త్రిప్పి

[౧౧రోజులుగాని ఆలోపుగాని అగ్ని లేకపోయిన యడల
పై నవాసిన ప్రకారముచేసి “అయాశ్చ” అయినతరు
వాత “మనోజ్యోతి” హోమముకూడ చేయవలెను.]

మనోజ్యోతిరిత్యస్య విమదోమనోజ్యోతిస్త్రైష్టవ
అనేక ఔపాసనాంతరిత లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం మనస్వతీ
హోమేవినియోగః॥

ఓం మనోజ్యోతి జపతా మాజ్యం మేవిచ్ఛిన్నం

యజ్ఞం సమిమం దధాతు| యాగ్నిష్టా ఉవసోయా అనిష్టాస్తా
స్సంతనోమి హవిషాఘృతేన స్వాహా|| మనసే జ్యోతిషభదం
సమమ ||

తరువాత “సగ్వప్రాయశ్చితం కరిష్యే” [స్వస్తి]

శ్లో|| శ్రద్ధాం మేధాంయశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధింశ్రియం
బలం | ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన||

శ్లో|| యస్య స్మృత్యాచ నామోక్త్యా తతో హోమక్రి
యాదిషు | న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే
హుతాశనమ్||

శ్లో|| మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనగహుతాశన
యద్ధుతంతు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే||
చతుస్సాగరపర్యంతం ... అభివాదయే||

ఆచమ్య యథావిధి (ఔపా యథావిధిగా ఔపాసన చేసు
సనగ కుర్యాత్) కొన వలెను.

—♦ { వేదికలో మార్జాలము విస్త్రించినను } ♦—
{ చనిపోయినను ప్రాయశ్చిత్తం }

అప్పుడు వేదికలోని కొంతభస్మమును తీసి వేసి
సంకల్ప్య [సంకల్పముచేసి] ఔషధమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
అగ్న్యైషఘాత ప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే

“పునస్తాద్విత్వా రుద్రావసవ స్సమింధతాం

పురర్చిహ్మహోవసునినయజ్ఞేః । ఘృతేనశ్చ తన్వోవర్థ
యస్వ । సత్యాస్సౌతు యజమానస్య కామూస్సాస్విహ
బర్హిఃశివోవసు మ

నానాప్రకారేణ సంభావిత సకలదోష నిర్హర
కార్థం సర్వప్రాచుశ్చిత్తంకరిష్యే॥

ఓం భూర్భువస్స్వస్వాహా ప్రజాపతయశ్చదంసమచ
శ్లో॥ “శ్రద్ధామేధా” ఇత్యాది శ్లోకత్రయం పఠేత్
చతు అభినాదయే ॥ తదనంతరం జౌహసనం
కుర్యాత్ ॥

— సూర్యగ్రహణ హోమాః —

ఆచమ్య

పురాణాచ మనము స్మృత్యాచ
మనమును చేసి

ప్రాణా నాయమ్య

ముమ్మారు ప్రాణాయామ
మొనర్చి

దేశకాలా సంకీర్త్య

దేశ కాల సంకీర్తన మొనర్చి

ఏవగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం ... పీత్యర్థం
సూర్యో పరాగప్రయుక్త గ్రహణ హోమాన్ కరిష్యే ।

ఇతి సంకల్ప్య

అని సంకల్పించి

జౌహసనాన్నిం ప్రజ్వాల్య

జౌహసనాన్నిని ప్రజ్వలించజేసి

పూర్వపరిషేచనం కృత్వా

ఈక్రింది మంత్రముతో
చుట్టు పరిషేచనము చేసి

పర్యుత్థ్యామి [[తిః]

మూడుసార్లు నీరుతుత్తిప్పి

చిత్రందేవానా ముదగాచనీక మితిసూక్తస్య । ఆం
గీరసపుత్రః కుత్సబుషిః । సూర్యోదేవతా । త్రిష్టుప్భందః
సూర్యగ్రహణ హోమే వినియోగః ।

ఓం చిత్రం దేవానా ముదగాచనీక చక్షుస్మిత్ర
స్య పరుణప్ర్యాగ్నేయ । ఆప్రాద్యావా పృథివీ అన్తరిక్షం
సూర్యఆత్మా జగతస్సమశ్చ స్వాహా । సూర్యాయేదం
నమమ

౨ ఉమత్యూ జాతవేదస మితిసూక్తస్య । కణ్వ
పుత్రః ప్రస్కన్వబుషిః । సూర్యోదేవతా । నవాద్యానా
యత్రీఛందః । సూర్యగ్రహణ హోమే వినియోగః ।

ఓం ఉమత్యూ జాతవేదస దేవ వహంతి కేతవః ।
దృశేవిశ్వాయస్యారంస్వాహా॥ సూర్యాయేదంనమమ

౩ ఉద్వయం తమసస్పరి ఇతిసూక్తస్య । కణ్వ
పుత్రః ప్రస్కన్వబుషిః । సూర్యోదేవతా । అనుష్టుప్భందః
సూర్యగ్రహణ హోమే వినియోగః॥

ఓం ఉద్వయం తమసస్పరి జ్యోతిష్పశ్యోతశ్శత్రు
దేవందేవతా సూర్యమగన్మజ్యోతిరుత్తమ స్వాహా॥
సూర్యాయేదంనమమ”

ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా త్రి: “వర్యత్యామి”.

అని అగ్నిచుట్టు మూడుసార్లు నీగుత్రిష్టి.

శ్లో, శ్రద్ధాంమేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధిం శ్రి
యంబలం । ఆయుష్యం తేజఆరోగ్యం । దేహిమేహవ్యవా
హన ॥౧॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపోహోమకి
యాదిషు । న్యూనంసంపూర్ణతాం యాతిసద్యోవందేతమ
చ్యుతమ్ ॥౨॥

మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనంజనార్దన ।
యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణతదస్తుతే॥
చతుస్సాగర అభివాదయే॥

సూర్యగ్రహణహోమాగ సమాప్తాః
సకాలమైన ఔషాసన చేయవలెను.

— చంద్రగ్రహణ హోమాః—

చాగ్రానాయమ్య
దేశకాలా సంకీర్త్య

ముహూర్తప్రాణాయామ మొనర్చి
దేశకాల సంకీర్తనము చేసి.

ఏషంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ త్రి-

పీఠ్యర్థం $\frac{\text{రాహు}}{\text{శేతు}}$ గ్రస్త సామోపరాగ ప్రియుక్త గ్ర

హణ హోమాన్ కరిష్యే ॥

ఇతి సంకల్ప్య

అని సంకల్పించి

ఔపాసనాగ్నిం పఃజ్వాల్య

ఔపాసనాగ్నిని పఃజ్వలంపజేసి

పూర్వపక్షేచనం కృత్వా

ఈ క్రింది మంత్రము తోఅగ్ని
చట్టు

ఋగ్యజ్ఞామి త్రిః

మూడుసార్లునీరునవ్యముగాఢిప్పి

౧. నవోనవో భవతీతి ద్వయోఽగ్నిత్యస్యమంత్రస్య!
హిరణ్యగర్భ ఋషిః! చంద్రమా దేవతా! త్రిష్టంభంధః!
చంద్రగ్రహణ హోమే వినియోగః ॥

ఓం నవో నవో భవతి జాయమానోహ్నం కేతురు
ష సా మేత్యగ్నిం । భాగందేవేభ్యో విదధాత్యాయస్స)
చంద్రమాస్తిరతే ద్ద్విమాయాంస్వాహా ॥ సోమాయే
దం నమమ.

౨. ఓం యమాదిత్యా అంశమాప్తాయయంతి
యమక్షిత మక్షితయః పిబంతి తేన నో రాజా వక్షోబృ
హస్పతి రాప్తాయయంత భువనస్య గోపా స్సాన్విహా ॥
సోమాయేదం నమమ.

ఋగ్యజ్ఞామి. త్రిః.

ఉత్తర పక్షేచనము జేసి

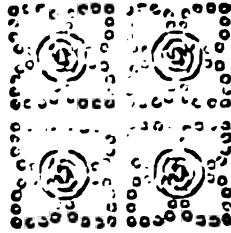
శ్లో॥ శ్రీధాం మేధాం యశః పఃజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం
శ్రియం బలం ఆయుష్యం తే జ ఆ రో గ్యం దేహి
మే హవ్య చాహన॥

శ్లో॥ యస్య స్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపో హోమః
క్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్వ్యవధే
హుతాశనమ్॥ ౧౨

శ్లో॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతా
శన । యద్ధతు తు మయాదేవ పరిపూర్ణతదస్తుతే ॥ ౧౩॥
చతుస్సాగరపర్యస్తం అభివాదయే॥

సకాలమైన ఔషాసన చేయవలెను.

సమాప్తాః

౪. అథ బ్రహ్మయజ్ఞ పకరణమ్.

సూత్రం “యత్స్వాధ్యాయమనీతే సబ్రహ్మయజ్ఞః” ఇతి
స్మృతిః “పాఠశ్చేత్సంగ వాదూర్ధ్వం అంతేవా
నిత్యకర్మణాం । అథవా వైశ్వదేవాన్తే బ్రహ్మయజ్ఞ
సైధాస్మృతః॥” ఇతి కాలత్రయముక్తే సైచ్ఛాఖ్యంతర
మితిజ్ఞాతవ్యమ్॥

తా॥ సంఘకాలమందును, నిత్యకర్మలయిన పిమ్మట అనగా
హోమాంతరమందును, వైశ్వదేవాంతమునందైనను బ్రహ్మయజ్ఞముజేయ
వలెను. ఇది శాఖాభేదములబట్టి కాలభేదము చెప్పబడినది.

ఆశ్వలాయనానాం కాలమాహ ॥ శాకలః ॥ ఆవ
ర్తనే గవాంహ్యపః కుశపాణీస్తు బహ్వృచః । బ్రహ్మ
యజ్ఞం ప్రకుర్వీతసంధ్యా మాధ్యాహ్నికీ తతః॥

తా॥ ఆశ్వలాయనులు మాధ్యాహ్నిక స్నానముజేసిన తరు
వాత బ్రహ్మయజ్ఞముజేసి పిమ్మట మాధ్యాహ్నిక సంధ్యావందనము
జేయవలెను.

“స్నానం కృత్వాతు మాధ్యాహ్నే ద్విజస్సంధ్యా
ముపాస్యతు । బ్రహ్మయజ్ఞం తతఃకుర్యాత్తర్పణం తైత్తి
రీయకం ॥ ”

తా॥ యాజుష్కులు మాధ్యాహ్ని స్నానము, సంధ్యావంద
నము నాచరించి పిమ్మట బ్రహ్మయజ్ఞమును జేయవలెను.

శాకలః ॥ ఆచమ్య బహ్వృచః కుర్యాద్బ్రహ్మ

యజ్ఞంచ తర్పణం । తతోన్విషీద్య వైవస్వతం ఉపవీతం
సమాచరేత్ ॥

తా॥ ఆశ్వలాయనులు ఆచమనముజేసి బ్రహ్మయజ్ఞమును
తర్పణమును జేయవలెను. పిమ్మట కస్తూరిన్విషీదనమును జేయవలెను.
పిదప ఉపవీతి కావలయును. మాధ్యాహ్నిక స్నాన ప్రకరణమును
జూడుము.

“సమాచమ్య యజుశ్శాఖీ బ్రహ్మయజ్ఞం సమా
చరేత్ । పునరాచమ్య దేవాదీన్ సంతర్ప్య పునరాచ
మేత్ । ”

తా॥ యజుశ్శాఖి ఆచమనముజేసి బ్రహ్మయజ్ఞమునుజేసి
మరల ఆచమించి దేవాదితర్పణమునుజేసి మరల ఆచమించవలెను.

ఋషిద్వైపతఛందాఃసి వ్రణవం బ్రహ్మయజ్ఞకే ।
మంత్రాదా నోఽచ్చరేచ్ఛాచ్ఛద్ధే యాగకాలేపి చైవహి॥

(ఆ॥ స్మృతి ౮౭)

తా॥ బ్రహ్మయజ్ఞమందును, శాగ్ధమందును, యజ్ఞమందును
మంత్రమునకు మొదట “ఓం” కారమును ఋషి, దేవత, ఛందస్సును
చెప్పవలదు.

౮౬. ఓంపూర్వావ్యాహృతీ స్తిస్రస్వరతస్సకృ
దుచ్చరేత్ । గాయత్రీ ముచ్చరేత్సమ్యక్పాదమర్చమృచం
క్రమాత్ ॥

—౩ బ్రహ్మయజ్ఞః ౩—

ఆచమ్య

పురాణాచమనము స్మృత్యాచ
మనముచేసి

వృద్ధీతిమంత్రస్య! మేరుకృష్ణఋషిః। కూర్తోదేవతా
సుతలంఛందః। ఆసనే వినియోగః। ౧ సంతాననాయనమః
కృద్విత్వయా ధృతాలోకా దేవి త్వం విష్ణునాధృతా। త్వం
చ ధాగయమాందేవి పవిత్రం కురుచాసనమ్॥

ఆసనేఉపవిశ్య।

ధర్భాసనము మీద కూర్చుండి

ప్రాణానాయమ్య

మమ్మారు ప్రాణాయామ మొనర్చి

దేశకాలాస్మృత్వా

దేశకాలములను స్మరించి

ఏవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం ... దేవఋష్యా

చార్య పితృత్వప్తి ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరమద్విస్య శ్రీపర
మేశ్వరప్రీత్యర్థం సావిధ్యా యాధ్యాయనాత్మక నిత్యబ్రహ్మ
యజ్ఞం కరిష్యే॥

ఇతిసంకల్ప్య

అనిసంకల్పించి

శ్చుత్యాచమ్య

శ్చుత్యాచమనముచేసి

దేవ్యాః పాదైః త్రిభిఃపీత్వా

౧ ఓం తత్సత్ సత్తుర్వశేత్యం

ఈ మాడు భుక్తిమలచేతను

స్వాహా॥

మమ్మారు జలపాశ్రయము చేయ

౨ ఓం భర్తోదేవస్య ధీవహి

వలెను. ఆచమనము చేయగల్గు

స్వాహా॥

దునురుగు, ముగ్ధులైన మంచి

౩ ఓం ధియోయోనఃప్రచో

నీశ్వను ప్రహరీర్థమతో వేయ

దయాత్స్వాహా॥

వలెను.

అభిజ్ఞై ర్నవభిః స్పృశేత్ ।

౪ ఆహోహిష్ఠామయో భువః

ఈర, గోచుత్రములు చెప్పిరెండు

౫ తానఙ్గిరే దధాతన

కరములు కడిగి కొని

౬ మహేరణాయ చక్షుసే

అగ్ని మూలముతో కుడిగండమును తుడిచి కొని

౭ యోవశ్శివతమోసః

,, ,, ఎడమ గండమును తుడిచికొని

౮ తస్య భాజయతేహసః

,, ,, నైవేద్యము ,,

౯ ఉశతీరివ మాతరః

,, ,, క్రింది పెదవును

౧౦ తస్మాఅరజ్గమామవః

,, కుడిచేతిచేతఎడమచేతిని పోక్షించుకొని

౧౧ యస్యక్షయాయ జిన్వధ

,, పాదములమీద ప్రోక్షించుకొని

౧౨ ఆపోజనయథాచనః

శిరమున పోక్షించుకొన వలెను.

సప్తవ్యాహృతి భిక్షైవ శిరోమంత్రైశ్చ పంచభిరితి

౧౩ ఓం భూః

అని సర్వాగ్నిశీమూలముతో ముఖమును తుడిచి

౧౪ ఓం భువః

,, అగ్ని తజ్జనిములతో కుడి

౧౫ ఓం స్వః

ఎడమ ముక్కు పుటముల దాకి

౧౬ ఓం మహాః

,, అగ్ని మధ్యములతో కుడి

౧౭ ఓం జనః

ఎడమ కండ్లను దాకి

౧౮ ఓం తపః

,, అగ్నిష్ఠానామికలతో కుడి,

౧౯ ఓం సత్యం

ఎడమ కర్ణములను దాకి

౨౦ ఓం ఆప్ః

అజుషకనిష్ఠికలతో నాభినితాకి

౨౧ ఓం జ్యోతిః

అని కరతలమున నెదను దాకి

౨౨ ఓం రస్తః

„కరాగ్రములశిరస్సుచుదాకి

౨౩ ఓం అమృతం

„ముకుల హస్తముతో కుడి
బాహువుచుదాకి

౨౪ ఓం బ్రహ్మభూర్భువస్వ
రోమ్

అని యెడమ బాహువును స్పృ
శింప వలయును.

ఓం బ్రహ్మయజ్ఞ పూర్వభావినీం గాయత్రీం సా
విత్రీం సరస్వతీం సవ్యాహృతికాం సకృత్ప్రణవాం పంచో
ర్ధగచ్ఛః ఋక్చక్షరిష్యే॥

[విశాలమగు దర్భాసనమున తూర్పుముఖముగా
గుర్చుండి కరములను కడిగికొని దక్షిణపాణితో ఉదక
మును ప్రదక్షిణముగా త్రిప్పి దక్షిణపాదమును దక్షిణ
పాణియును పైనుండునట్లు అనగా కుడిపాదమును ఎడమ
పాదముమీదయుంచి కుడికాలిమీద నెడమ చేతితో కుడి
చేయి బోర్లించియుంచి పవిత్రపాణియై]

—౧ గాయత్రీఘటనమ్ ౧—

ఓం భూర్భువస్వః । తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ . .

తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ ॥

తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ ॥

—౧. ఋగ్వేదసంహిత పఠనమ్ ౧—

అగ్నిమీశే ఇతి సూక్తస్య । మధుచ్ఛండఋషిః ।
అగ్నిర్దేవతా । గాయత్రీఛందః । బ్రహ్మయజ్ఞ స్వాధ్యాయ
మంత్రపఠనే వినిత్యాగః ॥

ఓం శ్రీశురుభ్యోనమః హరిః ఓం

౧ ఋక్ ॥ అగ్నిమీశే పురోహితం యజ్ఞస్య
దేవమృత్విజం । హోతారం రత్నధాతమం ।

౨ ఋక్ ॥ అగ్నిః పూర్వేభిర్మపిభిక్ష్యో నూతనైరు
త । సదేవాం ఏహపశ్యతి । ౨

౩ ఋక్ ॥ అగ్నినార్తయి మత్సప్తాపమేవ దివే
దివే । యశసం నీరవతమం । ౩

౪ ఋక్ ॥ అగ్నేయం యజ్ఞవద్ధ్వరం విశ్వతః పరి
భూరసి । సద్దేవేషు గచ్ఛతి । ౪

౫ ఋక్ ॥ అగ్నిహోతా కవికృతుః సత్యశ్చిత్రశ్రవ
సమః । దేవోదేవేభిరాగమత్ । ౫

౬ ఋ॥ యదంగదా శుషే త్వమగ్నేభద్రంకరిష్య
సి । తవేత్తత్సత్య మంగిరః । ౧

౭ ఋ॥ ఉపత్వాగ్నే దివే దివేదోషావస్తర్ధి యా
వ్రయం । నమోభరంత ఏమసి॥ ౨

౮ ఋ॥ రాజంత మధ్వరాణాం గోపామృతస్య దీ
దివి । వధా మానం స్వేదమే. ౩

౯ ఋ॥ సనః పితేఽసూనవేఽగ్నే సూపాయనో
భవ । సచస్వానః స్వస్తయే. ౪

౧౦ సూక్తము. ౧౦ ఋ॥ వాయువాయా హిదర్భత॥

హరి ఓం తర్జిత శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

—♦ ఋగ్వేద బ్రాహ్మణపఠనమ్. ♦—

ఓం శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓం అగ్నిరైవేదేవా
నా మవమోవిష్ణుః పరమః ॥

—♦ ఆరణ్యకమ్ ♦—

అథ మహావ్రతం ఏషఃపఠా ఏతత్కర్మ అథాత
స్సంహితాయా ఉపనిషత్ । విదామఘవన్విదోం మహా
వ్రతస్య పంచవింశతి సామిధేన్యః ॥

—♦ ఆశ్వలాయన శ్రౌత సూక్తిమ్ ♦—

అఘైతస్య సమామ్నాయస్య వితానేయోగాపత్తిం

వత్సామోగ్ని యాధేయ ప్రభృతీ న్యాహ నై తాని
 కాని దర్శపూర్ణమాశా తు పూర్వం వ్యాఖ్యాన్య మ
 స్తంత్రస్య తతామూతత్వాద్దర్శపూర్ణమాసయో ర్హవి
 ష్వాసంక్షేపః హూతా మంత్రితః ప్రాగుదగాహవసి
 య్యా దవస్థా ప్రాజ్ఞుభో యజ్ఞోపవీత్వాచమ్య దక్షిణా
 వృద్విహారం ప్రపద్యతే పూర్వేణోత్కర మపరేణ ప్రణీ
 తా ఇద్మనుపరేణా ప్రణీతే చాత్వాలం చాత్వాలవత్స్వే
 తత్త్వైర్మిత్యాచక్షతే తస్య నిత్యాః ప్రాంచశ్చేష్టా లిశ
 ధారణా చ యజ్ఞోపవీత శౌచే చ విహారాదవ్యా వృత్తి
 శ్చ తత్ర చేత్కర్మైకాజ్ఞ పచనే దక్షిణం ప్రతీయాదనా
 దేశే కర్మచోదనాయాం హూతారం దదాతీతి యజ
 మానం జహోతి జపతీతి ప్రాయశ్చితే బ్రహ్మణమృచం
 పాదగ్రహణే సూక్తం సూక్తాదాహినే పాదేధకే తృచం
 సర్వత్ర జపానుమంత్రణౌ ప్రియనోప స్థానాన్యపాంశు
 మంత్రాశ్చ కర్మకరణాః ప్రసంగాదపవాదో బలీయాన్పు
 పవ్యాభి హృతతరేణ పాదేన వేదిశ్రోత్యోత్తరయా పా
 స్థిం సమానిధాయ ప్రపదేన బర్హిరాక్రమ్య సంహి
 తౌపాణీ ధారయన్నాకాశ వత్సృజ్యహృదయ సమ్మితా
 వంకసమ్మితౌ వా ద్యావాపృథివ్యౌ స్సంధిమీక్షమాణ
 ఏతద్ధోతు స్థానమాననం చ సర్వత్రైవం భూతోపచనాద
 స్యత్ప్రేషితోజపతి ! నమః ప్రవక్త్రేనమ ఉపద్రష్టే

నమోనుఖ్యాతేక ఇదమనువత్సరే॥

—౩ కృష్ణ యజుర్వేద సుహితా పఠనమ్ ౩—

ఓం ఓమిగురు భోగ్యనమః హరిః ఓం॥

ఇ॒షే॒త్వా॒ రే॒తా॒ వా॒య॒వ॒స్థా॒ వా॒య॒వ॒స్థా॒దే॒నో॒వ
స॒స॒వితా॒ వ్రా॒ర్ప॒యతు॒ శే॒ష్ఠత॒మా॒ను క॒ర్మణా॒ ఆ॒ప్యాయ
ధ్వ మ॒ఘ్ని॒యా దే॒వభా॒గమూ॒ర్జస్వ॒తీః ప॒యస్వ॒తీః ప్ర॒జా
వ॒తీ ర॒నమీ॒వా అ॒యత్మా॒మావ॒స్తేన॒ ఈశ॒తమా॒ఘశ
గో॒సోరు॒ద్రస్య॒ హేతిః॒ పరి॒వో॒వృణక్తు॒ ధ్రు॒వా అ॒స్మిన్గో
ప॒తౌ స్యా॒త బ్ర॒హ్మీ॒ర్య జ॒మాన॒స్య ప్ర॒శూనా॒హిః ।

—౩ తెత్తిరీయ బ్రాహ్మణ పఠనమ్ ౩—

బ॒ర్హి॒ష్పాస॒స్థత॒ం త॒న్నే జి॒న్వత॒ం॥

భ॒ద్రం క॒ర్ణేభి॒శృణు॒యామ దే॒వాః॥

—♦ సామవేదాధ్యయనమ్ ♦—

అ॒గ్న ఆ॒యాహి॑ ప్రి॒తయే॑ గృ॒ణానో॑హ॒వ్యదా॑తయే ।

ని॒హతో॑తా స॒ద్ధి బ॒ర్హిషీ॑ ।

—౩ అథర్వ వేదాధ్యయనమ్ ౩—

శ॒న్నో దే॒వీ ర॒భిష్ట॒య ఆ॒పోభ॑వన్తు ప్రి॒తయే॑ । శం

యోరభిసృ వస్తునః ।

—౨ వేదాజ్ఞ పఠనమ్ ౨—

౧. తత్ర శీతాధ్యయనమ్.

శ్లో॥ అథ శీతాం ప్రవక్ష్యామి పాణినీయమతం యథా ।
శాస్త్రానుపూర్వ్యం తద్విద్యాద్యభోక్తం లోకవేదయోః॥

—౩ వ్యాకరణాధ్యయనమ్. ౩—

శ్లో॥ యేనాక్షర సమామ్నాయ మధిగత్య మహేశ్వ
రాత్ । కృత్స్నం వ్యాకరణం ప్రోక్తం తస్మైపాణినయే
నమః॥

—♦ ప్రత్యాహార సూత్రాణి ♦—

అఇఉణ్ । ఋౌక్ । ఏఓజ్ । ఐఔచ్ । హయవర
ట్ । లణ్ । ఇవజణనమ్ । ఝభఞ్ । ఘధధమ్ । జబగడ
డశ్ । ఖఫఛతథ చటణవ్ । కపయ్ । శషసర్ । హల్ । ఇశి.

వృద్ధి రాదైచ్ । అడేఙ్గణః । ఇకోగుణ వృద్ధి.

—౪ ఛన్దోఽధ్యయనమ్ ౪—

శ్లో॥ మయరసతజభనలగ సమ్మితం భ్రమతి జగతి
వాఙ్మయం యస్య । సజయతి పిఙ్గళ నాగశ్శివప్రసాదాద్వి
శుద్ధమతిః॥

—♦ ౪ నిరుక్తా [వైదికనిఘంట్య] ధ్యయనమ్ ♦—

ఓం । గౌ । గ్నా । జ్నా । త్నా । త్నా । క్షమా ।

క్షోణిః । క్షితిః । అఙ్గీ । ఉర్వి । పృథ్వీ । మహీ । రిషః ।
అదితిః । ఋశాః । సిర్మతిః । భూః । భూమిః । పూషాః । గ్రాతూః ।
గోత్రాః । ఇత్యేకవింశతి పృథివీనామధేయాని ॥ ఇతి వైదిక
నిఘంటుః ॥

—౩ తద్వాఖ్యా [నిరుక్తా] ధ్యాయనమ్ ౩—

సమామ్నాయస్సమామ్నాతః । సవ్యాఖ్యాతవ్య
స్తమిమం సమామ్నాయం నిఘంటవ ఇత్యా చక్షు తే
ఇతి నిరుక్తం

౧. ౧.

—♦ ౧. జ్యోతిషపఠనమ్. ♦—

॥ కృచ్చసంవత్సరమయం యుగాధ్యక్షం ప్రజాప
తిమ్ । దినర్త్వయనమాసాఙ్గం ప్రణమ్య శిరసాశుచిః ౧
(వేదాంగజ్యోతిషం)

—౩ ౬. శ్రౌతసూత్రాధ్యయనమ్. ౩—

అథాతో దర్శపూర్ణమాసా వ్యాఖ్యాస్యామః
(ఆపస్తంబ శ్రౌతసూత్రం)

—♦ గృహ్య సూత్రాధ్యయనమ్. ♦—

ఉక్తాని వైతానికాని గృహ్యణి వక్ష్యామః ॥ (ఆశ్వమేధం.)

—♦ పూర్వమీమాంసాధ్యయనమ్. ♦—

అథాతో ధర్మ వ్యాఖ్యాస్యామః

అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసాః । ... (పూర్వమీమాంసా ౧. ౧. ౧.)

— ౩ ఉత్తరమీమాంసాధ్యాయనమ్. ౩ —

అథాత్మోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా (బ్రహ్మసూత్ర) ౧. ౧. ౧.)

యోగీశ్వరం యాజ్ఞవల్క్యం నారాయణం నమస్కృత్య.

— ౩ కలి సంతానణో పనిషత్. ౩ —

హరే రామ హరే రామ రామ రామ హరే
హరే | హరే కృష్ణ హరే కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ హరే హరే |

— ♦ గీతాధ్యాయనమ్. ♦ —

శ్లో॥ ధర్మక్షేత్రే) కురుక్షేత్రే) సమవేతా యుయుత్స
వః | మామకాః పాణ్డవాశ్చైవ కిమకుర్వత సంజయ(౧.౧)

— ౩ ధర్మశాస్త్రాధ్యాయనమ్. ౩ —

అథా తస్మామ యాచారి కాన్ధర్మా న్యాయఖ్యాత్యామః |

— ♦ శ్రీ మద్రామాయణమ్. ♦ —

శ్లో॥ తపస్సాన్వధ్యాయనిరతం తపస్వీ వాగ్వివాంసరమ్ |
నారదంపరి పప్రచ్ఛ వాల్మీకిర్ముని పుంగవమ్ |

— ౩ శ్రీ మద్భారతము ౩ —

శ్లో॥ ఆహూతాధ్యాయీ గురుకర్మస్వచోద్యః | పూ
ర్వోత్థాయీ చ రమచోపశాయీ, మృగుర్దాంతోద్భృతి
మానప్రమత్త సాన్వధ్యాయశీలః సిద్ధ్యతి బ్రహ్మచారీ |

ధర్మాగత పాప్యధనం యజేత దద్యాత్సదై నా
తిథీన్ భోజయేచ్ఛ | అనాదచానచ్ఛ పరైరదత్తం సైషా
గృహస్థోపనిషత్పురాణే |

క్షోణిః । క్షీతిః । అవస్థి । ఉద్వీ । క్షుద్ధీ । మహీ । రిషః ।
అదితిః । అహా । నిర్మతిః । భూః । భూమిః । పూషాః । గృతః ।
గోత్రా । ఇత్యేకవింశతి పృథ్వీనామధేయాని । ఇతి వైదిక
నిఘంటుః ॥

— ౩ తద్వ్యాఖ్యా [నిరుక్తా] ధ్యాయనమ్ ౩ —

సమామ్నాయస్సమామ్నాతః । సవ్యాఖ్యాతవ్య
స్తమిమం సమామ్నాయం నిఘంటవ ఇత్యా చక్షు తే
ఇతి నిరుక్తం ౧. ౧

— ౧. జ్యోతిషపఠనమ్. —

కౌశ్యసంవత్సరమయం యుగాధ్యక్షం పశ్చిమ
తిమ్ । దినర్త్యయనమానాజ్ఞం పశ్చిమ్య శిరసాశుచిః ౧
(వేదాంగజ్యోతిషం)

— ౨. శ్రౌతసూత్రాధ్యాయనమ్. ౨ —

అథాతో ధర్మపూర్ణమాసా వ్యాఖ్యాస్యామః
(ఆపస్తంబ శ్రౌతసూత్రం)

— ౩. గృహ్యసూత్రాధ్యాయనమ్. ౩ —

ఉక్తాని సైతానికాని గృహ్యణి వక్ష్యామః ॥ (ఆత్మగృ. ౧. ౧)

— ౪. పూర్వమీమాంసాధ్యాయనమ్. ౪ —

అథాతో ధర్మ వ్యాఖ్యాస్యామః

అథాతో ధర్మజ్ఞానాః ... (పూర్వమీమాంసా ౧. ౧. ౧)

— ౩ ఉత్తరమీమాంసాసాధ్యమనమ్. ౩ —

అథాత్మోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా (బ్రహ్మసూత్ర) ౧. ౧. ౧.)

యోగీశ్వరం యాజ్ఞవల్క్యం నారాయణం నమస్కృత్య.

— ౩ కలి సంతానో పనిషత్. ౩ —

హరే రామ హరే రామ రామ రామ హరే
హరే | హరే కృష్ణ హరే కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ హరే హరే |

— ♦ గీతాధ్యాయమ్. ♦ —

శ్లో॥ ధర్మక్షేత్రే) కురుక్షేత్రే) సమవేతా యుయుత్స
వః | మామకాః పాణ్డవాశ్చైవ కిమకుర్వత సంజయ(౧.౧)

— ౩ ధర్మశాస్త్రాధ్యాయనమ్. ౩ —

అథా తస్మామయాచారి కాన్ధర్మా న్వాన్యభ్యాస్యామః |

— ♦ శ్రీమద్రామాయణమ్. ♦ —

శ్లో॥ తపస్సాన్వధ్యాయనిరతం తపస్వీ వాగ్వివాంవరమ్ |
నారదంపరి పప్రచ్ఛ వాల్మీకిర్ముని పుంగవమ్ |

— ౩ శ్రీమద్భారతము ౩ —

శ్లో॥ ఆహూతాధ్యాయీ గురుకర్మస్వచోద్యః | పూ
ర్వోత్థాయీ చ రమంచోపశాయీ, మృకుర్దంతోధృతి
మానప్రమత్త సాన్వధ్యాయశీలః సిద్ధ్యతి బ్రహ్మచారీ |

ధర్మాగతః ప్రాప్యధనం యజేత దద్యాత్సదై నా
తిథీన్ భోజయేచ్ఛ | అనాదచానచ్ఛ పరైరదత్తం సైషా
గృహస్థోపనిషత్పురాణే |

— ౧ శ్రీమహా భాగవతమ్. ౧ —

శ్లో॥ యం ప్రవృజంత మనుషేతమపేతకృత్యం దైవ
పాయనో విరహాకాతర అజహంవా పుత్రేతి తస్మయత
యాతరనోఽభినేదుస్తం సర్వభూత హృదయం ముహూ
నతోఽస్మి ।

— ♦ పరిధానీయ మస్త్రమ్. ♦ —

[నమో బ్రహ్మణ ఇత్యేతాం త్రిరుక్తాన్వ ప్రణవం జపేత్.]

ఓం నమో బ్రహ్మణే నమోఽస్త్యగ్నయే నమః
పృథివ్యై నమః ఓషధీభ్యః । నమోనాచే నమోనాచస్పత
యే నమోవిష్ణువే మహాతే కరోమి । ఓం శాన్తి శాన్తి
శాన్తిః । ఏవంత్రిః । ఓమ్. ఓమ్. ఓమ్.

అనిముమ్మారు పతిప వలయుచు.

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర పీత్యర్థం
నిత్యబ్రహ్మయజ్ఞాజ్ఞ దేవఋషి పితృతర్పణమ్ కరిష్యే॥

— ౧ దేవతాస్తర్పయతి ౧ —

౧. ప్రజాపతి స్తృప్యతు
౨. బ్రహ్మ తృప్యతు
౩. వేదా స్తృప్యతు

౪. దేవాస్తృప్యతు
౫. ఋషయ స్తృప్యతు
౬. సర్వాణి ఛందాసి తృ

ప్యతు

౭. ఓంకార స్త్రోత్రము	౧౮. నద్య స్త్రోత్రము
౮. కనుటూర స్త్రోత్రము	౧౯. గిరయ స్త్రోత్రము
౯. వ్యాహృతయస్త్రోత్రము	౨౦. క్షేత్రేషధివనస్పతి గం
౧౦. సావిత్రీ తృత్యము	ధర్వాశ్శరసస్త్రోత్రము.
౧౧. యజ్ఞాస్త్రోత్రము	౨౧. నాగాస్త్రోత్రము.
౧౨. ద్యావాపృథివీ తృత్యే	౨౨. వయాంసిత్రోత్రము
తామ్	౨౩. గావస్త్రోత్రము
౧౩. అంతరిక్షం తృత్యము	౨౪. సాధ్యాస్త్రోత్రము.
౧౪. అహోరాత్రాణి తృ	౨౫. విపా) స్త్రోత్రము
త్యంతు	౨౬. యక్షా స్త్రోత్రము
౧౫. సాంఖ్యా స్త్రోత్రము	౨౭. రక్షాంసి తృత్యము
౧౬. సిద్ధాస్త్రోత్రము	౨౮. భూతాని తృత్యము
౧౭. సముద్రాస్త్రోత్రము	౨౯. ఏవమంతాని తృత్యము

అథ ఋషయః [నివీతీ భూత్వా

౧. శతర్చిన స్త్రోత్రము	౨. భరద్వాజస్త్రోత్రము	౩
౨. మాధ్యమాస్త్రోత్రము	౪. వసిష్ఠ స్త్రోత్రము	౩
౩. గృత్సమదస్త్రోత్రము	౫. ప్రిగాధా స్త్రోత్రము	౩
౪. విశ్వమిత్రస్త్రోత్రము	౬. పావమాన్యస్త్రోత్రము	౩
౫. వామదేవస్త్రోత్రము	౭. తుద్రసూక్తాస్త్రోత్రము	౩
౬. అత్రీ) స్త్రోత్రము	౮. మహానూక్తాస్త్రోత్రము	౩

ఋషులకు ౨ పర్యాయములు తర్పణచేయవలెను.

—३ ಅಧಪಿತರ, [ಪ್ರಾಚೀನಾಪ್ತ] ३—

౧ సుమంతు జైమిని వైశంపాయన ప్రేలసూత్ర
భాష్య భారత మహాభారతధర్మాచార్యాస్త్రప్రభుంతు త్రిః
జానంతి బాహవిగార్గ్య గౌతమ శాకల్య బాభ్ర
శ్రమూడవ్య మాన్ధూకేయా స్త్రప్రభుంతు త్రిః
౩ గగీవాచక్షవీతృప్యేతాం
౪ బడబాప్రీతీథేయీ తృప్యేతాం
౫ సులభామైత్రీయీ తృప్యేతాం
౬ కహ్లాళం తర్పయామి కహ్లాళం తర్ప
యామి కహ్లాళం తర్పయామి. త్రిః
౭ కౌషీలకం తర్పయామి.
౮ మహాకౌషీతకం తర్పయామి.
౯ పైజ్యం తర్పయామి.
౧౦ మహాపైజ్యం తర్పయామి.
౧౧ సుయజ్ఞం తర్పయామి.
౧౨ సాంఖ్యాయనం తర్పయామి.
౧౩ ఐతరేయం తర్పయామి.
౧౪ మహైతరేయం తర్పయామి.
౧౫ శాకలం తర్పయామి.
౧౬ భాష్కలం తర్పయామి

౧౭ సుజాతవక్త్రం తర్పయామి.	తిః
౧౮ ఔదవాహిం తర్పయామి.	”
౧౯ మహాగవాహిం తర్పయామి.	”
౨౦ సౌజామిం తర్పయామి.	”
౨౧ శౌనకం తర్పయామి.	”
౨౨ ఆశ్వలాయనం తర్పయామి	”
౨౩ యేచాన్యేఆచార్యాస్తే సర్వేత్తప్యన్తు	”
ఉపవీతి, ఆచమ్య	
అనేన బ్రహ్మయజ్ఞాభ్యేన కర్మణాభగవాన్ సర్వా	
త్మకః శ్రీపరమేశ్వర స్సప్రీణాతు.	
ఇతి బ్రహ్మయజ్ఞ ప్రకరణం సమాప్తమ్	

- ౫. నిత్య పితృ తర్పణమ్. -

శ్లో॥ [ఆదా] పితా (తథా) మాతా, సాపత్నీమాతర
(స్తథా)మాతామహాస్సపత్నీకాః, ఆత్మపత్న్య(స్త్రీనస్తరం)

౧ మొదట తండ్రి, తాత, ముత్తాత [౨] మాతృ
పితామహి, ప్రపితామహీలు [౩] సవతితల్లి [౪] మా
తామహాదిత్రీయము, మాతామహ్యాదిత్రయము [౫] తన
భార్య, వీరలకు తర్పణము చేయవలెను.

శ్లో॥ సుత, భాతృ, పితృచార్య [శ్చ] మాతులస్సహ
భార్యకాః । దుహితా, భగినీ [చైవ] దౌహితౌ, భాగి
నేయకః॥

[౬] కుమానుడు, [౭] సోదరుడు, (౮) పెత్తండ్రి,

—♦ నిత్యపితృతర్పణమ్. ♦—

—♦ ఆచమనమ్. ♦—

ఆచమ్య, పునరాచమ్య (పురాణాచమనమును, స్మృత్యాచమనమును చేసి
పృథ్వితిమంత్రస్య అనంతాసనాయనమః

సంకల్పః

త్రిః ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టే శుభేఽ
భ్యుదయ ముహూర్తే శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అస్మత్ప్రత్యూ నుద్దిశ్య,
అస్మత్ప్రత్యూ ప్రీత్యర్థం అస్మత్ప్రత్యూ తర్పణం కరిష్యేః—

(అనిసంకల్పించి ప్రాచీనావీతియై వక్ష్యమాణ ప్రకారముగా
ముమ్మారు తర్పణము చేయవలయును.

పినతందులు [౮] మేనమామలు భార్యలతోసహా[౧౦]
కూతురు [౧౧] తోబుట్టువు [౧౨] [౧౨]దౌహిత్రుడు
(౧౩) మేనల్లుడు వీరలకుతర్పణము చేయవలెను.

శ్లో॥ పితృష్వసా, మాతృష్వసా, జామాతా, భావుకసున్నషా।
శ్వశుర, స్వామ్యలక, [శ్చైవ]స్వామినో, గురుర్థినిః॥

[౧౪] మేనత్తలు [౧౫] పినతల్లి పెదతల్లులు [౧౬] అ
ల్లుడు[౧౭] బావలు[౧౮]కోడలు(౧౯)మామ(౨౦)మరు
దలు(౨౧)స్వామి[౨౨]గురువు(౨౩)రిక్తుడు వీరలకు తర్ప
ణ మొనర్పవలయును.

—పితౌది తర్పణమ్. —

౧౭స్మృత్పితరంశర్తాణాం గోత్రంస్వధానమస్తర్పయామిత్రిః ౩
౨ ,, పితామహం శర్తాణాం గోత్రం స్వధానమి ,, ,,
౩ ,, పృథ్వీతామహం ,, ,, ,, ,, ,,
౪+ ,, మాతరం దాం గోత్రం స్వధానమి,, ,,

శ్వాసః ॥ ఏకైకమంజలిం దేవా ద్వాద్వాతుసనకాదయః।
ఆశ్నంతి పితర స్త్రీస్త్రీ౯స్త్రీ యశ్చైకైకమంజలిం ప. మా ౬గేవుట.
మాతృమఖ్యాస్తు యస్తీసృస్తా సాం త్రీన్త్రీ౯ జలాశ్శరీ౯ ॥
సాపత్న్యచార్యపత్నీసాం ద్వా ద్వా దద్యాజ్జలాశ్శరీ౯॥
అన్యాసామేకైకేతి ఆహ్నికచన్ద్రికాయాం
+ ఆయద్వాస్త్రీ౯తాం ॥ గోవిలగృహ్యసూత్ర ॥ ౨. ౮. ౧౬
శ్లో॥ ఒహ్వయస్తర్పణం కుర్యాజ్జలేవాప్యథబర్హిషి । తర్పయేద్దేవ
తాదీంశ్చ బర్హిషేవతు యాజుషః॥ ఆ । స్మృ ౧౦౩

- ౧ ,, పితౄణామహం ,, దాం గోత్రం స్వధానమ త్రిః,,
 ౬ ,, పృథివీతౄణామహం ,, ,, ,, ,, ,,
 ౭ ,, సావణీమతరం ,, ,, ,, ద్వా॥
 ౮ ,, మాతృమహం శర్మాణం గోత్రం స్వధానమత్రిః ౩
 ౯ ,, మాతృపితౄణామహం
 ౧౦ ,, మాతృ పృథివీతౄణామహం ,, ,, ,, ,,
 ౧౧ ,, మాతృమహం దాం గోత్రం స్వధానమహం ౧
 ,, మాతృపితౄణామహం,, ,, ,, ,,
 ౩ ,, మాతృశర్మాణామహం,, ,, ,, ,,

—♦కారుణ్య తర్పణమ్. ♦—

- ౧ ,, ఆత్మసత్త్విం దాం గోత్రం స్వధానమ ,, ౧
 ౨ ,, అస్మత్సుతం శర్మాణం గోత్రం ,, ,, త్రిః ౩
 ౩ ,, భౌతరం ,, ,, సప్తత్త్వికం సపుత్రకం†
 స్వధానమ స్తర్పయామి ౩
 ౪ ,, ఔత్పత్యం ,, ,, సప్తత్త్వికం సపుత్రకం ,, ,,
 ౫ ,, మాతృలం ,, ,, ,, ,, ,,
 ౬ ,, దుహితరం దాం గోత్రం స్వధానమ ,, ౧
 ౭ ,, ఆత్మభగినీం ,, ,, ,, ,,
 ౮ ,, దాహిత్రం శర్మాణం గోత్రం సప్తత్త్వికం సపుత్రకం
 స్వధానమ స్తర్పయామి ౩

- ౯ „ భాగినేయకం శర్మాణం గోత్రం సపత్నీకం సపుత్రకం
స్వధానమ స్తర్పయామి. ౩
- ౧౦ „ పితృష్వసారం దాం గోత్రం సభర్తృకాం, సపు
త్రకాం స్వధానమ „ ౧
- ౧౧ „ మాతృష్వసారం „ „ „ „ „ „ „
- ౧౨ „ జామాతయం శర్మాణం గోత్రం „ „ „ ౩
- ౧౩ „ భావుకం „ „ „ „ „
- ౧౪ „ స్నుషా దాం గోత్రం స్వధానమ „ ౧
- ౧౫ „ శ్వశురం శర్మాణం గోత్రం సపత్నీకం „ ౩
- ౧౬ „ స్యాలకం „ „ సపత్నీకం సపుత్రకం
స్వధానమ „ „
- ౧౭ „ స్వామివం „ „
- ౧౮ „ ‡ గురు బ్రహ్మభూత శంకరేశ్వర శర్మాణం
ఆత్రేయస గోత్రం స్వధానమ „ ౩
- ౧౯ „ రిక్తినం తర్పయామి ౩[౧]
శ్లో॥ యే కేచాన్మతు, లేజాతా అపుత్రా గోత్రాహోమృ
తాః! తే గృహ్లాంతు మయాదత్తం సూక్తనిష్ఠిజనోదకమ్॥
౧. రిక్తినో తరునాత అవసానాజలిః. (మహాకాత్యాయనః)
శ్లో॥ పితృవంశ్యా మాతృవంశ్యా యేచాన్యే పితరోజనాః।
మత్స్యాదక మహాంతియేతాం స్తాన్తర్పయామ్యహమ్॥

శ్లో॥ యత్ర క్వచనసంస్థానా తు కృష్ణోప హతాత్మ
నామ్ । తేషాం హిదత్తమక్షయ్య మిదమస్తుశిలోదకమ్॥

(ఆదిత్యపురాణేపి ప. మా.)

శ్లో॥ యే మే కులేఽస్తుసింధాః పుత్రనార విర్జ్జితాః ।

తేషాంతు దత్తమక్షయ్య మిదమస్తుశిలోదకమ్ ॥

శ్లో॥ యే బౌధవా బౌధవా యే యేఽవ్యజస్మని బౌధవాః

తే తృప్తిమఖిలాయాం తు యేనామత్తోఽబు వాచితాః

(మత్స్యపురాణే)

ఆచమ్య పితృయజ్ఞాభ్యేకర్మణా భగవాన్ సర్వా
త్మకః శ్రీహరమేశ్వరస్సుప్తీ)ణాతు

— ౧ అథ యమతర్పణమ్. ౧ —

(యమతర్పణం వృద్ధమనోక్తం) శ్లో॥ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం
కార్యం చ యమతర్పణం । కృష్ణాంగార చతుర్దశ్యా మపి
కార్యం తథైవచ॥

తా॥ ఆశ్వయుజబహుళ చతుర్దశియమను కృష్ణపక్ష చతుర్దశి
తోగూడిన మంగళవారమునాడును యీ యమతర్పణముచేయవలెను.

నియమస్తు॥ శ్లో॥ దక్షిణాభిముఖో భూత్వా తిలైస్స
వ్యం సమాహితః । దేవతీర్థేన దేవత్వాత్తిలైః ప్రేతా
ధిపత్వతః॥

తా॥ యజ్ఞోపవీతమును సవ్యముగా ధరించి దక్షిణముఖముగా
కూర్చుండి దేవతీర్థముచే యమునిగూర్చి తిలతర్పణము చేయవలెను.

అచమ్య (పురాణాచమనము, స్మృత్యాచమనముచేసి

తిః ప్రాణనాయమ్య మమ్మరు ప్రాణాయామముచేసి

ఏవంగుణ + + శ్రి పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం దీ
పోత్సవ చతుర్దశ్యాం [కృష్ణాగారక చతుర్దశ్యాం]యమ
తర్పణం కరిష్యే!

దక్షిణాభిముఖాస్తీర్ణే బర్హిషి దేవతీర్థేన తిలమిశ్ర
తం జలదద్యాత్

౧ యమంతర్పయామి	౮ ఔదంబరంతర్పయామి
౨ ధర్మరాజం "	౯ దధ్నం "
౩ మృత్యుం "	౧౦ సీలం "
౪ అంతకం "	౧౧ పరమేష్ఠినం,
౫ వైవస్వతం తర్పయామి	౧౨ వృకోదరం "
౬ కాలం "	౧౩ చిత్రం "
౭ సర్వభూతక్షయం,	౧౪ చిత్రగుప్తం "

—♦ అథ భీష్మతర్పణమ్. ♦—

శ్లో॥ శ్మశ్శాపి మ్యాః తే మా ఘస్యదద్యాద్భీష్మాయ యోజలం
సంవత్సర కృతం పాపం తత్క్షణ దేవనశ్యతి॥

(వ్యాక.)

శ్లో॥ యమాయ ధర్మరాజాయ మృత్యువేచాంతకాయ చ । వైవస్వ
తాయకలాయ సర్వభూతక్షయాయచ ॥౧॥ ఔదంబరాయ దధ్నాయ
సీలాయ పరమేష్ఠినే । వృకోదరాయ చిత్రాయ చిత్రగుప్తాయతే నమ

ఆచమ్య

పురాణాచమనము, స్మృత్యాచ
మనముచేసి

తిః పాణానాయమ్య

మహ్నాన పాణాయామముచేసి

ఏనంగుణ - -

ఋషరమేవర పీత్యర్థం మా ఘ

శుక్లాష్టమ్యాం భీష్మతర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య [ఇట్లు
సంకల్పనమొనర్చి]

౧ వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతి ప్రవరంగంగా
పుత్రనర్తాణం తర్పయామి.

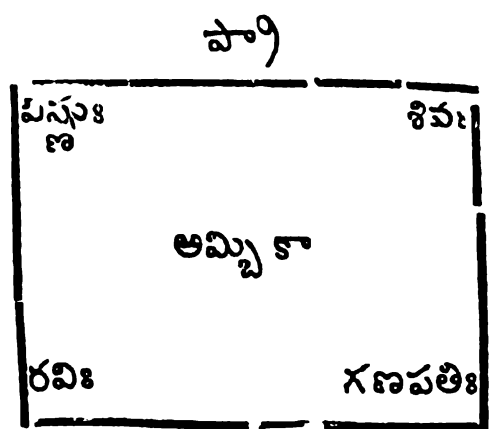
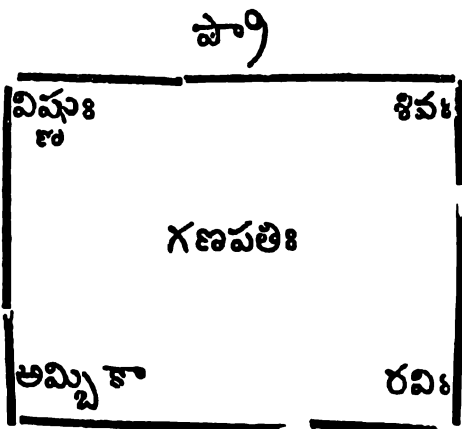
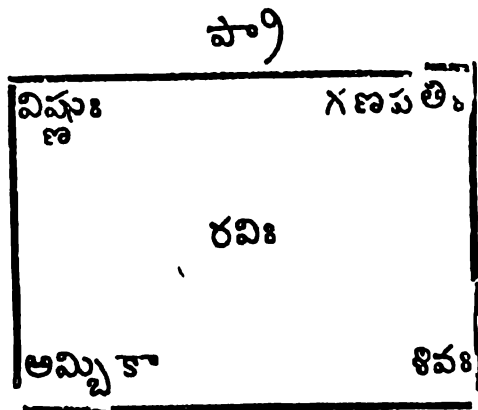
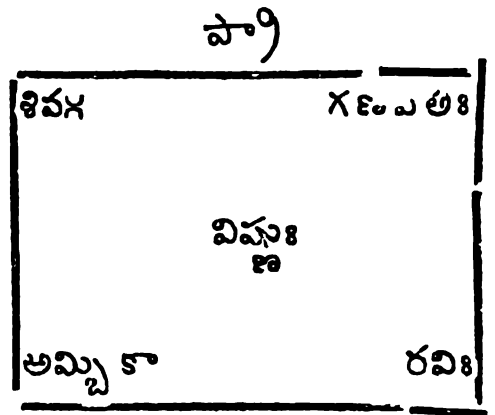
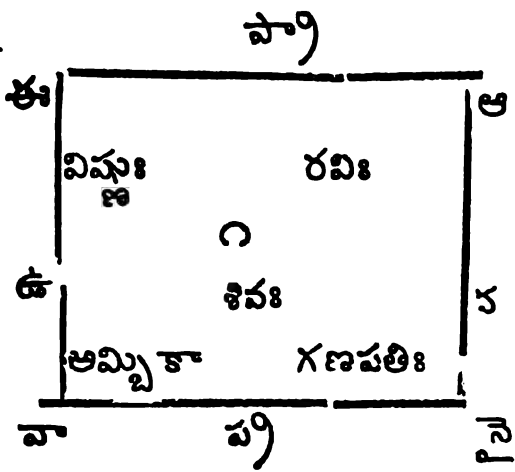
౨ వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతిప్రవరం అపు
త్రవర్మాణం తర్పయామి.

౩ వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతిప్రవరం భీష్మ
వర్మాణం తర్పయామి.

—౩ వజ్రాయతన స్థాపనప్రమాణ శ్లోకః ౩—

శ్లో॥ శమ్భూ మధ్యగతే హరీన హరభూదేవ్యో హరా
శక్కురే । భాస్యేనాగసుతా రవౌ హరిగణేశాజమ్బికా
స్థాపయేత్ । దేవ్యాం విష్ణుహరే భవక్తగనయౌ ల
మ్బాదరేజేశ్వరే । నార్యా శ్శక్కురదిజ్జుహాస్తు ఫలదా
వ్యస్తాస్తుతేహనిదాగ ॥

- ౬ దేవతార్చన ప్రకరణమ్. -

— శ పఞ్చాయతనపూజా శ —

[శివ, విష్ణు, రవి, గణేశ, అమ్మిళా. పఞ్చదేవతాః

— ♦ ఘంటానాదమ్ ♦ —

శ్లో॥ ఆగమార్థన్తు దేవానాం గమనార్థన్తు రక్షసాం ।
కురు ఘంటారవం తత్ర దేవతాఽఽ హ్వనలాంఛనం ॥౧॥

— శ భూతోచ్ఛాటనమ్. శ —

శ్లో॥ అపసర్పన్తుయేభూతా యేభూతాభూమిసంస్థితాః । యే
భూతా విఘ్నకర్తానస్తే [నశ్యన్తు] గచ్ఛన్తుశివాఙ్ఘ్రియా ॥౨॥

సంకల్పః

పురాణాచమనం కృత్వా పురాణాచమనముచేసి

తతస్స్మృత్యాచమనంకృత్వా స్మృత్యాచమనముచేసి

3 పృథ్వీతిమంత్రస్య । మేరుప్రప్తఋషిః । కూర్మో
దేవతా సుతలంఛనః । ఆసనే వివియోగః । అనంతాస
నాయనమః ॥ పృథ్వీత్వయా భృతాలోకా దేవిత్యం విష్ణు
నా భృతా త్వంచధారయ మా దేవీ పవిత్రం కురుచా
సనమ్ । ఆసనే ఉపవిశ్య [దర్భాసవముమీద కూర్చుండి]

ప్రాణానాయమ్య

ముహూర్త ప్రాణా మా రు మొకరి

ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టే శుభే శోభనే ముహూర్తే
ఓమూన్ ... గోత్రః శర్మాభిధేయోహం ఓమితః -
గోత్రస్య ... శర్మాభిధేయస్య మమ ఉపాత్త మురితక్షయ
ద్వారా ఓపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం బోధాయనోక్త సూత్ర

ప్రకాశేణ ఆవహనాద్యంగ దేవతాసహిత మహాదేవ
పరిచర్యాం కరిష్యే॥

—౩ కలశపూజా. ౩—

తదజ్ఞ కలశారాధనం కరిష్యే:—

కలశే గంధ పుష్పా త్మతైర కలశమునందు పుష్పాతులచే
భ్యర్చ్య నలకరించి

శ్లో॥ కలశస్యముఖే విష్ణుః కణ్ఠే రుద్రస్సమాశ్రితః ।
మూలేశతస్థితో బ్రహ్మమధ్యే మాతృగణాస్సమైతః॥

శ్లో॥ కుక్షాతుసాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపావసున్ధరా ।

ఋగ్వేదోఽ ధయజుర్వేదస్సామవేదో హ్యధర్వణః॥౧॥

అజైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశామ్బు సమాశ్రితాః॥(ఇతి)

కలశే దశకళాత్మనే వహ్నిమణ్డలాయ నమః ।

మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే సూర్యమణ్డలాయనమః

ఆధారే షోడశకళాత్మనే చంద్రమణ్డలాయనమః॥

శ్లో॥ బ్రహ్మణోగరతీర్థాని కరై స్సప్తప్రానితేరవే

తేన సత్యేన మే దేవ తీర్థందేహి దివారకర ॥3॥

ఇతి ఆఙ్కుశ ముద్రాయా

తీర్థాన్యాకృష్య

అని ఆఙ్కుశముద్రచేత తీర్థము

నాకర్షించి(ఈక్రిందిమంత్రముల

చేత కలశముపైన హస్తముంచి

యభిమంత్రిణము చేయవలెను.)

అక్షల[॥] శేష భావతి ప్రవితే[॥] యమిచ్యతే । ఉత్తర్యజ్ఞే
మౌ వ్యతే॥

ఇమం మే గంకేత్యస్యమంతో స్య! సింధుద్వీపముపిః!
సర్వానద్యోదేవతా! ఖిష్టపంచదః । గంగాద్వాపాహనే
వినియోగః॥

ఇమం మే గంకే యమనే సరస్వతి శతద్యస్తామం
సచతాపరుష్ణ్యా । అసిక్వా మరద్వృధేవితస్తయా[॥] జ్ఞీకీ యే
శృణుహ్యసు పోమయా॥ ౮.౩. ౬.

అగ్రోవా ఇదగ్ంసర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావాత
పః ప్రశవతపో[॥] న్నమాపో[॥] వృతమాప స్సమాదాపో వి
రాడా పస్స్విరాడా ప్రశ్చన్నాగ్ స్యాప్రోజ్యోతీగ్ మ్యాప్రోయజ్ఞా
గ్ మ్యాపస్సత్యమాప్ సర్వాదేవతా ఆగ్రో భూర్భువస్సువ
రాపటమ్॥

శ్లో॥ గజే! చ యమనే! కృష్ణే! గోదావరి! సరస్వతి!
నర్మదే! సింధుకావేర్యా! జలే[॥] స్మిన్ సన్నిధింకురు॥

—౩ ప్రణవాభి మస్త్రాదికమ్. ♦—

ప్రణవేన దశవారా నభి	ప్రణవముతో పది సార్లు లభిమం
మస్త్ర్య	త్రించి గాయత్రిని ముమ్మారు
గాయత్రీం త్రివారం జపేత్ .	జపించవలయును.

ఓం భూస్థువస్స్వః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవ
స్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥

శ్లో॥ అత్రగాయత్రీ సావిత్రీ శాన్తిపుష్టికరీశ్వరీ ।

ఆయాన్తు కలశపూజార్థం మరితక్షుయ కారకాః॥

— శంఖపూజా. ౨ —

కలశోదకేన శంఖ మాపూర్య కలశోదకముచే శంఖమునుండించి
శంఖ ప్రక్షాళ్య శంఖమును కడిగి
పునశ్శంఖం పూరయిత్వా మరలశంఖము నందుదకముంచి

శంఖపీఠే బ్రహ్మ మావాహయామి । శంఖహృ
దయే ఆదిత్య మావాహయామి । శంఖగుధ్యే చంద్రమా
వాహయామి । శంఖాగ్రే గంగాసరస్వతీ ఆవాహయామి॥

[పై నలుగురుని నావాహనముచేసి]

శంఖగర్ధపుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య గంధ పుష్పాక్షతలచే శంఖమును
పూజించి, ఈక్రింది శ్లోకత్రయ
ముచే శంఖధ్యానము చేయవల
యును.

— ♦ ధ్యానమ్. ♦ —

శ్లో॥ త్వం పురా సాగరోత్పన్నో విష్ణునా విధ్మతఃకరే ।
సర్వదేవహితార్థాయ పంచజన్య నమోఽస్తుతే॥

శ్లో॥ శంఖం చంద్రార్కదైవత్యం వరుణం చాధిదైవతమ్
పుష్టే ప్రజాపతిం విద్వాదగ్రే గంగాసరస్వతీ ।

శ్లో॥ పృథివ్యాం యానితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా
శశ్శేష్ఠస్త్రిసర్వాణి తస్మాచ్ఛుభం ప్రపూజయేత్॥

—శ పోక్షణాదికమ్. శ—

అథశశ్శోదకేన యాగో పకర	పిదపశశ్శోదకముచే పూజకుప
ణ ద్రవ్యాణి,	యోగించు పుష్పగులను,
దేవమాత్మనం చ సంహో	దేవుని తనను బోక్షించుకొని;
క్ష్య; శేషయితస్సృజ్య;	మిగిలినయువకముఁ క్రిందఁబోసి
పునః ద్వాదశ వారం పూర	మరలఁ బడ్రెండుసారులు ప్రణ
యత్వా; స్థాప్య;	వముచెప్పుచు శంఖము నువకము
	చేబూరించి (పీఠమునందు) ఉంచి

—♦ పీఠపూజా. ♦—

తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్ :— పిదప పీఠపూజచేయవలెను. ఈ
క్రింది వాక్యములచే పాగ్గాది
ద్వారముల బూజ చేయవలెను.

పాగ్ద్వారే:— ౧. ద్వారశ్రియైనమః, ౨. ధాత్రే
నమః, ౩. విభాత్రేనమః, ౪. చిచ్ఛక్త్యైనమః, ౫. మా
యాశక్త్యైనమః, ౬. క్రియాశక్త్యైనమః, ౭. దుర్గాయై
నమః, ౮. గణపతయేనమః, ౯. క్షేత్రపాలకాయైనమః,
౧౦ తన్మధ్యేవాస్తుసృషుషాయ నమః.

దక్షిణద్వారే:— ద్వారశ్రియైనమః

పశ్చిమద్వారే:— ద్వారశ్రియైనమః

ఉత్తరద్వారే:— ద్వారశ్రియైనమః

(తదుపరి) పృథివ్యై నమః (తస్మద్ధ్యే) ద్వాదశకళా
త్మనే చంద్రమండలాధిపతయే రుద్రాయ నమః; సం సత్వా
య నమః; రం రజసే నమః; తం తమసే నమః; ఆం ఆత్మ
సే నమః; పం పరమాత్మనే నమః; సర్వాధార శక్తిభ్యో
నమః.

అథైతం గన్తాక్షత కత్పు పిదప మహాదేవుని గంధము, అ
ష్టధూకదీప నైవేద్య తా తక్షలు, పత్రిములు, పుష్పములు,
మూర్ఖలై రభ్యర్చ్యః— ‡ ధూపము, దీపము, నైవేద్యము,
తాంబూలము మొదలగు నుప
చారములనిచ్చి పూజించునది.

— ౧ ప్రాణపఃతిష్ఠాపనం; ఆవాహనాదికంచ ౧—

అథ ప్రాణపఃతిష్ఠాపనం పిదప యాక్రిందిమన్తముచేపా
కుర్యాత్ నిప్రతిస్థ చేయవలెను.

ఓం అసుసీతే పునరస్మాస్తుచక్షుః పునఃప్రాణమి
హనోఽహిభోగం । జ్యోష్పశ్యేమ సూర్యముచ్చరన్తమ
నుమాతే మృశయానస్త్వసి॥

అమృతం వైప్రాణా అమృతమాపః ప్రాణానేవ
యథాస్థానముపహ్వయతే॥

సిరోభవ; వరదోభవ॥

† “అక్షత పుష్పైర్యథాలాభమర్చయిత్వా”

(ఇతి భోధాయ శ్కృహ్యే.)

ఓం భూః, మహాదేవమావాహయామి॥

ఓంభువఃమహాదేవ మావాహయామి॥

ఓం స్వః, మహాదేన మావాహయామి॥

ఓం భూర్భువస్స్వః, మహాదేవ మావాహయామి॥

“ఆయాతుభగవాన్ మహా
దేవః”

పైవాక్యములఁ జెప్పుచు పుష్ప
దళముచే మహాదేవుని నావాహ
నముఁ జేసి

ఇతి పుష్పదళేన ఆవాహ్య

స్వాగత మాగతం భగవతే మహాదేవాయ॥

ఇతి స్వాగత మాపుచ్ఛ్య ఈవాక్యమతో స్వాగత మడిగి

—♦ ఆసనదానమ్. ♦—

“ఆతదాసనమ్ షక్లుప్తమత్రాస్తాం భగవాన్!

మహాదేవ”

ఇతి ఆసనం దద్యాత్

ఈవాక్యము చెప్పుచు ఆసన
మియవలయును.

—౨ కూర్చదానమ్. ౨—

భగవతోఽయం కూరోచ్ఛ దర్శమయః త్రివృత్

హరితసువర్ణః తం జపస్వ॥

ఇతి కూర్చం ప్రియచ్ఛతి

ఈవాక్యము చెప్పుచు కూర్చ
నీయవలెను.

పూర్వతః— బ్రహ్మణే కల్పయామి; విష్ణు వేకల్ప

యామి॥

దక్షిణతః:— స్కన్ధాయ కల్పయామి; వినాయకాయ కల్పయామి!

పశ్చిమతః:— శూలాయకల్పయామి; మహాకాలాయకల్పయామి!

ఉత్తరతః:— ఉమ్మాయై కల్పయామి: నందికేశ్వరాయ కల్పయామి

—१ పాద్యమ్. १—

ఓం భూభువస్స్వః; భగవతే ఈవాక్యముచెప్పుచు పాద్యమి
మహాదేవాయ పాదయోగ యవలెను.

పాద్యం సమర్పయామి.

—♦ అర్ఘ్యం, ఆచమనీయమ్ చ ♦—

ఓం భూభువస్స్వః; భగవతే ఈవాక్యము చెప్పుచు అర్ఘ్యమి
మహాదేవాయ హస్తయోగ యవలెను.

అర్ఘ్యం సమర్పయామి.

శుద్ధాచమనీయం సమర్ప అని ఆచమన మియ్యవలయును.
యామి.

—♦ కలశదర్శనమ్. ♦—

సోదక కలశేనసహాఽదిత్యం

దర్శయిత్వా

సావిత్ర్యాపాత్రమభిమూత్ర్య

పాత్రం త్రిః ప్రక్షాళ్య,

అపరీక్షితం, ఓమితి పవిత్రేణ

జలసహితమగు కలశము చూర్చి

నమః గనబడిచి, గాయత్రిచే క

లశమభిమూత్రించిపాత్రముముష్టా

దుకడిగి ఉదకము తెచ్చి “ఓం”

అని పవిత్రీకరించి

అని పవిత్రీకరించి

సహృదిత్యం దర్శయేత్ । మును శూర్యవతు గణబటచ వల
యను.

—౩ నిర్తాల్యవిసర్జనమ్. ౩—

ఓమితి వ్యాహృతిభిః నిర్తాల్య ఓం అని భూః, భువః, స్వః,
మహోహ్య అను వ్యాహృతులజేతను నిర్తా
ల్యముతీసివైచి

—౪ అభిషేకమ్. ౪—

“ఆహో హిష్ఠామయో భువ” “ఆహోహిష్ఠే” త్యాది మూడు
ఇతితిస్సృభిః, “హిరణ్యవర్ణా” మంత్రములతోను “ హిరణ్యవ
ర్ణా” అను నాలుగు మంత్రము
లతోను “పవమానస్సువర్జన”
అనుఅనువాకముతోను “పురుష
నూక్తముతోనుఅభిషేకముజేయు
వలయును.

ఆహోహిష్ఠేతి త్రయాణాం మంత్రాణాం సింధుద్వీ
పఋషిః, ఆహోదేవతా, గాయత్రీఛందః, అంగదేవతా
సహిత భగవతే మహాదేవ అభిషేకే వినియోగః

ఓం ఆహోహిష్ఠామయో భువ । స్తానడోర్జే దధాత
న । మహిరణాయ చక్షుసే॥

యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాషయతే హనః । ఉత
తీరివ మూతరః॥

తస్మా¹అర¹జ్జమా¹మ¹వో¹ యస్య¹ క్షయా¹య¹ జన్వ¹థ ।
ఆపో¹జన¹యథా¹చనః ।

† హి¹రణ్య¹వర్ణా¹శ్శు¹చయః¹పా¹వకా¹ యా¹సు¹జా¹తః¹క¹శ్య¹ప్రో¹
యా¹స్వి¹న్దో¹గ¹ । అగ్నిం¹ యా¹గర్భం¹ దధి¹రే¹వి¹యా¹పా¹ సా¹న¹ఆ¹
ప్రశ్న¹గ్ స్తో¹నా¹భ¹వ¹తు ॥౧॥ యా¹సా¹గ్ రా¹జా¹ వరు¹ణో¹
యా¹తి మ¹ధ్యే¹న¹త్యా¹న్త్రే¹ అ¹వ¹ప¹శ్యం¹ జనా¹నాం । మ¹ధు¹
శ్చు¹త శ్చు¹చ యా¹యాః¹పా¹వకా¹ సా¹న¹ఆ¹ప్రశ్న¹గ్ స్తో¹నా¹భ¹వ¹తు ॥౨॥ యా¹సాం¹ దే¹వా¹ ది¹వి¹ కృ¹ణ్వా¹న్తి భ¹క్షం¹యా¹ అ¹న్త¹రి¹
క్షే¹ హు¹ధా¹ భ¹వ¹న్తి । యాః¹శ్మ¹ధి¹వీం¹ ప¹య¹స్తో¹న్ద¹తి శ్శు¹క్రా¹
సా¹న¹ ఆ¹ప్రశ్న¹గ్ స్తో¹నా¹భ¹వ¹న్తు ॥౩॥ శి¹వే¹న¹మా¹చ¹క్షు¹షా¹ప¹శ్య¹
తా¹ప¹శ్చి¹వ¹యా¹ త¹ను¹వో¹ప¹స్పృ¹శ¹త¹ త్వ¹చం¹మే । స¹ర్వా¹గ్ం
అగ్ని¹గ్ం ర¹పు¹ష¹దో¹ హు¹వే¹వో¹ మ¹యి¹వ¹ర్చో¹ బ¹ల¹మో¹జ్జో¹
ని¹ధ¹త ॥ ౪ ॥

† ఓం ప¹వ¹మా¹న¹స్సు¹ వర్జ¹నః । ప¹వితే¹ణ¹ వి¹చర్ష¹ణిః ।
యః పో¹తా¹స పు¹నా¹తు¹మా । పు¹న¹న్తు మా¹దే¹వ¹జ¹నాః । పు¹
న¹న్తు¹షా¹ న¹వో¹ధి¹యా । పు¹న¹న్తు వి¹శ్వ¹ ఆ¹య¹వః । జా¹త¹వే¹ద ॥

ప్రవితంశత్ । ప్రవితేణ పునాహిమా । శుకేణ దేవదీద్య
 త్ । అగ్నే క్రత్వా క్రతుగ్ంరను । యతే ప్రవితంశ్చిషి ।
 అగ్నేవితత మన్తరా । బ్రహ్మతేన పునీమహే । ఉభాభ్యాం
 దేవసవితః । ప్రవితేణ సవేసచ । ఇదమృహ్మపునీమహే ।
 వైశ్వదేవీపునతిదేవ్యాగ్ంత్ । యస్యై బహ్వీస్తనువోవీత
 పృష్ఠాః । తనూమదన్త సన్ధమాద్యేషు । వయగ్ంస్యామప
 తయో రయూణాం । వైశ్వానరోరశ్మిభిర్మాపునాతు । వా
 తఃప్రాణే నేషి రోమయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయస్తా
 పయోభిః ఋతావరీ యజ్ఞయే మాపునీతాం । బ్రహ్మ
 శ్చిగ్ంసితస్తృభిః । వర్షిష్టేర్దేవమగ్ంభిః । అగ్నేదక్షైః పు
 నాహిమా । యేన దేవా అపునత । యేనాపోదివ్యం కశః ।
 తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా । ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । యః
 పాఃమానీరధ్యేతి । ఋషిభిః సమభ్యుత్తగ్ం రసం । సర్వ
 గ్ం సపూత మశ్నాతి । స్వదితమ్నాత రిశ్వినా । పావమా
 నీర్యో అధ్యేతి । ఋషిభిః సమభ్యుత్తగ్ం రసం । తస్మై సర
 స్వతీదుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకం । పావమానీ స్వస్
 స్వయనీః । సుద మాహి కయస్వతీః । ఋషిభిః సమభ్యు

తోరసః । బ్రాహ్మణేష్వచ్యుతగ్ం హితం । పావనమానీర్ది
 శన్తునః । ఇమం లోకమఫో అముం । కామాన్ధమర్థయన్తు
 నః । దేవే రేవై స్సమాభృతాః । పావనమాసి స్స్వస్త్వయ
 నీః । సుమఘాహి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః ।
 బ్రాహ్మణేష్వచ్యుతగ్ం హితం । యేనదేవాః ప్రవిత్రేణ ।
 ఆత్మానం పునతే సవా । తేన సహసం ధానేణ । పావనమా
 న్యః పునన్తమా ప్రాజాపత్యం ప్రవిత్రం । శ్రతోద్యామ
 గ్ం హిరణ్మయం । తేన బ్రహ్మ విదోవయం । పూతం
 బ్రహ్మ పునీమహే । ఇంద్రస్సనీతీ సహమా పునాతు ।
 సోమస్స్వస్త్వా వసుః స్సమీచ్యా । యమోరాజా పృ
 మృణాభిః పునాతుమా । జాతవేనా మోర్జయన్త్యా
 పునాతు ॥

— ౩ పురుషసూక్తమ్. ౩ —

“ఓం సహస్రశీర్షా” ఇత్యశ్య సూక్తస్య నారాయ
 ణఋషిః । పురుషోత్తమదేవతా । అనుష్టుప్చందః । అం
 త్యాత్రిష్టుప్చందః । అంగదేవతాసహిత భగవతే మహా
 దేవ అభిషేకే వినియోగః ।

ఓం సహస్రశీర్షా పురుష సుహృత్ సుహస్రీ
 పాత్ । సభూమివిశ్వతోన్మత్వాత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్ ।
 పురుషవేదం సర్వం యద్భూతం యచ్ఛభవ్యమ్ । ఉ
 తామృతత్వస్యేశానో యదన్నేనాతిరోహతి ఏతావానస్య
 మహిమాత్తో జ్యాయాత్తు పూరుషః ।

పాదోన్మత్వాభూతానిత్రిపాదస్యామృతం దివి ।
 త్రిపాదూర్ధ్వఉద్వైత్పురుషః పాదోస్త్వేహ భవత్పురుః । త
 తోవిష్వజ్వ్య కామత్సాశనానశినే అభి । తస్మాద్విరా
 శజా.యత విరాజో అదిపూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత
 ప్రశాన్తాభూమి మథోపురుః । యత్పురుషేణ హవిషా దే
 వా యజ్ఞమతన్వతః నసంతో అప్యాస్తీదాజ్యం గ్రీష్మ ఇ
 ణ్మిశ్చరద్దవిః । తాయజ్ఞం బర్హిషి ప్రాక్షున్నురుషం జాత
 మగ్రతః । తేన దేవా అయజుత సాధ్యా ఋషయశ్శయే ।
 తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత సుభృతం పృషదాజ్యం । ప్రశూ
 న్తాంశ్చకే వాయువ్యా నారణ్యా స్త్రామ్యాశ్చరే । త
 స్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛన్తాసి
 జజ్ఞిరే తస్మాద్యజ్ఞస్తన్తాదజాయత । తస్మాదశ్వా అజా

యన యేకేచో భూయాదతః । గావోహ విజ్ఞిరే తస్మాత్త
 స్మాజ్జాతా అజావయః ॥ యత్పురమం వ్యదధుఃకలిధా
 వ్యకస్పయన్ । ముఖింకిమస్యకౌ బాహూ కాడీరూ పా
 దాడీచ్యే ॥ బ్రాహ్మణోస్యమఖిమాసీద్బాహూరాజస్యః
 క్రౌతః డీరూ తదస్య యద్వైశ్యప్రద్యాభి శూద్రో అ
 జాయత ॥ చంద్రమా మనసోజాతశ్చక్షోస్సుర్యోఅజాయత ॥
 ముఖాన్త్రీ శ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణద్వాయు రజాయత ॥ నా
 భ్యా అసీ ద్దన్తక్షం శీర్షో ద్యాస్సమ వర్తత ॥ ప్రద్యావం
 భూర్మిశ్చ శోత్రోత్తథాలోకా ॥ అకల్పయన్ ॥ సప్తా
 స్యాస్పర్శిధయః ప్రైస్సప్త సమిధఃక్రౌతాః ॥ దేవాయద్యజ్ఞ
 తన్వానా అభిధన్వన్పురుషం ప్రశుమ్ ॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మ
 యజన దేవాస్తాని ధర్మాణి పరీక్షమాన్యాసన్ ॥ తేహనా
 కం వహిమానస్సచన్త యత్ర పూర్వేనాధ్యాసనిదేవాః
 ॥ తోదేవా అవతున ఇతివశర్చస్య సూక్తస్యకా
 ణ్విమెథాశ్శి రృషిః దేవోఃష్ణు ర్దేవతాగాయత్రీఃఛందః ॥
 ఓం తోదేవా అవన్తున్ తోఃష్ణున్వి చక్ర
 మే ॥ క్షత్రివ్యాసన్నిక్షధ వభిః ॥ చందఃష్ణున్వి చక్రమే

త్రేధా నిదధే ప్రదం । సమూహృయస్య పాంసురే । తీర్ణి
 ప్రదావిచక్రమే విష్ణుగోపా అదాభ్యః । అత్తో ధర్మాణి
 ధారయన్ । విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రజ్జితా ని ప
 స్పశే । ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా । తద్విష్ణోః పరమంప్రదం
 సదాపశ్యంతి సూరయః । ద్ధివీన చక్షురా తలం తద్విప్ర
 సో విప్రస్యవో జాగ్రువాం సస్సమింధతే । విష్ణోశ్చ త్పరమం
 ప్రదం॥

౧-౨-౨॥

—౩ రుద్ర సూక్తములోని ఋక్కు ౩—

తముష్టు హీత్యస్య మంత్రస్య । అతి ఋషిః
 రుద్రోదేవతా । త్రిష్టుప్ చందః । అంగదేవతా సహితభగ
 వతే మహాదేవాభిషేకే వినియోగః ॥

తముష్టుహి యస్విషు స్సుధన్వామో విశ్వస్య క్ష
 యతి భేషజస్య । యత్క్వామహే సామనసాయ రుద్రం
 నమోభిర్దేవ మసురం దువస్య ॥

—౪ నమకం ౩—

ఓంనమస్తే అస్తుభగవన్ విశ్వేశ్వరాయ మహాదేవాయ త్ర్యం
 బకాయ త్రిపురాంతకాయ త్రికాగ్నికాలాయ కాలాగ్నిరుద్రా
 య నీలకంఠాయ మృత్యుంజయాయ సర్వేశ్వరాయ సదా

శ్రివా॑య॒ యోమ॑న్మ॒హాదే॑వా॒య నమః॑ : ॥ నమో॑హిరణ్య
 బాహ॑వే సేనా॑న్యే ది॒శాంచ॑ పత॒యేనమో॑ నమో॑ వృ॒క్షే
 భ్యోహరి॑కేశేభ్యః పశూ॑నాం పత॒యే నమో॑నమ॒ స్సస్పిం
 జరా॑య॒ త్వష్టి॑మతే ప॒క్షీణాం॑ పత॒యే నమో॑నమో॒ బంభు
 శాయ॑ వి॒వ్యాధి॑నేన్నా॒నాం పత॒యే నమో॑నమో॒ హరి॑కే
 శాయో॑ప॒స్తీతి॑నే పు॒ష్టానాం॑ పత॒యే నమో॑ నమో॒ భవ॑స్య
 హే॒త్యైజగ॑జ్జాం పత॒యే నమో॑నమో॒ రు॒ద్రాయా॑తత్రావి
 నేక్షే॑తా॒స్త్రిణాం॑ పత॒యే నమో॑నమ॒స్సూతా॑యా హం॒త్యా
 య వనా॑నాం పత॒యే నమో॑నమః ॥ ౧౬ ॥

ఓం నమస్తామాయచ రుద్రాయచ నమస్తామా
 యచా రుద్రాయచ నమశ్శృంగాయచ పశుపతయేచ నమ
 శ్చిగ్రాయచ భీమాయచ నమో అగ్రేష్ఠాయచ దూరేష్ఠ
 థాయచ నమో హస్తేచ్ఛ హనీయస్థేచ నమో వృక్షే
 భ్యోహరికేశేభ్యోనమస్తారాయ నమశ్శృంభవేచ మయో
 భవేచ నమశ్శృంభరాయచ మయస్కరాయచ నమశ్శి
 వాయచ శివత రాయచ ॥

† అవకాశము ననుసరించి రుద్రాక్షాత్తములచే నిభిషేకము చేయవచ్చును.

ఓం భూర్భువస్స్వః భగవతే అని వై మన్త్యసుచేనభిషేకమై
మహాదేవాయ సర్పి ఆచమనీయమియవలెను.
శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయా తరువాత ఈక్రింది విధముగా
మి స్నానానంతరం శుద్ధాచ తర్పణము చేయవలయును.
మనీయం సమర్పయామి.

— ౧ తర్పణమ్. ౧ —

౧. భవం దేవం తర్పయామి	౧. రుద్రం దేవం తర్పయామి
౨. శర్వం దేవం తర్పయామి	౨. ఉగ్రం దేవం తర్పయామి.
౩. ఈశానం దేవం తర్పయామి	౩. భీమం దేవం తర్పయామి.
౪. పశుపతిం దేవం తర్పయామి	౪. మహాంతం దేవం తర్ప

[యామి

౧. భవస్య దేవస్య పత్నీం	౧. రుద్రస్య దేవస్య పత్నీం
తర్పయామి.	తర్పయామి.
౨. శర్వస్య దేవస్య పత్నీం	౨. ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నీం
తర్పయామి.	తర్పయామి.
౩. ఈశానస్య దేవస్య పత్నీం	౩. భీమస్య దేవస్య పత్నీం
తర్పయామి.	తర్పయామి.
౪. పశుపతేః ర్దేవస్య పత్నీం	౪. మహతో దేవస్య పత్నీం
తర్పయామి.	తర్పయామి.

— ౨ పశ్చాదానమ్. ౨ —

ఓం భూర్భువస్స్వః భగవతే ఈవాక్యముచెప్పి పశ్చా మియ

మహాదేవాయనస్త్రయ్యుగ్మం వలయును.
 సమర్పయామి,
 వస్త్రానంతరం, శుద్ధాచమనీ తరువాత ఆచమనీయ మీయ
 యం సమర్పయామి. వలయును.

—♦ యజ్ఞోపవీతస్థానమ్. ♦—

యజ్ఞోపవీత మిత్యస్య మంత్రస్య । పరమేష్ఠీ పర
 బ్రహ్మ ఋషిః । పరమాత్మా దేవతా । దైవీగాయత్రీ
 చ్ఛందః । యజ్ఞోపవీత ధారణే వినియోగః ।

ఓంయజ్ఞోపవీతం పురమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్య
 త్పుహజం పురస్తాత్ : ఆయుష్యమగ్న్యం । పరిమంచ
 శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తుతేజః॥

ఓం భూర్భువస్స్వః మహాదే అని యజ్ఞోపవీతమిచ్చి తరువాత
 వాయ యజ్ఞోపవీతం సమ ఆచమనీయ మీయవలయును.
 ర్పయామి; యజ్ఞోపవీతాన
 న్తరం శుద్ధాచమనీయం సమ
 ర్పయామి.

—♦ గస్తదానమ్. ♦—

నమస్తే రుద్రాయన్యవ ఉతోత ఇషవేనమః । నమ
 స్తే అస్తు ధన్వనే భాహుభ్యా ముతతేనమః ।

గంధద్వారామిత్యస్య సూక్తస్య । ఆనావకర్తృమ
చిక్ష్ణే తేదిరా ఋషయః । ఊర్ధ్వేనతా । అనుష్టుప్చ దః
గంధలేపశే వినియోగః

గంధద్వారా మురాధర్వరా నిత్యపుష్టా కర్తృషిణీ
ఈశ్వరీ సర్వభూతానాం తామహోపహ్వాయే శి
యమ్ ।

ఓం భూర్భువస్స్వః భగవతే మహాదేవాయ శ్రీగ
న్ధ సమర్పయామి ॥ [అని గన్ధ మియవలయును.]

—♦ అక్షత పూజనమ్. ౩—

ఈశానన్త్యా భువనానా మభిశ్రియమ్ । సౌమ్యగ్న
ఉర్ధ్వ కృతగ్ం సువీరం । హవిష్టప్తాణ సస్పత్యాగ్ం అభి
భూరసి । జహి శుక్రూగ్ం రప్త మృధో నుదస్య ।

ఓం భూర్భువస్స్వః । భగవతే మహాదేవాయ గన్ధ
స్యోపరి అలङ్కరణార్థం అక్షతాన్ సమర్పయామి ॥
[అని అక్షతలచేత పూజ చేయవలెను.]

—౩ పుష్ప దానమ్. ♦—

సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధిభూమ్నా
తేషాగ్ం సహస్ర యోజనేనైవ ధన్వాని తన్మసి ॥

ఓం భూర్భువస్స్వః । భగవతే మహాదేవాయ పు
ష్పాణి సమర్పయామి ॥ ఈ గుంటిము చెప్పుచు పుష్పము
లచేరి యా దేవతల నామము లుచ్చరించి పూజచేయవలెను.

— ♦ ౧. మహేశ్వర పూజా. ♦ —

౧. ఓం భువాయ దేవాయ నమః	౧. ఓం రుద్రాయ దేవాయ నమః
౨. శ్రీర్వాయ దేవాయ నమః	౩. ఓం ఉగ్రాయ దేవాయ నమః
౩. ఈశానాయ దేవాయ నమః	౪. ఓం భీమాయ దేవాయ నమః
౪. సకలసత్యే దేవాయ నమః	౫. ఓం మహాతేదేవాయ నమః

— ♦ ౨. విష్ణు పూజా ♦ —

ఓం కేశవాయ నమః	,, సజ్జర్వణాయ నమః
,, నారాయణాయ నమః	,, వాసుదేవాయ నమః
,, మాధవాయ నమః	,, ప్రద్యుమ్నాయ నమః
,, గోవిందాయ నమః	,, అనిరుద్ధాయ నమః
,, విష్ణవే నమః	,, పురుషోత్తమాయ నమః
,, వంధుసూదనాయ నమః	,, ఆధోక్షికాయ నమః
,, త్రివిక్రమాాయ నమః	,, నారసింహాయ నమః
,, వామనాయ నమః	,, అచ్యుతాయ నమః
,, శ్రీధరాయ నమః	,, జనార్దనాయ నమః
,, హృషీకేశాయ నమః	,, ఉపేంద్రాయ నమః
,, పద్మనాభాయ నమః	,, హరయే నమః
,, దమోదరాయ నమః	,, శ్రీకృష్ణాయ నమః

—♦ ౩. సూర్య పూజా. ♦—

ఓం మిత్రాయ నమః	ఓం హిరణ్యగర్భాయ నమః
„ రవయే నమః	„ మరీచ్యాయ నమః
„ సూర్యాయ నమః	ఓం ఆదిత్యాయ నమః
„ భానవే నమః	„ అర్కాయ నమః
„ ఖగాయ నమః	„ సవిత్రే నమః
„ పూష్టే నమః	„ భాస్కరాయ నమః

—♦ ౪. గణపతి పూజా. ♦—

ఓం సుముఖాయ నమః	ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః
„ ఏకదంతాయ నమః	„ ఫాలచంద్రాయ నమః
„ కపిలాయ నమః	„ గజాననాయ నమః
„ గజకర్ణకాయ నమః	ఓం నక్రతుణ్డాయ నమః
„ లమ్బోదరాయ నమః	„ శూర్పకణ్డాయ నమః
„ వికటాయ నమః	„ హేరమ్భాయ నమః
„ విఘ్నరాజాయ నమః	„ స్కంధపూర్వజాయ నమః
„ గణాధిపాయ నమః	„ సర్వసిద్ధిప్రదాయకాయ నమః
„ ధూమకేతవే నమః	

—♦ ౫. అంబికా పూజా. ♦—

ఓం భవస్య దేవస్య పత్నైస్స	ఈశానస్య దేవస్య పత్నైస్స
„ శైవస్య దేవస్య పత్నైస్స	„ పశుపతే దేవస్య పత్నైస్స
„ శైవస్య దేవస్య పత్నైస్స	

ఓం ద్రుద్రస్య దేవస్య పత్నైః | భీమస్య దేవస్య పత్నైః నమః |
 నమః | మహతో దేవస్య పత్నైః నమః |
 ,, ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నైః నమః |

ఓం భూర్భువస్స్వః, భగవతే మహాదేవాయ నమః
 నానావిధ పరిమళ పత్ర పుష్పాక్షతా సమర్పయామి ||

— ౩ ధూప దీపాది దానమ్. ౩ —

ఓం భూర్భువస్స్వః, తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవ
 స్య ధీమహి | ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ | ఓం భూ
 ర్భువస్స్వః, భగవతే మహాదేవాయ నమః |
 ధూపమాఘాపయామి అనిధూపమియవలయును.

ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోప్రఘ్నం నిర్ఋతిం మమ |
 ప్రశూగ్ శ్చ మహ్యమావహా జీవనం చ దిశోదిశః ||

ఓం భూర్భువస్స్వః, భగవతే మహాదేవాయ నమః దీపం
 దర్శయామి, [అనిదీపమును దేవునికి చూపించవలయును.]

ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ||
 [తరువాత ఆచమన మియవలయును.]

— ♦ ప్రోక్షణం, పరిషేచనంచ. ♦ —

ఓం భూర్భువస్స్వః | తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో

దేవస్య ధీమహి ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ।

[ఈమంత్రము చెప్పుచు నివేదనము చేయు బోవువస్తువులపై బ్రోక్షించవలయును.]

సత్యాబుతాభ్యాం శ్వా (ఈమంత్రముచెప్పి పరిషేచన పుర్యుక్త్యామి [ప్రతః] మునర్చవలయును.)

అమృతమస్తు అన్నమభిచుత్రించి

అమృతోప్తస్తరణమసి అని ఆపోశనమున కుదకము నీయవలయును.

— శ్ నై వేద్యమ్. శ —

దేవస్యత్వా సవితుః ప్రస్తవే శ్వినోర్బాహుభ్యాం పూజ్ఞోహస్తాభ్యామ్ ।

ఓం భూర్భువస్స్వః, భగవతే మహాదేవాయనమః జన్మంచరుం నివేదయామి । [అనుచు ఈకిందిమంత్రములచే నివేదనము చేయవలయును.]

ఓం ప్రాణాయస్వాహా । ఓం అపానాయస్వాహా । ఓం వ్యాయస్వాహా । ఓం ఉదానాయస్వాహా । ఓం సమానాయస్వాహా ॥

— శ్ పానీయం. శ —

మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి ॥ (అనిజలము

సమన్వించి)

శ్లో॥ సాక్షాత్ స్థానీమధ్యే వాణిగణఖచితే గోఘృతా
క్రన్ సుషక్వాన్, భక్ష్యాన్, భోజ్యాంశ్చలేహ్యన పరి
విశరసాన్ చోష్యమన్నంనిధాయ । నానాశాకైరుపేతం
దధిమధు సగుడక్షీర వానీయయుక్తం, తాంమ్బూలం చాపి
విష్ణోగ ప్రితిది స హం మా సే కల్పయామి ౧।

శ్లో॥ రాజాన్నం మధుగాన్వితాః కిమృదులం మాణిక్య
చాత్రేస్థితం, హింగూజీరక సమ్మరీచిమిళితై శ్చాకైరనేతై
శ్శుభైః । సాకం సమ్యగపూప సూపసహితై స్సద్యోఘృ
తేనాప్లుతై । శ్శ్రీమృత్యుంజయపార్వతీప్రియ విభో !
సాపాశనం భుజ్యతాం ॥౨॥

ఓం సద్యోజాతముఖాయ స్వాహా । ఓం వామదేవము
ఖాయ స్వాహా । ఓం అఘోర ముఖాయ స్వాహా । ఓం త
త్పురుషముఖాయ స్వాహా । ఓం ఈశానముఖాయ
స్వాహా । ఓం పరబ్రహ్మణే స్వాహా॥

ప్రాణాయ స్వాహా । ఓం అప్రాణాయ స్వాహా॥
ఓం వ్యాయస్వాహా । ఓం ఉద్రాణాయ స్వాహా । ఓం
సమానాయ స్వాహా॥

— ౩ ఉత్తరాపాశనమ్. ౩ —

మృతాక్షిధానమసి ।

ఉత్త రాపోశనంసమర్పయామి (ఉత్త రాపోశనమియవలయును.)

—శ హస్తప్రక్షాళనాదికమ్. శ—

హస్తా ప్రక్షాళయామి; పాదౌ ప్రక్షాళయామి॥

శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥

—శ తాంబూలమ్. శ—

శ్లో॥ పూగీఫలై స్స కర్పూరై ర్నాగవల్లీ దళై ర్యుతం
ముక్తాచూర్ణ సమాయుక్తం తామ్బూలంక్రతిగ్రహ్యతాం
ఓం భూర్భువస్స్వః, భగవతే మహాదేవాయనమః తామ్బూ
లంసమర్పయామి॥ [అని తామ్బూల మియవలయును.]

—శ పునఃపూజా. శ—

—♦ గ. మహేశ్వర పూజా. ♦—

౧. ఓంభ వాయదేవాయనమః	౧. ఓంరుద్రాయదేవాయనమః
౨. శక్త్యాయదేవాయనమః	౨. ఓంఉగ్రాయదేవాయనమః
౩. ఈశాయదేవాయనమః	౩. ఓంభీమాయదేవాయనమః
౪. ప్రశుపతయేదేవాయనమః	౪. ఓంసునాతేదేవాయనమః

—♦ ౨. విష్ణు పూజా ♦—

ఓం కేశవాయనమః	,, గోవిందాయనమః
,, నారాయణాయనమః	,, విష్ణవే నమః
,, మాధవాయనమః	,, మధుసూదనాయనమః

„ త్రివిక్రమాయ నమః
 „ వామనాయ నమః
 „ శ్రీధరాయ నమః
 „ హృషీకేశాయ నమః
 „ పద్మనాభాయ నమః
 „ దామోదరాయ నమః
 „ సజ్జర్షణాయ నమః
 „ వాసుదేనాయ నమః
 „ ప్రద్యుమ్నాయ నమః

„ అనిరుద్ధాయ నమః
 „ పురుషోత్తమాయ నమః
 „ అఢోక్షజాయ నమః
 „ నారసింహాయ నమః
 „ అచ్యుతాయ నమః
 „ జనార్దనాయ నమః
 „ ఉపేంద్రాయ నమః
 „ హరయే నమః
 „ శ్రీకృష్ణాయ నమః

—♦ ౩. సూర్య పూజా. ♦—

ఓం మిత్రాయ నమః
 „ రవయే నమః
 „ సూర్యాయ నమః
 „ భానవే నమః
 „ ఖిగాయ నమః
 „ పూషే నమః

ఓం హిరణ్యగర్భాయ నమః
 „ మరీచ్యాయ నమః
 ఓం ఆదిత్యాయ నమః
 „ అర్కాయ నమః
 „ సప్తే నమః
 „ భాస్కరాయ నమః

—♦ ౪. గణపతి పూజా. ♦—

ఓం సుముఖాయ నమః
 „ ఏకదంతాయ నమః
 „ కపిలాయ నమః
 „ గజకర్ణకాయ నమః
 „ లమ్బోదరాయ నమః
 „ వికటాయ నమః

„ విఘ్నరాజాయ నమః
 „ గణాధిపాయ నమః
 „ ధూమకేతవే నమః
 ఓంగాధ్యక్షాయ నమః
 „ ఫాలచంద్రాయ నమః
 „ గజాననాయ నమః

ఓం వక్రతుణ్డాయ నమః
 ,, శూర్పణ్డాయ నమః
 ,, హేరమ్బాయ నమః

,, స్కంధపూర్వజాయ నమః
 ,, సర్వసిద్ధి ప్రదాయకాయ
 నమః

—♦ గీ. అంబికా పూజా. ౩ —

ఓం భవస్య దేవస్య పత్నైశ్చ ఓంరుద్రస్య దేవస్య పత్నైశ్చ
 నమః నమః

,, శివస్య దేవస్య పత్నైశ్చ నమః ,, ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నైశ్చ నమః
 ఈశానస్య దేవస్య పత్నైశ్చ నమః భీమస్య దేవస్య పత్నైశ్చ నమః
 పశుపతే ర్దేవస్య పత్నైశ్చ నమః మహతో దేవస్య పత్నైశ్చ నమః

—♦ దేవతార్చన హోమాః ♦—

—౩ ఆతపోహోమాపహోతవ్యాః ౩—

స్మృత్యాచమనంకృత్వా
 పాణానాయమ్య

స్మృత్యాచమనముచేసి
 ప్రాణాయామ మొనర్చి

సంకల్పః— : ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టే శుభేభ్యుద
 యముహూర్తే శ్రీపరమేశ్వర ముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర
 ప్రీత్యర్థం అజ్గదేవతా సహిత మహాదేవపరిచర్యాజ్జత్వేన
 చరుహోమామం కరిష్యే॥ [ఇట్లు సంకల్పించి]

—౩ అన్నాధిశ్రయణాదికమ్. ౩—

అన్నమన్నా పధిశిత్య అన్నపాత్రను పచనాన్ని వైనకాచి

ఉదగుద్వాస్య

ఉత్తరవైపున దీసియుంచి

అదిభిఃప్రోక్ష్య

ఉదకముచే(బో)క్షించి

అభిఘోర్య

అభిఘోరించి

కర్మక్షయమి

అని ౩ సార్లుపఠింపేచనముచేసి

— ౨ దేవతార్చన హోమాగ ౨ —

ఓంసూర్యాయస్వాహా॥ ప్రాతః॥ సూర్యాయ ఇదం నమమ

ఓంఅగ్నయేస్వాహా॥ (నాయం) అగ్నయ ఇదం నమమ

పశుపతయే స్వాహా॥ పశుపతయ ఇదం నమమ

— ♦ ౧ శివాయ. ♦ —

౧. భువాయ దేవాయ స్వాహా॥ భువాయ దేవా
యేదం నమమ ॥

౨. శర్వాాయ దేవాయ స్వాహా॥ శర్వాాయ దేవా
యేదం నమమ ॥

౩. ఈశానాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఈశానాయ
దేవా యేదం నమమ ॥

౪. పశుపతయే దేవాయ స్వాహా॥ పశుపతయే
దేవా యేదం నమమ

౫. సుదాయ దేవాయ స్వాహా॥ సుదాయేదం
నమమ

౬. ఉగ్రాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఉగ్రాయదేవా
యేదంగమమ

౭. భీమాయ దేవాయ స్వాహా॥ భీమాయ దేవా
యేదంగమమ

౮. మహాతే దేవాయ స్వాహా॥ మహాతే దేవాయ
దంగమమ

—♦ ౨. విష్ణవే ♦—

ఓం సహస్ర శీర్షా పురుషః సహస్రాక్ష సహస్ర
పాత్ । సభూమి విశ్వోత్పత్వాఽత్యక్ష్మ దశాక్షులు
స్వాహా॥ పురుషాయ నాగాయనాయేదం ।

—♦ ౩. సూర్యాయ. ♦—

ఓం భూర్భువస్స్వః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవ
స్య భీమహి । ధియోయోనః పరిత్యోదయా త్వాహా॥
సవిత్ర ఇదం నమమ ॥

—♦ ౪. గణపతయే ♦—

ఓం గణానాం త్వా గణపతి హవామహే క్షమి క
నీనా ముప్తమశ్రీ వస్తమం । క్షేష్టరాజం బ్రహ్మణాం బ్ర

హ్మణస్పత్ర ఆసశ్శ్చిణ్వా న్నూతిభీసీ దసాదనం స్వాహా ॥

గణపతయ ఇమం నమమ

—♦ గి. అవిష్కాయై. ♦—

౧. భవస్య దేవస్య పత్యైస్వాహా ॥ భవస్యదేవ

స్య పత్యైయిదం నమమ

౨. శర్వస్య దేవస్య పత్యైస్వాహా ॥ శర్వస్యదేవ

స్య పత్యైయిదం నమమ

౩. ఈశానస్యదేవస్య పత్యైస్వాహా ॥ ఈశానస్య

దేవస్య పత్యైయిదం నమమ

౪. పశుపతేర్దేవస్య పత్యైస్వాహా ॥ పశుపతేర్దే

వస్యపత్యైయిదం నమమ

౫. రుద్రస్య దేవస్య పత్యైస్వాహా ॥ రుద్రస్యదే

వస్య పత్యైయిదం నమమ

౬. ఉగ్రస్య దేవస్య పత్యైస్వాహా ॥ ఉగ్రస్య

దేవస్య పత్యైయిదం నమమ

౭. భీమస్య దేవస్య పత్యైస్వాహా ॥ భీమస్యదేవ

స్య పత్యైయిదం నమమ

౮. మహాత్మాదేవస్య క్షత్వేన్యాస్వాహా॥ మహాత్మాదే

వస్య పత్న్యాయదం

౯. జయంతాయ స్వాహా॥ జయంతాయేదం

—౩ ౬. స్విష్టకృద్ధోమః ౩—

యదస్య కర్మణాశ్చత్యస్య మగత్రస్య । హిరణ్యగర్భ
ఋషిః । అగ్నిస్విష్టకృద్ధేనతా । అశ్విభృతీభుదః । అగ్ని
స్విష్టకృద్ధోమే వినియోగః ।

ఓం యదస్య కర్మణోత్యరీరిచుం యద్వాచ్యూచమి
హాకరం । అగ్నిష్టత్స్విష్ట కృద్వివాం త్సర్వం స్విష్టం సు
హుతం కరోతుమే । అగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుతహుతే
సర్వప్రసాదాశ్చిత్తౌ హుతీనాం కామానాం సమర్థయితే ।
సర్వాన్నః కామాం త్సమర్థయస్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్ట
కృతశ్చదంనమమ॥

—౩ ఉత్తరపరిషేచనమ్. ౩—

పర్యుక్త్యామి

(అని ౩సార్లు ఉత్తరపరిషేచన
ము సలిపి)

—౩ ప్రార్థనా; అర్పణా చ, స్వస్తి ౩—

శ్లో॥ శ్రీధ్ధాం మేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం
శ్రీయం బలం ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్య
వాహన॥

శ్లో॥ యస్య స్మృత్యాన నామోక్త్యా తపో నహామ
క్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోనస్తే
తమచ్యుతమ్ ॥ ౨ ॥

శ్లో॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతా
శన । యద్యుతంతు మయా దేన! శుభార్ణం తదస్తుతే ॥ ౩ ॥
అనేన దేవతార్చన హోమేన భగవాన్ శ్రీహర
మేశ్వరః ప్రీణాతు॥

చతుస్సార్థతర్యంతం.... శర్తూహంభో అభివాదయే.

—♦ ఆసాదనీరాజనమ్. ♦—

నర్కప్రజామ్ గోపాయ । అమృతత్వాయ జీవ
న్తే । జాతాం జనిష్యమాణాంచ । అమృతే సత్యే బ్రతి
ష్ఠితాం । అథర్వప్రతుమ్నే గోపాయ । రసమన్న చ హా
యిషే । అద బాహ్యో శీతతనో । అవిషన్నః ప్రతు క్ష
ణు । శక్త్యో హృషీకృత్ గోపాయ । ద్విపాదోయే చతు
ర్పదః । అష్టాశ్వాశ్చయ ఇహాగ్నే । యే చైకశ్వా ఆశు
గాః । సప్రథ సభామ్నే గోపాయ । యే చ సభ్యా సు
భాసదః । తానింద్రియావతఃకురు । సర్వమాయు రుపా
సతాం । అహేబుధ్నియ మస్త్రమ్నే గోపాయ । యమృ
షయస్త్రై వినావిరుః । ఋచస్సామాని యాజుగ్ంషి ।

సాహిత్యై రమృతా సతాం । మానోహిగీంసీ జ్ఞాతవేదో
గామశ్వం పురుషం జగత్ । అభిభదన్న ఆగహి శ్రియా
మా సరిపాతయ ॥ సమాజఙ్చ విరాజంచాభిశ్రీ ర్యాచ
నో గృహే ॥ లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యాముఖేత గూ మాస
గ్ం సృజామసి॥

ఓం భూభువస్స్వః । భగవతే మహాదేవాయ న
మః । ఆనంద నీరాజనం సమర్పయామి ॥ అని ఆనందనీరా
జన మీయ ఎలెను.

—♦ కర్పూర నీరాంజనమ్. ♦—

హిరణ్య ప్రాతః మథోః పూర్ణం దధాతి । మధ
హ్యం సానీతి । ఏకథా బ్రహ్మణ ఉపహరతి । ఏకధైవ
యజమాన ఆయు స్తేజో దధాతి । సామాజ్యం భౌజ్యం
స్వారాజ్యం వైరాజ్యం । పరమేష్ఠ్యం రాజ్యం । మహాగా
జ్య మాధుత్యం । అయం సముద్రః పాశ్చాత్య తాన్
ర్వ భౌమాస్సర్వాయుషా । ఆతదా పరార్థాపృథివ్యై
సముద్ర పర్యంతాయా ఏక రాశిశి । యశస్కరం ఒలవంతం
పృథుత్వం తమేవరాజధిపతిర్భూవ । సంకీర్ణ నాగాశ్వేప

తిర్నరాణాం సుమృజ్జల్యం సతతం దీర్ఘమాయుః ॥

ఓం భూర్భువస్స్వః భగవతే మహాదేవాయనమః
కర్పూరనీరాజనం సమర్పయామి । అని కర్పూర నీరాజక
మీయవలెను.

—శ్రీ నీరాజనమ్. శ్రీ—

మంత్రః॥ సతత సూర్యోభాతి న చంద్రతారకమ్
నేమే విన్యూతో భాన్తికుతోఽయమగ్నిః తమేవ భాన్త
మనుభాతి సర్వం తస్యభాసా సర్వమిదంవిభాతి ॥

(ముం.ఉ ౨. ౨. ౧౦.)

శ్లో॥ సతద్భాసయతే సూర్యో నశశాజ్జ్ఞో న పావకః ।

యద్గత్వా న నివర్తనే తద్ధామ పరమం మమ

(గీత॥ ౧౧—౬)

శ్లో॥ యదాదిత్యగతం తేజో జగద్భాసయతేఽఖిలమ్ ।

యచ్ఛంద్రమసి యచ్ఛాగ్నా తతేజోవిద్ధిమామకమ్ ।

(౧౧—౭)

—♦ ఆచమనీయమ్. ♦—

నీరాజనానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి॥

అని ఆచమానమీయ వలయును.

—శ్రీ మంత్రపుష్పమ్. శ్రీ—

ఓం అతోదేవాఽభవన్తునో యతోవిష్ణుర్విచక్రమే

పృథివ్యాస్సప్త దామభిః । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా
నిదధే పదం । సమూహృమస్య పాంశురే । త్రీణి పదా విచ
క్రమే విష్ణుగ్లోపా అదాభ్యః । అతో ధర్మాణి ధారయన్ ।
విష్ణోఃకర్తాణి పశ్యత యతోవ్రతాని పస్పశే । ఇద్రీస్య యు
జ్యస్సభా ॥ తద్విష్ణోః పరమం పదం సదాపశ్యంతి సూరయః ।
దివీవ చక్షురాతతం । తద్విప్రాసో విపశ్యవో జాగృవాంస
స్సమింధతే । విష్ణోర్యత్పరమం పదం ॥

(౪. ౧౨. ౭.)

—♦ మంత్రపుష్పమ్. ♦—

సహస్రశీర్షందేవం విశ్వాత్మం విశ్వశంభువం । వి
శ్వం నారాయణం దేవ మక్షరం పరమం ప్రదం । విశ్వతః
పరమాం నిత్యం విశ్వం నారాయణగ్ం హరిః । విశ్వమేవే
వేదం పురుష స్తద్విశ్వ ముపజీవతి । పత్ని విశ్వస్యాత్మే
శ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమమృతం । నారాయణం మహా
జ్ఞేయం విశ్వాత్మానం ప్రరాయణం । నారాయణపరో
జ్యోతి రాత్మా నారాయణః పరః । నారాయణపరం బ్ర
హ్మ తత్త్వం నారాయణః పరః । నారాయణపరోధ్యాత్మా
ధ్యానం నారాయణః పరః । యచ్ఛక్తిః శక్తిజ్జగ త్తత్త్వం
దృశ్యతే శ్రూయతేఽపివా । అన్త ర్బహిశ్చ తత్త్వం

న్యా॒వ్యనా॑రా॒యణ॑స్థి॒స్థితః॑ । అనంత॑ మన్య॒యం క॑విగ్ం
 స॒స॒క్ర॒తైః స॒త్తం వి॒వేక॑ము॒భవం॑ । స॒ద్దక్షి॑కోశ జ॒తీకా॑శగ్ం
 హృ॒దయం॑ చా॒వ్యథో॑ము॒ఖం । అ॒ఖోని॒ష్ఠ్యా వి॒తస్త్యా॑నే నా
 భ్యా ము॒హతి॑ష్ఠతి । జ్ఞా॒స్థల॒నూలా॑కు॒లంభా॑తి వి॒శ్వస్యా
 య॒గవం॑ మ॒హత్ । స॒న్తతగ్ం॑ ని॒లాభి॑స్తు ల॒మ్బత్యా॑ కోశ
 స॒న్నిధం॑ ! తస్యా॑నే సు॒క్షిరగ్ం॑ సూ॒క్ష్మం న॒స్మి స్థస్థి॑
 ప॒రిస్థి॑తం । తస్య॑ మ॒గ్ధే మ॒హా న॒గ్ని ద్వి॒శావ॑చ్ఛి॒ద్విశ్వ
 ణో ము॒ఖం । సోఽగ్ం॑భు గ్వి॒భజం॑ సి॒ద్ధన్నా॑హర మ॒జరః
 క॒వి । ని॒ర్వృ॒త్యావ్య మ॒గశ్చా॑యీ ర॒శ్మయ॑ స॒స్యస॑న్త తా
 స॒న్తాప॑యతి స్వ॒నేహ॑ మా॒పాద॑తలమ॒స్తకః॑ । తస్య॑మ॒చే
 వహ్ని॑శి॒ఖాఅణి॑యో॒ర్థ్యా వ్యస॑స్థితః । నీ॒లతో॑య॒దమ॑ధ్య
 స్థాన్వి॑న్య॒తేభే॑న॒భాస్వ॑రా । నీ॒రాశూ॑క॒వ తన్వి॑ పీ॒తా
 భా॒స్వస్య॑ణా॒పమా॑ । తస్యా॑శ్శి॒ఖాయా॑ మ॒ధ్యేప॑ర॒మాత్మా
 వ్యస॑స్థితః । స॒బి॒హ్మ స॒శివ॑ స॒హరి॑ సే॒న్త్ర సోఽక్ష
 రః ప॒రమ॑ స్ప॒ర్శరాట్॑॥

రా॒జాధి॑రా॒జాయ॑ ప॒రిస॑హ్యస్తా॒హినే॑॥ నమో॑న॒యం
 వై శ్ర॒వణా॑య కుర్మ॒హే స॒మే కా॒న్తూన్ కా॒మ కా॒మా

య మవ్యాం కౌమేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు । కుబేరా
య నైశానగాయ । మహారాజాయనమః ॥

ఓం తద్రబ్ధమ్ । ఓం తద్వాయుః । ఓం తదాత్మా ।
ఓం త త్సత్యం । ఓం త త్సర్వం । ఓం త త్పునోంచమః .

అస్తశ్చరతి భూతేషు గుహయా విశ్వమూర్తిషు ।
త్వాయజ్ఞ స్త్వా నమఃకార స్త్వమిద్ధి స్త్వగౌరుద్ర స్త్వా
విష్ణు స్త్వా బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వా తదాప ఆహో
జ్యోతీ రస్తో నమత్రచ్చత్మా భూభువస్సువరోమే .

ఈశాన స్సర్వవిద్యానా మీశ్వర స్సర్వభూతా
నాం బ్రహ్మధిపతి ర్విష్ణోఽధిపతి ర్బ్రహ్మశివోమే
అసుసదాశిరోమే ॥

ఓం భూభువస్స్వః భగవతే మహాదేవాయనమః
సుచర్ణ దివ్య మంత్రపుష్పం సమర్పయామి"

[అని మంత్రపుష్పము సమర్పింప వలయును.]

—♦ ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాః ♦—

శ్లో ॥ యాని కాని చ పాపాని జన్మాంతర కృతానిచ
తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పదే పదే ॥

శ్లో ॥ అన్యథా శరణన్నాస్తి త్వమేవ శరణమ్మను

తస్మాత్తాదుణ్యభావేన రక్షరక్ష మహేశ్వర ॥౩॥

శ్లో॥ కాండన్వయోపపాద్యాయ కర్మ బ్రహ్మ స్వరూ
పిణే । స్వర్గాప వర్గరూపాయ గోవిందాయ [ఐక్యకంఠాయ]
సమోనమః॥

శ్లో॥ త్వధ్యాత్రయా వ్యాపకతాహతా తే । ధ్యానేన
చేతఃపరతాహతా తే స్తుత్వా మయా వాక్పరితా హతా
తే క్షుప స్వ నిత్యం త్రివిధాపరాధం॥

—౩ ప్రదక్షిణమ్. ౩—

శ్లో॥ ఆత్మాత్వం గిరిజామతిః పరిజనాః ప్రాణాశ్శరీరం
గృహం పూజాతే విషయోప భోగరచనా సిద్ధా సమా
ధిస్థితిః । సంచారః పదయోః ప్రదక్షిణవిధః స్తోత్రాణి
సర్వాగిరో! యద్యత్కర్మకరోమి తత్తదఖిలం శంభో తవా
రాధనమ్॥

శ్లో॥ కరచరణకృతం వా కర్మ వాక్తాయజం వా
శ్రవణ నయనజం వా మానసం వా పరాధమ్
విహితమ విహితం వా సర్వమేతత్ క్షమస్వ
శివశివ కరుణార్థే ఐమహదేనశంభో!

క॥ నీపాదకమల సేవయు॥

నీపాదార్చకులతోడి నెయ్యమును నితా॥

నావర భూతదయయును॥

తాపసమందార నాకు దయసేయగదే॥

ఓం భూర్భువస్స్వః భగవతే మహాదేవాయనమః
అన్నపదక్షిణ నమస్తారాన్ సమృద్ధయామి (అని పద
క్షిణ నమస్తారము లోనర్పవలయును)

—♦ ఛత్రాది సమర్పణమ్. ♦—

ఛత్రం సమర్పయామి | చామరం సమర్పయామి |
గీతం సమర్ప[శ్రావ] యామి | శృత్యం సమర్పయామి |
నాట్యం సమర్పయామి | సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్ప
యామి | సమస్తదేవోపచారాన్ సమర్పయామి ||

—శ్రీ మస్త్రజపః శ్రీ—

తత్పురుషాయేతిజపం కుర్యా ఈక్రిందిమంత్రము యథాశక్తి
త్ || జపించి

తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి |
తన్నో రుదగ్వి ప్రచోదయాత్ ||

—♦ శంఖ నైవేద్యమ్. ♦—

తదుపరి శంఖ నైవేద్యం కు పిదప శంఖ నైవేద్యము చేయ
ర్యాత్. వలయును.

శ్లో! యస్య స్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపః పూజా
క్రియాదిషు | న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవస్తే
మహేశ్వరమ్ |

శ్లో॥ మంత్రోహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం మహేశ్వర ।
యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ।
అనయా ధ్యానానాహనాది హోడశోపచార పూజయా
భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీపరమేశ్వర స్సుప్రీ
ణ తు॥

— ౩ ఉద్వాసనమ్. ౩ —

యజ్ఞేన¹ యజ్ఞ మయజన్త² దేవా³ సాన్తి⁴ ధర్మాణి⁵ పృ
థమా⁶ న్యాసన్ । తే⁷ హ్రానాకిం⁸ మహిమాన⁹ సంచ¹⁰స్తే¹¹ య
త్రీ¹² పూర్వే¹³ సాధ్యం¹⁴ ని¹⁵ దేవాః ॥

ఓం భూః, మహాదేవ ముద్వాసయామి । ఓం భువః
మహాదేవ ముద్వాసయామి ఓం స్వః, మహాదేవముద్వా
సయామి । ఓం భూర్భువస్స్వః, మహాదేవముద్వాసయామి

శ్లో॥ ప్రియాతు భగవానీశ సర్వదేవ నమస్కృతక !

అనేన హవిషాత్పప్తః పునరాగమనాయచ॥

పశ్చాత్తతన దేవతార్చనం సమాప్తమ్.

—♦ దేవతీర్థం, తత్త్వీకారః, పూజాపటలే. ♦—

శ్లో॥ ఉదకం చందనం చక్రిం శంఖ చ తులసీ దళం ।

ఘంటా పురుషనూక్తం చ తామ్రపాత్ర మధాష్టమం ।

సాలగ్రామ శిలాచైవ నవభి స్తీర్ణ ముచ్యతే ॥

తా॥ ౧¹ స్థానం, ౨² చక్రిం, ౩³ శంఖతీర్థం, ౪⁴ తులసీపత్రం, ౫⁵ ఘంటానాదం,

౬⁶ పురుషనూక్తము, ౭⁷ తామ్రపాత్ర, ౮⁸ సాలగ్రామము, ౯⁹ ఉదకం, ౧౦¹⁰ ఈతొమ్మిది
దిండియొక్క మిశ్రమమే తీర్థమనబడును.

— ౩ సాలగ్రామతీర్థ ప్రాశస్త్యవిధి: ౩ —

— ౧ తత్ర శత్ర తీర్థ స్వీకరణ విధి, సాలగ్రామ ౧ —

తీర్థ ప్రాశస్త్యవిధి:

చతుర్గుణీకృత వస్త్రే పాణి నిధాయ తేనాచా
శత్ర తీర్థం శిరసి ధారయేత్ :—

తా॥ నాల్గుగుణముల పెట్టిన వస్త్రముమీద గుడిచేయియుంచి దానితో ముందు శంఖతీర్థమును క్షుద్రమున మంత్రముచెప్పి శిరస్సున జల్లుకొనవలయును.

శ్లో॥ శత్ర మధ్యే సితం నీలం భామితం కేశవోపది
అంగలగ్నం మనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాయుతందహేత్ ॥

తా॥ శంఖమధ్యమున నుండుదియు, కేశవునిచుట్టు తిరిగినది యుండు శంఖతీర్థము మనలకు శరీరమును స్పృశించుచు పదివేల బ్రహ్మ హత్యలవలన గలుగుచుండు పాపమును సహితము దహించును.

— ౧ సాలగ్రామ తీర్థప్రాశస్త్యవిధి: ౧ —

శ్లో॥ సాలగ్రామ శిలా వారి పాపహారి విశేషతః॥

అజన్మ కృత పాపానాం ప్రాయశ్చిత్తం దినే దినే॥

+ శ్లో॥ వస్త్రం చతుర్గుణీ కృత్య పాణి పాణి నిధాయ చ ।

పవిత్రం క్షు పాదామ్బు త్రిః పితే ద్విన్దుకర్ణితం ॥

సాలగ్రామ శిలా తీర్థ వస్త్రే నైవ పితేత్సుధః ॥

తా॥ సాలగ్రామ తీర్థమందును నేల బడలుగూడదు. కావున నాల్గుగుణముల పెట్టిన వస్త్రమును ఎడమచేత నుంచుకొని దానిపై గుడిచేయి యుంచుకొని భూమిపై విందుపాతము కాకుండ తీర్థప్రాశస్త్యము చేయు నది. ఈ సాలగ్రామతీర్థమును శత్రతోనే పానము చేయువలయును.

అకాల మృత్యు హరణం సర్వవ్యాధి నివారణం
సర్వపాప క్షయకరం విష్ణు పాదోదకం పిబ ॥

తా॥ ఓజీవాత్మ! విశేషముగ పాప హరియగు సాలగ్రామ శిలావాణిని జన్మప్రభృతి చేసిన పాతకములకు బ్రాయశ్చిత్త రూపమగు దానిని అకాలమృత్యు హరణమును, సర్వవ్యాధి నివారణమును, సకల పాపక్షయకరమగు విష్ణుపాదోదకమును అనదిసము పానము చేయుము.

‡ అని మూడుసార్లు శ్రీవిష్ణు పాదతీర్థము గ్రహించవలెను.

శ్లో॥ అకాలమృత్యు హరణం సర్వవ్యాధి నివారణం
విష్ణోః పాదోదకం తీర్థం శిరసా ధ్యానయామ్యహమ్॥

తా॥ అకాలమృత్యు హరణమును, సర్వవ్యాధి నివారకము ను అగు శ్రీవిష్ణు పాదోదక తీర్థమును శిరస్సన ధరించుచున్నాడను.

శ్లో॥ సాలగ్రామ శిలాతీర్థ మపీత్వా యస్తు వస్తకే । ప్రక్షేపణం
ప్రకర్షిత బ్రహ్మహా స నిగద్యతే॥

తా॥ సాలగ్రామ శిలాతీర్థమును బానముచేయక యెవడు శిరస్సన జల్లుకొనునో వాడు బ్రహ్మహస్త యనబడును.

శ్లో॥ విష్ణోః పాదోదకం పీతం కోటిసత్యైశ్చ సాశనం । తదేవాప్త
గుణం పాపం భూషా బిందు నిపాతనే॥

తా॥ విష్ణు పాదోదకమగు సాలగ్రామ తీర్థమును బానము చేసినచో కోటి సత్యైశ్చ సాశనం పాపము సయితము నశించును. సాలగ్రామ తీర్థబిందువు నేలమీద బడినచో నంతకెనిమిదింకల పాతకము వాటిల్లును.

‡ ప్రథమం కాయశుద్ధ్యర్థం ద్వితీయం ధర్మసాధనం, తృతీయం మోక్షమాప్నోతి ఏవం తీర్థం త్రైధా పిబేత్॥

స్వకృత దేవతార్చన విషయే తు ఉద్ధరిణ్యాదినా
పాత్రాంతరేణ పాశ్రయే దితి విశేషః ॥

తా॥ దేవతార్చనమును తాను స్వయముగ అర్చన జేసినచో
చతుర్గుణీకృత సస్త్రము నెడమ చేత నుంచుకొని తీర్థబిందువు నేలబడ
కుండునటుల జాగ్రత్తగా ఉద్ధరిణె మొదలగు పాత్రాంతరముతో తీ
ప్రాశనము చేయవలయును.

శ్లో॥ అవిద్యా మూలహరణం జన్మ కర్మ నివారణం॥

జ్ఞాన వైరాగ్య సిద్ధ్యర్థం గురుపాదోదకం పిబ॥

తా॥ అజ్ఞానము మూలముతో పోవుటకును అనాదియైనజన్మ
కర్మ నశించుటకు గాను మోక్షమునకు అంగములగు జ్ఞాన వైరాగ్యము
లుకలుగుటకుగాను శ్రీశంకరాచార్యులపాదోదకమునుపానముచేయుచు.

—♦ అథ దేవపూజా విధిః. ♦—

[పురుషసూక్తవిధాన దేవతార్చనమ్.]

—౧ ఘంటానాదమ్. ౧—

౧. శ్లో॥ ఆగమార్థన్తు దేవానాం గమనార్థన్తు రక్షసాం ।
కురుఘంటారవం తత్ర దేవతాఽఽ హ్వన లాంఛనం॥

౨. అపసర్పన్తు యే భూతా యే భూతా భూమిసంస్థితాః
యే భూతా విఘ్నకర్తార స్తేగచ్ఛన్తు శివాజ్ఞయా ।

౩. వామాంఘ్రి పాణి ఘౌతేశ్చ తిగ్మదృష్ట్యపలోకనైః
కరసంస్పృటనైశ్చైవ భూతా నుచ్ఛాటయే తతః॥

యేభ్యోమాతా ఇత్యస్య మంత్రస్య । గయఃప్లాతో
ఋషిః । విశ్వేదేవా దేవతా । జగతీఛందః । మనుష్యగం

ధ నివారణే వినియోగః ।

౪. ఓం యేభ్యో మాతా మధుమత్పిన్వతే పయః
ప్రీయామః ద్యౌ రదితి రదిబర్హాః । ఉక్తశుష్మా స్పృశభ
రాంతస్పిష్ట సస్తాం ఆదిత్యా అనుమదా స్వసయే ॥
(౮. ౨. ౩.)

ఏవా పితృ ఇత్యస్య మంత్రస్య । వామదేవఋషిః ।
బృహస్పతి ర్విశ్వేదేవాదేవతా । స్త్రీష్టప్చందా । మను
ష్యగంధ నివారణే వినియోగః

౫. ఓం ఏవాప్రితే విశ్వదేవాః పృష్ఠే యజ్ఞైర్వి
ధేమ నమసా హవిర్భిః । బృహస్పతే సుప్రజా వీరవంతో
వయం స్యామః పతయో రఘూణాం ।
(౩. ౨. ౨౭.)

ఇతి మంత్రై పఠిత్వా ఘంటా ఈమంఘ చెప్పఁచు ఘృతము
నాదం కుర్యాత్ టను వాయించ వలెను.

† ౬. దివే దివే సదృశీ రన్యమర్థం కృష్ణా అసే
ధదప్ సద్గ్రహాః । అహం దాసా వృషభోఽవస్సయం
తోదవ్రజే వర్చిన్ శంబరంచ ॥

† దేవాద్ధక్షిణే ఘృతవీధం వామతః తైలదీపం సంస్థాప్య ।

దీపారాధనం కృత్వా

ఈమంత్రము చెప్పి దీపమును
వెలిగించవలెను.

—♦ సజ్కల్పః ♦—

పురాణాచమనం కృత్వా

పురాణా చమనమును చేసి

స్మృత్యాచమనం కృత్వా

స్మృత్యాచమనముచేసి

వృధ్వీఞ్మి మంత్రస్య మేరుపృష్టఋషిః । కూర్మో
దేవతా । సుతలంఛందః । ఆసనే వినియోగః । అనంతా
సనాయనమః । ఓం వృధ్వీ! త్వయా ధృతా లోకా దేవి! త్వం
విష్ణునా స్మృతా । త్వంచధారయ మాందేవి పవిత్రం కురు
చాసనమ్ ।

[ఇతి ఆసనే ఉపవిశ్య]

దర్భాసనముమీద కూర్చుండి

ప్రాణానాయమ్య

ముమ్మారుప్రాణాయామముచేసి

దేశకాలా స్మృత్యా

దేశకాలములను స్మరించి

ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ....

శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం విష్ణ్వాదిత్య గణపత్యంబికాద్యజ్ఞ
దేవతాసహిత భగవతే మహాదేవతా ప్రీత్యర్థం సమ్భ
వద్భిర్ద్రివైః సంభవద్భిరుపచారైః సంభవద్భిః పదార్థైః
సమ్భవతా నియమేన పురుషసూక్త విధానేన యావ
చ్ఛక్తి ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాంకరిష్యే.

—१ ఈశ్వరా రాధనమ్. १—

అస్యత్త్రి పురుషసూక్త మహామన్తస్య । నారా

యణఋషిః॥ శ్రీపురుషోత్తమో దేవతా॥ అనుష్టుప్ ఛందః॥
అంత్యత్రిష్టుప్ శ్రీమహాదేవారాధనే వినియోగః॥

—♦ కరన్యాసః ♦—

ఓం నారాయణాయ	అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ।
,, మాధవాయ	తర్జనీభ్యాం నమః ।
,, హృషీకేశాయ	మధ్యమాభ్యాం నమః .
,, జనార్దనాయ	అనామికాభ్యాం నమః ।
,, శ్రీవిష్ణవే	కనిష్ఠికాభ్యాం నమః ।
,, పురుషోత్తమాయ	కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః॥

—♦ అజ్ఞన్యాసః ♦—

౧. మూర్ధ్ని	కేశవాయ నమః
౨. లలాటే	నారాయణాయ నమః
౩. కర్ణయోః	మాధవాయ నమః
౪. నేత్రయోః	గోవిందాయ నమః
౫. ఘ్రాణే	విష్ణవే నమః
౬. ముఖే	మధుసూదనాయ నమః
౭. కణ్ఠే	త్రివిక్రమాయ నమః
౮. భుజయోః	వామనాయ నమః
౯. హృది	శ్రీధరాయ నమః
౧౦. నాభౌ	హృషీకేశాయ నమః
౧౧. కట్యాయ	పద్మనాభాయ నమః
౧౨. పాదయోః	దామోదరాయ నమః

—౩ కవచమ్. ౩—

శ్లో॥ పురస్తాత్కేశవః పాతు చక్రీ జామ్బూనదప్రభః।

పశ్చాన్నారాయణ శృఙ్ఖలీ నీలజమూత సన్నిభః॥౧॥

శ్లో॥ ఊర్ధ్వ మింద్రివరశ్యామో మాధవోఽవ్యాద్గదా
ధరః । గోవిందో దక్షిణే పార్శ్వే ధన్వంతర ప్రభోమహాన్

శ్లో॥ ఉత్తరేహలభృద్విష్ణుః పద్మకీళ్జల సన్నిభః। ఆగ్నే
య్యా మరవిందాంభో ముసలీ మధుసూదనః ॥౩॥

శ్లో॥ త్రివిక్రమః ఖడ్గపాణి రైరృత్యాం జ్వలనప్రభః।
వాయవ్యాం వామనో వజ్రే తరుణాఽచిత్తదీప్తిమాన్॥

శ్లో॥ ఈశాన్యాం పుష్కరికాభ శ్శ్రీధరః కట్టసాయుధః।
విమృత్పిభో హృషీకేశో హ్యశస్తాద్దిశి ముద్గరీ ॥౪॥

శ్లో॥ హృత్పద్మే పద్మనాభోమే సహస్రార్క సమప్ర
భః। సర్వాయుధ సర్వశక్తి సర్వజ్ఞ సర్వతోముఖః॥

శ్లో॥ ఇంద్రగోపక సజ్జాశః పాశహస్తాఽపరాజితః।
సబాహ్యభ్యంతరం దేవోవ్యాఘ్ర దామోదర స్థితః ॥౫॥

శ్లో॥ ఏవం సర్వత్ర నిశ్చిద్రం నామద్వాదశషజ్జరం ।
పరివిష్టోఽహం న మే కిఞ్చిద్భయ మస్తికదాచన ॥౬॥

—౩ పురుషసూక్తమంత్రేః, ౬౦౯ న్యాసః ౩—

వామకశేః— ఓం సహస్ర శీర్షా పురుషః సహ
స్రాక్షః సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతో వృత్వాఽత్య
తిష్ఠద్దశాజులం॥

దక్షిణకరే:— పురుష ఏ వేదం సర్వం యద్యు-
తం యచ్ఛభవ్యమ్ | ఉతామృతత్వస్యే శాన్తో యదన్నే
నాత్రి రోహతి |

వామపాదే:— ఏతావానస్య మహిమాత్తో
జ్యాయాంశ్చ పురుషః | పాదోస్య విశ్వాభూతాని త్రిపా-
దస్యామృతం దివి |

దక్షిణపాదే:— త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః
పాదో స్త్యేహ భవత్పునః | తత్తో విష్వజ్ వ్యక్రామతాన్
శనానశినే అభిః |

వామజానౌ;— తస్మా ద్విరాశజాయత విరాజ్తో
అధిపూరుషః | సజాతో జత్యరిచ్యత ప్రశ్చాద్యామి మ-
థోపురః |

దక్షిణజానౌ;— యత్పురుషేణ హవిషా దేవా
యజ్ఞ మతన్వత | వసంతో అస్మా నీదాజ్యం గ్రీష్మఞ్ఞధృ-
శ్శ్రరద్ధవిః ||

ప్రథమాం విశ్వసేద్వామే ద్వితీయాం దక్షిణే కరే | తృతీయాం
వామపాదే చ చతుర్థీం దక్షిణే న్యసేత్ | పంచమీం వామజానౌతు
షష్ఠీం వై దక్షిణేన్యసేత్ ||

వామకట్యాం: తం యజ్ఞా బర్హిసిప్రా త్తన్నురుషం
జాత మగ్రతః । తేన దేవా అయజంత సాధ్యా ఋషయ
శ్చ యే ।

దక్షిణకట్యాం: తస్మాద్విజ్ఞా త్సర్వహుత సుభృ
తం పృషద్రాజ్యం । ప్రశూన్తాం శ్చ కే) వాయువ్యా నార
ణ్యా న్నామ్యా శ్చ యే ।

నాభా; — తస్మాద్విజ్ఞా త్సర్వహుత ఋచ సా
మాని జజ్ఞరే । ఛన్దాసి జజ్ఞరే తస్మా ద్యజు స్తస్మా దజా
యత ।

హృదయే; — తస్మాదశ్వా అజాయంత యే కే
చో భయాదతః । గావోహ జజ్ఞరే తస్మా త్తస్మా జ్జాతా
అజానయగ ॥

కణ్ఠే: — యత్పురుషం వ్యదధుః కత్తిధావ్యకల్ప
యన్ । ముఖం కిమస్యకౌ బ్రాహ్మణాకాణ్ఠాయాపాదాడచ్ఛేతే ॥

సప్తమిం వామకట్యాంతు అష్టమిం దక్షిణే తథా । నవమిం
నాభిమధ్యేతు దశమిం హృదయే తథా । ఏకాదశిం కంఠమధ్యే ద్వా
దశిం వామబాహుకే, త్రయోదశిం దక్షిణేతు తథైవాస్యే చతుర్దశిం
అక్షోః పంచదశిం చైవ విశ్వసేన్ముర్ధ్ని షోడశిం । ఏవం న్యాసవిధిం
కృత్వా పంచాంగాని సమాచరేత్ ॥

వామబాహుః— బ్రాహ్మణోస్య ముఖమాసీ
ద్భాహురాజన్యః కృతః । ఊరూతదస్య యద్వైశ్యః ప
ద్యాభం శూద్రో అజాయత ।

దక్షిణబాహుః— చంద్రమా మనసోజాతశ్చక్షో
సూర్యో అజాయత । మ ఖాదిన్దోశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్యో
యురిజాయత ॥

ముఖేః— నాభ్యా ఆసీదస్తరిక్షు శీర్షోద్యోస్సమ
వర్తత । ప్రద్యాభ్యం భూమిర్దిశః శోత్రాత్తథాలోకాః
అకల్పయన్ ॥

ఋత్విః— సప్తా స్యాసన్నరిధ యస్త్రి సప్త సమి
శ్చక్రతాః । దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానా అబధ్న న్పురు
షం పశుమ్ ॥

శిరసిః— యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజన్త దేవా స్తాని
ధర్మాణి పథమాన్యాసన్ । శేహనాకం మహిమానస్స
చన్త యత్ర పూర్వే సాధ్యా స్సన్తి దేవాః ॥

(౮. ౪. ౧౭. ౧౮. ౧౯.)

బ్రాహ్మణోస్యముఖమాసీ ద్భాహు రాజన్యఃకృ

తః । ఊరూ తదస్య యదైవ్యోఽప్యై ప్రదాభ్యం శూదోఽ అ
జాయత ॥ హృదయాయ నమః ॥

చన్ద్రామౌ మనసో జాత శ్చక్షో స్సూర్యో అజాయ
త । ముఖా దిన్ద్రో త్చగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయు రజాయత ॥
శిరసే స్వాహా ॥

నాభ్యా ఆసీ దన్తరిక్షం శీర్షో ద్యౌ స్సమవర్తత ।
ప్రదాభ్యం భూమిర్దిశ శ్శోత్రా త్తథాలోకాః । అకల్ప
యన్ ॥ శిఖాయై వమట్ ॥

సప్తాస్యాసస్పర్దిధయ స్త్రిసస్ప సమిధః కృతాః ।
దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానా అబర్హన్వ మమం పశుమ్ ॥
కవచాయ హుమ్ ॥

యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజన్త దేవా స్తాని ధర్మాణి ప్ర
ధమాన్యాసన్ । తే హనాకం మహిమాన స్సచన్త య
త్ర పూర్వే సాధ్యాః సన్తి దేవాః ॥ అస్త్రాయ ఫట్ ॥
భూర్భువస్స్వరోమితి దిగ్భగ్ధః ।

బ్రాహ్మణోస్యేత్యాదిభిశ్చ ఋగ్వి పంచాంగకల్పనా । హృద
యం చ శిరశ్చిఖా కవచం చాస్యమేవచ । యథాదేహే తథా నేవే
న్యాసం కృత్వా యథావిధిః ॥ ఏవం న్యాసవిధిం కృత్వా పశ్చాత్పూ
జాం సమారభేత్ । శ్వాసేనతు భజేత్సోమి స్వయమేవ జనార్దనః ॥

యో దేవా అవన్తునో యత్రో విష్ణు ర్విచక్రమే ।
 శ్రుతివ్యా సప్త ధామభిః ॥ హృదయాయ నమః । ॥౧॥
 ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేతా నిదధే ప్రదం । స
 మూహ్య మస్య పాంస్తురే ॥ శిరసే స్వాహా ॥ ॥౨॥
 తీణిప్రదా విచక్రమే విష్ణు ర్ద్రోపా అదాభ్యః । అ
 త్రో ధర్మాణి ధారయన్ ॥ శిఖాయై వషట్ ॥ ॥౩॥
 విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యత్రో నృతాని పస్పశే ।
 ఇంద్రోస్య యుజ్య స్సఖా ॥ కవచాయ హుమ్ ॥ ॥౪॥
 తద్విష్ణోః పరమం ప్రదం సదా పశ్యన్తి సూరయః
 దీప్త చక్షు రాతతమ్ । నేత్ర త్రయాయ వౌషట్ ॥ ॥౫॥
 తద్విప్రాసో విప్రనృవో జాగ్రువాం సస్సమిన్ధతే ।
 విష్ణో ర్యత్పరమం ప్రదమ్ । అస్త్రాయ ఫట్ ॥ ॥౬॥

భూర్భువస్స్వరోమితి దిగ్బంధః ।

— శ ధ్యానమ్. శ —

శ్లో॥ గోక్షీరాభం పుణ్డరీకాయతాక్షం । చక్రాబ్జాద్యై
 ర్భూషణై ర్భూషితాక్షం । ఔభూమిభ్యామర్చితే యో
 గపీతే । యస్తం దేవం పూజయేత్పరుషేణ ॥ ॥౧॥

శ్లో॥ యోజపేత్పురుషసూక్తం త్రివార్తను దినే దినే

పారాయణఫలం తస్య వేదానాం వై సమాశ్రితమ్ ॥ ౨ ॥
 శ్లో॥ బ్రహ్మణోదరతీర్థాని కరైస్సప్తప్తాని తే రవే ।
 తేన సత్యేన మే దేవ తీర్థం దేహి దివాకర ॥ ౩ ॥

— ♦ తీర్థానయనమ్. ♦ —

శ్లో॥ యస్య కేశేషు జీమూతో నద్యస్సర్వాజ్ఞ సన్నిషు ।
 కుక్షోసముదాశ్చ త్వాం సస్మై తోయాత్మనే నమః ॥
 — ౧ కలశపూజా. ౧ —

తతః కలశపూజాం కరిష్యే:— } అనికలశమును గంధపుష్పక్షతల
 కలశం గంధపత్రపుష్పక్షతై } తోబూజచేసి
 రభ్యర్చ్య:— } ఈశోకములతోఁ బి మన్త్రించ
 పఠెను.

శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః కణ్ఠే రుద్ర స్సమాశ్రితః ।
 మూలే తత్ర స్థితో బ్రహ్మ మధ్యే మాతృగణాస్సమైతాః ॥
 శ్లో॥ కుక్షోతు సాగరా సుర్యే సప్తదీపా వసున్ధరా ।
 ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద స్సామవేదోఽహ్యధర్వణాః ।
 అజైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశామ్బ సమాశ్రితాః ।

కలశే దశకళాత్మనే పహ్నిమండలాయ నమః ।
 మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే సూర్యమండలాయ నమః ।
 ఆధారే షోడశకళాత్మనే చంద్రమండలాయ నమః ॥

శ్లో॥ బ్రహ్మణోదరతీర్థాని కరైస్సప్తప్తాని తే రవే ।
 తేన సత్యేన మే దేవ! తీర్థం దేహి దివాకర ॥

అత్తో దేవా అవన్తునో యత్తో విష్ణు ర్విచక్రమే ।
 పృథివ్యా సప్త ధామభిః ॥ హృదయాయ నమః । ॥౧॥
 ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేథా నిదధే ప్రదం । స
 మూహ్య మస్య పాంసురే ॥ శిరసే స్వాహా ॥ ॥౨॥
 తీణిప్రదా విచక్రమే విష్ణు ర్హింసా అదాభ్యః । అ
 త్తో ధగ్మాణి ధారయన్ ॥ శిఖాయై వషట్ ॥ ॥౩॥
 విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యత్తో న్రితాని పస్పశే ।
 ఇన్ద్రస్య యుజ్య స్సఖా ॥ కవచాయ హుమ్ ॥ ॥౪॥
 తద్విష్ణోః పరమం ప్రదం సదా పశ్యన్తి సూరయః
 దివీన చక్షు ర్ఘోరతమ్ । నేత త్రియామ వౌషట్ ॥ ॥౫॥
 తద్విప్రాసో విప్రనృవో జాగృవాం సస్సమిన్ధతే ।
 విష్ణో ర్యత్పరమం ప్రదమ్ । అస్త్రాయ ఫట్ ॥ ॥౬॥

భూర్భువస్స్వరోమితి దిగ్బంధః ।

— ౩ ధ్యానమ్. ౩ —

శ్లో॥ గోక్షీ రాభం పుణ్డరీకాయతామం । చక్రాబ్జాద్వై
 ర్భూషణై ర్భూషితాజ్ఞం । ఔభూమిభ్యానుర్చితే యో
 గపీఠే । య స్తం దేవం పూజయేత్పరమేణ ॥ ॥౧॥

శ్లో॥ యోజయేత్పురుషసూక్తం త్రివార్తను దినే దినే

నర్మదే! సిన్ధుకావేర్యా! జలేస్మిన్ సన్నిధింకురు!

—౩ ప్రణవాభిమన్త్రాదికమ్. ౩—

ప్రణవేన దశవార మభిమ ప్రణవముతో పదిసార్లు అభిచం
న్త్య గాయత్రిం త్రివారంజ త్రించి గాయత్రిని మూడుసార్లు
పేత్.

జపించవలయును.

ఓమ్. ఓమ్. ఓమ్. ఓమ్. ఓమ్. ఓమ్. ఓమ్ ఓమ్.
ఓమ్ ఓమ్. (౧౦)

ఓం భూభువస్స్వః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవ
స్య ధీమహి ! ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ౩ ॥
శంఖ చక్ర యోనిసురభి శంఖ, చక్ర, యోనిసురభి : ద్ర
ముద్రాన్ ప్రదర్శ్య. ల గనంబరచి
అస్త్రియా దశదిగ్బంధాః, ("అస్త్రా") శుపట్ "అని దశది భం
కూర్మ ముద్రాయా కలశోద ధము గావించి)
కం ప్రచ్ఛాద్య కూర్మ ముద్రచే కలశోదకమును
గప్పి

శ్లో॥ అత్ర గాయత్రి! సావిత్రీ! శాన్తి పుష్టికరీశ్వరి !
ఆయాన్తు కలశపూజార్థం దురితక్షయకారకాః॥

—౩ శంఖపూజా. ౩—

కలశోదకేన శంఖ మాపూర్య. కలశోదకముచే శంఖము నిండించి
శంఖం ప్రక్షాళ్య. శంఖమును కడిగి
పునశ్శంఖం దశవారం పూర్త [మరల శంఖము పదిసార్లు "ఓం"
యిత్వా. కారముచెప్పుచు నింపి

శఙ్ఖ పీఠే బ్రహ్మణ మావాహయామి || శఙ్ఖవృ
దయే ఆదిత్య మావాహయామి | శఙ్ఖమధ్యే చంద్ర
మావాహయామి | శఙ్ఖాగ్రే గంగా సరస్వతీ మావాహ
యామి | [వైనలుగురుని నావాహనము చేసి]

శఙ్ఖే గంధ పుష్పాక్షతై రభ్య గంధ పుష్పములచే శంఖమును
ర్చ్య. పూజించి ఈక్రింది శ్లోకములచే

శంఖధ్యానము చేయవలయును.

శఙ్ఖే హస్తం ప్రసార్య.

శంఖము నందు హస్తముంచి

— ౧ ధ్యానమ్. ౧ —

శ్లో॥ త్వం పురా సాగరోశ్చన్నో విష్ణునా విధృతః కరే
సర్వదేవ హితార్థాయ పాంచజన్య! నమోస్తుతే॥

శ్లో॥ శఙ్ఖ చంద్రాగ్రదైవత్యం నమరాచాధి దైవతమ్
పుష్పే ప్రజాపతిం విద్యాదగ్రే గంగాసరస్వతీ | ౨ |

శ్లో॥ పృథివ్యాం యాని తీర్థాని వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా
శఙ్ఖే తిష్ఠన్తి సర్వాణి తస్మాచ్ఛఙ్ఖం ప్రపూజ

యేత్ | 3 |

— ౨ ప్రోక్షణమ్. ౨ —

అనేన మన్తేణ దేవోపకర
ణాని సంప్రోక్ష్య
శఙ్ఖోదకేన పూజాద్రవ్యాణి
చ సంప్రోక్ష్య

ఈమంత్రముచే దేవపూజా పా
త్రలను ప్రోక్షించి
పూజకుపయోగించు పుష్పముల
పై ప్రోక్షించి

దేవమాతానంచ సంప్రోక్ష్య	దేవువైన తనపైన చల్లుకొని
శేషముత్సృజ్య	శేషమును క్రిందబోసి
పునశ్శుభం ద్వాదశ వారం	(౧౨సార్లు పుణవము చెప్పుచు
పూరయిత్వా; స్థావ్య	శంఖమును నీటితోనింపి పీఠము
	నందుంచి

—♦ పీఠపూజా ♦—

తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్. పిదపపీఠాచ్ఛనమొనర్పవలయును
 ఆధార శక్త్యై నమః, మూల ప్రకృత్యై నమః, మ
 త్స్యాయ నమః, కూర్మాయ నమః, నరానాయ నమః .
 అనంతాయ నమః, శేషాయ నమః, గరుడాయ నమః,

—౩ అథ పాగ్గాదిద్వారపూజా ౩—

పాగ్ద్వారే :— ద్వారశ్రియై నమః ; ఖాతే
 నమః, విఘ్నేనమః.

దక్షిణ ద్వాారే :— ద్వారశ్రియై నమః , చు
 డాయ నమః , ప్రచండాయ నమః.

పశ్చిమద్వారే:— ద్వారశ్రియై నమః; జయాయ
 నమః; విజయాయ నమః

ఉత్తరద్వారే;— ద్వాారశ్రియై నమః; బలాయ
 నమః; ప్రబలాయ నమః

చిచ్ఛక్త్యై నమః; మాయాశక్త్యై నమః; గంగాయై
 నమః; యమునాయై నమః

శ్లో॥ శాన్తం పద్మాసనస్థం శశిధరమకుటం పంచవక్త్రం
త్రినేత్రం శూలం వజ్రం చ ఖడ్గం షరశుమభయదం
దక్షభాగే వహంతం । నాగం పాశం చ ఘటాం ప్రశ
యహుతవహం సాంకుశం వామభాగే నానాలంకార
యుక్తం స్ఫటికమణినిభం పార్వతీశం నమామి॥

—♦ ౧. సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్. ♦—

ఓం సహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్షః సహస్ర
పాత్ । సభూమిం విశ్వతో వ్రత్యా త్యతిష్ఠద్దశాజ్జులమ్

శ్లో॥ జ్యోతిశ్శాతం సర్వలోకాన్తరస్థం
మోక్షార్థాఖ్యం యోగిహృద్యాన గమ్యమ్ ।
సాజ్గం శక్తిం సాయుధం భక్తసేవ్యం
సర్వాకారం విష్ణోమావాహయామి॥

—శ్రీ ౨. పురుష ఏవేదమిత్యాసనమ్. శ్రీ—

పురుష ఏవేదం సర్వం యద్భూతం యచ్ఛభవ్యమ్
ఉతామృతత్వస్య శాన్తో యదన్నేనాతిరోహతి ॥

శ్లో॥ కల్పద్రు మూలే మణివేదిమధ్యే సింహాసనం
సర్వమయం సురత్నం । విచిత్రవస్త్రావృత మచ్యుతప్రభో !
గృహణ లక్ష్మీధరణీసమన్విత॥

అంగదేవతాసహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
అనేక నవరత్న సింహాసనం సమర్పయామి॥

—౩ 3. ఏతావానస్యేత పాద్యమ్. ౩—

ఏతావానస్య మహిమాశ్చో జ్యాయాంశ్చ పూరు
షః । పాదోస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదప్యామృతం దివి
శ్లో॥ ఋష్యస్థ స్సర్వదేవానా ఏ ధిక స్సర్వ కామదః ।
మయా నివేదితం తుభ్యం సజ్జహాణ సుపాద్యకమ్ ।
అజ్గదేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయ నమః
పాద్యం సమర్పయామి॥

—౪ ౪ త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్స్యర్ఘ్యమ్ ౪—

త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదోస్యేహ భవ
త్పురుషః । తతో విష్వజ్ వ్యక్రామ త్సాశనానశనే బభి ।

శ్లో॥ గంగాజలసమానీతం సువర్ణ కలశే సితమ్ ।
అర్ఘ్యం గృహాణాభగవన్ ! కాలయాప నమోస్తుతే ।
అజ్గదేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయ నమః అర్ఘ్యం
సమర్పయామి ॥

—౫ ౫ తస్మా ద్వీరాశిత్యాచమసమ్ ౫—

తస్మా ద్వీరాశజాయత విరాజ్తో అద్ధి పూరుషః ।
సజాతో అత్యరిచ్యత ప్రశ్చద్భూమి మథోపురః ॥

శ్లో॥ జనార్దనాయ దేవాయ నమస్తే కమలాలయ ।
నిర్మలజ్ఞానరూపాయ దదామ్యాచమనీయకమ్ ।
అంగ దేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయ నమః ముఖేన
శుద్ధాచమనం సమర్పయామి ॥

ఓం భూర్భువస్స్వః అం దేవతాసహితభగవతే మహా
దేవాయనమః మధుశర్కం సమర్పయామి ।

—♦ ౬. యత్పురుషేణేతి స్నానమ్. ♦—

యత్పురుషేణ హవిషా దేవా యజ్ఞ మతన్వత ।
వసన్తో అస్మా స్తేవాజ్యం గీష్మ ఇన్ద్ర శ్శ్రుద్ధవిః ।

శ్లో॥ తీర్థోదకైః కాఞ్చన కుమ్భ సంస్థైః సువాసిత్వైర్దే
వ కృపారసార్ద్రైః । మయాన్వితం స్నానవిధిం గృహణ
సాదాబ్జనిష్ఠ్యాతనదీప్రవాహః ।

—౩ పంచామృత స్నానమంత్రాః ౩—

ఓం ఆర్యాయస్త్వ సమేతుతే విశ్వతస్సోమదృష్ట్యం
భవా వాజస్య సంగ్రథే ॥ ౧॥ ౬ః గదేవ — దేవాయనమ్,
పయోస్నానం సమర్పయామి॥

ఓం దధిశాన్వో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య నాజినః ।
సురభిన్తో ముఖాకర త్పిణ అయాంషి తారిషత్ ఓందధి ।

ఓం ఘృతం మిమిక్షే ఘృతమస్య యోనిఘ్నతే
శ్రితో ఘృతమ స్వధామ । అనుష్ఠధమా వహ మాద
యస్త్వ స్వాహా కృతం వృషభ వక్షి హవ్యేషు ఘృతభి
షేకము.

ఓం మధువాతా ఋతాయ తే మధుక్షరం ని సిః
 వః । మాధ్వీర్న సస్త్వోషధీః । మధునక్త ముతోషసా
 మధునుత్పాదావం రజః । మధుద్యౌరస్తునః పితా । మధు
 మాన్తోవనస్పతి ర్మధుమాం అస్తు సూర్యః । మాధ్వీర్గా
 వో భవన్తునః । మధు అభిషేకమ్ సమర్పయామి॥

స్తావనుగపవస్య ద్విష్యాయ జన్మనే స్తావదురిందా
 య సుహవీతునామ్నేస్తావదర్మితాయ వరుణాయ వా
 యవే బృహస్పతయే మధుమాం అదాభ్యః । పయో
 దధి ఘృత మధుశిర్కరా గంధ సంయతం । ఇతి పంచా
 మృతమితి॥

—౩ పురుషసూక్తాభిషేకమ్ ౩—

“ఓం సహస్రశీర్షా” ఇత్యస్య సూక్తస్య నారాయ
 ణఋషిః । పురుషోత్తమోదేవతా । అనుష్టుప్ ఛందః । అంత్య
 తిష్టుప్ । విష్ణోదిత్య గణపత్యంబికాద్యజ్ఞదేవతా సహిత
 భగవతే మహాదేవాభిషేకే వినియోగః॥

ఓం సహస్రశీర్షాపురుషః సహస్రాక్షః సహస్
 పాత్ । సభూషిం విశ్వతోవృత్వా త్యజిష్ఠ ద్దశాబ్జులమ్ ।
 పురుష ఏవేదం సర్వం యద్రూఢతం యచ్ఛభవ్యమ్ ।

ఉతామృతత్వస్యేశానో యదన్నేనా తిరోహతి । ఏతా
వానస్య మహిమాత్తో జ్యాయంశ్చ పూరుషః । పా
దోస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యా మృతం దివి । త్రి
పాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః ॥ పాదోస్యేహ భవత్పునః । తత్తో
విష్వజ్వక్రకామత్సాశనా నశనే అభి ॥ తస్మా ద్విగాళ
జాయత విరాజో అది పూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత
ప్రశ్చాద్భూమి మథోపురః । యత్పురుషేణ హవిషా దే
వా యజ్ఞమతన్వత । వసంతో అస్మానీదాజ్యం గ్రీష్మ
ఇధ్మశ్శరద్ధవిః । తం యజ్ఞం బర్హిషి పోక్షున్పురుషం జా
తమగ్రతః । తేనదేవా అయజన్త సాధ్యా ఋషయశ్చయే ।
తస్మాద్యజ్ఞా త్సర్వహుత సంభృతం పృషదాజ్యం । ప్రశూ
న్తాం శ్చ కే) వాయవ్యా నారణ్యా న్ద్రామ్యా శ్చయే ।
తస్మాద్యజ్ఞా త్సర్వహుత ఋచ సామానిజజ్ఞి తే ఛన్దాం
సి జజ్ఞిరే తస్మా ద్యజు సస్మా దజాయత । తస్మా దశ్వా
అజాయన్త యే కేచో భూయాదతః । గావోహ జజ్ఞిరే త
స్మా త్తస్మా జ్జాతా అజావయః ॥ యత్పురుషం వ్యదధుః
కత్తిధావ్య కల్పయన్ । ముఖం కిమస్య కౌ బ్రాహ్మణా కా

ఊరూపాదా ఉచ్యతే బ్రాహ్మణోస్య ముఖమాసీ ద్భా-
 హూ రాజన్యః కృతః । ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః ప-
 ద్భ్యం శూద్రో అజాయత ॥ చన్ద్రమా మనసో జాతశ్చ
 త్తో సూర్యో అజాయత । ముఖాద్విన్ద్య శ్చాగ్నిశ్చ పా-
 నాద్వాయు రజాయత । నాభ్యా ఆసీదంత రిక్షం శీర్షోద్వ్యా-
 సస్యమవర్తత । పదాభ్యం భూమి ర్దిశః శోణా తథాల్లో-
 కాం అకల్పయన్ । సప్తాస్యాసన్ పరిధయ స్త్రిసస్ప-
 సమిధః కృతాః । దేవా యద్వజ్ఞం తన్వానా అబధ్నన్పు-
 రుషం పశుమ్ ॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజన్త దేవా స్తాని ధ-
 ర్మాణిప్రథమాన్యాసన్ । తే నానాకం మహిమానస్స-
 చన్త యత్ర పూర్వే నాధ్యా సున్తి దేవాః ॥

అతోదేవా అవన్తున ఇతి షళర్చస్య సూక్తస్య ।
 కాణ్వోమేధాతిథిర్పశిః । దేవా విష్ణుర్దేవతా । గాయత్రీ-
 ఛందః । అభిషేకే వినియోగః॥

ఓం అతోదేవా అవన్తున్తో యతో విష్ణుర్విచక్ర-
 మే । పృథివ్యా స్సప్తధామభిః । ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రే-
 ధా నిదధే పదం । సమూహృమస్య పాంసురే । తీణి పదా-

విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః । అత్తోధగ్మాణి ధాన్
యన్ ॥ విష్ణోఃకర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే
ఇంద్రిన్ద్రయుజ్యస్సఖా । తద్విష్ణోః పరమం ప్రదం సదాపశ్య
న్తి సూరయః । దీప్తిన చక్షురాతతా । తద్విశాసోవిప్లవ్య
వో జాగ్రవాంస్త స్సమింధతే । విష్ణోర్యత్పరమం ప్రదం ॥

—శ రుద్రసూక్తములోని ఋక్కు శ—

తుముష్టహి ఇత్యస్య మంత్రస్య, అతిఋషిః ।
రుద్రోదేవతా । త్రిష్టప్తఛందః । అంగదేవతాసహిత భగ
వతే మహాదేవాభిషేకే వినియోగః॥

ఓం తముష్టహి యస్త్విషు స్సుధన్వాయో విశ్వ
స్యక్షయతి భేషజస్య । యత్త్వామహే సామననాయ రు
ర్ద్ధిం నమోభిర్ద్దేవ మసురగమవస్య॥

—శ నమకమ్. శ—

ఓం నమస్తే అస్తు భగవన్ విశ్వేశ్వరాయ మహా
దేవాయ త్యంబకాయ త్రిపురాంతకాయ త్రికాగ్నికాలా
య కాలాగ్ని రుద్రాయ నీలకణ్ఠాయ మృత్యుంజయాయ
సర్వేశ్వరాయ సదాశివాయ శ్రీమన్మహాదేవాయనమః॥

నమోహిరిణ్య బాహవే సేనాన్యే దిశాంచ పత-
 యే నమో నమో వృక్షభ్యోహరికేశేభ్యః పశూనాం ప-
 తయే నమో నమ స్పృంజరాయ త్విషీమతే పదీనాం ప-
 తయే నమో నమో బభుశాయ వివ్యాధినేన్నానాం పత-
 యే నమో నమో హరికేశాయోపవీతినే పుష్పానాం
 పతయే నమో నమో భవస్య హేత్యై జగతాం పతయే
 నమో నమో రుద్రాయాతతావినే క్షేత్రాణాం పతయే
 నమో నమ స్సూతాయా హంత్యాయ వనానాం పతయే
 నమోనమః

ఓం నమస్సోమాయచ రుద్రాయచ నమస్తామా-
 యచా రుణాయచ నమశ్శృంగాయచ పశుపతయేచ నమ
 ఉగ్రాయచ భీమాయచ నమో అగ్రేష్ఠధాయచ దూరే-
 ష్ఠధాయచ నమో సూనేచ హనీయసేచ నమో వృక్షే-
 భ్యో హరికేశేభ్యో నమస్తారాయనమ శ్శంభవేచమయో
 భవేచ నమశ్శక్తిరాయచ మయస్కరాయచ నమశ్శి-
 వాయచ శివతరాయచ॥

అప్రోహిష్ఠేతి త్రియాణాం మంత్రాణాం సింధు

ద్వీపఋషిః, ఆపోదేవతా, గాయత్రీఛందః విష్ణాద్విత్య
గణపత్యంబికాద్యజ్ఞ వతాసహిత భగవతే మహాదేవ అభి
షేకే వినియోగః॥

ఓం ఆస్తోహిష్ఠామ యో భువస్థానః క్షిరే దధాత
న॥ మహేరణాయ చక్షుసే॥ యోవశ్శివతమోఽసస్తస్య
భాజయతే హనః॥ ఉశ తీరివ మాతరః॥ తస్మా అగ్ని
మామవో యస్య క్షయాయ జిన్వభ॥ ఆపోజనయథా
చనః॥

అంగదేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి॥

— ౨ తం యజ్ఞమితివస్త్రమ్ ౩ —

తం యజ్ఞం బర్హిషి పౌత్రన్ పురుషం జాతమగ్ర
తః॥ తేనదేవా అయజంత సాధ్యా ఋషశ్చయే॥

శ్లో॥ స్వర్ణాఞ్చలం స్వర్ణవిచిత్ర శోభితం కాశేయయు
గ్మం పరికల్పితం మయా॥ దామోదర ప్రావరణం గృహాణ
మాయాచల ప్రావృతదివ్యరూపం॥

అంగదేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి॥

—♦ ౮ తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీతమ్ ♦—

తస్మాద్యజ్ఞా తస్త్వహుతః సమభృతంపృషద్రాజ్యం
ప్రశూంతాంశ్చ కే) వాయవ్యా నారణ్యాన్త్రామ్యాశ్చయే॥

శ్లో॥ సువన్త తన్మాదభవయజ్ఞ సూత్రం ముక్తాఫలస్యాత
మనేకరత్నం । గృహణ తద్వత్కృతముత్తరీయం స్వకర్మ
సూత్రం ధరతే నమోస్తు॥

అంగదేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥

౯. యజ్ఞోపవీతానంతరమ్ శుద్ధాచమనీయం సమ
ర్పయామి॥

—౩ ౯. తస్మాద్యజ్ఞాదితి గన్ధమ్. ౩—

తస్మాద్యజ్ఞా తస్త్వహుత ఋచస్సామాని జజ్ఞరే
చందాంసి జజ్ఞరే తస్మాద్యజ్ఞ స్తస్మాదజాయత॥

గంధద్వాణా మిత్యస్య సూక్తస్య । ఆనందకర్తృమ
చిక్లి తేదిరా ఋషయః । శ్రీర్దేవతా । అనుష్టుప్చందః ।
గంధలేపనే వినియోగః॥

ఓం గంధద్వాణాం మరాద్ధరాం నిత్యపుష్టాంకరీషి
ణీం । ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్.

శ్లో॥ కస్తూరికాకర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజిత గన
సార్థైః । విలేపనం స్వీకురు దేవదేవ ఓదేవి వక్షోజ
విలేపితాఙ్గః॥

అంగదేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
శ్రీగంధం సమర్పయామి॥
గంధస్యోపరి అలంకారార్థం అక్షతాన్ సమర్ప
యామి॥

౧౦. తస్మాద్దశ్వా ఇతి పుష్పమ్; —
తస్మాద్దశ్వా అజాయన్త యే కేచో భియాదతః ।
గావోహ జజ్ఞిరే తస్మాత్తస్మా జ్జతా అజావయః॥

శ్లో॥ చామన్తి కావకుశచమ్పకపాటలాబ్జ । పున్నాగ
జాణీకరవీరసాలపుష్పైః । బిల్వప్రవాళ తులసీదళ మల్లి
కాభిః । త్వాం పూజయామి జగదీశ్వర వాసుదేవ॥

శ్లో॥ ఆరామపుష్పాణి మనోహరాణి । జలాశయస్థాని
సుపల్లవాని । సువర్ణపుష్పాణి మయార్పితాని గృహాణ
ఓవత్సధర పసిద॥

శ్లో॥ కరవీరై ర్జాజకుసుమైశ్చమ్పకైర్వ కుళై శ్శుభ్రైః ।
శతపత్తైశ్చ కల్పారైర్గచ్ఛే త్పురుషోత్తమమ్ ।
—౩ ఆభరణమ్; పూజా ౩—

శ్లో॥ కేయూరకటకేచైవ హస్తే చిత్రాఙ్గళీయకమ్॥

మాణికోల్లాసమకుటం కుణ్డలే హారశోభితమ్ ।
 శ్లో॥ నాభౌ నాయకరత్నం చ నూపురే, పాదపద్మయోః
 ఆఙ్గుళిమండ్రికాశ్చైవ గృహ్యంతామస్మదర్పితాః ॥౨॥
 : ఆభరణము లర్పించ వలయును.

—౩ ౧. మ హేశ్వరపూజా. ౩—

ఓం భవాయ దేవాయ నమః	రుద్రాయ దేవాయ నమః
శర్వాయ దేవాయ నమః	ఉగ్రాయ దేవాయ నమః
ఈశానాయ దేవాయ నమః	భీమాయ దేవాయ నమః
పశుపతయే దేవాయ నమః	మహతే దేవాయ నమః

—♦ స్మృత్యంతరే. ♦—

శ్లో॥ పంకజం పంచరాత్రం పార్వద్దశరాత్రం చ బిల్వకం । తులనైస్య
 కాదకాహతు పునఃప్రత్యక్ష్య పూజయేత్ ॥

తా॥ నూతన పుష్పములు దొరకనియెడల నిన్నటి నిర్మాల్య
 ములైన తామరపుష్పములన రోజులవరకును, బిల్వముపదిదినములవరకును
 తులసి పదికొండు దినములవరకును తిరిగి కడిగి పూజించవచ్చును.

భవిష్యే॥ నాక్షతైరర్చయే ద్విష్ణుం తులస్యా గణేశ్వరం, దూర్వాభిర్నా
 ర్చయే ద్దుర్గాంకేతకైర్న మహేశ్వరం (అక్షత=యవాక్షతః) వ్యాఖ్యా

తా॥ విష్ణుమూర్తిని యవాక్షతలచేతను గణేశ్వరుని తులసి
 దళములచేతను, పార్వతిని గరికచేతను, శివుని మొగలిపుష్పముల చేతను
 పూజించరాదు. నిర్మాల్యమును వాసనచూచి ఈప్రకారం ధరించవలెను.

శ్లో॥ కర్ణాదౌ తులసీ పత్రం కర్ణానే బిల్వపత్రకం । శిరసి పుష్ప
 కం ధార్యం నిర్మాల్యం త్రివిధం స్మరణం ॥

కర్ణములొపల తులసీదళమును ; కర్ణములపై బిల్వదళమును
 శిరమున పుష్పమును ధరించవలెను.

౨. విష్ణుపూజా.

ఓం కేశవాయ నమః	ఓం సంకర్షణాయ నమః
„ నారాయణాయ నమః	„ వాసుదేవాయ నమః
„ మాధవాయ నమః	„ ప్రద్యుమ్నాయ నమః
„ గోవిందాయ నమః	„ అనిరుద్ధాయ నమః
„ విష్ణవే నమః	„ పురుషోత్తమాయ నమః
„ మధుసూదనాయ నమః	„ అఢోక్షజాయ నమః
„ త్రివిక్రమాయ నమః	„ నారసింహాయ నమః
„ వామనాయ నమః	„ అచ్యుతాయ నమః
ఓం శ్రీధరాయ నమః	„ జనార్దనాయ నమః
„ హృషీకేశాయ నమః	„ ఉపేంద్రాయ నమః
„ పద్మనాభాయ నమః	„ హరయే నమః
„ దామోదరాయ నమః	„ శ్రీకృష్ణాయ నమః

౩. సూర్యపూజా.

ఓం సూర్యాయ నమః	ఓం హిరణ్యగర్భాయ నమః
„ రవయే నమః	„ మరీచ్యాయ నమః
„ సూర్యాయ నమః	„ ఆదిత్యాయ నమః
„ భానవే నమః	„ అర్కాయ నమః
„ ఖిగాయ నమః	„ సవిత్రే నమః
„ పూష్టే నమః	„ భాస్కరాయ నమః

౪. గణపతి పూజా.

ఓం సుమఖాయ నమః	„ ఏకదంతాయ నమః
---------------	---------------

ఓం కపిలాయ నమః

గజకర్ణకాయ నమః

లమ్బోద్భద్రాయ నమః

వికటాయ నమః

విఘ్నగాజాయ నమః

గణాధిపాయ నమః

ధూమకేతవే నమః

ఓం ఫాలచంద్రాయ నమః

గజాననాయ నమః

వక్త్రాక్షాయ నమః

శూర్పకర్ణాయ నమః

హేరమ్బాయ నమః

స్కందపూర్వజాయ నమః

— శ్రీ. అంబికాపూజా. ౩ —

ఓం భవస్య దేవస్య పత్నైస్సమః | రుద్రస్య దేవస్య పత్నైస్సమః |

శర్వస్య దేవస్య పత్నైస్సమః | ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నైస్సమః |

ఈశానస్య దేవస్య పత్నైస్సమః | భీమస్య దేవస్య పత్నైస్సమః |

నమః | మహతోదేవస్య పత్నైస్సమః |

పశుపతేర్దేవస్య పత్నైస్సమః |

శి వాష్టోత్తర శ త నా మా వ లిః.

౧ ఓం శివాయ నమః

మహేశ్వరాయ నమః

శంభవే నమః

పినాకినే

శశిశేఖరాయ

వామదేవాయ

విరూపాక్షాయ

కపర్దిశే

నీలలోహితాయ

ఓం శంకరాయ నమః ౧౦

శూలపాణియే

ఖట్వాంగినే

విష్ణువల్లభాయ

శిపివిష్టాయ

అంబికానాథాయ

త్రికంఠాయ

భక్తవత్సలాయ

భవాయ

ఓం శర్వాయనమః

త్రిలోకేశాయ

౨౦

శితికంఠాయ

శివాప్రియాయ

ఉగ్రాయ

కపాలినే

కామారయే

అంధకాసురసూదనాయ

గంగాధరాయ నమః

లలాటాక్షాయ

కాలకాలాయ

కృపానిధయే

౩౦

భీమాయ

పరశుహస్తాయ

మృగపాణయే

జటాధరాయ

కైలాస వాసినే

కవచినే

కఠోరాయ

త్రిపురాంతకాయ

వృషాంకాయ

వృషభారూఢాయ ౪౦

భస్మాద్భూత విగ్రహాయ

ఓం సామప్రియాయనమః

సర్వమయాయ

త్రయీమూర్తయే

అనీశ్వరాయ

సర్వజ్ఞాయ

పరమాత్మనే

సోమసూర్యాగ్నిలోచనాయ

హవిషే

యజ్ఞమయాయ

౫౦

సోమాయ

పంచవక్త్రాయ

సదాశివాయ

విశ్వేశ్వరాయ

వీరభద్రాయ

గణనాథాయ

ప్రజాపతయే

హిరణ్యరేతసే

దుర్ధయ

గిరీశాయ

౬౦

గిరిశాయ

అనఘాయ

భుజ్భూషణాయ

భర్గాయ

ఓం గిరిధన్వనే నమః

గిరిప్రియాయ

కృత్తివాససే

పురారాతయే

భగవతే

ప్రమథాధిపాయ ౨౦

మృత్యుంజయాయ

సూక్ష్మతనవే

జగద్వ్యాపిణే

జగద్గరవే

వ్యోమకేశాయ

మహాసేనజనకాయ

చారువిక్రమాయ

రుద్రాయ

భూతపతయే

సాణవే నమః ౫౦

అహిర్బుధ్నియ నమః

దిగంబరాయ నమః

అష్టమూర్తయే

అనేకాత్మనే

సాత్వికాయ

శుద్ధవిగ్రహాయ

శివాష్టోత్తర శతనామ పూజాం సమర్పయామి

శివాష్టోత్తర శతనామావలిః సమాప్తా.

ఓం శాశ్వతాయ

ఖగింశరశవే నమః

అజాయ

పాశవిమోచనాయ ౧౦

మృడాయ

పశుపతయే

దేవాయ

మహాదేవాయ

అవ్యయాయ

హరయే

పూషదంతభిదే

అవ్యగ్రాయ

దక్షాధ్వరహరాయ

హరాయ ౧౦౦

భగనేత్రభిదే

అవ్యక్తాయ

సహస్రాయ

సహస్రపదే

అపనగ్గ్రహదాయ

అనంతాయ

తారకాయ

పరమేశ్వరాయ ౧౦౮

౧. అథ శ్రీకృష్ణాష్టోత్తరశతనామావళిః

ఓం శ్రీకృష్ణాయ నమః
 కమలనాథాయ
 వాసుదేవాయ
 సనాతనాయ
 నసుదేవాత్మజాయ
 పుణ్యాయ
 లీలామానుషచిగ్రహాయ
 శ్రీనత్స కస్తుభధరాయ
 యశోదానత్సలాయ
 హరయే ౧౦
 చతుర్భుజాత్త చక్రాసి
 గదాశంఖాద్యుదా
 యుధాయ నమః
 దేవకీనందనాయ
 శ్రీశాయ [య
 నందగోపప్రియాత్మజా
 యమునా వేగసంహారణే
 బలభద్రప్రియానుజాయ
 పూతనాజీవితహరాయ
 శకటాసురభంజనాయ
 నందప్రజజ్జనానందినే
 సచ్చిదానందవిగ్రహాయ

ఓంనవనీతవిలిప్తాంగాయనమః
 నవనీతనగాయ
 అనఘాయ
 నవనీతనవాహరాయ
 ముచికుందప్రసాదకాయ
 షోడశస్త్రీసహస్రేశాయ
 త్రిభంగినే
 మధురాకృతయే
 శుకవాగమృతాబ్ధిదవే
 గోవిందాయనమః ౩౦
 యోగినాంపతయే
 వత్సవాటచరాయ
 అనన్తాయ
 ధేనుకాసురభంజనాయ
 తృణీకృతశృణానర్తాయ
 యమశార్దూనభంజనాయ
 ఉత్తాలతాలభేత్త్రే
 తమాలశ్యామలాకృతయే
 గోపగోపీశ్వరాయ
 యోగినే ౪౦
 కోటిసూర్యసమప్రభాయ
 ఇశాపతయే

ఓం పరంజ్యోతిషే నమః
 యాదవేదాయ
 యదూద్వహాయ
 వనమాళినే
 పీతవాసవే
 పారిజాతాపహరకాయ
 గోనర్థనాచలోద్ధరే
 గోపాలాయ ౧౦
 సర్వపాలకాయ
 అజాయ
 నిరింజనాయ
 కామజనకాయ
 కంజలోచనాయ
 మధుఘ్నై నమః
 మధురానాథాయ
 ద్వారకానాయకాయ
 బలినే
 బృందావనాంత సు }
 చారిణే నమః ౨౦ }
 తులసీదామభూషణాయ
 శ్యామతకనుణేంద్రే
 నరనారాయణాత్మకాయ
 కుబ్జాక్షిష్టాంబరధరాయ

ఓం మాయినే
 పరమపూరుషాయ
 హుష్టికాసురచాణూ }
 రమలయుద్ధవిశారదాయ }
 సంసారవైరిణే
 కంసారయే ౨౦
 మురారయే
 నరకాంతకాయ
 అనాదిబ్రహ్మచారిణే
 కృష్ణావ్యసన కర్మకాయ
 శిశుపాలశిరచ్ఛేత్రే
 దుర్యోధనకులాంతకాయ
 విదురాశ్రమవరదాయ
 విశ్వరూప ప్రదర్శకాయ
 సత్యవాచే
 సత్యసంకల్పాయ ౩౦
 సత్యభామాగ్రతాయ
 జయినే
 సుభద్రాపూర్వజాయ
 జిష్ణవేనమః
 భీష్మముక్తిప్రదాయకాయ
 జగద్గురవే
 జగన్నాథాయ

జేణునాద విహారదాయ	నారాయణాయ.
వృషభాసుర విధ్వంసినే	పరబ్రహ్మణే
బాణాసురశరాంతకాయ	పన్నగాళయనవాహనాయ
యుధిష్ఠిరప్రతిష్ఠాత్మకం	జలకీడా సమాసక్త
బర్హిబర్హానతంసకాయ	గోపీవస్త్రాపహారకాయ
పార్థ సారథయే	పుణ్యశోకాయ
అవ్యక్తగీతామృత	తీర్థపాదాయ
మహాదధయే	వేదవేద్యాయ
కాళీయఘణిమాణిక్యరం	దయానిధయే
జిత శ్రీపదాంబుజాయ	సర్వదేవాత్మకాయ
దామోదరాయ	సర్వగ్రహరూపిణే
యజ్ఞభోక్త్రే	పరాత్పరాయనమః ౧౧౫
దానవేంద్రపనాశకాయ	

కృష్ణాష్టోత్తరశత నామపూజాం సమర్పయామి.

కృష్ణాష్టోత్తరశత నామావళి సమప్తా.

అథ సూర్యాష్టోత్తర శత నామావళిః.

ఓం సూర్యాయ నమః	త్వష్టే
అగ్న్యే	పూష్టే
భగాయ	అర్కాయ
వివస్వతే	సవిత్రే
దీప్తాంశవే	రవయే
శుచయే	గభస్తిమతే

అజాయ
కాలాయ
మృత్యవే
ధాతే)
ప్రభాకరాయ
పృథ్వ్యై
అనోభ్యసమః
తేజసే
వాయవే
ఖగాయ
పరాయణాయ
సోమాయ
బృహస్పతయే
శుక్రాయ
బుధాయ
అంగారకాయ
ఇంద్రాయ
కాష్ఠాయ
ముహూర్తాయ
పక్షాయ
మాసాయ
ఋతవే
సంవత్సరాయ

౨౦

౩౦

అశ్వతాయ
శౌర్యే
శనైశ్చరాయ
బ్రహ్మణే
విష్ణవే
రుద్రాయ
స్కందాయ
వైశ్ణవణాయ
యమాయ
వైద్యుతాయ
జాతరాయ
అగ్నేయే
వింధనాయ
తేజసామృతయే
ధర్మధ్వజాయ
వేదకర్తే)
వేదాంగాయ
వేదవాహనాయ
కృతాయ
తేత్రాయ
ద్వాపరాయ
కలయే
ఓం సర్వాశ్రయాయనమః.

౪౦

౫౦

ఓం కలాయ నమః

కామదాయ

౬౦

సర్వతోముఖాయ

జయాయ

విశాలాయ

వరదాయ

శ్రీఘ్రాయ

ప్రాణధారణాయ

కాలచక్రాయ

విభానసవే

పురుషాయ

శాశ్వతాయ

యోగినే

వ్యక్తావ్యక్తాయ

సనాతనాయ

లోకాధ్యక్షాయ

సురాధ్యక్షాయ

విశ్వకర్మణే

తమోనుదాయ

పరుణాయ

సాగరాయ

జీమూతాయ

౮౦

అరిష్టు

ఓం భూతాశ్రయాయ నమః

భూతపతయే

సర్వభూతనిషేవితాయ

మణయే

సునర్ణాయ

భూతాదయే

ధన్వంతరయే

ధూమకేతవే

ఆదిదేవాయ

౯౦

ఆదితేస్సుతాయ

ద్వాదశాత్మనే

బరవిదాక్షాయ

ప్రిణే

ప్రపితామహాయ

స్వర్గద్వారాయ

పంచాద్వారాయ

మోక్షద్వారాయ

త్రివిష్టపాయ

దేవకర్తే

౧౦౦

ప్రశాంతాత్మనే

విశ్వాత్మనే

విశ్వతోముఖాయ

చరాచరాత్మనే

ఓం సూక్ష్మాత్మనే నమః మైత్రేయాయ కరుణాద్వితాయ	ఓం శ్రీసూర్యనారాయ ణాయ నమః
---	------------------------------

శ్రీసూర్యాష్టోత్తరశతనామ పూజాం సమర్పయామి.

సూర్యాష్టోత్తర శతనామావళిః సమాప్తా.

౪ అథ గణపత్యష్టోత్తరశత నామావళిః.

ఓం గజాననాయ నమః గణాధ్యక్షాయ విఘ్న రాజాయ వినాయకాయ ద్వైమాత్యురాయ ద్విముఖాయ ప్రముఖాయ సుముఖాయ కృతినే సుప్రదీప్తాయ సుఖనిధయే సురాధ్యక్షాయ సురాధిపాయ మహాగణపతయే మాన్యాయ	ఓం మహాకాలాయ నమః మహాబలాయ హేరంబాయ లంబజతరాయ హ్రస్వగ్రీవాయ ౨౦ మహోదరాయ మదోత్కటాయ మహావీరాయ మంత్రినే మంగళసుస్వరాయ ప్రమదాయ ప్రథమాయ ప్రజ్ఞాయ ప్రమోదాయ నమః మోదకప్రియాయ ౩౦
--	---

ఓం విఘ్నకర్త్రే నమః
 విఘ్నహంత్రే
 విశ్వనేత్రే
 విరాట్పతయే
 శ్రీపతయే
 వాక్పతయే
 శృంగారిణే
 ఆశ్రితవత్సలాయ
 శివప్రియాయ
 శీఘ్రకారిణే ౪౦
 శాశ్వతాయ
 బలాన్వితాయ
 బలోదరాయ
 భక్తనిధయే
 భావగమ్యాయ
 భవాత్మజాయ
 పురాణపురుషాయ
 పూర్ణే
 పుష్కరోక్షిప్తవారణాయ
 అగ్రగణ్యాయ ౫౦
 అగ్రపూజ్యాయ
 అగ్రగాఢినే
 మంత్రకృతే

ఓం చామీకరప్రభాయనమః
 సర్వాయ
 సర్వోపాస్యాయ
 సర్వకర్త్రే నమః
 సర్వనేత్రే
 సర్వసిద్ధిప్రదాయ
 సర్వసిద్ధయే ౬౦
 పంచహస్తాయ
 పాగ్వతీనందనాయ
 హరిభవే
 కుమారగురవే
 అక్షోభ్యాయ
 కుంజరాసురభంజనాయ
 కాంతిమతే
 ధృతిమతే
 కామినే
 కపితపనసప్రియాయ ౭౦
 బ్రహ్మచారిణే
 బ్రహ్మరూపిణే
 బ్రహ్మవిద్యాదిదానభువే
 విష్ణవే
 విష్ణుప్రియాయ నమః
 భక్తజీవితాయ

ఓం జితమన్మథాయ నమః
 విశ్వర్యకారణాయ
 జ్యాయసే
 యక్షకిన్నరసేవితాయ
 గంగాసుతాయ
 గణాధీశాయ
 గంభీరనినదాయ
 వటవే
 జ్యోతిషే
 ఆకాగితసదచిత్ప్రభవే
 అభీష్టవరదాయ
 మంగళప్రదాయ
 అవ్యక్తరూపాయ
 అపాకృతపరాక్రమాయ
 సత్యధర్మిణే
 సత్యై
 సారాయ

ఓం సరసాంబుసిధదే నమః
 మహేశాయ
 విశదాంగాయ
 మణికింకిణీమేఖలాయ
 సమస్తదేవతామూర్తయే
 సహిష్ణవే
 సతతోతితాయ ౧౦౦
 విఘాతకారిణే
 విష్వక్ష్మతే
 విశ్వరక్షావిధానకృతే
 కళ్యాణగురవే
 ఉన్నతవేషాయ
 పరజయినే
 సమస్తజగదాధారాయ
 సర్వేశ్వర్యప్రదాయ
 త్రివిఘ్నేశ్వరాయ

గణపత్యష్టోత్తర శతనామపూజాం సమర్పయామి
 ఇతి గణపత్యష్టోత్తరశత నామావలి సమాప్తా.

గీ. అథ అంబికాష్టోత్తరశతనామావలిః

ఓం మహాగౌర్యే నమః
 మహాదేవ్యై

జగన్మాతే
 సరస్వత్యై

ఓం చండికాయై నమః
 లోకజననై
 సర్వదేవాధిదేవతాయై
 పార్వత్యై
 పరమాయై
 ఈశాయై ౧౦
 నగేంద్రతనూయై
 సత్యై
 బ్రహ్మచారిణ్యై
 శర్వాణ్యై
 దేవమాతే
 త్రిలోచనై
 బిహ్వణ్యై
 వెష్ణవ్యై
 రాద్యై
 కాళరాత్యై నమః ౨౦
 తపస్వినై
 శివదూత్యై
 విశాలాక్ష్యై
 చాముండాయై
 విష్ణుసోదర్యై
 చిత్కళాయై
 చిన్మయాకాథాయై

ఓం మహిషాసురమర్దిన్యై
 కాత్యాయన్యై నమః
 కాలరూపాయై ౩౦
 గిరిజాయై
 మేనకాత్మజాయై
 భవాన్యై
 మాతృకాయై
 గౌర్యై
 రమాయై
 రామాయై
 శుచిస్మితాయై
 బ్రహ్మస్వరూపిణ్యై నమః
 రాజ్యలక్ష్మ్యై ౪౦
 శివప్రియాయై
 నారాయణ్యై
 మహాశక్త్యై
 నవోఘాయై
 భాగ్యదాయిన్యై
 అన్నపూర్ణాయై
 సదానందాయై
 యావనాయై
 మోక్షిన్యై
 జ్ఞానశుభ్యై ౫౦

ఓం జ్ఞానగమ్యాయై నమః

నిత్యాయై

నిత్యస్వరూపిత్యై

కమలాయై

కమలాకాశాయై

రక్తపద్మాయై

కళానిధయై

మధుప్రియాయై

కల్యాణిత్యై

కరుణాయై

౧౦

జననానాయై

వీరపత్నీయై

విరూపాక్ష్యై

విరాధితాయై

హేమాభాయై

సృష్టిరూపాయై

రంజనాయై

యశావనాకారాయై

పరమేశ్వరియాయై

పరాయై

౨౦

పుష్పిత్యై

పురుషాకారాయై

పురుషార్థప్రదాయిత్యై

ఓం మహారూపాయై నమః

మహిరాద్యై

శామాక్ష్యై

నామదేవ్యై

వరదాయై

భయనాశిత్యై

౩౦

నాగేంద్ర్యై

వచస్విత్యై

నాహ్యై

విశ్వకోషిత్యై

వర్ణనీయాయై

విశాలాక్షాయై

కులసంపత్ప్రదాయిత్యై

అన్తగుహ్యచ్ఛేదరక్షాయై

అంబాయై

నిఖిలయోగిత్యై

౪౦

సదాపురస్థాయిత్యై

తరోహితలంగతాయై

హరవాహసమాయుక్త

మునిమోక్షపరాయణిత్యై

ధరాధరభవాయై

ముక్తాయై

శరమంత్రాయై

ఓం కరప్రదాయై
కల్యాణాయై
వాగ్భవ్యై
దేవ్యై
కీంకార్యై
సంవిదే

౧౦౦

ఓం ఈశ్వర్యై
ప్రీతకారాంబీజాయై
శాంభవ్యై
ప్రణవాత్మికాయై
ఔమహాగౌర్యై ౧౦౫

అంబికాష్టోత్తరశతనామ పూజాం సమర్పయామి

ఇతిఅంబికాష్టోత్తర శతనామావళి స్సమాప్తా.

౬ అథశ్రీరామాష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం ఔరామాయ నమః
రామభద్రాయ
రామచంద్రాయ
శాశ్వతాయ
రాజేవలోచనాయ
శ్రీమతే
రాజేంద్రాయ
గంధుపుంగవాయ
జానకీవల్లభాయ
జైత్రాయ
జితామిత్రాయ
జనార్దనాయ

౧౦

ఓం విశ్వమిత్రప్రియాయ
దాంతాయ
శరణత్రాణతత్పరాయ
వాలిప్రథమనాయ
వాగ్మినే
సత్యవాచే
సత్యచక్రిమాయ
సత్యవ్రతాయ ౨౦
వృతధరాయ
సదాహనుమదాశ్రితాయ
కౌసలేయాయ
ఖరధ్వంసినే

విరాధవధపండితాయ
 విభీషణపరిత్రాతే
 హరకోదండఖణనాయ
 సప్తతాళప్రభేతే
 దశగ్రీవశిరోహరాయ
 జామదగ్న్యమహాద }
 గృధ్రనాయ ౩౦ }
 తాటకాంతకాయ
 వేదాంతసారాయ
 వేదాత్మనే
 భవరోగస్యభేషజాయ
 దూషణతిశిరోహస్త్రే
 తిమ్మూర్తయే
 తిగుణాత్మికాయ
 తివిక్రమాయ
 తిలోకాత్మనే
 పుణ్యచారిత్రకీర్తనాయ
 త్రిలోకరక్షకాయ
 ధన్వినే
 ద్వాకారణ్యకర్తనాయ
 అహల్యాశాపశమనాయ
 పితృభక్తాయ
 పరప్రదాయ

జితేంద్రియాయ
 జితకోధాయ
 జితామిత్రాయ
 జగద్గురవే ౧౦
 ఋక్షవానరసంఘాతినే
 చిత్రకుటసమాశ్రయాయ
 జయంతత్రాణవరదాయ
 సుమిత్రాపుత్రసేవితాయ
 సర్వదేవాదిదేవాయ
 మృతవానరశివనాయ
 మాయామూర్తిన హస్త్రే
 మహాదేవాయ
 మహాభుజాయ
 సర్వదేవనుతాయ ౨౦
 సౌమ్యాయ
 బ్రహ్మజ్ఞాయ
 మునిసంస్తుతాయ
 మహాయోగినే
 మహాహదరాయ
 సుగ్రీవేష్పితరాజ్యదాయ
 సర్వపుణ్యాధికఫలాయ
 స్మృతసర్వాఘనాశనాయ
 ఆదిపురుషాయ

ఓం పరమపురుషాయ నమః ౨౦

మహాపురుషాయ

పుణ్యోదయాయ

దయాసారాయ

పురాణపురుషోత్తమాయ

స్మితవక్త్రాయ

మితభాషిణే

పూర్వభాషిణే

రాఘవాయ

అనంతగుణగంభీరాయ

ధీరోదాతగుణోత్తరాయ

మానూమానుషచా

రిత్రాయ [య

మహాదేవాదిపూజితా

సేతుకృతే

జితవారాశయే

సర్వతీర్థమయాయ

హరయే

శ్యామాంగాయ

సుందరాయ

ఓం శూరాయ నమః

ప్రీతవాససే

ధనుర్ధరాయ

సర్వయజ్ఞాధిపాయ

యజ్వనే

జరామరణవర్జితాయ

విభీషణహస్తాతే

సర్వావగుణవర్జితాయ

పరమాత్మనే

పరబ్రహ్మణే

సచ్చిదానందవిగ్రహాయ

పరంజ్యోతిషే

పరంధామే

పరాకాశాయ

పరాత్పరాయ

పరేశాయ

పారగాయ

పారాయ

సర్వదేవాత్మకాయ

పరస్మై నమః

౧౦౮

శ్రీరామాష్టోత్తరశతనామ పూజాం సమర్పయామి

శ్రీరామాష్టోత్తర శతనామావళి స్సహస్రా

2. శ్రీశంకరాచార్య ప్రోత్సర

శతనామావళిః

ఓం శ్రీ శంకరాచార్య	దుర్వాదిమతఖిణ్ణనాయ
ర్యవర్యాయ నమః	వైగాగ్యనిరతాయ
బ్రహ్మనందప్రదాయకాయ	శాంతాయ నమః
అజ్ఞానతిమిరాదిత్యాయ	సాసారార్ణవతారకాయ
సుజ్ఞానామ్బుధిచంద్రమసే	పరిసన్నవదనామ్భోజాయ
వర్ణాశ్రమ ప్రతిష్ఠాతే	పరమార్థప్రకాశకాయ
శ్రీమతేనమః	పురాణస్మృతిసారజ్ఞాయ
ముక్తిప్రదాయకాయ	అత్యంతప్రాయ
శిష్యోపదేశనిరతాయ	మహాతే నమః
భక్తాభీష్టప్రదాయకాయ	మునయే నమః
సూక్ష్మతత్త్వరహస్యజ్ఞాయ	నిత్యానందాయ
కార్యకార్యప్రబోధకాయ	నిరతజ్ఞాయ
జ్ఞానముద్రాఞ్చితకరాయ	నిస్సంశయ
శిష్యహృతాపహరకాయ	నిర్మలాత్మకాయ
పారివాజ్యాశ్రమోద్ధరే	నిర్మలమాయ(నిర్మలమాయ)
సర్వతత్త్వస్వతంత్ర్యధియే	నిరహంకారాయ
అద్వైతస్థాపనాచార్యాయ	విశ్వవంద్యపదామ్బుజాయ
సాక్షాచ్ఛంకరరూపభృతే	సత్త్వప్రధానాయ
షణ్మతస్థాపనాచార్యాయ	సద్భావాయ
త్రయీమార్గప్రకాశకాయ	సజ్జాతీతగుణోజ్వలమయః
వేదవేదాంతతత్త్వజ్ఞాయ ౨౦	

అనఘాయ

సారహృదయాయ

సుధియే

సారస్వతప్రదాయ

సత్యాత్మనే

పుణ్యశీలాయ

సాంఖ్యయోగవిచక్షణాయ

తపోరాశయే

మహాతేజసే

గుణత్రయవిభాగవిదే ౧౦

కలిఘ్నాయ

కాలకర్మిణ్యాయ

తమోగుణనివారకాయ

భగవతే

భారతీజేత్రీనమః

శారదావన్దనకణ్డితాయ

ధర్మాధర్మవిభాగజ్ఞాయ

లక్ష్మ్యభేదప్రదర్శకాయ

నాదబిందుకళాభిజ్ఞాయ

యోగిహృత్పద్మభాస్కరాయ ౬౦

రాయ

అతీంద్రియజ్ఞాననిధయే

నిత్యానిత్యవివేకవతే

చిదానందాయ నమః

చిన్మయాత్మనే

పరకాయప్రవేశకృతే

అమానుషచరిత్రాధ్యాయ

క్షేమదాయినే

క్షమాకరాయ

భవ్యాయ నమః

భద్రప్రదాయ ౭౦

భూమిమహిమే నమః

విశ్వరజ్జకాయ నమః

స్వప్రకాశాయనమః

సదాధారాయ నమః

విశ్వబంధవే నమః

శుభోదయాయ నమః

విశాలకీర్తయే

వాగీశాయ నమః

సర్వలోకహితోత్సుకాయ

కైలాసయాత్రాసంప్రా

ప్తచంద్రిమాళిప్రపూజ

కాయ ౮౦

కాశ్చంద్రిశ్రీచక్రరాజా

ఖ్యయస్తస్థాపనదీక్షితా

యనమః

శ్రీచక్రాత్మకతాతలజ్ఞ	ఋష్యశృంగపురేశ్వరాయ
పోషితామ్బుమనోర	సౌందర్యలహరీముఖ్యబ
ధాయ	హస్తోత్తరవిధాయకాయ
శ్రీబ్రహ్మసూత్రోపని	చతుష్షష్టికలాభిజ్ఞాయ నమః
షడ్భాష్యాదిగ్రంథకల్ప	బ్రహ్మరాక్షసతోషకాయ
కాయ నమః	శ్రీమన్మణ్డనమిత్రాఖ్యస్వ
చతుర్విక్రతురామ్నాయ	యమ్భుజయసన్నతాయ
ప్రతిష్ఠితే నమః	తోటకాచార్యసంపూజ్యాయ
మహామతయే నమః	పద్మపాదాచ్చితాజ్ఞికాయ
ద్విసప్తతిమతోచ్ఛేదేనమః	హస్తామలకయోగగీర్ద్యబ్ర
సర్వదిగ్విజయప్రభవే నమః	హస్తానపదాయకాయ
కామాయవసవోపేతాయ	సురేశ్వరాఖ్యసచ్చిష్యస
భస్మద్భూతితవిగ్రహాయ	న్యాయాశ్రమదాయకాయ
జ్ఞానాత్మికైకదణ్డాభ్యాయం	నృసింహభక్తాయ [కాయ
కమణ్డలులసత్కరాయ	సద్రత్నగర్భహేరవృషాజ
గురుభూమణ్డలంచార్యాయ	వ్యాఖ్యాసింహాసనాధీశాయ
భగవత్పాదసంజ్ఞకాయ	జగత్పూజ్యాయ నమః
వ్యాససందర్శనప్రీతాయ	జగద్గురవే నమః ౧౦౮

శ్రీశంకరాచార్యాష్టోత్తరశతనామపూజాంసమర్పయామి

ఇతిశ్రీ శంకరాచార్యాష్టోత్తర శతనామావళి స్సమాప్తా.

ఈకాలమునందే భక్తులు సహస్రనామార్చన కూడా చేయవచ్చును.

—౧ యత్పురుష మితిధూపమ్ ౧—

ఓం యత్పురుషం పృథధుః॥ తి ధావ్యకల్పయన్ ।
మౌఖి॥ కిమస్య కౌశాహూతా తా ఊరూపాదా ఉచ్యతే॥

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణాక్షాక్షారసమృద్ధనిత్యకర్మకర్తాకాలాగ్రస్యైవ
గుచన్దనాని । ఖచోర కృష్ణాగరు దేవదారు మాచీయుతా
జపూతికాశ్చ॥

అంగ దేవతాసహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
ధూపమాఘ్రూపయామి॥

—౨ బ్రాహ్మణోఽస్యేతి దీపమ్ ౨—

ఓం బ్రాహ్మణోస్యముఖమాసీద్బ్రాహ్మణాజ్జన్యః
కృతః॥ ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః ప్రదాభ్యంశూద్రోఽజా
యత॥

॥౧౩॥

శ్లో॥ సూర్యేన్దుకోటిప్రభ! వాసుదేవ! దీపావళి గోఘ్న
తవర్తియుక్తం॥ స్వమాయయాన్ధీకృత సర్వలోక! జ్ఞాన
ప్రదీపం కురుతే నమోఽస్తు॥

అంగ దేవతాసహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
దీపం దర్శయామి ॥ ధూపదీపానస్తరం శుద్ధాచమనీయం
సమర్పయామి॥

—౩ చంద్రమామససేతి నైవేద్యమ్ ౩—

చంద్రమామససేతి నైవేద్యమ్ అజా
యత । మఃఖా దిన్ద్యచ్చగ్నిచ్చ ప్రాణా ద్వాయు రజా
యత । ॥౧౩॥

ఓం భూగ్భవస్స్వః ఓం తత్స వితుర్వక్తేణ్యం భక్తో
దేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।

ఈమంత్రము చెప్పుచు నివేదనము చేయబోవు వస్తువులపై జల
మును పోక్షించ వలయును.

సత్యా ఋతాభ్యా త్వాం పరిషేచన మైనర్ప వలయును.
శర్మత్యామి [పాతః]

అమృతమస్తు

అన్నపభిషంత్రించి

అమృతోపస్థరాణమసి

అని ఆపోశనమునకు ఉదకమియ
వలెను.

దేవస్యత్వా సవితుః పస్తవేఽశ్వినో ర్భాహు
భ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామ్

అంగదేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
జప్తం చరుం నివేదయామి॥

ఓం ప్రాణాయస్వాహా । ఓం అప్రాణాయస్వాహా
ఓం వాయునాయస్వాహా । ఓం శ్చిద్రానాయస్వాహా । ఓం

సమానాయ స్వాహా॥ [అనుచు నివేదనము చేయవలెను]

—♦ పాసీయమ్ ♦—

మధ్యే మధ్యే పాసీయం సమ అని జలము సమర్పించి
ర్పయూమి

శ్లో॥ సావర్ణస్థా లీమధ్యే మణిగణాఖచితే గో ఘృతా
క్తాన్ సుపక్వాన్ । భక్ష్యాన్ భోజ్యాశ్చ లేహ్య నపరి
మితరసాన్ చోష్యమన్నం నిధాయ । నానాశాక్తై రు
పేతం దధి మధు సగుడ క్షీర పాసీయయుక్తం తామ్బూలం
చాపి విష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసే కల్పయూమి ॥

శ్లో॥ రాజాన్నం మధుగాన్వితాతిమృదులం మాణిక్య
పాతేస్థితం । హింగా జీరిక సమ్మరీచి మిశ్రితై శ్వాకై ర
నేకై శ్శుభైః । సాకం సమ్యగపూప సూప సహితై స్స
ద్యోఘృతేనాప్లుతైః । శ్రీమృత్యుంజయ పార్వతీ ప్రీయ
విభో సాపోశనం భుజ్యతాం

ఓం సద్యోజాత ముఖాయ స్వాహా । ఓం వామదేవ
ముఖాయ స్వాహా । ఓం అఘోర ముఖాయ స్వాహా ।
ఓం తత్పురుష ముఖాయ స్వాహా । ఓం ఈశాన ముఖాయ
స్వాహా । ఓం పరబ్రహ్మణే స్వాహా ।

ఓం ప్రాణాయ స్వాహా॥ ఓం అప్రాణాయ స్వాహా॥
ఓం వ్యాయ స్వాహా॥ ఓం ఉదాయ స్వాహా॥ ఓం

సమానాయస్వాహ॥

అమృతాపిథానమసి

ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి .

హస్తాపక్షాశయామి; పాదాపక్షాశయామి; శు
ద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥

—౩ చంద్రమామనసేతి తామ్బూలమ్ ౩—

ఓం చంద్రమా మనసోజాతశ్చక్షో స్సూర్యోఽజా
యత । ముఖా దిన్ద్రోఽచ్చగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజా
యత॥

॥౧౩॥

శ్లో॥ పూగీఫలై స్సంకర్పూరై ర్భగవల్లీ దళైర్యుతం ।
ముక్తాచూర్ణ సమాయుక్తం తామ్బూలంప్రతిగృహ్యతామ్ ।

అంగదేవతాసహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
ఫలదక్షిణా సహిత తాంబూలం సమర్పయామి॥

—♦ చంద్రమామనసేతి నీరాజనమ్. ♦—

ఓం చంద్రమా మనసోజాతశ్చక్షో స్సూర్యో అజా
యత । ముఖాదినీ యచ్చగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయు రజా
యత

॥౧౪॥

హిరణ్య పాత్రం వభోః పూర్ణం దధాతి । వృధ
వ్యో నానీతి । ఏకథా బ్రహ్మణ ఉపహరతి । ఏకైవైవ య

జమాన ఆయుస్తేజో దధాతి || సాహజ్యం భాజ్యం స్వా
 రాజ్యం వైరాజ్యం పారమేష్ఠ్యం రాజ్యం మహారాజ్యమా
 ధిషత్యం ఆయం సముద్రశర్యాఽయాస్యా తస్మిన్ భామ
 సాస్వాయమా ఆంతాదాతా పరార్థా పృథ్వివై సముద్ర
 పర్యంతా యా ఏకరాత్రితి యశస్కరం బలవంతం క్రభు
 త్వం తమేవరాజాధిపతిర్బభూవ సంక్షీర్ణ నాగాశ్వపతిర్నరా
 ణాం సుమజ్జల్యం సతతం దీర్ఘమాయుః ||

— శ్రీ నీరాజనమ్ శ్రీ —

మంత్రః || నతత్ర సూర్యోభాతి న చంద్రితారకమ్
 నేమే విద్యతోభాన్తి కుతోఽయమగ్నిః తమేవ భాన్త
 మనుభాతే సర్వమ్ తస్యభాసా సర్వమిదంవిభాతి ||

మండ. ౨. ౨. ౧౦.

గీతా || శ్లో || నతద్భాసయతే సూర్యో నశశాజ్జ్ఞానపా
 వకః | యద్గత్వా ననివర్తన్తే తద్దామ పరమం మమగిః ||

శ్లో || యదాదిత్యగతం తేజో జగద్భాసయతేఖిలమ్ |
 యచ్ఛన్ద్రమసి యచ్ఛాగ్నౌ తత్రేజో విద్ధి మామకమ్ |

అంగదేవతాసహిత భగవతే మహాదేవాయ నమః
 కర్పూర నీరాజనం సమర్పయామి. సంతతశ్రీరస్తు. సమ
 స్తమంగళానిభవంతు నిత్యశ్రీరస్తు నిత్యమంగళానిభవంతు

—♦ చంద్రమామనసేతి మంత్రపుష్పమ్. ♦—

చంద్రమా మనసో జాతశ్చక్షో సూర్యోఽజాయ
త । ముఖాదిన్ద్రాచ్ఛిగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయు రజాయత ।

సహస్ర శీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వ శంభువం ।

+ + బ్రహ్మ భూభు వసువరోమ్ ॥ ఈశానస్సర్వ
విద్యానా మీశ్వరస్సర్వ భూతానాం బ్రహ్మధిపతి ర్భృ
హ్మణోఽధిపతి ర్భృహ్మ శివోమే అస్తు సదాశివోమ్ ॥

అంగదేవతాసహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
సువర్ణదిన్య మంత్రపుష్పం సమర్పయామి ॥

—♦ నాభ్యా ఆసీదితి నమనమ్. ♦—

నాభ్యా ఆసీ దన్తరిక్షం శీర్ష్ణో ద్యౌ స్సమవర్తత ।
ప్రవాభ్యం భూమిర్దిశః శోఽత్రా త్రథా లోకాః అకల్ప
యన్ ॥

అంగదేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
సాష్టాంగదండనమస్కారాణి సమర్పయామి॥

— ౩ సప్తాస్యాసన్నితి ప్రదక్షిణమ్ ౩ —

ఓం సప్తాస్యాసప్తధరుస్త్రి సప్తసప్తధరుః
తాః దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానా అధర్మన్పురుషంప్రశుమ్

—౩ పదక్షిణమ్ ౩—

శ్లో॥ ఆత్మా త్వం గీజామతిః పరిజనాః ప్రాణాశ్శరీరం
గృహం పూజా తే విషయోపభోగరచనా నిద్రా సమా
ధిస్థితిః । సంచారః పదయోగః పదక్షిణవిధిః స్తోత్రాణి
సర్వాగ్నికోయద్యత్కర్మ కరోమి తత్తదఖిలం శంభో! త వా
రాధనమ్॥

శ్లో॥ కరచరణకృతం వా కర్మ వాక్కాయజం వా శ్రవ
ణగయనజం వా మానసం వా ఒపరాధమ్ । విహిత మవి
హితం వా సర్వమేతత్ క్షుచుస్వ శివ! శివ! కరు శాస్త్రేత్రినుహ
దేవశంభో॥

క॥ నీపాద కమల సేవయు

నీపాదార్చకులతోడి నెయ్యమును నితా

ంతాపార భూతదయయును

తాపసమందార నాకు దయసేయగదే।

శ్లో॥ యానికానిచ పాపాని జన్మాన్తర కృతానిచ

తానితాని ప్రణశ్యంతి పదక్షిణ పదేపదే । ౧॥

శ్లో॥ అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ।

తస్మాత్కారుణ్యభావేన క్షురక్షు జన్మార్దన । ౨॥

శ్లో॥ కాండద్వయోపపాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే

స్వగౌపవర్గరూపాయ గోవిందాయ (త్రికంఠాయ)

నమోనమః॥

శ్లో॥ త్వద్ధ్యాత్రీయా వ్యాపకతా హతాతే । ధ్యానేన
చేతః పరతాహతాతే॥ స్తుత్వా మయావాక్పడితా హతా
తే క్షమస్వ నిత్యం త్రివిధాపరాధమ్॥

అంగ దేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయనమః
ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కరాణి సమర్పయామి. ఛత్రం
సమర్పయామి; చామరం సమర్పయామి; గీతం శ్రావ
యామి; నృత్యం సమర్పయామి; నాట్యం సమర్పయామి;
సమస్త రాజోపచారాన్ సమర్పయామి । సమస్త దేవో
పచారాన్ సమర్పయామి॥

—♦ ఈశ్వరార్పణం ఉద్వాసనం చ. ♦—

శ్లో॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపః పూజా
క్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్వ్యోపన్దే
జనార్దనమ్॥ మంత్రసీమం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనా
ర్దన । యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే ॥

అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూ
జయా భగవాన్ సర్వాత్మకః సర్వం శ్రీహరమేశ్వరస్సు
ప్రీణాతు శ్రీహరమేశ్వరార్పణమస్తు ॥

—♦ యజ్ఞేన యజ్ఞ ఇతి ఉద్వాసనమ్. ♦—

ఓం యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజన్త దేవా స్తాన్ని ధర్మాణి
ప్రథమాన్యాసన్ । తే హ నాకం మహిమాన స్సచన్త

యత్ర) పూర్వే ప్రాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥

అంగ దేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయనముః
యథాస్థానముద్వాసయూమి .

— ♦ పుష్పాంజలిః ♦ —

అంగ దేవతా సహిత భగవతే మహాదేవాయనముః
పుష్పాంజలిం సమర్పయామి॥

పురుషనూక్తవిధాన దేవతార్చన ప్రకరణమ్ సమాప్తమ్.

— అథ గురుధ్యానప్రకారః —

— ౧ గుర్భుభివాదన నిరూపణమ్. ౧ —

హోమానంతరకృత్యమాహ హోమము చేసిపిదప చేయదగి
నపనిదత్తుడు చెప్పుచున్నాడు.

శ్లో॥ దేవకార్యం తతః కృత్వా గురుమంగళవీక్షణమ్॥

(దక్షః)

శ్లో॥ ఉపగమ్యగురుస్సర్వాన్ నివ్రాంశైః వాభి
వాదయేత్ ॥ (భరద్వాజః)

తా॥ జ్ఞాపాసనానంతరం దేవతార్చనము చేసి గురువును
మంగళప్రదములగు వస్తువులను జూడవలయును. గురువునకు విపులకు
నమస్కారము చేయవలయును.

శ్రీమద్గురు పరమగురు పరమేష్ఠిగురు పరాపర
గురుభ్యోనమః॥

౧. ఓం వాజ్ఞే మనసి ప్రతిష్ఠితా మనోమే వాచి
ప్రతిష్ఠిత మావిరావీర్కసధి వేదస్య మ ఆణీస్థశ్శ్చుతం మే
మాప్రహసీ ర్నేనాధీతనా హారాత్రాన్ త్సందభా
మ్యుతం పదిష్యామి సత్కం నదిష్యామి తన్నామవతు
తద్వక్తార మవత్వచతు మామవతు వక్తారమవతు వక్తారు
ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తి॥

శ్లో॥ గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణు గురుర్దేవో మహేశ్వరః
గురుస్సాక్షాత్పరబ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురవే నమః॥

శ్లో॥ అఖిల్మణ్డలకాగం వ్యాప్తం యేన చరాచరం
తత్పదం దర్శితం యేన తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥ ౨॥

శ్లో॥ యదవిద్యావశాద్విశ్వం దృశ్యతే రశనా ౭హి
పత్ యద్విశ్వయాచ తద్ధానిస్తం వందే పురుషోత్తమం ॥ ౩॥

శ్లో॥ నారాయణ పద్మభువం వసిష్ఠం । శక్తిం చ
తత్పుత్ర పరాశరంచ । వ్యాసం శుకం గౌడపదం మహా
న్నం । గోవింద యోగీంద్ర మథాస్య శిష్యమ్ ॥ ౪॥

శ్లో॥ శ్రీశంకరాచార్య మథాస్య పద్మ పాదంచ
హస్తామలకంచ శిష్యం । తంతోటకం వార్తికకారమన్య
నస్సద్గురూన్సంత మానతోఽస్మి ॥ ౫॥

శ్లో॥ శంకర శంకరాచార్య కేశవం బాదరాయణం
సూత్రభాష్య కృతౌ వందే భగవన్తౌ పునఃపునః॥ ౬॥

శ్లో॥ వ్యాస వసిష్ఠచక్రవర్తి శక్తేః పాత్రమకల్మషం ॥

పరాశరాత్మజం వస్తే శుకతాతం తపోనిధిమ్ ॥౭॥

శ్లో॥ అచతుర్వదనో బ్రహ్మ ద్విబాహుగపరోహరిః।

అఫాలలోచన శృంగుభర్భగవా న్బాదరాయణః॥ ॥

శ్లో॥ మునిం స్నిగ్ధామ్బుదాభాసం వేదవ్యాసమకల్మషం
వేదాఽవాసం సరస్వత్యావాసం వ్యాసం నమామ్యహమ్

శ్లో॥ వేదే బ్రహ్మ సమస్తదజ్ఞనిచయే గర్గోపమస్తత్క
థా । తాత్పర్యార్థ వివేచనేఁగు సమస్తత్కర్మ సజ్జీర్త
నే । ఆసీజ్జెఘునిరేవ సూత్రనిచయ స్యార్థోప సవర్ణనే ।

వ్యాసేనై వసమ సుశంకరగురు ర్జ్ఞేక్షీయతామూపసే ౧౦

శ్లో॥ అద్వైతార్ణవ పూర్ణ చంద్రమభిధా పద్మాటవీ
భాస్కరం । విద్వత్కోటి సమర్చితాశ్చి యుగళం పృ
ద్వేషి కక్షానలం । హృద్యాభేద్య సమస్తవిద్య విలసత్ప్రే
ద్యద్వివే కాలయం । స్విద్యద్వా గమృతం పరాత్పరగుఃకు
ఞ్శిశంకరం తమ్భజే ॥౧౧॥

శ్లో॥ సచ్చిదానందరూపాయ శంకరాయ మహాత్మనే ।

కైవల్య కలనాకల్పశరవే గురవే నమః ॥౧౨॥

శ్లో॥ గురవే శంకరార్యాయ ప్రతీచే బ్రహ్మణే సదా

నమో వేదాంత నళినీ బాలసూర్యాయ యోగినీ॥

శ్లో॥ బ్రహ్మనందం పరమసుఖదం కేవలం జ్ఞానమూర్తి
విశ్వాతీతం గగనసదృశం తత్త్వమస్యాది లక్ష్యం । ఏకం
నిత్యం విమలమచలం । సర్వధీ సాక్షిభూతం । భావాతీతం

త్రిగుణరహితం సద్గుణ తం నమామి ॥౧౪॥

ఇతి పరమగురు, పరమేష్ఠిగురు, పరాపరగురూ
స్వత్వభాష్యోపదేష్టారం స్వస్వగురుం ధ్యాయేత్ ॥

ఓం నమో బ్రహ్మ విద్యోభ్యో బ్రహ్మవిద్యా సంప్ర
దాయకర్తృభ్యో వంశఋషిభ్యో నమోగురుభ్యః ।

ఓం వాజ్ఞే మనసి ఇతి శాంతిం పఠేత్ ॥

గురుధ్యానప్రకారః సమాప్తః

— గో పూజా ప్రకరణమ్ —

ఆచమ్య

ప్రాణనాయవ్య

దేశకాల సంకీర్త్య

పురాణాచమన స్మృత్యాచమన

ము లానర్చి

మంత్రానుష్ఠానాచమనమునర్చి

దేశకాలసంకీర్తన మొనర్చి

ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టే శుభేభ్యుదయ ము
హూర్తే శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం గో పూజాం కరిష్యే ।
[ఇతి సంకల్ప్య] గోశాలాం గత్వా.

(గడ్డి, నీరు, తీసుకొని గో శాలకు వెళ్లి)

శ్లో॥ సారభేయ స్సర్వహితా, పవిత్రాః పుణ్యరాశయః ।

ప్రణిగృహ్ణాం తు మే గ్రాసం గావస్తైలోక్య మాతరః

‡ అని గో గ్రాసం. సమర్పించి, నీరుపోసి

‡ శ్లో॥ గవాహ్నికం పరగవేదద్యాదపి తృణాదికం । అకృత్వాస్వ
య మాహారం స్వర్గలోకం సగచ్ఛతి ॥

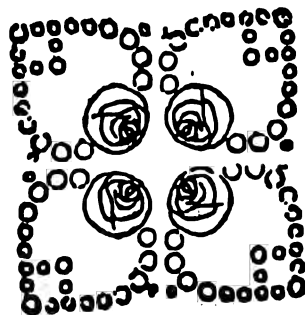
శ్లో॥ గవా మంగేషు తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశః ।
 యస్తత్తస్తాచ్చివం మే స్యా దతశ్శాతిం ప్రియచ్ఛమే ।
 ఇతి తిః పదక్షిణం కృత్వా

వి॥ ఓం చంద్రమా మనసోజాతశ్చక్షో స్సూర్యో
 అజాయత । ముఖాదిన్ద్రోశ్చగ్నిశ్చ నాగోద్యాయు రజా
 యతః॥

ఇతి మంత్రపుష్పం దత్వా॥

శ్లో॥ గావోమే అగ్నితస్సంతు గావోమేసంతు పృష్ఠే
 గావోమే హృదయే నిత్యం । గవాం మధ్యేవసామ్యహమ్
 (ఇతి షోర్ధయేత్)

ఇతి గోపూజా సమాప్తా

- ౨. అథ వైశ్వదేవ ప్రకరణమ్. -

— ౧ తత్ర వైశ్వదేవ మన్తపాఠః ౧ —

౧సూర్యాయస్వాహ(ప్రాతః)	౨ధన్వంతరయే స్వాహా
అగ్నయేస్వాహా [సాయం]	౩ఇంద్రాయ స్వాహా
౪ప్రజాపతయేస్వాహా (హ)	౫విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్వాహా
౬సోమాయవనస్పతయే స్వా	౭గంబహ్మణే స్వాహా
౮అగ్నిషోమాభ్యాం స్వాహా	౯అదభ్య స్వాహా
౧౦ఇంద్రాగ్నిభ్యాం స్వాహా	౧౧ఓషధివనస్పతిభ్యస్వాహా
౧౨ద్యావాపృథివీభ్యాం	} ౧౩గృహాయ స్వాహా
స్వాహా	
౨ధన్వంతరయేస్వాహా	౧౪గృహదేవతాభ్యస్వాహా
౩ఇంద్రాయ స్వాహా	౧౫నివాస్తుదేవతాభ్యస్వాహా
౪విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్వాహా	౧౬ఇంద్రాపురుషేభ్య స్వాహా
౧౭గంబహ్మణే స్వాహా	౧౮యమాయ స్వాహా
౧౯సూర్యాయస్వాహా(ప్రాతః)	౨౦యమపురుషేభ్యస్వాహా
అగ్నయేస్వాహా [సాయం]	౨౧నివరుణాయ స్వాహా
౨౨ప్రజాపతయే స్వాహా (హ)	౨౩నివరుణపురుషేభ్యస్వాహా
౨౪సోమాయవనస్పతయే స్వా	౨౫సోమాయ స్వాహా
౨౬అగ్నిషోమాభ్యాం స్వాహా	౨౭సోమపురుషేభ్యస్వాహా
౨౮ఇంద్రాగ్నిభ్యాం స్వాహా	౨౯గంబహ్మణే స్వాహా
౩౦ద్యావాపృథివీభ్యాం	} ౩౧గంబహ్మణపురుషేభ్య స్వాహా
స్వాహా	
	౩౨విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్వాహా

రస ర్వేభ్యోభూతేభ్యస్సాస్వహాశబలాః	నమః
గిదివాచారిభ్యస్సాస్వహా	} నమః
[చాతః]	
నక్తంచారిభ్యస్సాస్వహాసాయం	నమః
— ౩ అథ పితృయజ్ఞః ౩ —	నమః
౧ స్వధాపితృభ్యః	నమః
శ్యామాయ నమః	నమః

ఓం అగ్నిమితే ఇతి సూక్తస్య । మధుచ్ఛాద
ఋషిః । అగ్నిర్దేవతా । గాయత్రీఛందః । బ్రహ్మయజ్ఞ
స్వాధ్యాయ మంత్రపఠనే వినియోగః ॥

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓం॥

ఋక్కు॥ అగ్నిమితే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవ
మృత్విజం । హోతారం రక్షణాతమం॥

గి యోగిభ్యో సనకాది మనుష్యేభ్యో హంతా ।

యేగూతాః ప్రచరాంతి దినానక్తం బలిమిచ్ఛంతో
వితుదస్య ప్రేష్ఠాః । తేభ్యో బలిం పుష్టికామోహరామి
మయిపుష్టిం పుష్టిపతిదణ్డాత్తు స్వాహా ।

శ్లో॥ ఐంద్ర వారుణ వాయవ్యా । యామ్యా నైరుతి
కాశ్చయే । తే కాకాః పృతిగృహ్ణాతు । భూమా పిండం
మయోర్ఘ్నితం॥

శ్లో॥ వైశ్వదేవ కులే జాతౌ ద్వాశ్యామశబలా శునా.
తాభ్యాం పిండం ప్రదాన్యాః। స్యాతా మేతావహింసకా॥

— ౧ అథ వైశ్వదేవ ప్రకరణమ్ ౧ —

౧. వైశ్వదేవం చేసి ఆ సంస్కృతాన్నమును నివేదనచేయవలెను. గాని నివేదనానంతరము వైశ్వదేవము చేయగూడదు. ఇందుకు ప్రమాణము

శ్లో॥ వైశ్వదేవం విధాయాదౌ తదన్నం మంత్రసంస్కృతమ్ । దేవేభ్యశ్చ ప్రదాతవ్యం బలికర్మా వసానకమ్

శ్లో॥ అకృతే వైశ్వదేవేతు యది దేవనివేదనమ్।

సద్యః పాపండతామేతి కర్తౌచ్ఛిష్టం యదిస్మరేత్ ॥

శ్లో॥ నివేదితే నచాన్నేన వైశ్వదేవం యదిష్యతే ॥

విషయక్తవిరోధేన మీమాంసా యః ప్రకోపనం
[ధర్మఖండే]

౨ జీవపితృకుడు పితృయజ్ఞమును అనగ్నికుడు దేవయజ్ఞమును చేయగూడదు.

శ్లో॥ జీవతాతః పితృయజ్ఞం దేవయజ్ఞం త్వనగ్నికః ।

న కుర్వీతేతరాన్ యజ్ఞాన్ కుర్వీత విధిపూర్వకం॥

3. దేవతార్చనచేసి అవసర నైవేద్యము చేసి వైశ్వదేవము చేయవలెను. ఆవైశ్వదేవముచే సంస్కరింపబడిన యన్నముతో దేవతా నివేదనము, బలి, అతిథి పూజ, భోజనము సలుపవలయును. ఆశ్వలాయ సూక్తమునాగ్నియందే వైశ్వదేవమును చేయవలెను.

శ్లో॥ పౌరుషేణ సూక్తేన తతో విష్ణుం సమర్చయేత్
వైశ్వదేవ తతః కుర్యాద్బలికర్మ తథేవ చ॥

(ప॥మా పుట ౭౧).

తతః వైశ్వదేవం విధతే వ్యాసః॥ “వైశ్వదేవం ప
కుర్వీత స్వశాఖావిహితం తతః॥”

వ్యాఖ్యా॥ తతః దేవతార్చనానంతర మిత్యర్థః॥

శ్లో॥ శాలాగ్నా పాచయేదన్నం । తాకికేచాపి నిత్యశః
యస్మిన్నగ్నా పచేదన్నం । తస్మిన్ హోమో విధీయతే॥

౪ వైశ్వదేవమునకు పూర్వము భిక్షార్థమై యతి బ్రహ్మచారులు
వచ్చి యెడల వైశ్వదేవమునకు వేరుపాత్రయందు అన్నమును యుంచి
యతికి భిక్ష పెట్టవలయును.

శ్లో॥ అకృతే వైశ్వదేవేతు భిక్షా భిక్షార్థమాగతే
ఉద్భృత్య వైశ్వదేవార్థం భిక్షాం దత్వా విసర్జయేత్॥

శ్లో॥ వైశ్వదేవేతు సంప్రాప్తే భిక్షుకే గృహమాగతే
ఉద్భృత్య వైశ్వదేవాధాంభిక్షుకంతువిసర్జయేత్ (ప॥మా.)

శ్లో॥ వైశ్వదేవకృతం పాపం శక్తో భిక్షుర్వ్యసోహితం
న హి భిక్షుకృతం దోషం వైశ్వదేవో వ్యసోహితమ్॥

౫ వైశ్వదేవమును పొయ్యిలో చేయగూడదు. మరి ఆ పద
నాన్నిని కుండమునందు గాని స్థండిలమునందు కాని ప్రతిష్ఠ చేసి అక్కడ
వైశ్వదేవమును చేయవలెను.

శ్లో॥ నఘల్మ్యో నాయసేనాత్రే నభూమా నచఖర్పరే

వైశ్వదేవం ప్రకుర్వీత | కుండేవా స్థండిలేపివా||

దేపిభాగవతే ౧౧. ౨౨.

౬. వైశ్వదేవమచే. సంస్కరింపబడిన అన్నమునే భుజించ
వలెను. గాని ఇతరాన్నమును భుజించరాదు.

౭ అకృత్వా వైశ్వదేవతు యేభూజంతే ద్విజా
తమః| తేహనున్నం నభూజీత కాకయోనిం వ్రజాతి తే|

౮ అకృత్వా వైశ్వదేవతు భూజాతే యే ద్విజా
ధమాః | సర్వేతే నిష్ఫలాగ్నేయాః పతంతి నరకేశుచా||

— అథ నిత్య వైశ్వదేవ ప్రకరణమ్. —

పురాణాచమనం కృత్వా
స్మృత్యాచమనం కృత్వా
ప్రాణానాయమ్య
దేశకాలా సంకీర్త్య

పురాణాచమనమచేసి
స్మృత్యాచమనముచేసి
ముమ్తారుప్రాణాయామమొనర్చి
దేశకాల సంకీర్తన మొనర్చి

ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టే శుభేభ్యుదయ ము
హూర్తే + + శ్రీహరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అన్నసంస్కార
ద్వాగా ఆత్మసంస్కారార్థం పంచసూనాపనఃత్తయే చ

ప్రాతః

నాయం వైశ్వదేవం సిద్ధాన్నేన యజ్ఞే | తదంగస్థండి

లోల్లేఖనాద్యగ్ని ప్రక్షిప్తావనం కరిష్యే [అనిసంకల్పించి]

అగ్నిస్థాపనదేశస్య పశ్చాత్ప్రాదేశ సమ్మితం |

ఉల్లిఖేదుదగాయా మాం తస్యా ఉభయతోపరే । పూర్వా
ర్వాయ తే ఉదక్స్యస్థే అసంస్పృష్టే చ । పూర్వాయా ।
మధ్యే తిస్రి ఉదక్స్యస్థాః పూర్వా యామా అసంహ
తాః । లిఖితా యేన శకలం యజ్ఞాయా తునిహాయ చ
అద్భిరభ్యుత్య శకలం నిరస్యాప ఉపస్పృశేత్ ॥

౧ ఏహ్యగ్న ఇత్యస్య మంత్రస్య రాహుగణపుత్రో
గౌతమ ఋషిః । జాతవేదాగ్నిర్దేవతా । త్రిష్టుప్చందః । అ
గ్నిహవనే వినియోగః ॥

ఓం ఏహ్యగ్న ఇహ హోమా తానిష్ఠీదాదబ్ధస్సు పు
రవతాభవానః । అవతాంత్యా రోదసి విశ్వమిన్వయజా
మహే సామనసాయ దేవాన్ ॥ అగ్నిమావాహయామి ॥

జుష్టోదమూనా ఇత్యస్య మంత్రస్య వసుశృతఋషిః
అగ్నిర్దేవతా । స్త్రిష్టుప్చందః । అగ్నినిరీక్షణే వినియోగః

ఓం జుష్టోదమూనా అతిధిర్దురోణ ఇమం నో య
జ్ఞముపయాహి విద్వాన్ । విశ్వాఅగ్నే అభియుజోవిహ
త్యాశత్రూయతా మాభరాభోజనాని ॥ అగ్నిమావాహ
యామి ॥ (అని అక్షతలు నీరు వదలిపెట్టి)

సమస్త వ్యాహృతీనాం పరమేష్ఠి ప్రజాపతిః ప్రజా
పతిర్బ్రహ్మతీ । అగ్నిప్రతిష్ఠాపనే వినియోగః ॥

3 ఓం భూర్భువస్స్వః॥

ఇత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య
పాత్రధ్వయే సాక్షతోదకం
నిక్షిప్య
ప్రాక్షి తేననాది నిక్షిప్య

అగ్నిని వేదిక యందునుంచి
రెండు పాత్రలయందు అక్షతలు
నీరుబోసి
గాయత్రిచేప్రాక్షింపబడిన సమ
ధలను ఈక్రిందిమంత్రముచే అ
గ్నియందుంచి

౪ విజ్యోతిషా వృశోగ్ని స్త్రిష్టుప్ ॥ అగ్నిశుష్క
సమింధనే వినియోగః॥

ఓం విజ్యోతిషా బృహతాభాత్యగ్ని రావిర్విశ్వాని
కృణుతే మహిత్యా ప్రాదేవీర్తాయా స్సహతే దురేవా
శ్విశేతే శృంగే రక్షసేవినిక్షే॥

౫ ప్రనూనం శ్యేనో జాతవేదాగ్ని గ్గాయత్రీ ।
అగ్ని ప్రజ్వలనే వినియోగః॥

ఓం ప్రనూనం జాతవేదస మశ్వం హినోతవాజినం
ఇదగ నో బర్హిరాసదే । అస్య ప్రజాతవేదసో విప్రవీరస్య
మీఘ్వామః । మహీమియర్మి సుష్టుతిం । యాచుచో జాత
వేదసో దేవత్రాహవ్యవాహనీః । తాభిర్నోయజ్ఞమివ్వతు
వేణుధమన్యాప్రబోధ్య

వేదుర్నోట్టుమత్తో జ్వాలచేతి

౬. చత్వారిశృంగేత్సస్య మంత్రస్య రామ దేవఋషిః
జాతవేదాగ్ని దేవతా ప్రీష్టుప్చందః । అగ్నిమూర్తి
ధ్యానే వినియోగః॥

ఓం చత్వారి శృంగైర్యోగో అస్య చాదాద్యే
శీషే సప్తహస్తాసో అస్య త్రిధాబద్ధో వృక్షభోరోరపీతి
మహూదేవో మర్త్యా ఆవివేశ॥ (అథ)

౧॥ శ్లో॥ అగ్నిమూర్తి ప్రవక్ష్యామి సర్వాభీష్ట ప్రదా
యకం । ఏకదేహం ద్విశీర్షస్కం జటామకుటచుండితమ్ ।

౨॥ శ్లో॥ సుదీప్తం స్వర్ణవపుషం శశాంకశకలాన్వితమ్ ।

చతుశ్శ్రోత్రం ద్విదాసంచ వశక్షుపింగళప్రభమ్ ।

౩ శ్లో॥ ఆస్యద్వయం సుతామోష్ఠం సప్తజిహ్వసమా
వృత్తం । దక్షిణాశ్యే చతుర్జిహ్వస్తిసో వై వామవక్త్రకే॥

౪॥ శ్లో॥ పృసన్నం సుస్మితం శాంతం సప్తహస్తసమ
న్వితం । దక్షిణేచ చతుర్హస్తం వామభాగే త్రిహస్తకమ్ ।

౫॥ శ్లో॥ సృక్సృవౌ శక్తిమిద్ధంచ ధారయన్ దక్షిణై
ర్భుజైః । ధారయన్తోమరం వామైర్వ్యజంఘ్రతపాత్రకమ్ ।

౬॥ శ్లో॥ త్రిమేఖిలం త్రిపాదంచ మేషాయాథం వరప్రదం
యజ్ఞసూత్రధరం సామ్యం సర్వాభరణభూషితమ్

౭॥ శ్లో॥ రక్తాంబరధరం దేవం రక్తమాలా విభూషితం ।

రక్తచందనలిస్తాంగం జ్వాలాకోటిసమప్రభమ్ ॥

౧. శ్లో. స్వాహాంతుదత్తిణేపాశ్వే దేవీంహమేస్వధాంతథా
ఏవసంచిత్యమనసావహ్నిమధ్యేతమాహ్వాయేత్ ||

సవ హి దేనః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వో హి
జాత స్సజగత్తే అస్తగ | సవిజాయమాన సజనిష్యమా
ణః ప్రత్యజ్ఞుఖాస్త్విత్తి విశ్వతో ముఖః ||

ఈమంత్రముచే జలమును అక్షతలను గ్రహించి అగ్ని కితుర్పున
జలమును బడమట నక్షతలను విడువ వలయును.

శాంఖ్యసగోత్ర! మేమారూఢ! వైశ్వానర! పా
జ్ఞుఖాశ్వే! మమ అభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప
సన్నోభవ, వరదోభవ, యథోక్తజిహ్వాయా హవిర్మ
హణ!

ఓం భూర్భువస్స్వః | తత్స వితుర్వరేణ్యం భగ్నో
దేవస్య ధీమహి | ధియోదేవయాత్ ||

(అగ్నికి ప్రదక్షిణముగ అక్షతలను జలమును చల్లి)

సోదకేనచాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య

(జలపాణియై అగ్నిచుట్టు ప్రదక్షిణముగ తుడువవలయు)

అగ్నిమలంకృత్య

విశ్వానో దర్గాహేతి తిస్మాణాం మాధ్యమా
త్రయో వసుశృత ఋషిః | జాతవేదాగ్ని దేవతా |

త్రిష్టంప ఛందః | అగ్ని అలంకరణ పార్థనే విశ్వానాగః ||

(ఈక్రిందిరహస్యములతో చ దిక్కుల తూర్పుమొదలుకొని క్రిమముగ పుష్పాక్షతలతో నలంకరించునది.)

విశ్వానినో దుర్గహజాతవేద.	అమర్త్యమమర్యోజోహవీమి
సింధుననావాదురితాతీ పద్వి	జాతవేదోయశోఅస్తాసుధేహి
అగ్నే అత్రివన్నమసాగృణాః	ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమ
అస్తాకంబోధ్యవితాతనూనాం	స్వా ॥౮॥
యస్తాప్రాదాకీరిణామన్య	
మానః॥గి॥	

ఉపస్థానం । యస్మై త్వం సుకృతే జాతవేద
 లోకమగ్నే కృణావస్యోనం । అశ్వినౌ సపుత్రీణం వీరవం
 తం గోమతం రయిన్నశతే స్వస్తి ॥
 పర్యుత్యామి త్రిః [ఈశాన్యాది ఈశాన పర్యంతం అగ్నికి పృథ
 క్షీణముగా జలమును త్రిప్పి]

—♦ హవి సంస్కారాదికమ్. ♦—

హవిష్యం సిద్ధాన్నం పృథక్	వంటనుండి అన్నమును వేరుపా
పాతే ఉద్ధృత్య	త్రలా గ్రహించి
అన్నమగ్నా నధిశిత్య	ఆపాత్రను సంస్కారాన్ని మీ
	దనుంచి

ఉపరద్యోస్య

ఆపాత్రను అగ్నికి యుత్తరముగా
 దింపి

అద్భిః పోక్ష్య

జలముతో పోక్షించి

అభిఘోర్య

అభిఘోరించి.

అగ్నేః పశ్చిమతో సధాయ

ఆచరపాత్రను అగ్నికి పశ్చిమ
ముగా యుంచి

తదన్నం త్రిధా విభజ్య

ఆ అన్నమును రి భాగములుచేసి

సన్నిపాద్యజ్య

దక్షిణజానుం సంపాత్య

కుడిమోకాలు భూమినితాకించి

హృది సవ్యం పాణిం నిధాయ

ఎడమచేతిని హృదయముననుంచి

దక్షిణభాగస్థితాదన్నాదఙ్గు

దక్షిణ భాగములోని అన్నమును

ల్యగైః

పిణ్డప్రమాణ మాద్రాణమల

ఉసిరికాయంత మధ్యమ, అనా

కమితం ఆదాయ ప్రణవాది

మిక, అంగుష్ఠములతో గ్రహిం

వర్జితైః స్వాహానైః సమ

చి ఓంకారవర్జితముగ “స్వాహా”

న్తం జుహుయాత్

కారముతో హోమము చేయ
వలెను.

ఆచమ్య + త్రిపర మేశ్వర ప్రీత్యర్థం దేవయజ్ఞేన
యత్యే! (అనిసంకల్పించి)

౧. సూర్యాయ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం నమమ

౨. ప్రజాపతయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయేదంనమమ

(ఇతిప్రారాధనః)

౩. అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయే ఇదంనమమ

౪. ప్రజాపతయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయే ఇదంనమమ

(ఇతిసాయం)

† ౩ సోమాయ వనస్పతయేస్వాహా॥ సోమాయ
వనస్పతయ ఇదంగమమ

౪ అగ్నిహోమాభ్యాం స్వాహా॥ అగ్నిహోమాభ్యా
మిదంగమమ

౫ ఇంద్రాగ్నిభ్యాం స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యా
మిదంగమమ

౬ ద్యావా శృణ్వీభ్యాం స్వాహా॥ ద్యావాశృణ్వీ
భ్యామిదంగమమ

౭ ధన్వంతరియేస్వాహా॥ ధన్వంతరయ ఇదంగమమ

౮ ఇంద్రాయ స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదంగమమ

౯ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్వాహా॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్య
ఇదంగమమ

౧౦ బ్రహ్మణేస్వాహా॥ బ్రహ్మా ఇదంగమమ
పరిసమూహన పర్యుక్షణే కృత్వా.

పర్యుక్ష్యామితి॥

అగ్నిచుట్టు రిసాల్ల ప్రక్షక్షణము
గానీయను త్రిప్ప వలెను.

విభూతిధారణం కుర్యాత్ ॥ త్రిపుండ్రమును ధరించ వలెను.

—♦ అభిభూత యజ్ఞం ♦—

వైశ్వదేవ బలివిధానం.

శ్లో॥ చక్రాకారేణయోవిప్ర॥ స్సదా భూతబలిం హ

† ౩ మొదలు గంగరవ సాయం ప్రాతః కాలములయందును.

శేత్ | సర్వసాపవినిర్ముక్తో విష్ణుసాయుజ్యమాపున్నయాత్
ఆచమ్య త్రిపరమేశ్వర - -ప్రీత్యర్థం భూతయజ్ఞేన

యజ్ఞే [అని సంకల్పించి]

అగ్నేరుత్తరతో పశ్చిమతో	అగ్నికి ఉత్తరమునగాని పశ్చిమ
వాభూమిం సంసోక్త్యమధ్య	మున గాని భూమిని ప్రోక్షించి
భాగ స్థితా దన్నా ద్భదరీ	మధ్యమ భాగములోనిరెగిపడగ
ఫలమిత మాదాయు పాచీ	త అన్నమును తూర్పు మొదలు
మూరభ్య ఈశాన పర్వంతం	ఈశాన్యమువరకు చక్రాకారము
చక్రాకాగం బలిదద్యాత్	గా బలులు ఉంచ వలెను.

‡ గ సూర్యాయస్వాహా || సూర్యాయేదం నమమ

౧ ప్రజాపతయేస్వాహా || ప్రజాపతయ ఇదంనమమ

[ఇతిప్రాతః]

౧ అగ్నయేస్వాహా || అగ్నయ ఇదంనమమ

౨ ప్రజాపతయేస్వాహా || ప్రజాపతయ ఇదంనమమ

[ఇతిసాయం]

౩ సోమాయ వనస్పతయే స్వాహా || సోమాయనన

స్పతయ ఇదంనమమ

౪ అగ్నిషోమభ్యాం స్వాహా || అగ్నిషోమభ్యా

మిదం నమమ

‡ అత్రభూతయజ్ఞా దావపి సర్వత్రోద్దేశత్యాగౌ కుర్యాది
త్యాచానదీపే కమలాకరః ||

౧. ఇంద్రాగ్నిభ్యాం స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యా
మిదం న మమ

౨. ద్యావాపృథ్వీభ్యాం స్వాహా ॥ ద్యావాపృథ్వీ
భ్యామిదం న మమ

౩. ధన్వంతరయే స్వాహా ॥ ధన్వంతరయమిదం న మమ
౪. ఇంద్రాయ స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం న మమ
౫. విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్సాహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవ
భ్య ఇదం న మమ

౬. బ్రహ్మణే స్వాహా ॥ బ్రహ్మణ ఇదం న మమ
౭. అద్యభ్యస్సాహా ॥ అద్యభ్య ఇదం న మమ
౮. ఓషధివనస్పతిభ్యస్సాహా ॥ ఓషధివనస్పతిభ్య
ఇదం న మమ

౯. గృహాయ స్వాహా ॥ గృహాయేదం న మమ
౧౦. గృహదేవతాభ్యస్సాహా ॥ గృహదేవతాభ్య
ఇదం న మమ

౧౧. వాస్తుదేవతాభ్యస్సాహా ॥ వాస్తుదేవతాభ్య
ఇదం న మమ

౧౨. ఇంద్రాయ స్వాహా ॥
ఇంద్రాయేదం న మమ

చక్రిమునకు తూర్పు.

౧౩. ఇంద్రపురుషేభ్య స్సాహా ॥
ఇంద్రపురుషేభ్య ఇదం న మమ

ఇంద్రపురుష తూర్పు.

౧౮ యమాయస్వాహా॥	చక్రమునకు దక్షిణం
యమా యేదంనమమ	
౧౯ యమపురుషేభ్యస్సాహా	యమునికి యుత్తరం
యమపురుషభ్య ఇదంనమమ	
౨౦ వరుణాయ స్వాహా॥	చక్రమునకు పశ్చిమము
వరుణాయేదం నమమ.	
౨౧ వరుణపురుషేభ్యస్సాహా	వరుణునకు తూర్పు
వరుణపురుషేభ్య ఇదంనమమ	
౨౨ సోమాయ స్వాహా ॥	చక్రమునకు ఉత్తరం
సోమా యేదంనమమ	
౨౩ సోమపురుషేభ్యస్సాహా	సోమునకు ఉత్తరం
సోమపురుషేభ్య ఇదంనమమ	
౨౪ బ్రహ్మణేస్వాహా	చక్రానికి మధ్య
బ్రహ్మణ ఇదం నమమ	
౨౫ బ్రహ్మపురుషేభ్యస్సాహా	బ్రహ్మకు తూర్పు
బ్రహ్మపురుషేభ్య ఇదంనమమ	
౨౬ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్సాహా	బ్రహ్మకు దక్షిణం
విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదంనమమ	
౨౭ సర్వేభ్యోభూతేభ్యస్సాహా	బ్రహ్మకు పశ్చిమం
సర్వేభ్యోభూతేభ్య ఇదంనమమ	
౨౮ దివాచారిభ్యస్సాహా	బ్రహ్మకు యుత్తరము
దివాచారిభ్య ఇదంనమమ	[ప్రతః]

నక్తం చారిభ్యస్సాన్వహం నక్తం
చారిభ్య ఇదం నమమ (సామం) బ్రహ్మకు ముగం.

౨౩ రత్నోభ్యస్సాన్వహం
రత్నోభ్య ఇదం నమమ

చక్రానికి ఈశాన్యం

అప ఉపస్పృశ్య
పర్యుత్సామి త్రిం

అని జలమును స్పృశించ వలెను.
చక్రము చుట్టు ముమ్మారు నీరు
త్రిప్ప వలెను.

—♦ అథ పితృయజ్ఞః ♦—

[శౌనకః] ఆగ్నేయాభిముఖో
భూత్వా పాచీనావీర్చితః
పఠమ్

ఆగ్నేయ ముఖముగా కూర్చుండి
పాచీనావీతి చేసుకొని

పాత్రస్యోత్తరదేశస్థం భాగం
చైవ తృతీయకమ్

ఉత్తరవైపుమున్న మూడవ
భాగములొనుంచి

అఙ్గుష్ఠపర్వ మాతొన్నం
పరిహ్య ప్రయత్నతః

బొటనవేలి కణుపంత అన్నము
నుతీసుకొని

తజ్జలేనాప్లావ్య

ఎడమకాలు భూమికితాకించి

వామజాను సంపాత్య
పఠాచీనపాణినా పితృతీర్థే

పితృతీర్థముచే

పాగ్దక్షిణతో నినయేత్

ఆగ్నేయమూల ఈదిగువమంత్ర
ముతో యఁచవలెను.

30 స్వధాపితృభ్యః॥ పితృభ్య ఇదం నమమ

పర్యుత్సామి త్రిం

అబలిచుట్టు ముమ్మాలు జలము

యజ్ఞోపవీతి

నుత్రప్పి

ఉపవీతియై

అపడిపస్పృశ్య
పితృయజ్ఞాన్న శేషేణైవచక్రా
కాద్భహః నైర్ఋతికోణే
“శ్యామాయ” చక్రాద్వాయ
వ్యకోణే “శబలాయ” ఇత్యుభ
యతాఽపిస్వాహాకారం వర్జ్యం

3౧ శ్యామాయనమః

3౨ శబలాయనమః

శేషం దక్షిణే

33 భూపతయేనమః

3౪ భువనకథయేనమః

35 భూతానాంపతయేనమః

అని జలమును స్పృశించవలెను.

పితృయజ్ఞ శేషములాని అన్న
ముతోచికానికిబైట నైర్ఋతి

కోణమున, వాయవ్య కోణమున

స్వాహాకారములేకుండ యీషం

త్రములతో బలులు యించవలెను.

చక్రానికి నైర్ఋతి దిక్కున

చక్రానికి వాయవ్యదిక్కున

చక్రానికి దక్షిణమున తూర్పు

సమాప్తి గా యీబలులుంచవలెను

— ౩ అథ బ్రహ్మయజ్ఞ ౩ —

ఆచమ్య + శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం బహ్మయ
జ్ఞేన యజ్ఞే (అనిసంకల్పించి)

ఓం అగ్నిమీశే ఇతి సూక్తస్య । మధుచ్ఛద
ఋషిః । అగ్నిర్దేవతా । గాయత్రీచ్ఛదః । బ్రహ్మయజ్ఞ
స్వాధ్యాయ మంత్రపఠనే వినియోగః॥

3౬ ఓం అగ్నిమీశే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవ
మృణ్విజం । హోతారం రత్నధాతమం । హరిః ఓం తత్స
త్ । ఐక్యస్థాం గామస్తు.

— ౩ * అథ మనుష్య యజ్ఞః ౩ —

ఆచమ్య — శ్రీశరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మనుష్య
యజ్ఞేన యత్స్యే [అని సంకల్పించి]
నివీతి

యజ్ఞోపవీతమును పేరుగాధరించి

32 యోగిభ్యో సనకాది మనుష్యేభ్యో హంతా
యోగిభ్యో సనకాది మనుష్యేభ్యోన్న విదగ న మను
పగ్యత్యామి శ్రిః మూడుసార్లు అగ్నిచుట్టు జల
మును త్రిప్పి
ఉపవీతి ఉపవీతియై

ఓం చమేత్యస్య సూక్యస్య హిరణ్యగర్భ ఋషిః ।
సారస్వాతాగ్ని ర్దేవతా । అనుష్టుప్ ఛందః । అగ్నిసంస్థా
జపే వినియోగః ॥

ఓం చమేస్వరశ్చమే యజ్ఞోపచతే నమశ్చ । య
త్తేన్యూగం తస్మై త ఉపయతేతిరిక్తం తస్మై తే నమః ॥

శ్లో॥ [స్వస్తి] శ్రద్ధాం మేధాం యశః పంజ్ఞాం విద్యాం
బుద్ధిం శ్రియం బలమ్ ॥ ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహి మే
హవ్యవాహన॥ ఓం నమఃకృతి.

* ఈ 32 బలిని కొందరు. ౨౯ బలికి క్రిందగా ఒక పాత్రలో
3౨ కబళముల అన్నమును యుంచుదురు. కొందరు దేవయజ్ఞ భూత
యజ్ఞములను కలిపి కొంచము గ్రహించి అగ్నియందు హోమము
చేయుదురు.

చతుస్సంగః పర్యంత గో బ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం
భవతు; + + త్వోర్యేయ పవరాస్వతః + +
గోత్రః ఋగ్వేదాధ్యాయా ఆశ్వలాయన స్మృతః + +
శర్మా౭ హం భో! అభివాదయే!

ప్రాతః [సాయం] వై శ్వదేవ సాద్గుణ్యాభ్యంయథా
శక్తి గాయత్రి మంత్రజపం కరిష్యే!

† ఓం భూర్భువస్స్వః । తత్స వితుర్వరేణ్యం । భ
ర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియౌయోనః ప్రచోదయాత్ ।

తత్స ద్భ్రహ్మ ర్పణమస్తు॥

శ్లో॥ యస్య స్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపోహూమ
క్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం గూఢి సద్యోవందే
జనార్దనమ్ !

శ్లో॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతా
శన । యద్ధృతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ।

అనేన మయాకృతేనప్రాతః[సాయం]వై శ్వదేవేన
కర్మణా భగవాన్ సర్వాత్మకః సర్వం శ్రీపరమేశ్వర
స్సుప్రీణాతు । ఔపరమేశ్వ రార్పణమస్తు॥

శ్లో॥ నమస్తే గార్హ పత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే!

నమ ఆహననీయాయ మహవేద్యై నమోనమః

† యథాశక్తి జపము చేయవలెను.

శ్లో॥ కాండద్వయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపితే
స్వర్గాపనర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః ॥

శ్లో॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత కేశవా ।
కృష్ణ విష్ణో హృషీ కేశ వసుదేవ నమోస్తుతే ।

శ్లో॥ యత్కర్మకుర్వతాంపునాం కర్మలోపోభవేద్యది
తత్కర్మచూరయిష్యంతి తస్యకోటోన్యనుహ్వానయ

శ్లో॥ అపరాధసహసాగ్రణి క్రియంతే హర్షిణం నుమా ।
దాసోయ మితీమాం మత్వాక్షునుస్వ పరమేశ్వర ॥

శ్లో॥ యత్కరోషియ వా శ్నామి మజ్జసరో యన నామియన్ ।
యత్త పస్యామి వాష్టేయతత్కరోమిత్వదర్పణమ్ ।

శ్లో॥ బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మగ్నైర్బ్రహ్మైర్
ణాహుతమ్ । బహ్నోవతేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమా
ధినా । విష్ణుగ్విష్ణుర్విష్ణుః శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు.

నిత్యవైశ్య దేవస్సమాప్తః.

—^౩ అథ వాయుస బలిః. ^౩—

దేవతానివేదనానంతరం తత్ర పితృమజ్జాన్మ శేషం
పిండప్రమాణ మాదాయ వామే జలపాత్రం చాదాయ
గృహద్భహిర్ద్వారి గత్వా భూమౌ జలమాసిచ్ఛ్య ॥

(నివేదనచేసి దేవపూజ సమాప్తినొందించి కుడిచేత పితృయ
జ్జాన్మ శేషములూ ఒకపిండచ తీసుకొని ఎడమచేతితో జలపాత్రను
తీసుకొని ఇంటివెలుపలికి వెళ్లి భూమిమీద జలముపోసి ఈక్రిందిమంత్ర
ములతో బలియుంచవలెను.)

యే.శ్లో.తాః ప్రచరంతి దివానక్తం బలిమిచ్చా
తా వితుదస్య పేష్టాః । తేభ్యో బలిం పుష్టికామోహ
గామి మయిపుష్టిం పుష్టిపతిదాదాతు స్వాహా॥

దివానక్త చరిత భూతేభ్యోన్న మిదం న మమ॥

శ్లో॥ ఏద్ర వారుణవాయు న్యాయా మ్యా నై రృతి
కాశ్చయే । తే కాకాః పృతిగృహ్లాంతు భూమా పిండం
మయో ర్ఘ్నిమ్॥

శ్లో॥ నై సస్వత కులేజాతౌ ద్వా శ్యానుశబలాశునా
తాభ్యాం పిండప్రదాన్యమిన్యాతా మేతావహింసకావిశి
శ్వచాండా లపతితభూత వాయు సేభ్యోన్నంభూ నశానినపేత్॥

ఇతి సర్వేభ్యో బలిత్రయం దత్వా గోదోహస
మాత్రిం తత్ర స్థిత్యాఽ తిథిమాకాంక్షేత్ ॥

(ఇట్లు 3 బలులుంచి పావుఘడియ (1 నిమిషములు) అతిథికి
అకు నిరీక్షించి)

హస్తా పాదౌపత్తౌశ్యాచమ్య గృహం ప్రవి శేత్
(కాళ్ళు చేతులు కడిగికొని ఆచమనముచేసి ఇంట్లోకి రావలెను.

ఓం శాంతాష్టదివీ శిననున్తక్షం ద్యారో ద్యే
భయం నో ఆస్తు శివాదిశః ప్రక్షిప్త ఉద్దిశోఽపాశ్చిత్తః

[విద్యుతః] పరిపాన్తు స్వతః శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

“అతిథి భోజయేత్” బహుశుభిక్షు కేషాః తేషు
శక్తేనతిభ్యోగాగ్రసత్రియదేయంయజమా నేబహిద్వాః ౯
గతే పత్న్యాద్యన్తేన వా భూతయజ్ఞాది బలీనుద్భృత్యా
పున గోద్విజాగ్న్య తిథిభ్యోనా ప్రితిచాదయేయుః

ఇతి కాకబలిస్సహస్రః

శ్లో॥ భూతయజ్ఞాన్న శేషేణ పితృయజ్ఞం సమాచరేత్ ।
పితృయజ్ఞహుతిం భూతయజ్ఞస్యాహుతినా సమా ఉద్ధృత్య
నిక్షిపేచ్ఛుద్ధ భూమా నాగ్నా వినిక్షిపేత్ । ఇతి ఆశ్వ
లాయన విషయ మేతత్ ॥

తా॥ బలులను ఎత్తి పరిశుద్ధమైన భూమియందు యుంచవలెను .
అగ్నిలో వేయరాదు.

—♦ కాకస్పృష్ట ప్రియశ్చిత్తమ్. ♦—

స్మృత్యంతరే ॥ బలిప్రదాన కావే తు కౌక్తేరభిమృ
శన్ ద్విజః । బలిం నిధాయ భూమా తు ఘృతం పాశ్య
విశుద్ధ్యతి । (ఇతి హేమాద్వాచ)

శ్లో॥ బల్యర్థమన్న మాదాయ శ్వానావితి జపస్త్వహీ ।
స్పృష్టోబలిభుజా విప్రీక్షా పాదాప్రక్షాళ్యవాగ్యతః॥

† శ్లో॥ వైశ్వదేవ బలీన్హరుం । పుంస్త్రీయా వితరానచేత్ । అగ్ని
స్పృష్టోక్షణం కృత్వా నదోషాయ కదాచన॥

శ్లో॥ భూమౌ బలిం వినిక్షిప్య ద్విరాచమ్య విశుద్ధ్యతి॥
బలిప్రదానాదన్యత్ర స్నాన మేవ విధీయత ॥ ఇతి॥

తా॥ బలివేయకాలమందు కాకి బ్రాహ్మణుని తాకినయెడల ఆ బలిని యధావిధిగా వేసి కాళ్లు కడిగికొని రెండుపర్యాయములు ఆచమనముచేసి గృహములోనికి వచ్చి ఘృతము త్రాగవలెను. ఇతరకాలమందు కాకి బ్రాహ్మణుని తాకినయెడల స్నానమువిధిగా చేయవలెను.

—♦ వైశ్వదేవవిశేషః ♦—

తథా చ భట్తోజ్యేయే ఆశ్వలాయనస్మృతిః ॥

శ్లో॥ సాయం ప్రాత్రైవైశ్వదేవః కర్తవ్యోబలికర్మ చ॥
అనన్వతాపి కర్తవ్య మన్యథా కిల్బిషీభవేత్ ॥

తా॥ భోజనము చేయనికాలములో కూడా సాయంప్రాతః కాలముయందు వైశ్వదేవమును చేసి బలి వేయవలెను. అట్లు ఆచరించనిచో పాపుడగును.

శ్లో॥ వైశ్వదేవో దివానక్తం నభవేచ్ఛేత్ప్రథక్ప్రథక్
। ప్రాతరేవద్విరాపుత్యా కుర్యాచ్చ సహతద్ద్విజః ॥

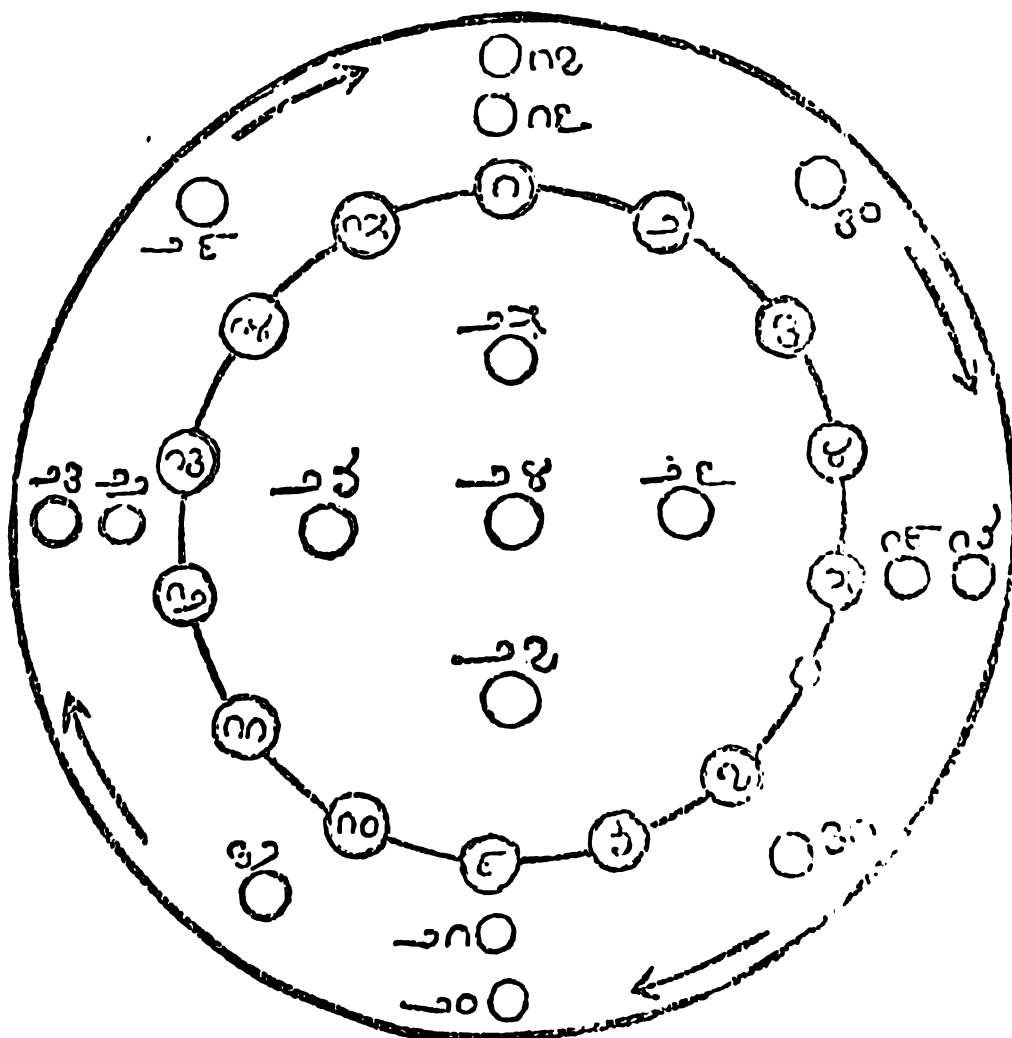
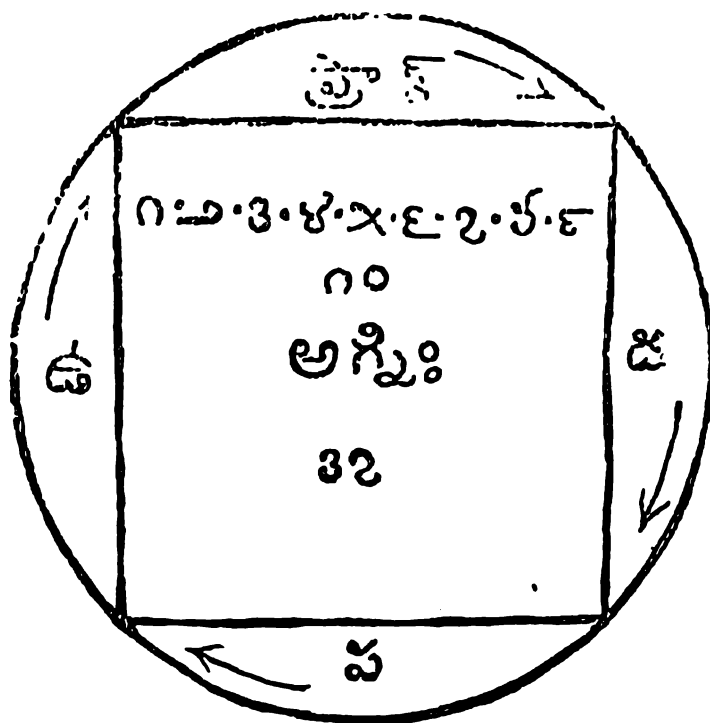
తా॥ శక్తమందు సాయం ప్రాతః రైవైశ్వ దేవములను కలిపి రెండును ప్రాతః కాలములోనే చేయవచ్చును. అప్పుడు రెండు పక్షములు గలవు. ౧. ప్రతియజ్ఞమును రెండుసార్లు చేయవలెను. అనగా ప్రాతర్దేవ యజ్ఞానంతరము సాయం దేవయజ్ఞమును ఇట్లే ప్రతియజ్ఞమును రెండు పర్యాయములు చేయవలెను.

అప్పుడు ప్రాతః భూతయజ్ఞ చక్రమునకు ఉత్తరముగా సాయం భూతయజ్ఞ చక్రమును ఉంచవలెను. ౨.

రెండు వైశ్వదేవములు కలిపి దేవయజ్ఞములో ౧౨హోమములగు చక్రమును ౧౭ బలులు ఉంచి తక్కినవి యాములుగా ఒకసారియే చేయుట.

- వైశ్వాదేవ చక్రము. -

పరిపేచనక్రమ
ము తెలుపును.

౩౩
౩౪
౩౫
౩౬
౩౭

2.౨. విధురవైశ్వ వః. -

ఆచమ్య

పురాణాచమన స్మృత్యాచమన

మలినర్చి

ప్రాణానాయమ్య

ముమ్మాటు పాణిణాయమమే
నర్చి

ఏవం రుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభశిఖా అన్న
సంస్కార ద్వారా ఆత్మసంస్థా గార్హ పాచమానాపసు ,
తయేచ ప్రాతర్వైశ్వదేవం [సాయం వైశ్వదేవం] సిద్ధే
నాన్నేన యజ్ఞే;—

తదంగ స్థండినోల్లేఖనా ద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే
(అని సకత్పించి)

“అగ్నిస్థాపనదేశస్య పశ్చత్పాదేశ సమ్మితాం”
ప్రభృతి “దేవయజ్ఞేన యజ్ఞే” పర్యుతాపూర్వవత్ సకల
అంతయు వైశ్వదేవమునందువలె చేసి.

దక్షిణభాగస్థితాదన్నా దగ్గు దక్షిణభాగమునుండి అన్నమును
ల్యగ్రైరాదాయ తీసుకొని రుంతములతో అగ్ని
యందు హోమము చేయవలెను

౧ భూస్వాహా అగ్నయ ఇదం న మమ

౨ భువస్వాహా వాయవ ఇదం న మమ

౩ స్వాగస్వాహా సూర్యాయేదం న మమ

౪ భూర్భువస్వాగస్వాహా ప్రజాపతయ ఇదం న మమ

పర్యుక్త్యామి

మహ్మాదు పరిషేచనముచేసి

అచిమ్య

స్మృత్యాచమనముచేసి

ప్రాణనాయన్య

ముమ్మారు ప్రాణాయామమొనర్చి

ఏనం - - పీఠ్యర్థం పాతైర్వైశ్చ దేవాంగత్వేన

[సాయం] శాకలహోమాన్ హోమ్యామి॥ అనిసంకల్పించి

ఈ గు హోమములు చేయవలెను.

౧ దేవకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ అ
గ్నయ ఇదం నమమ.

౨ మనుష్యకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ అ
గ్నయ ఇదం నమమ.

౩ పితృకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ అ
గ్నయ ఇదం నమమ.

౪ ఆశ్వికృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ అ
గ్నయ ఇదం నమమ.

౫ అనృకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ అ
గ్నయ ఇదం నమమ.

౬ అస్మత్కృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ అ
గ్నయ ఇదం నమమ.

౭ యద్దివాచనక్తంచైనశ్చక్షుతస్యావయజన
మసి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ

౯ యత్స్వపంతశ్చ జాగ్రత్తశ్చైవ శ్చ కృమత
స్యావ్ర యజన మస్తి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ

౧౦ యత్సుషుక్షశ్చ జాగ్రత్తశ్చైవశ్చ కృమత
స్యావ్ర యజనమస్తి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥

౧౧ యద్విద్వాగ్ం సశ్చ విద్వాగ్ం సశ్చైవశ్చ
కృమతస్యావ్ర యజనమస్తి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ

౧౧ ఏనస ఏనసోఽవ్ర యజనమస్తి స్వాహా॥ అగ్న
య ఇదం నమమ॥

ఇతి శాకల హోమాన్
హుత్వా

హుపర్యుక్త్యామి త్రిః

ఆచమ్య

ప్రాణానాయమ్య

ఈగరి శాకల మంత్రములతో
హోమము చేసి

ముమ్మారు పరిషేచనము చేసి

స్మృత్యాచమనముచేసి.

ముమ్మారుప్రాణాయామ మొనర్చి

ఏవం - - ప్రీత్యర్థం భూతియజ్ఞేన యజ్ఞేః—

(అని గంకల్పించి)

మధ్యమభాగమన్నమాదాయ మధ్యమ భాగములోని యన్న
మును గ్రహించి.

ప్రజాపతయే స్వాహా ప్రజాపతయ ఇదంనమమ

(అగ్నిలో హోమముచేసి)

పర్యుక్త్యామి త్రిః

ముమ్మారు అగ్నికి పరిషేచనము
చేసి.

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య స్మృత్యాచమనముచేసి, ముమ్మారుప్రాణాయామమొనర్చి.

ఏవం - - ప్రీత్యర్థం పితృయజ్ఞేన యత్యే;—

(అని సంకల్పించి)

ప్రాచీనావీతి

ప్రాచీనావీతియై

తృతీయ భాగమున్న మాదా

ఉత్తరభాగములోని అన్నమును

య

తీసుకొని.

స్వధాపితృభ్యః పితృభ్యః ఇదం నమమ

అగ్నికి దక్షిణముగా నీబలి యుంచి.

పర్యుత్సామి

అబలికి ముమ్మారు పరిషేచనముజేసి

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య

స్మృత్యాచమనముజేసి, ప్రాణాయామత్రయముజేసి.

ఏవం - - ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యత్యే;—

(అని సంకల్పించి)

ఓం అగ్నిమీశే ఇతి సూక్తస్య ! మధుమచ్ఛందః
ఋషిః । అగ్ని ర్దేవతా । గాయత్రీః ధః । బ్రహ్మయజ్ఞ
స్వాధ్యాయ మత్రపఠనే వినియోగః॥

ఓం అగ్నిమీశే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవ మృ
త్విజం । హోతారం రత్నధాతమం॥

హరిః ఓం తత్సత్॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య

స్మృత్యాచమనముజేసి, ప్రాణాయామత్రయముజేసి

ఏవం + పీత్యర్థం మనుష్యయజ్ఞేన యజ్ఞే;—
 (అనిసంకల్పించి) మొదటి రెండు భాగములలోని అన్నమును కలిపి
 యోగీభ్యస్సనకాది మనుష్యేభ్యోహంతా । యోగీభ్యస్స
 నకాది మనుష్యేభ్యోన్నమిదం నమమ
 (అని అగ్నిలో హోమముచేసి

ఓం చమేత్యస్య సూక్తస్య హిరణ్యగర్భ ఋషిః ।
 సాగస్వతాగ్నిరేవతా । అమృతపంచదా అగ్నిః పృథ్విపాపజపే
 వినియోగః॥

“ఓం చమే స్వరశ్చమే” ఇత్యాదిసర్వం పూర్వావత్.
 నివేశనానంతరం వైశ్వదేవశిష్టమన్నం గృహీత్వా
 కాకభలిం హరేత్ ॥

ఇతి విధుర వైశ్వదేవమ్.

—౩ విధురస్య దేవయజ్ఞ విచారః ౩—

“దేవయజ్ఞం త్వనగ్నికః సకుర్వీత” ఈ న చ న ము
 యాజుష విషయంకాని ఆర్చిక విషయము గాదు. ఎట్ల
 నగా యాజుష్కులకు వైశ్వదేవము వేరుగాను తదంగ
 పంచ మహాయజ్ఞములు వేరుగాను యున్నవి. ఆర్చికులకు
 పంచ మహాయజ్ఞములే వైశ్వదేవముగాని యజ్ఞము వినా
 గా వైశ్వదేవము వేరులేదు. అయినప్పటికి ఆశ్వలాయ
 నులు దేవయజ్ఞమును మానకుండగా యుటే, “యద్యవ

గ్నాజ్ఞానాతి స దేవయజ్ఞో యదృలిం కరోతి సభూత
యజ్ఞో యత్పితృభ్యో దదాతి సపితృయజ్ఞో యత్సాన్వద్యా
యమధీతే సబ్రహ్మయజ్ఞో యన్మనుష్యేభ్యో దదాతి
స మనుష్యయజ్ఞః [ఆశ్వ గ్న. సూ.] కావున అగ్నిలో ఏది
హోమముచేసిన అదియే దేవయజ్ఞము! సంగ్రహే

శ్లో॥ హుత్వా వ్యాహృతి భిశ్చాన్నం హుత్వా శాకల
కాదిభిః । భూతేభ్యశ్చ బలిం దద్యాదన్న మగ్నో త్వన
గ్నిమాన్ ॥ అనగ్నికస్తు దేవా విప్రో అన్నం వ్యాహృతి
పూర్వకం । హుత్వా శాకల మంత్రైశ్చ శిష్టం కాకబలిం
హరేత్ ॥ అన్నం వ్యాహృతిభిర్హుత్వా హుత్వా మంత్రై
శ్చ శాకలైః । ప్రజాపతేగ్నోగ్న త్వాపూజయేదతిథింస్తతః॥
(ధర్మపూర్వతి)

“హుత్వా వ్యాహృతిభిః” అనియున్నది గాన దేవ
యజ్ఞము వ్యాహృతులతోనే చేయవలెనని భావము.
“హుత్వావ్యాహృతిభిః” అనుదానికి “దేవయజ్ఞం త్వనగ్ని
కః న కుర్వత” ఈరెంటికి సమన్వయము చేయక “దేవ
యజ్ఞం న కుర్వత” యనగా “సూర్యాయ స్వాహా” ఇత్యా
ది ౧౦ మంత్రములచే దేవయజ్ఞము చేయరాదనియు,
వ్యాహృతులతోనే చేయవలెనని స్పష్టము.

భూతబలి విషయముః— “భూతేభ్యశ్చ బలిం దద్యాదన్న
మగ్నో త్వనగ్నిమాన్” అని ఒకశ్లోకములోను “ప్రజాపతే

ర్హవిష్ణుత్వాన్ యని మరియొక శ్లోకములో నుండుట చే
భూతబలిని “ప్రజాపతయే స్వాహా” యనియన్నిలో హో
మము చేయవలెనని స్పష్టము.

— ౮. అతిథి పూజా ప్రకరణమ్. —

వైశ్వదేవబలిప్రదానంతరముఁ “అశ్రగోదోహన
మాత్రం ప్రాంగణే తిష్ఠేత్” బలివేసి అచ్చట గోదోహ
న కాలము [పావుఘడియ] ఇంటిముందట నిలచి “అతిథిం
కాంక్షయ” అతిథి రాక కొరకు నిలవవలెను

శ్లో॥ గోదోహన మాత్రమజ్గణే అతిథిం ప్రతీక్షమా
ణః ఆసీత్ |

||౧||

తా॥ బలియైన పిదప గోదోహనపు మాత్రసమయము(పావు
గడియ) గృహాంగణమున అతిథి కొఱకు కాచుకొని యుండవలెను.

శ్లో॥ తతోగోదోహమాత్రం వా కాలః తిష్ఠేద్గృహే
జ్గణే | అతిథి గ్రహణార్థాయ తదూర్ధ్వం వా యధేచ్ఛయా
నాడికాయాశ్చతుర్భాగం గోదోహం బ్రవతే బుధాః

తా॥ అతిథుల కొరకు గోదోహ కాలము గాని అంతకు అధిక
కాలము గాని గృహాంగణమున నిరీక్షించవలయును. గోదోహ మనగా
పావుఘడియ.

శ్లో॥ కృత్వైద్భలి కర్తృవ మతిథిం పూర్వమాశయేత్
భిక్షాం చ భిక్షవే దద్యాద్విధివద్భిక్షాచారిణే 3

ఈవిధముగ వైశ్వదేవమును, బలిప్రదానమునుచేసి యథావిధిగ
అతిథులకు భోజనమును యతి, బ్రహ్మచారులకు భిక్షాదానమును ఇయ్య
వలెను.

అతిథీనేనాగ్రే భోజయేత్ | ప్రధమముననతిథులకుభోజనము
పెట్టవలెను.

—౧ అతిథి లక్షణమ్. ౧—

శ్లో॥ ఏకరాత్రింతు నివసన్నతిథి ర్బ్రాహ్మణా స్సన్నితః
అనిత్యం హిస్థితో యస్మాత్తస్మా దతిథిగుచ్యతే |

తా॥ పరగృహము నందొక దినము నివసించు బ్రాహ్మణు
డతిథి. అతనినిలకడ యనిత్యము. కావున అతిథియని చెప్పబడుచున్నాడు.
అనగా ఈరోజున ఇచటయని నిలుకడ లేనివాడు.

శ్లో॥ ఇష్టోవా యది వా ద్వేషో మూర్ఖః పగడిత ఏవ
యా సంప్రాప్తో వైశ్వదేవాంతే సోతిథి స్స్వర్గసంక్రమగః |

తా॥ వైశ్వదేవానంతరం వచ్చినవాడు ప్రియుడైన,వెరియైన
అజ్ఞుడైన, బ్రాహ్మణుడైన అతిథి. అట్టివానిని అవిచారముగ పూజించిన
స్వర్గము లభించును.

శ్లో॥ దూరాధోవృత్తతం శ్రాంతం వైశ్వదేవ ఉపస్థితమ్ |
అతిథిం తం విజానీయాన్నాతిథిగ పూర్వమాగతః ||౧౬||

తా॥ పగలు వైశ్వదేవానంతరమున, సాయంకాలమున నెప్పు
డయిన, గ్రామాంతరమునుండి దూరాగమనంబున నాకొనియు డస్సియు
వచ్చినవాడతిథిగా యెరుంగునది. పూర్వదినమున వచ్చినవాడు అతిథి
కాదు.

శ్లో॥ నైక గామీణ మతిథిం నగృష్టీణ కదాచన |
అనిత్య మాగతో యస్మా తస్మా దతిథి రుచ్యతే ||౧౭||

తా॥ ఎవ్వడనైన గామము నందుండి భోజనాపేక్ష కలిగి వచ్చునో, వాడనిత్యముగ వచ్చుటచే అతిథి. ఏకగ్రామవాసులు ద్రవ్య లాభ మపేక్షించి వత్తురుగాన వారు అతిథులు గారు.

శ్లో॥ నైక గ్రామీణ మతిథి విప్రం సాంగతికంతథా |
ఉపసితం గృహేవిద్యా ద్భార్యాయత్రాగ్నయోఽపివాం

శ్లో॥ ఆసనానసథౌ శయ్యా మనువ్రజ్యా ముచాస
నామ్ | ఉత్తమేషూత్తమంకుర్భాద్ధీ నేహీనంసమేసమమ్

తా॥ యజమానుడు బ్రాహ్మణుడైనను స్వగ్రామవాసిని, పరిహాసకుని, హాస్యముచే జీవించువానిని, వైశ్య దేవాంతమున వచ్చినను అతిథిగా భావింపగూడదు. కుటుంబము లేక సంచారము చేసి జీవించు వాడు గూడా అతిథి గాడు.

శ్లో॥ సంప్రాప్తా యత్వతిథయే పరిదద్యా దాసనోదకే |
అన్నంచైవ యథాశక్తి సత్కృత్య విధిపూర్వకమ్ ||౧౦||

తా॥ వచ్చిన యతిథికి పాదప్రక్షాళనమున కుదకమిచ్చి, స్వాగతమడిగి, ఆసనమిచ్చి శక్తికొలది వ్యంజనములతో అన్నమును పెట్టి వలయును. సత్కారవిశేషములు- ఆసనము, విశ్రామస్థానము, శయనించుటకు మంచము మొదలగునవి యిచ్చుట. వెళ్ళునప్పుడు కొంతదూరము వెంటబోవుట.

శ్లో॥ అతిథిం తత్ర సంప్రాప్తం పూజయేత్స్వాగతా
దినా | అర్ఘ్యసప్రదానేన పాదప్రక్షాళనేనచ ||

శ్లో॥ శ్రద్ధయాఛాన్నదానేన ప్రియ పశోత్తరేణచ |
గచ్ఛతం చానుయానేన ప్రీతి ముత్పాదయేద్ధృషీ ||

తా॥ పై యర్థమునే బోధించును.

శ్లో॥ అతిథిర్యస్య భగ్నాశో గృహాత్ప్రీతినివర్తతే |

పితగస్తస్యనాశ్నంతి దశవర్షాణి కంచచ ।

శ్లో॥ కాఙ్గభారసహసేణ ఘృతకుంభశతేనచ ।

అతిధిస్యస్య భగ్నశస్త్రస్య హోమోనిరర్ధకః॥

తా॥ అతిధి“నేతని గృహమున భుజింపగలనను”నాశ, నాశ మొంది, యెవని గృహమునుండి మఱలునో, ఆయజమాను సన్నము పిత్త దేవతలు పడియేనేడులదాక నాగింపరు. అట్టివాడు వేయికావళ్ళ సమిధలను నూలు కడవల నేయియు వ్రేల్చినను ఫలమునొందడు.

శ్లో॥ నపృచ్ఛద్గోత్రచరణేన స్వాధ్యాయశ్రుతంతథా

హృదయే కల్పయేద్దేవం సర్వదేవ మయోహి సః॥

తా॥ గృహి, అతిధియొక్క గోత్రము, ఆచారము, శాఖ, శాస్త్రము, నేతము, నామ మడుగక వానిని భగవంతునిగ భావించవలయును. అతిధి సర్వదేవస్వరూపుడు.

శ్లో॥ పాపోనాయది చండాలో విప్రఘ్నోఽపిత్రిఘాతుకః ।
వైశ్వదేవేతు సగ్రపాప్త స్సతిధి స్స్వర్గసంక్రమః॥

తా॥ పాపి, చండాలుడు, బ్రహ్మహత్య చేసినవాడు, తల్లి దండ్రులను వధించినవాడు, వీరిలో నెన్నడైన వైశ్వదేవాంతమున తిథి వచ్చినవానిని పూజించవలెను. ఆపూజ గృహికి స్వర్గప్రాప్తినిచ్చును.

—౩ అశక్తవిషయే ౩—

శ్లో॥ దద్యాచ్చ భిక్షాత్రితయం పరివ్రాడ్భ్రహ్మచారిణామ్ ।
ఇచ్చయా చ తతోవిద్వాన్ విభవే సత్యవారితమ్

తా॥ పేదవాని యింటికి పెక్కండ్రు సన్యాసులు, బ్రహ్మచారులు, వచ్చిన ముగ్గురికైన యథాశక్తిగా సత్కరింపవలెను, కలిగి యున్న లేదనుకండ పెట్టవలెను.

శ్లో॥ భిక్షామపుడచాతం వాసత్కృత్య విధిపూర్వ
కమ్ వేదతత్త్వాద్విదుషే భాహ్మణాయో పచాదయేత్ ।

తా॥ అతిథికి వలయ నంత నన్నమియ నశక్తుడగు వాడు
వ్యంజనాది సంతయుతంబగు నొక గ్రాసమేని లేక యుదకపాత్రయైనను
పూజించి వేదవేత్తయగు యతిథికి నీయవలయును.

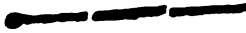
—♦ విశేషః ♦—

భాహ్మణాయాఽ నధీయూనాయ ఆసన, ముదక,
మన్నమితిదేయం న ప్రత్యుత్తిష్ఠేత్; ఆభివాదనామైవో
త్తిష్ఠే దభివాద్యశ్చేత్; రాజన్యవైశ్యచ; శూద్రము
భ్యాగతం కర్మణి నియుంజ్యాత్; అథాస్మై దద్యాత్ ।

తా॥ వేదాధ్యయనము లేనివాడు అతిథిగా వచ్చెనేని వా
నికి ఆసనమిచ్చి అన్నాదికము యియవలెను. గాని ప్రత్యుత్థానము చే
యనక్కరలేదు. ఆభివాదనము చేయుట కర్హుడేని ఆభివాదనము జేయ
వలయును. క్షత్రియ వైశ్యులు ఆధ్యయన మొనర్చినను వారికి ప్రత్యుత్తా
నము చేయనక్కరలేదు. ఆసనమిచ్చి అన్నము పెట్టవలయును. శూద్రు
డు వచ్చెనేని స్వల్పకార్యము చెప్పి అన్నమును పెట్టవలయును.

ఆశ్వలాయన స్మార్త బ్రాహ్మణ నిత్య కర్మాష్టకమ్.

సమాప్తమ్.

భోజనవిధిః -

చరకస్తు శ్లో॥ యామాదర్శజ్ఞ భుంజేత యామయు
గ్నం నలంఘయేత్ । రాత్రౌ యామాంతరే భుక్త్వా స్వ
పేద్యామద్వయం సుఖీతి ॥

—♦ ఆసనదిక్షేయముః ♦—

౧ ఆయుష్మామగ పాజ్జుఖిః	ఆయుష్కముడు గ్రాజుఖి
డు గను.
౨ కీర్తికామోదక్షిణాముఖిః	కీర్తి కాముడు దక్షిణాభి ముఖి
డు గను.
౩ శ్రీకామః పృత్యజ్జుఖిగ	శ్రీకాముడుపశ్చిమముఖిడుగను
౪ ఋతంభుంక్తేహ్యదజ్జుఖిః	సత్యఫలమును గోరువాడు ఉత్త
రాభి ముఖిడుగను.

ఇతి కామ్య భోజనమ్.

౧ నిష్కామః పాజ్జుఖిః	నిష్కాముడు తూర్పు ముఖిడు
గను.
౨ పితృం వినానోదజ్జుఖిః
కదాచన	పితృకర్మలయిగుడు తప్ప ఉత్త
రాభి ముఖిడు గాకూడదు.
[3] † జీవన్మాత్పు పితృకో
జీవదన్యతరోవా దక్షిణాభి
ముఖో నైవ కదాచన	తల్లినిగాని, తండ్రిగాని, యుభ
యులు గలవాడుగాని దక్షిణా
భి ముఖిడుగా కూర్చుండరాదు.

† శ్లో॥ యోవేష్టిత శిరాభుంక్తే యోభుంక్తే దక్షిణాముఖిః ।

వామపాద కరస్థిత్యా తద్వైరక్షాంసి భుంజతే॥ (ప॥ మా॥)

శ్లో॥ ఆర్ద్రపాదస్తు భుజీయాత్ప్రిజ్ఞుఖ శ్చసనే శు
చౌ పాదాభ్యాం ధరణీం స్పృష్ట్యా పాదేనై కేవ వా పునః॥

ప॥ మా॥

తా॥ శుచియైన ఆసనముమీద పాదములు గాని ఒక పాద
ముగాని నేలకు తగులునట్లు తడిగల పాదములతో కూర్చుండి భుజి
చవలెను.

ఇత్యభిసంధాయ, ఉపవిశ్య
ఆచమ్య, పఃచార్ద్రః

ఇట్లుకూర్చుండి

ఆచమించి కాళ్లు చేతులు ముఖము
తడిగానుచుకొని

శ్లో॥ ఉపలిప్తే సమేస్థానే శుచౌశ్లాష్ణ సమన్వితే చతు
రశ్రీం త్రికోణా వా వత్కులం వార్ధచంద్రకమ్ । కతన్
వ్యమామపూర్వేణ బ్రాహ్మణాదిషు మాడల ॥

ప॥ మా॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు చతురశ్ర మండలము రాజులకు త్రి
కోణ మండలము కోమట్లకు గుండ్రని మండలము శూద్రులకు అర్ధచం
ద్రాకార మండలము చేసుకొని.

‡ కాంస్యపాత్రీం గృహస్థవి
షయం

గృహస్థుడు శంచు మొదలైన
పాత్రల యందు

అన్నదృష్ట్యా ప్రణమ్యాదౌ

అన్నమునుచూచి యీదిగువమం
త్రముతో నమస్కరించి.

మం॥ ఓం తద్బ్రహ్మ । ఓం తద్వాయుః । ఓం

‡ ఏక ఏవతు యోభుంక్తే విమలే కాంస్య భాజనే ।

చత్వారి తస్య వర్ధంతే హ్యముః ప్రజ్ఞా యశోబలమ్ ప॥ మా॥

తదాత్మాః ఓం తత్సత్వం । ఓం తత్సర్వం । ఓం తత్పురో
 నమః । అనంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు
 త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వం మిన్ద్రస్త్వం రుద్రస్త్వం
 విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । తంతదాప్త ఆగ్రోజ్యో
 తీరస్తోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్ ।

అస్తాకం నిత్యమస్తు

మాకు ఎల్లప్పుడు అన్నము యుం
 దుగాక.

— ౩ అన్నోపస్థానమ్ ౩ —

“ఓం భూర్భువస్స్వరోమ్ । అన్నము నుపస్థానముచేసి
 అభ్యుక్షణం ।

“ ఓం భూర్భు వస్స్వః । తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గో
 దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

అన్నమును పోషించి,

“దశహోతారం మనసానుద్ధృత్య”

“ఓం” అని పది పర్యాయములు గపించి.

“ఋతసత్యాభ్యాంతా పర్యుత్థ్యామి” [నాయం]

“సత్య ఋతాభ్యాంతా పర్యుత్థ్యామి” (పోతః)

పాత్రకు ప్రదక్షిణముగ పరిషేచనము చేసి,

—♦ *చిత్రగుప్త బలి ప్రక్షేపణమ్. ♦—

భోజనపాత్రస్య దక్షిణో	భోజనపాత్రమునకు దక్షిణమున
దశాంగుళపరిమితే పంచా	౧౦ గాని ౧౧ గాని అంగుళముల
గుళపరిమితే వాస్తవే తూర్ణి	మారమునస్థలముప్రోక్షించి అన్న
మభ్యక్ష్య అన్నా త్కించిద	మునుండి కొంచెము త్రహించి.
న్నం గృహీత్వా	

౧ యమాయ నమః

౨ చిత్రాయనమః

౩ భూతేభ్యోనమః (అనిగాని)

౧ భూపతయే నమః

౨ భువన పతయే నమః

౩ భూతానాం పతయేనమః

అనిగాని ౩ బలులను

శ్లో॥ యత్ర క్వచన స్థానాం తుత్త్రష్టోపహతాత్మన
నామ్ ప్రేతానాం తృప్తయే త్యయ్యమిదమస్తు యథా
సుఖమ్ | (తా॥ మా. కూర్మపురాణే ఆచారకాండె. ౧. ౧ -

† ఇతి ప్రాకస్థం । ఉదక్ష్ణం ఈ బలులను ప్రారంభము గా ।

*చిత్రగుప్త బలి నిషేధకాలః । శ్లో॥ పితృపక్షే వ్యతీహతే.
సందాయాం నిశి పర్వసు । పితృప్రత్యాబ్దికే శ్రాద్ధే చిత్రగుప్తాని వక్ష
యేత్ । అద్భిరేవ బలీన్ దద్యాత్ సందాయాం నిశి పర్వసు॥ (స్మృతిసారే)

తా॥ మహాలయ పక్షమునందును, వ్యతీపాత యోగమందును

౧. ౬. ౧౧. ౧౧ గో తిథులందును, రాత్రులందును, (కృష్ణపక్ష) ౮, ౧౮,
† ౩౦. తిథులందును, చిత్ర బలులను యుంచరాదు. ఈ ౧, ౬, ౧౧, ౧౧ గో
(కృష్ణపక్ష) ౮, ౧౮, ౩౦. తిథులందును రాత్రులందును జలముచే బలు
లుంచవలెను.

ఈ చిత్రగుప్త బలుల వివరములై రెండుపక్షము లున్నవి.

సా వా బలీన్ నిక్షిప్త బలీన్ ఉదంతముగాని యంచి పరిపిచ్య; హస్తం ప్రత్యాశ్య మేచనముచేసి, చేరిని కడిగిని

“అమృతమస్తు” ఇత్యభిమన్త్య అని అభిమన్త్రించి

శ్లో॥ అహం వైశ్వానరో భూత్వా పాణినాం దేహ మాశ్రితః । పాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్॥

* “అమృతో పస్తరణమసి” అనిజలపానముచేయునది.

౧ అనుద్ధరణ పక్షము, స్మృతిసారే॥

శ్లో॥ వైశ్వదేవ బలీన్విప్రో భుంజీతోద్ధృత్య బాంధవైః ।

అనుద్ధృత్యేవ చిత్రాది బలీన్భుంజీత వాన్యః ॥

వైశ్వదేవ బలులను ఎత్తినతర్వాత చిత్రగుప్తబలులను ఎత్త గుండ భుజించవలెను.

౨ ఉద్ధరణపక్షః॥ ధర్మప్రవృత్తౌ ।

శ్లో॥ చిత్రాహుతీర నుద్ధృత్య యో భుక్తే గ్రాసపంచకమ్ ।

అఘం సకేవలం భుక్తే జ్ఞానతో జ్ఞానతోపివా॥

తా॥ తెలిసిగాని తెలియకగాని చిత్రబలులను ఎత్తగుండ ఐదు మద్దలను తినినయెడల వాడు పాపమునే భుజించు చున్నాడు.

చంద్రికాయాం॥ శ్లో॥ భోజనాదౌ బలీన్భోక్తా సముద్ధృత్య భోజయేత్ । అనుద్ధృత్యేవ యో భుంక్తే ప్రాణాయామష్టకంచరేత్ ॥

తా॥ భోజనమునకు పూర్వము చిత్రబలులను ఎత్తి భుజించ వలెను. ఎత్తగుండ భుజించినయెడల యెనిమిది ప్రాణాయామములను చేయవలెను. గావున ఎవరి సాంప్రదాయములను వారు ఆవలంబించ వలెను.

* శ్లో॥ ఆపోశనం కర్కశ్చా పాత్రే కృత్వా తిలదకం । క్షృణ

— ౧ ప్రాణాహుతయః ౧ —

౧ ఓం ప్రాణాయస్వాహా

అనుచు ఆజ్యయుక్తమగు అన్నమును అంగుష్ఠ, తిగ్జనీమధ్యచూం గుళులతో ప్రాగ్భాగముగ్రహించినోటియందు వైచుకొనవలెను.

౨ “ఓం అప్రాణాయస్వాహా”

అంగుష్ఠ, మధ్యచూ నామికాంగుళులతో దక్షిణ దిక్కునందును

మూత్రం సమంతోయం పునః పూరయతే యది॥

తా॥ ఆపోశనజలము చేతిలో నుంచియు అర్ఘ్యపాత్రలోని తిలోదకమును కారిపోయిన తిరిగి పూరించరాదు. పూరించిన శ్వాస మూత్ర సమమగును.

శ్లో॥ ఆపోశనార్థం యత్తోయం ధృతం చేన్నిస్సృతం యది

హస్తం ప్రక్షాళ్య తోయేన పునశ్చ ధారయేజ్జలమ్॥

తా॥ కిరమునుంచి ఆపోశనజలము కారిపోయిన హస్తమును కడిగి కొని తిరిగి జలమును గ్రహించవలయును.

† శ్లో॥ జిహ్వాయైవగ్ర సేదన్నం దశనైస్తు న సంస్పృశేత్ ॥

ప॥ మా॥ శౌనకః

తా॥ దంతములకు అంటకుండునట్లు జిహ్వచే అన్నమును భక్షించవలెను.

జిహ్వగ్రసనే విశేషః ఉశ్వవేధికే దర్శితః॥

శ్లో॥ యథారసం నజానాతి, జిహ్వ ప్రాణాహుతౌస్పృశ

తథా సమాహితః కుర్యాత్ప్రాణాహుతి మతంద్రితః॥

తా॥ ప్రాణాహుతుల నాలుకకు రుచి తెలియకుండునట్లు గ్రహించవలెను.

౩ “ఓం వ్యానాయస్వాహా”

అంగుష్ఠానామిక కనిష్ఠికాంగుళులతో పశ్చిమ దిక్కునందును

౪ “ఓం ఉదానాయస్వాహా”

అంగుష్ఠ తలనీ కనిష్ఠికాంగుళులలో ఉత్తరదిక్కునందును

౫ “ఓం సమానాయస్వాహా”

అన్నిచేతలతో మధ్యభాగమందు సుప్రాణాహుతులనుపుచ్చుకొని ఎడమచేతిని కడిగికొని దాహము పుచ్చుకొని

— ౩ ప్రజాపతిధ్యానమ్ ౩ —

ప్రజాపతేఽత్యశ్యస్య మంత్రస్య, హిరణ్యగర్భః ఋషిః
ప్రజాపతి ర్దేవతా । స్త్రిష్టప్చందః । ప్రజాపతిధ్యానే
వినియోగః॥

ఓం ప్రజాపతే నత్వదేతాన్త్యనోయో విశ్వజాతాని
పరితా బధూవ । యత్కమాస్తే జహ్నుమస్తం నో అస్తు
వ్రయం న్యాను పతయో రఘూణామ్ ॥

ఇతి ప్రజాపతిం మనసా ఈమంత్రముచేమనస్సంధు ప్రజా
ధ్యాయన్ భుంజీరూత్ పతినిధ్యానించుచుభుజించవలెను

శ్లో॥ గాగ్రిషం శేషం చ నాశ్చియా త్పితశేషం పిబేన్న చ॥

ఒకపిడచ కొరికి తిని మరల మిగిలిన భాగమును తినరాదు. అట్లే
పాత్రలోని నీరు కొంచెము త్రాగి క్రింద పాత్రను యుంచి మరల ఆ
నీటిని త్రాగరాదు.

శ్లో॥ స్వదక్షిణతో జలపాత్రం సంస్థాప్య దక్షిణేనైవ భుంజానే
ఉదకం పిబేత్ ॥ (ఇతి ఆశ్వలాయన స్మృత్యర్థ సారే)

తా॥ భోజనము చేయుచుండఁ కుడివైపున జలపాత్ర నుంచు
కొని కుడిచేతనే త్రాగవలెను.

మనుః॥ శ్లో॥ సాయం ప్రాతర్ద్విజానీనామశసం శ్రుతి చోదితం ।

నాంతరే భోజనం కుర్యా దగ్నిహోత్ర సమోవిధిః ॥

తా॥ రాత్రి, పగలు రెండుపూటలే భుజించవలెను. గాని మధ్య
మధ్య మరల నేమియు తినరాదు. ఇది అగ్నిహోత్రమునకుసమమైనవిధి

శ్లో॥ “న దివా భోజన ద్వయమ్” పగలు రెండుసార్లు భుజించరాదు.
(ఆపస్తంబు)

శ్లో॥ అష్టగ్రాసా మునేర్భక్ష్యాః షోడశారణ్య వాసినః । ద్వాత్రిం
శత్పుహస్థస్య హ్యమితం బ్రహ్మచారిణః॥

తా॥ యతిగృహిణులు వనవాసి గృహిణులు గృహస్థులపిం
చలు బ్రహ్మచారి అమితముగను భుజించవలెను.

శ్లో॥ సదా శాత్యశసం చాధ్యాన్నాతి హీనంతు కర్హిచిత్ । యథాఽ
న్నేన వ్యథాఃస్యాత్తథా భుంజీత నిత్యశః॥ (ఆశ్వమేధికే)

తా॥ అతిభోజనము స్వల్పభోజనము చేయగూడదు. ఆభోజ
నము ఆయాసకరము గానట్లు భుజించవలెను.

శ్లో॥ కబలే కబలే గోవింద నామోచ్చారణేవాతి రాత్ర
ఫలమశ్నుతే॥ (శా.ఆ. నూ.)

తా॥ భోజనము చేయవపుడు ప్రతికబళమునకు “గోవింద”
నామోచ్చారణ చేయవలెను. అట్లుచేసిన అతిరాత్రఫలమువచ్చును.

ప్రాణాహుతి సమయ ఏవ హస్తేన పాత్రస్పర్శ
స్తత ఊర్ధ్వంనకతవ్యః॥

తా॥ ప్రాణాహుతి పర్యంతము ఎడమహస్తములచే భోజన
పాత్రను తాకివలయును.

శ్లో॥ పంచప్రాణాహుతీర్హుత్వా బ్రహ్మగ్రంథీంసముత్సృ
జేత్ । పృథ్వాశ్య వామహస్తంతు పశ్చద్భోజనమాచ
రేత్ ।

తా॥ పంచ ప్రాణాహుతులవరకు మానఃకుగాయుండి తరు
వాత మానమును విడువవలయును. ఎడమచేతిని కడిగికొని భోజనము
చేయవలయును.

అత్రిః॥ శ్లో॥ మానవ్రతం మహాకష్టం హుంకారేణా
పి నశ్యతి । తథాసతిమహాన్ దోష స్తస్మాత్తం నియత
శ్చరేత్ ॥ ప॥ మా॥

తా॥ భోజనమందు మానవ్రతము మహా కష్టము. “ఉః” అనిన
ఆవ్రతము చెడును. దోషము వచ్చును. ఇది ప్రాణాహుతుల తరువాత
విషయము. మరియు ఇది కామ్యమాన వ్రతము.

మనుః॥ శ్లో॥ పంచగ్రాసాన్మహామానం ప్రాణాద్యాప్య
యనం మహదితి॥ ప॥మా॥

తా॥ భుజించునప్పుడు ప్రాణాహుతులు వేసుకునే పర్యంతం
మిక్కిలి మానముగా యుండవలెను.

శ్లో॥ కనీయ్యాన్ స పితాచైవ ముక్త్యా శ్రాద్ధక భో
జనం । ప్రాణాగ్నిహోత్రా దన్యత్ర స మానం స
మాచరేత్ ॥

శ్లో॥ స పాపః పితరం హంతి భ్రాతరం సంతతిం ధ్రువం

తా॥ జ్యేష్ఠ సోదరుడు గలవాడు, తండ్రి గలవాడు, ఈ కామ్య

[ఈవిధముగా తృప్తిగా భుజించి దానము పుచ్చుకొని]

భోజనానంతరం

భోజనానంతరమున

ఉచ్చిష్టబలి

శేషించిన అన్నములొకొంచెము

గ్రహించి

మానవ్రతమును పూనరాదు. పూనిన ఆపాపము వానితండ్రిని జ్యేష్ఠసోదరుని చంపును.

శ్లో॥ యత్నేన ధారయే ద్విప్రః పవిత్రా దక్షిణే కరే
భుంజానస్తు విశేషేణ చాన్నదోష్టైర్నలిప్యతే ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు ముడిచేయని కుశపవిత్రమును తుడిచేతి యందు ధరించి భుజించవలయును. అట్లుధరించిన వారియందులన్నదోషములేవియు నంటును.

శ్లో॥ స్త్రీశేషం పితృశేషంచ శూద్రశేషం తథైవచ
విధవా పుష్పిణీశేషం భుక్త్వా చాంద్రాయణంచరేత్ ॥

తా॥ స్త్రీలు, శూద్రులు, విధవలు, రజస్వలాస్త్రీలు, పితృశ్వాధిభోక్తలు తినగా యింట్లో మిగిలిన అన్నమును భుజించిన చాంద్రాయణవ్రతము చేయవలయును. కావున తినరాదు.

భోజనే విశేషః ॥ స్మృత్యర్థసారే తతః “ఆపోశనార్థం జలమాదాయ వామచాణి మధ్యమానాషికాంగుష్ఠేర్భోజనపాత్రం ధృత్వా మృతోపస్థరణమసీతి మస్తేణాపోశనం । నిశ్శబ్దం తజలంపీత్వా పరిశిష్టా తస్మాద్గుళిభిః సర్వాన్సాన్గ్రహేత్ ॥

తా॥ ఆపోశనమునకు తుడిచేతిలో నీరుపోసుకొని ఎడమ హస్తముయొక్క మధ్యమ, అనామిక, ఆంగుష్ఠములలో ఒకదానిచేభోజనపాత్రను పట్టుకొని శబ్దము చేయకుండ ఆపోశనజలమును త్రాగవలయును. తరువాతి పంచపాణ్యాహుతులను హోమము చేయవలెను.

[ఈవిధముగా తృప్తిగా భుజించి దానము పుచ్చుకొని]

భోజనానంతరం

భోజనానంతరమున

ఉచ్చిష్టబలిం

శేషించిన అన్నములలో కొంచెము

గ్రహించి

హానవ్రతమును పూనరాదు. పూనిన ఆపాపము వానితండ్రిని జ్యేష్ఠసోదరుని చంపును.

శ్లో॥ యత్నేన ధారయే ద్విప్రః పవిత్రం దక్షిణే కరే
భుంజానస్తు విశేషేణ చాన్నదోషైర్నలిప్యతే ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు ముడిచేయని కుశపవిత్రమును మడిచేతియందు ధరించి భుజించవలయును. అట్లుధరించిన వారియందు అన్నదోషములేవియు నంటవు.

శ్లో॥ స్త్రీశేషం పితృశేషంచ శూద్రశేషం తథైవచ
విధవా పుష్పిణీశేషం భుక్త్వా చాంద్రాయణంచరేత్ ॥

తా॥ స్త్రీలు, శూద్రులు, విధవలు, రజస్వలాస్త్రీలు, పితృశాద్ధభోక్తలు తనగా యిట్లొక మిగిలిన అన్నమును భుజించిన చాంద్రాయణవ్రతము చేయవలయును. కావున తినరాదు.

భోజనే విశేషః ॥ స్మృత్యర్థసారే తతః “ఆపోశనార్థం జలమాదాయ వామచాణి మధ్యమానాషి కాంగుష్ఠేర్భోజనపాత్రం ధృత్వా మృతోపస్థరణమసీతి మస్తేణాపోశనం । నిశ్శబ్దం తజలంపీత్వా పరిశిష్టా తస్మాద్వాంగుళిభిః సర్వాన్గానాన్గ్రహేత్ ॥

తా॥ ఆపోశనమునకు మడిచేతిలో నీరుపోసుకొని ఎడమ హస్తముయొక్క మధ్యచ, అనామిక, అంగుష్ఠములలో ఒకదానిచేభోజనపాత్రను పట్టుకొని శబ్దము చేయకుండ ఆపోశనజలమును త్రాగవలయును. తరువాతి పంచప్రాణాహుతులను హోమము చేయవలెను.

శ్లో॥ ఉచ్చిష్టభాగినో యే మే సరకేష్వన్న కాంక్షిణః।
తేభ్యో భూషణౌ బలిం దద్యా దక్షయ్య ముపతిష్ఠతు ॥

(ఈశ్లోకముచే చిత్రగుప్తబలుల సమీపమున ఉచ్చిష్టబలిని
యించి)

అనంతరం చారవతీధకం

(దక్షిణ హస్తములో జలమును పోసుకొని)

“అన్ముతాపితాసమసి”

(అని కొంచెము జలమును త్రాగి

శ్లో॥ చారవేఽపుణ్యనిలయే పన్నార్బుద నివాసినామ్

అర్థినా ముదకం దత్త మక్షయ్య ముపతిష్ఠతు॥

ఇతిమంత్రేణ తద్యథాధికారం

పితృతీర్థేన భూషణానినీయ

ఈ మంత్రము చెప్పి ఆజలమును

పాత్రకు అపసవ్యముగా త్రిప్పి

కుడివైపున పితృతీర్థమువలన క్రిం

దికి బోయవలెను.

తరువాత ముఖమును హస్తములను కడిగికొని బాదములను కడిగి
కొని ౧౬ గండూషములూనర్చి ౨ పర్యాయములు ఆచమించి ఉదకము
తో పాదములను తుడుచుకొన వలయును.

శ్లో॥ శర్యాణిం చ సుకన్యా, చ చ్యవనం శక్రిమశ్వినౌ।

భోజనాస్తే స్మరన్నక్షో రంగుష్ఠాగ్రాంబు నిక్షిపేత్ ॥

తా॥ శర్యాతిని, సుకన్యను, చ్యవను, ఇంద్రుని, అశ్వినీదేవతలను,
భోజనానంతరమున స్మరించుచు అంగుష్ఠముయొక్క చివరభాగమును
డి జలమును కన్నులం దుంచుకొనవలయును.

అగ్నిరస్మిణి మంత్రస్య గాధినోవిశ్వామిత్రీయుషిః

మరుతదేవతా । స్త్రీష్టప్ ఛందః । భుక్తాన్న సాచనార్థంజపే
వినియోగః॥

మం॥ ఓం అగ్నిరస్మి జన్మనా హతవేదా ఘృతం
మే చక్షురమృతం మఱసన్ । అర్కస్త్రీధాతూ గజసో
విమానోఽజస్రోఘ్నో నూవిరస్మి నామం॥

మం॥ ఆప్యాయస్వ సమేతుతే విశ్వతస్సామ వృ
ష్టిమ్ । భవైవాజస్య సంగథే॥

ఋ. సం. ఆష్ట. ౩. ౧. ౨౭.

మం॥ సంతే పయాసి సమయన్తు వాజాస్సం వృ
ష్ట్యాన్యభి మాతిషాహః । ఆప్యాయమానో అమృతాయ
సోమ దివి శ్రీరాంస్వత్తమాని ధివ్య.

ఋ. సం. ఆష్ట. ౧. ౬. ౨౭.

మం॥ అగస్త్యఃఖనమానః ఖనిత్రైఃప్రజామపత్వం
బలమిచ్ఛమానః । ఉభానర్తా వృషిర్దుగ్ధపురోషసత్యా
దేవేష్వాశిషో జగామ॥

ఋ. సం. ఆ. ౨. ౪. ౨౨.

ఇతి భోజనవిధి స్సమాప్తః.

- ప్రతిపత్ స్థాలీపాకః -

పౌర్ణమాస్యాం

కృష్ణప్రతిపత్తునందు

పక్ష్యాసహ

భార్యతోగూడా

ప్రాతరౌపాసనం కృత్వా

ప్రాతఃకాలమున జౌపాసనజేసి

పురాణాచమనం కృత్వా

పురాణాచమనముజేసి

స్మృత్యాచమనంచకృత్వా

స్మృత్యాచమనముకూడాజేసి

— శ సంతకల్పః శ —

ప్రాణనాయమ్య

మమ్మారు ప్రాణాయామము జేసి

దేశకాలా సంకీర్త్య

దేశకాలములను సంకీర్తించి

ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీప
రమేశ్వర పీఠ్యర్థం [పౌర్ణమాసే] పార్వణ స్థాలీపాకం
[దాఢికే] దగ్ధస్థాలీపాకం కరిష్యే (అని సంతకల్పము జేసి)

— ♦ అగ్నిప్రజ్వలనమ్. ♦ —

ప్రనూనం శ్యేనో జాతవేదా

[అని అగ్నిని ప్రజ్వలింప జేసి

గ్నిర్గాయత్రీ అగ్ని ప్రజ్వలనే

క్రిందిమంత్రముతో ధ్యానించవ

వినియోగః

తెను.]

ప్రనూనం జాతవేదస మశ్వో హినో తవాజనం ।

ఇదం నో బహిరౌరాసదే । అస్య ప్రజాతవేదసో విప్రీర్య

మీర్హుషః । మహీమియర్మి సుష్టుతిం । యారుచోజాతవే

దసో దేవత్రా హవ్యవాహనీః । తాభిర్నో జచ్ఛమిన్వతు ।

—♦ ధ్యానమ్. ♦—

చత్వారిశృంగేత్యస్య మంత్రస్య! పా మదేనఋషిః
జాతవేదాగ్ని ర్దేవతాఃప్రిష్ఠపఞ్చదా! అగ్నిమూర్తి ధ్యానే
వినియోగః!

ఓం చత్వారి శృంగైశ్చ త్రయో అస్య పాదాద్వేత్తిరే
సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరషీతి మ
హాదేవో మర్త్యాం అవివేశ ।

అథ * శ్లో సప్తహస్త శ్చతుశ్శృంగ సప్తజహ్వో ద్విశీ
ర్షకః । త్రిపాశ్చ సన్నవదన స్సుభాసీన శ్శుచిస్మితః ॥౧॥

శ్లో॥ స్వాహాన్తు దక్షిణేపాగ్నేవ దేహింహ మేస్వధాం
తథా । బిభర్ద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచంస్రువమ్॥

శ్లో॥ తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృత పాత్రంతు ధార
యన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహాజనమ్ ।

శ్లో॥ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి సర్వకామ
దమ్ । ఆత్మాభిముఖ మాసీనమేవంధ్యా యేద్ధ తాశనమ్:౪॥

౨ ఏషహిదేవః ప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహిజా
తస్స ఉగ్రశ్చ అంతః । సవిజాయమాన సజనిష్యమాణః
ప్రత్యజ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః

* వెనుకటి శ్లోకాలు గాని ఈశ్లోకాలు గాని చెప్పవచ్చును.

ఈచంద్రము చెప్పి జలాక్షతల మైశాని యగ్నికి తూర్పున
జలమును బడమట నక్షతలను విడువవలయును. తరువాత ఈక్రిందివా
క్యములజేసి నిని ప్రార్థించవలయును.

శాండిల్యసోత్ర! మేమాహా! ప్రాజ్ఞుభాగ్నే!
మను అభిముఖోభవ, సుచుభోభవ, సుప్రసన్నోభవ,
వరదోభవ, యథోక్తజిహ్వాయా హవిర్గర్భహాణ!

(అని యగ్నిని సంస్కృతునిగాజేసుకొని)

ఓం భూర్భువస్స్వః । ఓం తత్స వితుర్వరేణ్యం భ
ర్గో దేవస్య ధీమహి యో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥

ఈచంద్రముతో వేదిచుట్టు యక్షతలను, నీటిని చల్లవలెను
సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ ఈ చంద్రముచే అగ్నికి చుట్టు
మగ్నిం తిరిగి పరిమూల్యా ప్రదక్షిణముగ యదకపాణియై
తుడిచి

—♦ అలంకారణమ్ ♦—

తూష్ణీమలం కృత్య

పుష్పాక్షతలతో అగ్నికి తూర్పు
మొదలు పది దిక్కులు అలంక
రించవలెను

పర్యుత్థామి తిరిగి

3 సార్లు పరిషేచనము చేసి

—♦ అన్వాధానం ♦—

సవిద్వయం త్రయం వా గృహీత్వా

పూర్ణము [దర్శ] స్థాలీపాక హోమం దేవతా పరి
గ్రహార్థం ప్రజాపతిం సమిద్భ్యం ।

భూర్భువస్స్వ స్వాహా
ప్రజాపతయ ఇదం నమమ

అని రెండు సమిధలను ఆజ్యము
లోముంచిహోమముజేయవలెను.

తనంగమన్వాధానం కరిష్యే

అస్మిన్నన్వాహితేన్నా వగ్నిం జాతవేదసమిధ్యేన
ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘోర దేవతే ఆజ్యేన, అగ్ని
హోమాచక్షుషీ ఆజ్యేన (పార్వణస్థాలీపాకే) అగ్నిమగ్ని
హోమాచ ప్రధానదేవతే [దత్తే] అగ్నిం ఇంద్రాగ్నించ
[ప్రధానదేవతే] చరుద్రవ్యేణ, చరుశేషేణ స్విష్టకృతం,
ఇధ్మసన్నహనేన, రుద్రం, విశ్వాన్ దేవాంతసాసావేణ,
ఆయాసమగ్నిం దేవాన్ విష్ణుమగ్నిం వాయు సూర్యం
ప్రజాపతిం చైతాః ప్రాయశ్చిత్తదేవతా ఆజ్యేన, జ్ఞాతా
జ్ఞాత దోషనిర్హరణార్థ మనాజ్ఞాతద్వయం చాజ్యేన, నూ
నాతిరికార్థం యత్పాకతే త్యాజ్యేన, మత్రివిపర్యాస
ప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్యో దేవామిత్యేకా మాజ్యేన,
సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం ప్రజాపతిం చాజ్యేన అంగదేవతాః
ప్రధానదేవతాః, ప్రాయశ్చిత్తదేవతాః సర్వాసన్నిహితా
స్సంతు||

ఏవం సాంగోపాంగేన కర్మణాసద్యోయజ్ఞే.

అగ్నేః పర్యక్షణం
పరిసమూహనం

అగ్ని చుట్టుకొని సార్లు ఉదకము త్రిప్పి
అగ్ని చుట్టుతుడిచి

పరిస రణం

ఈక్రిందివిధముగా కర్మలు పరచి

ఋషిషేచనాని కృత్యా

దృఢపరచి మరల పరిషేచనం
జేయవలెను.

— ౧ పరిస్తరణ విధానమ్. ౧ —

పురస్తా దదీచీనాగైః ప్లోడ
శభిః

దక్షిణతః ప్రాగైః రస్తాదశభిః

పశ్చాదుదీచీనాగైః ప్లోడశభిః

ఉత్తరతః ప్రాగైః రస్తాదశభిః

అగ్నేర్దక్షిణతః బ్రహ్మసన్తార్థం
ద్వా దర్భానాస్తీర్య

అగ్నేరుత్తరతః పాతాసాద
నార్థం కాంశ్చిద్దర్భానాస్తీర్య

దక్షిణానుర్ధ్వ ముత్తరానధ
రం మూలాన్యగైః ద్విధాయ

పర్యుక్త్యామి ఇతి త్రిః

తూర్పున యగ్రములు ఉత్తర
మునుండునట్లు గల దర్భలు

దక్షిణమున యగ్రములు తూర్పు
నుండునట్లు గల దర్భలు

పడమట యగ్రములు ఉత్తరము
నుండునట్లు గల ,,

ఉత్తరమున యగ్రములు తూర్పు
నుండునట్లు గల ,,

అగ్నికి దక్షిణభాగమున బ్రహ్మ
కుగాను చెందుదర్భలతో ఆపన
మును ఏర్పాటుజేసి.

అగ్నికి యుత్తరమున పాత్రాసా
దనమునకు గాను కొన్నిదర్భలు
తూర్పుయగ్రములుగ పరచి

దక్షిణ పరిస్తరణపైగాను, ఉత్త
రపరిస్తరణ క్రిందగాను యదర్భల
జేదక్షిణ, పడమట, పరిస్తరణ
మూలలనుకలిపి.

3 సార్లు నీటిని అగ్నిచుట్టుతీర్చి

— ♦ పాతాసాదనమ్. ♦ —

దర్భేషు పాత్రాణి ద్వం ద్వం న్యంచ పాణిభ్యాం
ఉదగపవర్గం ప్రాకస్సంస్థం స్యాయునక్తి

దర్భలపైజంటగా బోరగిలి యుండునట్లు యాకిరించి పాత్రలను

ఉత్తర సమాప్తిగా గాని, కూర్పు సమాప్తిగా గాని, యుంచవలెను.

స్థానం చర్యః ప్రోక్షణ భాజ కుడివైపున చరుసాత్ర ఎడమవైపున ప్రోక్షణపాత్ర)

దర్శిసుగ్రవా సాదయ దర్శి ,, దర్శి ,, స్పృశము
అలామే

పాత్రం ప్రణీ తార్థమథా ,, పూర్ణపాత్ర ,, ఆజ్యపాత్ర
జ్యపాత్ర)

† ఇథ్మాబర్హిసిచేతి ,, ఇశ్మము ,, దగ్భకట్ట
శూర్ప కృష్ణాజిన ,, చేతు ,, కృష్ణాజినము
ఉలూఖల ముసలాని చ ,, రోలు ,, రోకలి

సాదయేత్

తతః ప్రోక్షణ పాత్రముత్తా తరువాత ప్రోక్షణపాత్రనుతిన్న
సం కృత్వా గా ఎత్తి

ప్రోక్షణ పాత్రే ద్వే పవిత్రే) ప్రోక్షణ పాత్రయందు ౨ దగ్భ
నిధాయ లను ౨ పవిత్రములుగ నుంచి

గంధపుష్పాక్షతాన్నిక్షిప్య ప్రోక్షణ పాత్రయందు గంధము,
పుష్పము, అక్షతలు నుంచి

ఉదక మాసిచ్య ఈక్రింది మంత్రముజే నీరుపోసి

ఓం భూర్భువస్స్వః । ఓం తత్స వితుర్వరేణ్యం భ
క్తోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

† ఇథ్మా పంచదశ దారుకాః “౧౫ సమిధలను” ౧౧ దర్భల
త్రాసుచే కట్ట వలెను.

తూష్ణీం తిరుత్పాయ

మంత్రములేకయే అంగుష్ఠనామి
కలతో పవిత్రములను పట్టుకొని
తూర్పునకు ముమ్మారు ఉత్పన
ముగావించి

శేషపాతాన్యత్రానాని

మిగిలినపాత్రలను తిన్నగావత్తి
యించి

కృత్వా

ఇద్ధా బహిఃపోశ్చ గ్రీధం

ఇద్దము దర్భకట్టలత్రాటినివిప్పి

విసస్య

ఉత్తానాని ప్రాణాని తిగ

ఎత్తిన పాత్రలను కిసార్లు ప్రా
క్షించి

పోక్ష్య

ఉత్తానేతు హస్తేన కర్తవ్యం
ప్రాక్షణం భవేత్

హస్తమును వెలికిల గాయించి
ప్రాక్షించ వలెను.

అవాచినేన హస్తేన కర్తవ్యం

హస్తమును బోరగిలిచి
ప్రాక్షించ వలెను.

స్వాదవోక్షణమ్

గుప్పడిగాయించినహస్తముతో
ప్రాక్షించ వలెను.

ముష్టికృతేన హస్తేన కృతమ

భ్యుక్షణం భవేత్

తే పవిత్రే పూర్ణపాత్రే ని

ఆపవిత్రములను పూర్ణపాత్ర
యందుంచి

ధాయ

ఉత్పాతా అప ఆపసిచ్య

ప్రాక్షణ పాత్రలలోమిగిలిననీటిని
పూర్ణపాత్రలోయంచి

గాయత్ర్యా పోక్ష్య

గాయత్రీ మంత్రముచే పూర్ణపా
త్రయందు నీరు బోసి

ప్రాక్షణం దక్షిణస్థానప్య

ప్రాక్షణ పాత్రను అగ్నికి దక్షి
ణమున యించి

పూర్ణపాత్రే గంధపుష్పాత్ పూర్ణపాత్రీయః కర్మము,
తాన్నిషీష్య : పుష్పలు, ఆకుతలు యఃచ
ఉదకమాసిష్య “నీరుపోసి

— ర బ్రహ్మసిరు ర —

అస్మిన్ [పూర్ణమ[దర్శ]స్థాలీవాకహోమే కర్మణి
బ్రహ్మణం త్వమహం వృణే (అని బ్రహ్మను వరించవలెను.)
వృణోస్మి కరిష్యామి ఇతి అని బ్రహ్మప్రతివచనము
బ్రహ్మ
బ్రహ్మఅగ్నే రీశాన్యదేశే అగ్నికి ఈశాన్యమూల బ్రహ్మ
సన్మ్యగాచమనంకృత్వా ఆచమించి
సమస్తపాణ్యం గుఱోభూత్వా
అగ్రేణాగ్నిం పరీత్య
నిరస్తః పరావసురితి నైఋతి అని దర్శను నైఋతిగావేసి
త్వాం తృణం నిరస్య
అప ఉప స్పృశ్య నీరునుతాకి
“ఇదమహమర్వానసోస్సదనే అని ఉత్తరముఖముగా కూర్చుం
సీదామి” [ఇత్యు పవిశ్య] డవలెను.
జపేత్ ఈక్రింది మంత్రములను జపించవ
లెను.

బృహస్పతి ర్బ్రహ్మ, బ్రహ్మసదన ఆశిష్యతే, బృ
హస్పతే యజ్ఞం గోపాయ సయజ్ఞం వాహి, సయజ్ఞపతిం
వాహి, సమాం వాహి.

ఇతిజపేత్

ఇట్లు జపించవలెను.

ఓంబ్రహ్మన్ ఆపఃప్రణేష్యామి

ఇతి యజమానః

ఓం భూభువస్స్వ ర్భూమాస్వతి ప్రసూతః ఓం ప్రణమ

ఇతి బ్రహ్మ

చమసనాసికాంతముద్ధృత్య
అగ్నే రీశాన్యభాగే అశీతిమష్టి
శ్వేతతండునా పరినిధాయ

చమసను నాసికవరకు ఎత్తి

అగ్నికి ఈశాన్యదిక్కున ౧౦ పి
డికల తెల్లనిబియ్యము మీదచమ
సను యుంచి

తే పవిత్రేచరుపాత్రేనిధాయ

ఆ పవిత్రములను చరుపాత్ర
యందుంచి

పూర్ణ పాత్ర మన్యదరైభిః

ఇతరదర్భలచేపూర్ణపాత్రనుకప్పి

ప్రచ్ఛాద్య

పూర్ణమసూత్రం “అగ్నయే
త్వా జష్టం నిర్వపామి చతు
రో వీహి ముష్టీన్నిర్వపతి”

అని రపిడికెల బియ్యమును చరు
పాత్రలో యుంచవలెను.

“అగ్నిషోమాభ్యాంత్యా

ప్రతిసారి మంత్రముతో

జష్టం నిర్వపామి”

ఇతి చతురో వీహి ముష్టీన్

రపిడికల బియ్యమును చరుపా

మంత్రావృత్త్యా నిగుప్య

త్రలోయుంచి

పవిత్రే వీహ్యుపరి నిధాయ

బియ్యముపై పవిత్రము నుంచి

“అగ్నయేత్వా జష్టం పో

మంత్రముచెప్పుచు ౪ సార్లు

త్వామి” ఇతి నిర్వాపసంఖ్య

బియ్యమును ప్రోక్షించవలెను.

యా పోక్ష్య

అగ్నిహోమాభ్యాంత్యాజుష్టం
ప్రోక్షామి (ఇతి నిర్వాససం
ఖ్యయాప్రోక్ష్య
[దర్శ] అగ్నయే త్యాజుష్టం
నిర్వపామి [ఇతి చతురో వీ]
హిమస్తీన్ మంత్రా వృత్త్యా
నిరుష్య

ఇంద్రాగ్నిభ్యాం త్యాజుష్టం
నిర్వపామి [ఇతి చతురో
ప్రహిమస్తీన్ నిరుష్య]
అగ్నయే త్యాజుష్టం ప్రోక్షా
మి

ఇంద్రాగ్నిభ్యాం త్యాజుష్టం
నిర్వపామి

అగ్నేరుత్తరతః ప్రాగ్రీవమూ
ర్ధ్వలోమకృష్ణాజనమాస్తీర్య
తత్రోల్లాఖిలం నిధాయ
వీహీన్ పత్నీస్వయం వా
ముసలేనావహన్యాత్
తండులాం స్త్రీష్ఫలీకృతాన్
తిః ప్రక్షాళ్య శ్రీపయేత్

తేపవి తేజజ్యపాతేని ధాయ

ఈ సార్థమంత్రము చెప్పుచు
బియ్యమును ప్రోక్షించవలెను.

మంత్రము చెప్పుచు రపిడికల బి
య్యమును చరుపాత్రలోయొచ్చి

” ”

ఈసార్థ మంత్రములతో బియ్య
మును ప్రోక్షించి

అగ్నికి యత్తరమున తలతూ
ర్పుగాను లోమములు పైకియుం
డునట్లు కృష్ణాజినము పరచి
దానిపైని రోలుయొంచి

బియ్యమును భార్యగాని తాను
గాని రోకలితో దంచి

బియ్యమును 3 సార్లుచెరిగి

బియ్యమును 3 సార్లుకడిగి జొపా
సనాగ్నియందు వండవలెను.

ఆపవిత్రమును ఆజ్య పాత్రలో
యొచ్చి

ఆజ్యపాత్రే ఆజ్యం నిసీయ
ఉదగంగారానపోహ్య

తేషాంజ్య మధిశిత్య

జ్వలతా దర్భాదినా వజ్వల్య

అంగుష్ఠ పర్వనూత్రకే ద్వే
దర్భాత్రే ప్రచ్ఛిద్య, ప్రితూ
ళ్ళ ఆజ్యేచాస్య
తే నైవోల్ముకేన చరుణాసహ
జ్ఞిః పగ్యగ్ని కరణా కృత్వా
ఉదగుద్వాస్య
అంగారాన్ప్రత్యూహ్య
ఉత్తానాభ్యాం వాణిభ్యాం

ఆజ్యపాత్రలో ఆజ్యమును బోసి
అగ్నికి యుత్తరమున కొంచెము
నిప్పులను బైటకుతీసికొనివచ్చి
ఆ నిప్పుల మీద ఆజ్యపాత్రను
యుంచి

మండుచున్న దర్భయొక్క కాం
తిక్రిందికి ప్రసరించి నేతియందు
ప్రతిబింబము గలుగునట్లు చేసి
బొటనవ్రేలి కణపుపొడుగుగల
రెండుదర్భకొనలను త్రుంచి నీటి
లోకడిగి, ఆజ్యములో యుంచి
మండుచున్న ఆదగ్భను ఆజ్యము
చరువుచుట్టు 3 సార్లుత్రిప్పి
ఆజ్యపాత్రను ఉత్తరమునకుదింపి
నిప్పులను తిరిగి అగ్నియందువేసి
వెలికిలయుంచిన చేతులతో పవి
త్రమునుక్రిందివిధముగాకుట్టుకొని

సవిత్తుష్ట్యా హిరణ్యస్తూపస్సవితా పురఉష్ణిక్ । ఆ
జ్యసోఽప్త్యచనే వినియోగః ।

ఓం సవిత్తుష్ట్యా పసేన ఉత్పనామ్య చ్ఛిద్రేణ ప్ర
వితేణ వస్తో సూర్యస్య రశ్మిభిః ।

అంగుష్ఠోప కన్తిషికాభ్యా మ
సంహతే పవిత్రే గృహీత్వా

అంగుష్ఠ అనామికలతో పవిత్ర
మును పట్టుకొని

ప్రాగుత్పనాతి

సకృన్మంత్రేణ

ద్విస్తూష్ణీ

పవిత్రే ప్రోక్ష్య

వహ్నా పృహృత్య

అగ్నేః పశ్యా దృహీ రా

స్తీర్య

బర్హిష్యాజ్యపాత్రం ని

ధాయ

సృవసమ్నాజనం కృత్వా

ప్రోక్ష్య [హీత్వా

దక్షిణేనహస్తేన స్రువం గృ

సవ్యేన దర్భానాచాయ

ప్రతాప్య

సృవంసవ్యేధారయన్ (య

దక్షిణేనహస్తేనదర్భా నాదా

“సృవస్య బిలమగ్రేస్తు పృష్ఠ

మభ్యాత్మ మగ్రతః ఆరభ్య

పృష్ఠతో యావదుపరిష్టాద్వి

లం భవేత్”

తూర్పు మొదలుపెట్టి పడమట

కు వచ్చి తిరిగి తూర్పునకు ఉత్పి

వనము చేయవలెను.

ఒకసారి మంత్రముతో ఉత్పివ

నము చేయవలెను.

మంత్రము చెప్పకయే రెండు

సార్లు ఉత్పివనముచేసి

ఆపవిత్రములను కడిగి

ఆపవిత్రములను అగ్నిలో వేసి.

అగ్నికిపడమట ఉదగ్రములు

గదగ్భలుంచి

అదగ్భలపైన ఆజ్యపాత్రనుంచి

స్రువమును పోక్షించి

కుడిచేతితో సృవమును గ్రహిం

ఎడమచేతితో దగ్భలము గ్రహించి

సృవమును, దగ్భలము అగ్నిపైకా

ఆసృవమును ఎడమచేతితో

పట్టుకొని

కుడిచేతితో దగ్భలము గ్రహిం

దర్భాగ్రములచే సృవముయొక్క

బిలమును, బిలపృష్ఠము [బిలము

యొక్క అడుగుభాగము] మొ

దలు బిలమువరకును ఆత్మాభిము

ఖముగా తుడువవలెను.

కుశానాం మూలతో దండం
ఏకైకం త్రిగుణజేతవై

పునఃస్మరితం ప్రతాప్త్య ప్రోక్ష్య

అజ్యస్యోత్తరతః స్రవనిధాయ
స్రుచసంమ్మోక్షం కృత్వా
ప్రోక్ష్య
దక్షిణేన హస్తేన స్రుచం శ్రు
హీత్యా

సవ్యేన దర్భానాదాయ
ప్రతాప్త్య

స్మరితం సవ్యేధారయన్ [య
దక్షిణేన హస్తేన దర్భానాదా
“స్మరితం బిలమగైస్త్ర పృ
ష్ఠమభ్యాత్మ మగ్రతః
ఆరభ్య పృష్ఠతో యావదు
పరిష్టాద్బిలం భవేత్”
కుశానాం మూలతో దండం

ఏకైకం త్రిగుణ జేతవై

కుశమూలములచే స్మరదండము
నాబిలాభిముఖముగా తుడవవలెను
ఒక్కొక్కటి మూడుసార్లు మార్గ
న చేయవలెను.

తరిగి స్మరమును అగ్నిపై కాచి
స్మరము మీద నీరుచల్లి

అజ్య పాత్రకు : యుత్తరముగా
స్మరము నుంచి

స్మక్కును ప్రోక్షించి

కుడిచేతితో స్మక్కును తీసికొని

ఎడమ చేత దర్భలను తీసుకొని
(చెండుని) అగ్నిపై కాచి

స్మక్కును కుడిచేతిలోనికి మార్చి

కుడిచేత దర్భలను తీసుకొని

దర్భాగ్రములచే స్మరితము యొక్క
బిలమును, బిలపృష్ఠము [బిల
ముయొక్క అడుగుభాగము]

మొదలు చివరకును ఆత్మాభి
ముఖముగా తుడవలెను.

కుశమూలములచే స్మరదండము
నాబిలాభిముఖముగా తుడవలెను.

ఒక్కొక్కటి మూడుసార్లు మార్గ
న చేయవలెను.

సృనస్యోత్తరతః సృచం
నిధాయ

సువమునకుయత్తరముగా సు
చమునుంచి

తాన్ముశాన్ముత సమ్మా
జ్ఞాన్ప్రప్త్యా
అగ్నౌ ప్రహరేదథ

సృక్కు సృవములను తుడిచిన
దర్భలను పోక్షించి
అగ్నిలో యుంచవలెను.

అగ్నిమలం కృత్య. విశ్వానినో దుర్గ హేతి తిస్యా
ణాం మాధ్యమాత్రాయో వసుశ్రుత ఋషిః । జాతవేదా
గ్ని రేవతా త్రిష్టుప్చన్దః । అగ్ని అలంకరణప్రార్థ సేవినియోగః ॥
విశ్వానినో దుర్గ హజాతవేదః | అమర్త్యంమర్త్యో జోహామి
సిన్ధుంన్ననావాదురితాతిహర్షి జాతవేదోయతో అస్తాసుధేహి
అగ్నే అత్రివన్న మసాగృణాన, ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వ మ
అస్తాకంబోధ్యవితాతనూనాం స్యామ్ ॥౮॥
యస్తాప్రాదా కీరిణా మన్య
మానః

ఏతై రష్టభిః పాదైః ప్రాగా
ది దిక్ష్యగ్నిమభ్యర్చ్య ఆత్మా
నమలం కుర్యాత్.

ఈ ౮ పాదములచే అగ్నికి
తూర్పు మొదలు ౮ దిక్కులను
గన్ధపుష్ప, అక్షతలతో అలంకరించి

యస్మై త్వం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్నే కృ
ణవ స్తోనమ్ । అశ్వినం స పుత్రిణం వీరవత్రం గోమన
రయిన్నశతే స్వస్తి [ఇతి అగ్ని ముపతిష్ఠేత్]

ఇద్మమాదాయ

ఇద్మబంధనరజ్జు చమసే

నిధాయ

సృవేణేద్మం ద్విరభిఘోర్య
మూలమధ్యమయోగ్యధ్యే

గృహీత్వా

అద్మమలంకృత్య

బ్రహ్మణమలంకృత్య

స్వయమలంకృత్య

శిష్టన్ జుహుయాత్

మోదుగుసమిధల కట్టనుతీసుకొని

ఇద్మమునకుకట్టిన త్రాటిని పూర్ణ

పాత్రయందుంచి

స్వవముతో ఇద్మమును అసార్లు

అభిఘించి

ఇద్మమును అక్షతలతో అలంకరించి

బహ్మను " "

యజమాని భాగ్యతో సహా అలంకరించుకొని

కరించుకొని

ఈక్రిందిమంత్రముతో నిలుచుండి

ఇద్మమును హోమము చేయ

వలెను.

అయంత ఇద్మ ఇత్యస్య సున్త్రస్య! వామ దేవఋషిః |
జాతవేదాగ్ని ర్దేవతా | త్రిష్టప్ ఛన్దః | పార్వణ (దర్ప)
స్థాలీపాకహోమాంగ ఇద్మాధానే వినియోగః |

ఓం అయన్త ఇద్మ ఆత్మా జాతవేదస్తే నేధ్యస్త్య
వధ్యస్త్య చేద్ధ వర్ధయ చ్చాన్మాన్ | పఞ్చయా పశుభిర్భ్రష్టా
వర్పసేనాన్నా ద్యేన సమేధయ స్వాహా |

(అనిహోమముచేసి)

అగ్నేయే సమిధ్యమానామేదం నమమ

[కర్త] ఇద్మపక్షేవణ ముహూర్త స్సుముహూ

రోఽస్త్విత్యనుగృహ్లాంతు ఇద్ధపక్షేపణ మహూర్తస్సు
మహూర్తోస్తు [ఇతిబ్రహ్మ] అని బ్రహ్మ చెప్పవలెను.

* ఆఘారా వాఘాగయేత్

పరిస్తరణ వాయవ్యదేశమా
రభ్య ఆగ్నేయ దేశపర్యంతం
మనసా “ప్రజాపతయ” [ఇతి
స్మృత్వా] “స్వాహా” [ఇతి
ఉచ్చైరుక్త్వా] [ఉచ్చైః]
ప్రజాపతయ ఇదం నమమ
సమ నైఋతి దేశాదారభ్య
ఈశాన దేశపర్యంతం మనసా
ప్రజాపతయ (ఇతిస్మృత్వా)
స్వాహా [ఇతి ఉచ్చైరుక్త్వా]
(ఉచ్చైః) ప్రజాపతయ ఇదం
నమమ

అగ్నయే స్వాహా
[ఉత్తరపూర్వదేశే]

సోమాయ స్వాహా
[దక్షిణ పూర్వదేశే]

వాచస్య మూల మొదలుకొని
ఆగ్నేయ మూలవరకు మనస్సు
లో (ప్రజాపతయ) స్వాహాయని
బిగ్గగా చెప్పి సంతితధారగాస్థు
వముతో నేతిని హోమముజేయ
వలెను.

పైవిధము గానే నైఋతి మూల
నుండి ఈశాన్యము వరకు

అగ్నయ ఇదం నమమ
ఈశాన్యమూల స్థవముతో హో
మము చేయ వలెను.

సోమాయేదం నమమ
పై హోమమునకు నూటిగా ఆ
గ్నేయ దిక్కున

* ఆఘారమనగా వాయవ్య మూలనుండి, ఆగ్నేయమూల
వరకు నిర్ఋతిమూలమొదలు, ఈశాన్యమూలవరకు నేతిని ఎడతెడక
పోయించు హోమము జేయుట.

చర్వాజ్యయోర్మధ్యే పా
తాన్తరం నిధాయ

తత్పాతే^ఽభిఘోర్య
చరుం పాత్రే నిధాయ
అభిఘోర్య
భాగద్వయం కృత్వా

[పూర్ణిమ] ఇద మగ్నయే
ఇదమగ్నీ పోమాభ్యాం
ఇతి ఉదకస్సంస్థమభిమృశ్య
[ఓర్క] ఇద మగ్నయే
ఇద మిన్ద్రాగ్నీ భ్యాం
ఇతి ఉదకస్సంస్థమభిమృశ్య

అవదానధర్మేణజుహు
యాత్

[ఋషివత్స గోత్రీకులకు పంచావత్తులు]

సృవేణ దర్వావ్య ముపస్తీర్య

ఉదగగ్రాభిర్మధ్య మాంగు
ష్ఠానామికాభిః

చరువునకు అజ్య మునకు మధ్య
అకు వేసి

అఅకుయందు అభిఘరించి
అఅకుయందు చరువుయించి
అచరువును నేతితో అభిఘరించి
రెండుభాగములు (ఉత్తరదక్షిణ
ములుగ) వేసి

ఇది అగ్నికి

ఇది అగ్నీపోమానకు

ఉత్తరసమాప్తిగా అవదానము వేసి

ఇది యగ్నికి

ఇది ఇంద్రాగ్నికి

ఉత్తర సమాప్తిగా అవదానము
వేసి

అవదాన ధర్మముగా హోమము
చేయవలెను

సృవముచే దర్వయందు ఉపస్తర
ణము వేసి

ఉత్తరాగ్రిములుగయున్న అగు
ష్ఠ, అనామిక మధ్య వ్రేళ్లతో

చరోర్మధ్యాత్
పూర్వాధ్యాత్
పశ్చాత్తత్రతీయం పఞ్చ
వత్తినః

అంగిష్ఠపర్వమాశ్రయం చరు
అవదాయ

పాత్రస్థహవిరిభిఘార్య

దర్శిస్థమభిఘారయేత్

(విధూమాంబుజ్వాలాంతరే
గ్నా జుహుయాత్)

౧ ఓం అగ్నయే స్వాహా

సుప్రేతదర్వామపస్తీర్య

ఉత్తరహవిషోఽవదాయ

ఉదగగ్రాభి ర్మధ్యమాంగు

ష్ఠానామికాభిః

చరోర్మధ్యాత్

పూర్వాధ్యాత్

చరువు మధ్య నుండియు

,, తూర్పుప్రక్కనుండియు
పంచావత్తులుగ శ్రీచత్సగోత్రీ
కులుచరువు పశ్చిమప్రక్కనుండి
3వసారి హవిస్సును గ్రహించ
వలెను.

బాటన వేగిరి కణుపంత హవి
స్సును దర్శియందుముంచి

పాత్రయందున్న హవిశ్శేషమును
యభిఘరించి

దర్శిలోయించిన హవిస్సును
యభిఘరించి

ఆజ్యభాగములకు మధ్యగ పాగ
లేనిస్వల్పచుంటుగలయన్నియందు
హోమము జేయవలెను.

అగ్నయఇదంనమమ

స్రవముచే దర్శియందు ఉపస్త
రణముజేసి

ఉత్తరభాగమునుండి గ్రహించ
వలెను.

ఉత్తరాగ్రముగలుయున్న మధ్య
మ అంగుష్ఠ, యనామిక, వేళ్ళతో
చరువు మధ్యనుండియు

,, తూర్పుప్రక్కనుండియు

పశ్చాత్తాత్పరీయం పంచా
వత్తినగ

పంచావత్తులుగల శ్రీకృష్ణగోత్రీ
కులు చరువు పశ్చిమదిక్కునండి
3 వసారి నాఁసును గ్రహించ
వలెను.

[పూర్ణిమ] ఓం అగ్నిహోమాభ్యాం స్వాహా । అగ్నిహోమా
భ్యాం ఇదం నమమ

[నర్క.] ఓం ఇంద్రాగ్నిభ్యాం స్వాహా । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఇదం
నమమ.

ఇతి పూర్వాహుతేన పాగ్జు
హుయాత్

ఇది మొదటి హోమమునకు తూ
ర్పున హోమముజేయవలెను.

సృవేణ దర్వామృషస్తీర్య

సృవముచే దర్వియందు ఉపస్తర
ణముజేసి

ఉత్తరాధాత్సకృత్సకృత్స్విష్ట
కృతేరనదాయ

రెండుభాగములనుంచి ఉత్తరభా
గమున గ్రహించి ఒక్కొక్కసారి

స్విష్టకృతం ద్విరభిఘాగ్య

అసాప్త యభిఘరించి (ఇదిపంచా
వత్తులకు

యదస్య ఇత్యస్య మంత్రస్య, హిరణ్యగర్భఋషిః ।
అగ్ని స్విష్ట కృద్దేవతా । అశి ధృతిః ఛందః । అగ్నిస్విష్ట
కృద్ధోమే నినియోగః ।

ఓం యదస్య కర్తృణో త్యరీచం యద్వాహూన
మహాకరమ్ । అగ్నిష్టత్స్విష్ట కృద్విద్యా త్సర్వం స్విష్టం

సుహృతం కరోతు మే | అగ్నేయేస్విష్టకృతే సుహృతహృతే
సర్వప్రాయశ్చిత్తా హుతీనాం కామానాం సమర్థయితే |
సర్వాన్నకామాం తస్మార్థయస్వాహా | అగ్నేయే స్విష్ట
కృతే ఇదం నమమః

ఇత్యుత్తర పూర్వదేశే జహు ఇది ఈశాన్య దిక్కున హోమ
యాత్ ము చేయవలెను

ఇథ్థబాధన రజ్జుం విస్రస్య ఇథ్థమును కట్టిన త్రాటిని విప్పి
ప్రోక్ష్య ఆదర్భల పైన నీరుజల్లి

ఆజ్యేనాసిచ్య నేతిహ తడిపి

ఓం పశుపతయే రుద్రాయ రుద్రాయేదం నమమః
స్వాహా

అప ఉపస్పృశ్య నీటిని తాకి

(దర్వియందును, స్పృవమందును ఆజ్యమును గ్రహించి, దర్విని
కుడిచేతను స్పృవమును యెడమచేతను గ్రహించి.

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్సూప్రావభాగ్భ్య స్సాన్వహా
[విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్సూప్రావభాగ్భ్య ఇదం నమమః

ఇతి జహూస్మ వాభ్యాంతర్గత స్పృక్కు స్పృవములను కలిపి హో
సంప్రావా న్దుహోతి మము చేయవలెను

౧ అయాశ్చేత్యస్య మంత్రస్య | ఇంద్రపుత్రో
విమదఋషిః | అయాశగ్నిదేవతా | పదపాక్తిశ్చందః!
సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థ మాజ్యహోమే వినియోగః |

ఓం ఆయాశ్చాగ్నేస్య నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్యమ
యాఅసి, అయాసావయసాత్త్రతో యాసన్ స్రావ్యమూ
హిషే యానో ధేహి భేషజం స్వాహా॥ అయసేగ్నయ
ఇదంనమమ.

౨ అతోదేవా, ఇదం విష్ణురితి మంత్రో ద్వయస్య ।
కాణ్వమేధాతేధి ఋషిః । దేవా విష్ణుర్దేవతే । సాయతీ
ఛందః । సర్వపాత్రయశ్చిత్రార్థమాజ్య హోమే వినియోగః॥

ఓం అతో దేవా అవస్తునో యతో విష్ణు ర్విచక్రమే
ప్రథివ్యా స్సప్తభామభి స్సాహా॥ దేవేభ్యఇదంనమమ ।

౩ ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేథా నిదధే ప్రదమ్ ।
సమూల్నమస్య పాశురే స్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం నమమ ।
వ్యాహృతీనాం వ్యస్తసమస్తానాం । విశ్వామిత్రే
గౌతమాత్రే భరద్వాజౌ ఋషయః । అగ్ని వాయు
సూర్యః పౌజాతయో దేవతాః, గాయత్రీష్టిగనుష్టు
బృహత్యశ్చందాంసి । వ్రాయశ్చిత్రార్థ మాజ్యహోమే
వినియోగః॥

౪ ఓం భూ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ

౫ ఓం భువస్వాహా॥ వాయవ ఇదం నమమ

౬ ఓం స్వాదిస్వాహా॥ సూర్యాయేదం నమమ

2 ఓం భూర్భువస్వానానామ్ । పఞ్చాపతయ

ఇదం నమమ.

బ్రహ్మపేషితాశ్యాహుతీహోఽప్యే ।

అగ్నేః పశ్యగుద్ధగే శే తిష్ఠన్నేన జహుయాత్ ॥

కర్తా ఉద్దేశత్యాగోవదేత్ ।

అయాశ్చేతి సప్తాశ్యాహుతీ అయాశ్చ మొదలు 2 హోమములు
జహుయాత్ చేయవలెను.

౧ అయాశ్చేత్యస్య మంతస్య । ఇంద్రపుత్రో
విమదఋషిః । అయాశ్చిదేవతా । పదపక్తిశ్చందః
సర్వప్రాయశ్చిత్రార్థ మాజ్యహోమే వినియోగః ।

ఓం అయాశ్చాగ్నేస్య నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వ ము
యా అసి । అయాస్తా వయసా కృతో యాసన్ హవ్యమూ
హిషే యానో ధేహిభేషజం స్వాహా । అయసేగ్నయ ఇదం
నమమ.

౨ అతోదేవా, ఇదం విష్ణురితి మంత్రద్వయస్య
కాణ్వమేధాతిథి ఋషిః । దేవావిష్ణుదేవతే । గాయత్రీ
శ్చందః । సర్వ ప్రాయశ్చిత్రార్థ మాజ్యహోమే విని
యోగః ॥

ఓం అతోదేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్విచక్ర

మే । కృత్తివ్యా సైప్రథావభి సాన్వహా । దేవేభ్య ఇదం
నమమ

3 ఓం ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేతా నిదధేప్రద
మ । సమూర్త్వామస్య పాంసురే సాన్వహా విష్ణు ఇదం నమమ
వ్యాహృతీనాం వ్యస్త సమస్తానాం । విశ్వామిత్ర
శాతమిత్ర భరద్వాజా ఋషయః । అగ్ని, వాయు,
సూర్య, ప్రజాపతయో దేవతాః । గాయత్రీష్టి గనుష్టు
బృహత్యశ్చందాంసి । పాయశ్చిత్రాధా మాజ్యహోమే
వినియోగః॥

౪ ఓం భూసాన్వహా । అగ్నయ ఇదం నమమ

౫ ఓం భువసాన్వహా । వాయవ ఇదం నమమ.

౬ ఓం సాన్వసాన్వహా । సూర్యాయేదం నమమ.

౭ ఓం భూభువసాన్వసాన్వహా । ప్రజాపతయ

ఇదం నమమ.

అనాజ్ఞాత మితి మిత్రద్రవ్యయస్య । హిరణ్యగర్భ
ఋషిః అగ్నిర్దేవతా । అనుష్టుప్ ఛందః । జ్ఞాతాజ్ఞాత
కృత దోషనిహారణార్థ మాజ్యహోమే వినియోగః ।

ఓం అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే

మిథుః । అగ్నేతదస్య కల్పయత్వం హి వేత యథా తథం
స్వాహాః । అగ్నయ ఇదం నమమః ।

ఓం పురుష సమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష స
మ్మితః । అగ్నేతదస్య కల్పయత్వం హి వేత యథా తథమ్
స్వాహాః । అగ్నయ ఇదం నమమః ।

యత్పాకత్రేత్యస్య మంత్రస్య । ఆప్యపుత్రః స్త్రీత
ఋషిః । అగ్నిదేవతా । తిష్ఠృష్ణాదః । న్యూనాతిరి
క్తాథా మాజ్యహోమే వినియోగః ।

ఓం యత్పాకత్రా మనసా దీన దత్తాన యజ్ఞస్య
మప్రతే మర్త్యానః । అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతు విద్విజ్ఞానస్య
జ్యోదేవా ఋతుశోయజాతిస్వాహా అగ్నయఇదంనమమః ।
ఆచమ్య స్మృత్యాచమనము చేసి

పూర్వోక్త ఏవం + + తిథౌ అస్మిన్ స్థలీ
పాక హోమే మంత్రవిపర్యాస, తంత్రవిపర్యాస, కాల
విపర్యాస, కర్మ విపర్యాస, దేవతా విపర్యాస, స్వరాక్షర
పదనృత వర్ణలోపపాద్యశ్చిత్రార్థ యద్వోదేవా ఇత్యేకా
మాజ్యహుతిం హోమష్యే ।

యద్వోదేవా ఇత్యస్య మంత్రస్య । అభితపాగ్ని
మరుతో దేవతా । జగతీఛందః । సర్వాహూఘు నిర్హరణార్థ

మాజ్యహూమే వినియోగః ।

ఓం యద్యోదేవా అతి ప్రాతయాని వాచా చ ప్ర
యుతీ దేవ హేళనమ్ । అత్రాయో అస్మాం అభిదుచ్చ
నాయతే న్యత్రాస్మిన్నగుత స్తన్నిధేతన స్వాహా । అగ్ని
మరుద్భ్య ఇదం నమమ ॥

ఏతావత్పర్యంత నానాప్రకారేణ సంభావిత సకల
దోషనిర్హరణార్థం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ।

ఓం భూర్భువస్స్వర్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ।

ఆజ్యపాత్రమగ్నే రుత్తరతో
నిధాయ

ఆజ్యపాత్రను అగ్నికి యత్తర
మునయుంచి.

బహిష్పి పూర్ణపాత్రం చిన
యేత్; వాణినా సంస్పృశ్య
గంధపుష్పాక్షతాన్నిక్షిప్య

పూర్ణపాత్రను దగ్భను తీసుకొని
చేతితో స్పృశించి.

పూర్ణపాత్రలో గంధము, పువ్వులు
అక్షతలుయుంచి.

ఉదకమాసిచ్య

పూర్ణపాత్రలో నీరుపోసి

పూర్ణమసీత్యభిమంత్య

పూర్ణమసి, అనుమంత్రముచే
అభిమంతించి.

ఓం పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా సుపూర్ణ
మసి సుపూర్ణమ్మే భూయా స్సదస్తి సన్నే భూయాస్సర్వ

మసి సర్వంమే భూతాః । అక్షతిరసి మామేక్షేస్తాః ।

ఇతి జపిత్యా

ఇది జపించి, క్రింది మంత్రముచే
మాగ్గనము చేసుకొన వలెను.

ఓం యేనదేవాః ప్రవితేనాత్మానం పునతేనదా ।
తేన సహస్ర ధారేణ పావమాన్యః పునంతుమా । ప్రాజా
ప్రత్యంప్రవిత్రం శతోద్యామంహిరణ్మయం తేనబ్రహ్మవిదో
వయంపూతం బహ్మపునీమహే । ఇంద్రస్సునీతీ సఃసా
మాపునాతు సోమస్వస్త్వా వరుణస్సమీచ్యా । యమో
రాజా పృథ్వుణాభిః పునాతుమా జాతవేద మోర్జయం
త్యాపునాతు॥

ప్రాచ్యాందిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ ।
దక్షిణస్యాందిశి మాసాః పితరో మార్జయంతామ్ । ప్రతీ
చ్యాందిశి గృహః ప్రశవో మార్జయంతామ్ । ఉదీచ్యాం
దిశ్యాప్ర ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామ్ । ఉ
ర్వాయాందిశి యజ్ఞ స్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయ
ంతామ్ ॥

ఇతి ప్రాగాది పంచదిక్షు కుశాగ్రై ర్జలమాసిచేత్ ॥

ఈ గీ మంత్రములు పఠంపుచు క్రమముగ ప్రాగ్దక్షిణ పశ్చి

మాత్తర ఊర్ధ్వదిశలయందు పూర్ణపాత్రయందలి నీటిని దర్శించి చల్ల
వలయును.

ఆజ్ఞా అస్మా న్మాతరశ్శుభయంతుస్తు తేననోఘ్న
తప్తః పునంతు । విశ్వం హి రిష్యం ప్రవహంతి దేవీ రుది
దాభ్య శ్శుచిరా పూతపమి । ఇదమాప్తః ప్రవహంత య
త్కించదురితం మయి । యద్వాహమభి నుదోహా య
ద్వాశేప ఉతాన్యతమ్ । సుమిత్యాన ఆప్తఃషధయ స్సో
తు దుర్మిత్యా స్తస్మై సంతు యోస్మాన్ దేవ్యస్తి యంచ
ప్రయం ద్విష్ణుః ।

ఇతి నిర్మతిదేశేపసింఛేత్

అనిచెప్పి నైరుముతిమూల కొంచ
ము నీరుబోసి

మాహం ప్రజాం పరాసిచం యానస్సయా వరీ

స్థన, సఃకుదేవో నినయాని స్వంపాథో అప్రీథ ॥

ఇతి వామపార్శ్వస్థితపత్న్యం
జలం ప్రత్యజ్ఞుఖం సర్వం జ
లం నిషిచ్య, తజ్జలైరాత్తానం
పత్నీంచ ప్రోక్షేత్, సాంజలిం
బర్హిషినినయేత్, పత్న్యసన్ని
ధౌ స్వవామపాణిం బర్హిషి
నిధాయ తత్రసింఛేత్, సంస్తా

ఈమంత్రముచెప్పి ఎడమవైపున
ఉన్న భార్య దోసిలియందు ద
ర్శించి తాను పశ్చిమ ముఖ
ముగాయుండి జలమును పోయి
వలెను. భార్య దగ్గర లేనియెడల
తన ఎడమచేతిలో దర్శించు
కొని జలమును పోయవలెను. ఆ
క్షతలను శిరముపై వేసుకొని జల
మును క్రింది మంత్రములతోదర్శ

శ్యాంజలౌ సంస్తార కర్మసు, లతో శిరములపై జుట్టుకొన
అక్షతా శిరసిధారమేత్ వలెను.

శాంతిరస్తు, పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు, వృద్ధిరస్తు, అవి
ఘ్నమస్తు, ఆయుష్యమస్తు, ఆరోగ్యమస్తు, స్వస్తి శివం క
ర్మాస్తు, కర్మ సమృద్ధిరస్తు, పుత్ర సమృద్ధిరస్తు, వేదసమృ
ద్ధిరస్తు, శాస్త్ర సమృద్ధిరస్తు, ధన ధాన్య సమృద్ధిరస్తు, ఇష్ట
సంపదస్తు. ఏషోవభృథః ||

పై మంత్రము పఠింపుచు బ్రహ్మ క్రింది జలమును దంపతుల
శిరమున దగ్భలతో జల్లవలయును.

ప్రసాది పరిస్తరణ ముత్తరే పరిస్తరణములను క్రమముగాతీసి
విస్సజేత్ ఉత్తరమున యుంచవలయును.

యజ్ఞేశ్వరాయనమః విష్ణుకు నమస్కరించవలెను.
“యజ్ఞోవైవిష్ణుః”

అగ్నిమలంకృత్య క్రింది మంత్రముచే అగ్నిని మరల
అలంకరించవలెను.

ఓం విశ్వానినో దుర్గహేతి ++ అగ్న్యలంకరణ
ప్రార్థనే పనియోగః

ఓం విశ్వానినో దుర్గహ జాతవేదః ++ మృడ
యానస్వస్తి || (ఇట్లు ౮ దిక్కుల అలంకరించి)

పర్యుత్యామి త్రిః 3సార్లు అగ్ని చుట్టునీరుత్రిప్పి

భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం మనసోత్సాహప
రిమిత హిరణ్యం తుభ్యమహం సప్రదదే నమమ

(బ్రహ్మకు దక్షిణ తాంబూలము ఇవ్వవలెను.

ఓం చమేత్యస్య మంత్రస్య హిరణ్యగర్భ ఋషిః |
సాగస్వతాగ్ని రనుష్టుప్ ఛందః | అగ్నిసంస్థాప జపే
వినియోగః ||

ఓం చమే¹స్వ²రశ్చ³మే⁴ యజ్ఞో⁵పచ⁶ తే⁷నమశ్చ⁸ | య
తై⁹న్యూ¹⁰నం తస్మై¹¹త ఉ¹²పయ¹³తే¹⁴తిరిక్తం తస్మై¹⁵తే నమః ||
స్వస్తి. శ్లో॥ శ్రీధాం మేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధి
శ్రియం బలమ్ | ఆయుశ్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే
హవ్యవాహనః |

శ్రియం దేహిమే హవ్యవాహన ! ఓం నమ ఇతి.
(ఇట్లు నమస్కరించవలెను.)

చతుస్సాగర పర్యంతం -- -- శర్మా హం భో అభి
వాదయే ||

అనేన మయాకృతేన పూర్ణిమ [దగ్ధ]స్థాలీపాకేన
భగవాన్ సర్వాత్మకహసర్వం శ్రీపరమేశ్వర స్సుప్రీతాతు
ఐపరమేశ్వరార్పణమస్తు (అక్షతలు, నీరు వదలవలెను.
అగ్నేనయసుపధాఇతి సూక్తే అగ్నికి యామంత్రము పఠించు
న అగ్ని ప్రదక్షిణంకుర్యాత్ చు ప్రదక్షిణము నేయవలెను.

అగ్నేన యాష్టావగ్ని రగస్త్యత్రిష్టప్ అగ్ని ప్రద
క్షిణే వినియోగః ||

ఓం అగ్నే¹నయ² సుప³ధారా⁴యే⁵ అస్మా⁶న్విశ్వా⁷నిదే⁸వ

వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యం సృజ్జహురాః మే
 నో భూయిషాంతే నమ ఉక్తిం విధేమ । అగ్నేత్యం పా
 రయానవ్యోమస్మాం త్వస్తిభిరతి దుర్గాణివిశ్వా । పూశ్చ
 పృథ్వీ బహులాన ఉర్వీ భవాతోకాయ తనయామశం
 యోః । అగ్నే త్వమస్మగ్యయోధ్యమీవా అనగ్నితా
 అభ్యమంత కృష్టిః । పునరస్మభ్యం సువితాయదేవతాం
 విశ్వేభిరమృతే భిర్యజత్ర । పాహినో అగ్నే పాయుభిరజ
 సై ర్మితప్రియే సదన ఆశుశుక్వాన్ । మాతేభయం జరి
 తారం యవిష్మమానం విదన్మాపరం సహస్వః । మానో
 అగ్నేవసృజో ఆఘాయా విష్యవేరిప వేమచ్ఛనాయై ।
 మాదత్వతేదశతే మాదతేనో మారీషతే సహసానస్ప
 రాదాః । విమత్వావాం ఋతజాతయం సద్గతానో అగ్నే
 తన్వే3వయాథమ్ । విశ్వాదిరిక్షో రుతవానినితో రభి
 హృతామసి హిదేవవిన్పట్ । త్వంతాం అగ్నఉభయూన్వి
 విద్వాన్వేషి ప్రపితేవ మనుషోయజత్ర । అభిప్తేవ మన
 వేశాస్యో భూర్మర్మజేన్య ఉశిగ్భిర్నాకః । అవోచా
 మనివచనాన్యస్మి న్మానస్య మానుస్సహస్తానే అగ్నే ।

ప్రయా సహస్రమ్మపిభి ససేమ విద్యామేషం ప్రజనం
జీరదానుమ్॥

సకృత్తే అగ్నేనమః । ద్విస్తే నమః । త్రిస్తే నమః ।
చతుస్తే నమః । పంచకృత్వస్తే నమః । ధృతకృత్వస్తే నమః ।
శత కృత్వస్తే నమః । ఆసహస్ర కృత్వస్తే నమః । అపరిమి
తకృత్వస్తే నమః । నమస్తే అస్తు మామా హి గంసీమ్ ॥

శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే
నమః ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః॥౧
కాండద్యయోపపాద్యాయ కర్మ బ్రహ్మ స్వరూ
పిణే । స్వగ్ధాప వర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః॥౨
యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత కేశవ ।
కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే॥౩॥

ఋ॥ అహం పరస్తా దహ మవస్తా దహం జ్యోతి
షా వితమో వవార । యదంతరిక్షం తదు మే పితాభా
దహగ్ం సూర్య మభయతో దదర్శాహం భూయాస
ముత్తమ సమూనానామ్॥

ఇతి ప్రదక్షిణం కృత్వా ఇట్లు ప్రదక్షిణములు చేసి

సంతత శ్రీరస్తు సమస్త మంగళానిభవంతు నిత్య

శ్రీరస్తు । నిత్యమంగళాని భవంతు ।

అని అక్షరము, నీరు వదలవలెను.

మం ॥ బోధామే అస్య సచసోయ విష్ణుమహిష్ణ
స్య ప్రభృతస్య స్వధావః । పియతీత్వో అనుత్వో గృ
ణాతీనన్దా రుస్తే తన్వం వందే అగ్నే ॥

ఇతి సమస్కారాన్ సమగ్నయామి ॥

శ్లో॥ మత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవే
ద్యది తత్కర్మ సఫలం కుర్యుస్తి సః కోట్యోమహర్షయః॥

శ్లో॥ అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతే ౭ హర్షిశంమ
యా । దాసో౭యమితి మాం మత్వా తమస్వ పరమే
శ్వర ॥

శ్లో॥ యత్కరోమి యదశ్నామి యజ్జహోమి దదామి
యత్ । య త్తపస్యామి వాస్తేయ తత్కరోమి త్వదర్పణమ్॥

శ్లో॥ యస్య స్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపోహోమక్రి
యాదిషు । న్యూనంసంపూర్ణ తాం యాతి సద్యోవందేహా
తాశనమ్ ॥

శ్లో॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతా
శన । యద్ధుతంతు మయా దేవ పరిపూర్ణ తదస్తుతే ।

శ్లో॥ బ్రహ్మర్షణం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మగ్నో బ్రహ్మ
ణాహుతమ్ । బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమా

దినా । విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణుః ।

ఓం పరమేశ్వరార్పణమస్తు.

ఇతి ప్రతిపత్ స్థాలీపాకః ॥

స్థాలీపాక పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

ఆచమ్య

పురాణాచమన స్మృత్యాచమన

మలూనర్చి

ప్రాణ నాయమ్య

ముమ్మారు ప్రాణాయామమే

నర్చి

దేశకాలాసంకీర్త్య

దేశకాల సంకీర్తనమొనర్చి

ఏవంగుణః — — ఓం పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఏనాం

వధూం — — ముఖ్య కాలాతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్త పూ

ర్వకం పార్వణ [దర్శ] స్థాలీపాకం కరిష్యే ‡ పార్వణ

[దర్శ] స్థాలీపాకలోప ప్రాయశ్చిత్త పూర్వకదర్శ(పార్వణ)

స్థాలీపాకం కరిష్యే (ఇతి సంకల్ప్య)

అగ్నిసింధౌ

అగ్నినిప్రజ్వ లింపజేసి

“చత్వారి శృంగా” ఇత్యాది

చత్వారిశృంగా మొదలు ఆజ్య

ఆజ్యభాగాంతం కృత్వా

భాగాంతము వరకు స్థాలీపాక

మునందువలె నలిపి

పునఃసంకల్ప్య

తిరిగి సంకల్పంజేసి

† స్థలీపాక కాలాతిక్రమణ ప్రియశ్చిత్తం పూర్ణాహుతిం కరిష్యే పార్వణ (దర్శ) స్థలీపాక లోపస్థాయశ్చిత్తం పూర్ణాహుతిం కరిష్యే

ఇతి సంకల్ప్య

ఇట్లు సంకల్పించి

సుప్రవేణ ద్వాదశ గృహీతం

సువముచే సుక్కునందు 12 ప

ఆజ్యం గృహీత్వా

రాయములుగా నేతినిగ్రహించి

ఓం అగ్నయేపధిక్మతేస్వాహా

అని హోమము జేయవలెను.

అగ్నయేపధిక్మతఇదంనమమ

తరువాత ప్రధానహోమము మొ

[తతః] ప్రథానాహుతిప్రభృ

దలు కొని స్థలీపాకము మామూ

తి స్థలీపాకాంతం కుర్యాదేవ

నివలె పూర్తి జేయవలెను.

ఈ ప్రాయశ్చిత్త హోమమును సంకల్ప పూర్వకముగా ముందు చేసి తర్వాత స్థలీపాకమునకు సంకల్పము చేసినా చేయవచ్చును.

ఈ ప్రాయశ్చిత్తము 1, 2 స్థలీపాకములు లోపించినపుడే చేయవలెను. 3 స్థలీపాకములు లోపించిన పునరాధ్యాయము చేయవలెను.

“తృతీయే పునరాధ్యాయ” ఇతి శాట్యాయనః.

స్థలీపాక పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

—యజ్ఞోపవీత ధారణమ్.—

శ్లో॥ యజ్ఞోపవీతే ద్వే ధాత్యే శ్రౌతే స్మార్తే చ కర్మణి ।
తృతీయ ముత్తరీయార్థం వస్త్రాభావే తదిష్యతే ।
(దేవలోక్తిః)

—♦ సంకల్పః ♦—

ఆచమ్య	పురాణాచమన స్మృత్యాచమన ములు చేసి
ప్రాణానాయమ్య దేశ కాలా సంకీర్త్య	స్రాణాయామము ముమ్మారు చేసి దేశ కాలముల స్మరించి

మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతా
సిద్ధ్యర్థం నూతన యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే ॥

ఇతి సంకల్ప్య ఇట్లు సంకల్పించి

—♦ అలంకరణమ్. ♦—

యజ్ఞోపవీతత్రయ మలంకృ త్య, అధిష్ఠాన దేవతాం గా యత్రీం ధ్యాత్వా, మంత్ర ముచ్చార్య, ఉక్తప్రకారేణ ధారయేత్.	3 యజ్ఞోపవీతముల నలంకరించి అధిష్ఠానదేవతను గాయత్రివిధ్యా నించి “యజ్ఞోపవీతం” అనుమం త్రమును చెప్పి ఈక్రింది విధము గా ధరించవలెను.
---	---

—♦ ధారణమ్. ♦—

యజ్ఞోపవీత మిత్యస్య మంత్రస్య పరమేష్ఠీ పర
బ్రహ్మ ఋషిః । పరనూత్మా దేవతా । త్రిష్టంభస్తా ।

[‡శ్వేతవర్ణాం శక్తి । బీజం ఋగ్యజుస్సామాధర్మ
ణామ్ వేదానాం । గార్హపత్య ఆహవనీయ దక్షిణాగ్ని
సానే చతుర్విధ ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం జపేవినియోగః॥]

ఓమ్ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతే
ర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్య మగ్న్యో ప్రతిముచ
శుభం యజ్ఞోపవీత బలమస్తు తేజః ।

ఇత్యేకం ధృత్వా ౭౭ చమ్య ఒక యజ్ఞోపవీతము ధరించి
మనము చేసి

—♦ ద్వితీయోపవీత ధారణమ్. ♦—

మమ శ్రోతస్మార్త నిత్యకర్తాచ్యుతాన యోగ్య
తాసిద్ధ్యర్థం ద్వితీయ యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే ॥

ఇతి సాకల్ప్య

అని సంకల్పించి

“స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః”

ఋగ్వేదతః సంగ్రహీతః

— ౧. మహాసార మంత్రపాఠః. —

ఉదుత్యమితి త్రయోదశర్చస్య సూక్తస్య కణ్వః
పస్కణ్వః సూర్యో నవాద్యా గాయత్ర్యోఽన్యైశ్చ
తసోఽన్యైశ్చ నుష్టుభోఽన్యైశ్చ రోగఘ్న ఉపనిషదా
త్యర్థోఽన్యైశ్చ ద్విషఘ్నః । చిత్రందేవానా మితి షళర్చస్య
సూక్తస్య ఆంగీకరః కుత్సః సూర్యః త్రిష్టుప్ । హంసశ్శు
చిషదిత్యస్య గౌతమో వామదేవః సూర్యోజగతీ యత్వేతి
భామాత్రః సూర్యః అనుష్టుప్ । యదద్యేత్యేకా, ఉ
త్సార్య ఇతిశ్రీసః, ఉద్వేతీతి చతుస్తోఽర్థ పంచమాః
ఏతాసాం మైత్రావరుణిః । వసిష్ఠః సూర్యః, త్రిష్టుప్
ఉదుత్యద్దర్శితమితి తృచస్య మైత్రావరుణిః వసిష్ఠః సూ
ర్యః ఆద్యాబృహతీ ద్వితీయాసతో బృహతీ తృతీయా
పురఉష్ణిక్ బణ్దుహానితి ద్వయోగార్భర్గవో జమదగ్నిః
సూర్యః బార్హతపగ్రాథః । నమోమిత్రస్యేతి ద్వాదశ
ర్చస్య సూక్తస్య సూర్యోఽభితపాః । సూర్యః జగతీ
దశవితిష్టుప్ సూర్యోన ఇతి పంచర్చస్య సూక్త
స్య సూర్యః చతుః సూర్యః గాయత్రీ, విభ్రాద్భృహదితి
చతుఃసూక్తస్య సూక్తస్యాభితపాః సూర్యో సూర్యః జగతీ

అన్త్యాప్రస్తార పంక్తిః । ఆయం గౌరితి తృచస్య సర్పకాఙ్గీ
సూర్యోగాయతీ, ఋతంచేతి తృచస్య మధుశ్శస్త్రసోఽ
ఘమర్షణే భావవృత్త మనుష్టుప్ । ఋసవిత్మ సూర్యనా
రాయణ ప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః॥

౧ అష్టకే ౪ అధ్యాయే ౭వర్గే ౧౩ ఋచః॥

ఓమ్. ఉనుత్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేత
వః । దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్ ॥౧॥ అప్తేతాయనో
యతానక్షత్రా యంత్యకుభిః । సూరాయ విశ్వ చక్షుసే ॥
అదృశమస్య కేతవో విరశ్మయో జనా అను । భాజా
తో అగ్నయోయథా ॥౩॥ తరణిర్విర్భదఙ్భతోజ్యోతిష్కృ
దసి సూర్య । విశ్వమాభాసిరోచనమ్ ॥౪॥ ప్రత్యజ్దేవా
నాం విశః ప్రత్యజ్జుదేషిమానుషాః । ప్రత్యజ్ విశ్వం
స్వర్దృశే ॥౫॥ యేనాపావక్త చక్షుసా భురణ్యంతం జనా
అను । త్వం నరుణ పశ్యసి ॥౬॥ విద్యామేషి రజస్సృభవ
హవిమానో అక్తుభిః । పశ్యన్జన్మాని సూర్య ॥౭॥ సప్త
త్వా హరితోరథే వహన్తి దేవ సూర్య । శోచిష్కేశం వి
చక్షుణ ॥౮॥ అయుక్త సప్తశుద్ధువ స్సూరో గభస్యస్త
ప్తృః । తాభిర్యాతి స్వయుక్తిభిః ॥౯॥ ఉద్వయం తమస్త

స్పరి జ్యోతిష్పశ్యన్త ఉత్తరమ్ । దేవదేవతాసూర్యమ
 జ్యోతిరుత్తమమ్ ॥౧౦॥ ఉద్యన్నద్యమిత్ర మహా
 ఆరోహాన్నతరామ్ దినమ్ । హృద్యోగం మమ సూర్య
 హరిమాణంచ నాశయ ॥౧౧॥ శుకేషు మే హరిమాణం
 రోషణాకాసుదభ్రసి । అధోహరిద్రవేషుమే హరిమాణం
 నిదభ్రసి ॥౧౨॥ ఉదగాప్తయమాదిత్యో విశ్వేన సహసా
 సహా ద్విషన్తం మహ్యం రంభయన్మో అహం ద్విషతే
 రథమ్ ॥౧౩॥

౧. ఆప్తకే. ౨. అధ్యాయే ౩. వర్గే. ౪. ఋచః

చిత్రందేవానా మదగాదనికం చక్షుర్మితస్య
 వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్తాద్యావాపృథివీ అంతరిక్షం సూర్య
 ఆత్మా జగత స్తస్మషశ్చ ॥౧౪॥ సూర్యోదేవీ ముషస్తా
 రోచమానాం మద్యోనయోషామభ్యతిప్తశ్చాత్ । యత్రా
 సరోదేవయన్తో యుగాని వితస్వతే పతిభద్రాయభద్రమ్ ।
 ॥౧౫॥ భద్రా అశ్వహరిత సూర్యస్యచిత్రా ఏతగ్వాఅ
 నుమాద్యాసః । స్తస్మస్యన్తోదివఅప్తృషమస్థుపరిద్యావాపృ

ధివీ యనిస్తద్యః ॥౧౬॥ తత్సూర్యస్య దేవత్వంశస్మహీత్వం
మధ్యాకర్తృర్వితత్రాసంజభార । యదేదయుకహరిత స్సధ
సాదాదాత్రి వాసస్తచుతే సిచుస్మై ॥ ౧౭ ॥

తన్నితస్త్య వసుణస్యా భిషత్సూర్యోహూపకృ
ణతే ద్యౌరుపస్థే ॥ అనస్తమయ్య దృశేదస్త్యపాజః కృష్ణ
మన్య ద్ధరితస్సం భరంతి ॥ ౧౮ ॥

అద్యాదేనా ఉదితాసూర్యస్త్య నిరంహసః పిప్రు
తానిరస్తద్యాత్ । తన్నో మిత్రో వసుణో మామహం
తామదితిస్సింధుః పృథివీ ఉతద్యాః ॥

3 అష్టకే 2 అధ్యాయే ౨౨ వగ్గ ౨ ఋచా.

ఓం ఇదగ్రిం మిత్రం వసుణ మగ్ని మాహు రథో దివ్య
స్స సుప్తణ్ణో గరుత్మాన్ । ఏకం సద్విషో బహుభావదం
త్యగ్నిం యమం మాతరిశ్విన మాహుః ॥ ౨౦ ॥ కృష్ణం
నియానం హరయ స్సుప్తణ్ణా అపోవసానా దివముత్పితని ।
ఐఆ౭ వవృత్ర స్సదనా దృతస్యాది ధృతేన పృథివీ వ్యు
ద్యతే ।

3 అష్టకే 2 అధ్యాయే ౧౪ వర్గే ౧ ఋక్.

హంసశ్శుచిషద్వసురంత యక్షసన్ధోతా వేదిషదతి
ధిర్దురోణ సత్ । నృషద్వ రసద్భత సద్వోమ సదృజా
గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతమ్ ॥ (ఋ. సం. 3.2.౧౪.౧.)

౪ అష్టకే, ౨ అధ్యాయే, ౧౨ వర్గే, ౧ ఋక్.

యత్వా సూర్యస్వరాభను సమసాఽవిధ్యదాసు
రగ । అక్షేత్ర విద్యథా ముగ్ధో భువనాన్య దీధయుః ॥

౫ అష్టకే, ౧ అధ్యాయే, ౧ వర్గే ౧ ఋక్.

యదద్య సూర్య బోవోఽనాగా ఉద్యన్మిత్రాయ
వరుణాయ సత్యమ్ । వయంచేవతాఽదితేన్యామ తవ
ప్రియాసో అర్యవన్త్రణంతగ ॥

౬ అష్టకే ౬ అధ్యాయే, ౪ వర్గే, 3 ఋచయః

ఉత్సారో బృహద్ర్చిం ష్యశ్చేత్పురు విశ్వాజని
మమానుషాణామ్ సమో దివాదదృశే రోచమానః క
త్వా కృతస్సుకృతః కర్తృభి ర్భూత్ ॥ ౨౫ ॥ ససూర్య
ప్రతి పురోనఉద్గా ఏభిస్తామేభిరేతశేభిరేవైగ । పనోమి

త్రాయ వరుణాయ వో-వో-నాగసో అర్ఘ్యమ్ అగ్నే
 యే చ ॥ ౨౬ ॥ వినస్సహస్రిం శురుధో రదన్త్యతావాన్తో
 వరుణో మిత్రో అగ్నిః । యచ్ఛన్తు చంద్రా ఉప్తమనో
 అర్క మానః కామ పూపురన్తు స వానాః ॥ ౨౭ ॥

ఋ. స. గి. గి. ౪. ౧. ౩. ౨౫. ౨౭

గి. అష్టకే. గి. అధ్యాయే గి. వర్గే. ౪. ఋచః. ఏకో-గర్గన్యః॥

ఉద్వేతి సుభగో విశ్వ చక్షాస్సాధారణ సూన్యో
 మానుషాణామ్ । చక్షుర్మితస్య వరుణస్య దేవశ్చర్మే
 వయస్స మవి వ్యక్తమాంసి ॥ ౨౮ ॥ ఉద్వేతి పసవీతా జనా
 నాం మహాన్కేతు రర్జవ సూగ్యస్య । సమానం చక్రిం
 పత్యావివృత్తు న్యదే తసో వహతి ధూర్ష యుక్తః ॥ ౨౯ ॥

విభ్రాజ మానఉషసా ముపస్థా దే భైరుదేత్యను
 మద్యమానః । ఏష మేదేవ ససవీతా చచ్ఛదయస్సమా
 నం నప్రమినాతి ధామ ॥ ౩౦ ॥ దివోరుక్మఉరు చక్షాఉద్వేతి
 దూరే అర్థస్తరణిర్భ్రాజమానః । నూనం జనాసూర్యేణ
 పసూతా అయన్నర్థాని కృణవన్న పాసి ॥ ౩౧ ॥ యత్రా
 చకుర మృతాగాతు మస్మై శ్వేనో నదీయన్న న్వేతి పాథః

౨౮. ౩౨. ఋ. స. గి. గి. ౪. ౧. గి.

గి. అష్టకే. ౭ అధ్యాయే. ౧౦వశ్లో. ౨ ఋచః

ఉన్ముత్యద్ధర్మతం నపుర్దివవీతి పృతిహ్వారే । యదీ
మాశువహతి దేవ ఏతతో విశ్వస్మై సత్తుసే అరమ్ ॥ 331
శీర్షశ్శీర్షో జగతస సుప్తస్పతిం సమయా విశ్వమారజః ।
సప్తస్వసారసువితాయ సూర్గ్యం వహంతి నూత్నోరథే ॥

గి. అష్టకే గి. అధ్యాయే. ౧౧ శ్లో ౧ ఋచః

తచ్చక్షుర్దేవహితం శుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమ
శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతమ్ ॥ 3౩౧ ॥

౬. అష్టకే. ౭. అధ్యాయే. ౮. వశ్లో ౨. ఋచః.

బ్రహ్మహ అసిసూర్య బళాదిత్యస్యమహాఅసి మహా
స్తే సత్యో మహిమాపనస్య శేఽద్ధాదేవ మహాఅసి ॥ 3౩౨ ॥
బట్సూర్య శ్రీవసా మహాఅసి సత్రాదేవ మహాఅసి । మ
హాదేవానామసుర్యః పురోహితో విభుజ్యోతిరదా
భ్యమ్ ॥ 3౩౨ ॥ 3౬. 3౭. ఋ. సం ౬. ౭. ౮. ౨.

౭ అష్టకే. ౮ అధ్యాయే. ౧౨ వశ్లో. ౬ ఋచః

నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షుసే మహాదేవా
యతద్ధృతం సపర్యత । దూరే దృశేదేవజాతాయ కైతవే

దివస్సుత్రాయ సూర్యాయ శంసత

॥3౮॥

సామా సత్యోక్తిః పరిపాతు విశ్వతో ద్యావాచ
యత్ర తతన్నహాని చ । విశ్వ మన్యం నివిశతే యదేజ
తి విశ్వాహోఽహో విశ్వాహో దేతి సూర్యః ॥ 3౮ ॥

నతే అదేవః ప్రదివో నివాసతే యదేత శేభిః ।
ఇతరై రధర్యసి ప్రాచీన మన్య దను వరతే రజ ఉదన్యే
న జ్యోతిషాయాసి సూర్య ॥౪౦॥ మేన సూర్య జ్యోతిషా
బాధనే తమో జగచ్ఛ విశ్వముది యర్హి భానునా తేనా
స్మ ద్విశ్వా మనిరా మనాహుతి మపామీవా మపదు
ష్టవీష్ణ్యం సువ ॥౪౧॥ విశ్వస్య హి ప్రేషితో రక్షసి ప్రత
మహేశయన్నుచ్చరసి స్వధా అను । యదద్యత్వా సూ
ర్యోప బ్రవామహే తన్నో దేవా అనుమంసీరతక్రతుమ్॥
॥౪౨॥ తన్నో ద్యావా పృథివీ తన్న ఆప్త ఇంద్రశ్శ్రువా
న్తు మరుతో హవం ఏచః । మాశూనే భూమ సూర్యస్య
సందృశి భద్రం జీవంతో జరణామశీమహి ॥ ౪౩ ॥

2 అష్టకే. ౮. అధ్యాయే. ౧౩వర్గే. ౬ ఋచః

విశ్వాహో॑త్వా సు॒మన॑సస్సు చక్షు॑సః ప్ర॒జావం॑
తో అన॒మి॒వా అ॒నాగ॑సః । ఉద్య॑న్తంత॒వా మి॒త్రమ॑హో
ది॒వే ది॒వే జ్యోగీ॑వాః ప్రతి॑పశ్యే॒మసూ॑ర్య ॥౪౪॥ మహి
జ్యోతి॑ర్భిభ్ర॒తం త్వా వి॒చక్ష॑ణ భా॒స్వన్తం॑ చక్షు॑షే చక్షు
షే మ॒యః । ఆరో॑హతం బృ॒హతః॑ పా॒జస్స॑స్పరి॒వయం॑ జీ
వాః ప॒రిప॑శ్యే॒మసూ॑ర్య ॥౪౫॥

యస్య॑ తే వి॒శ్వా భు॑వనాని కే॒తునా॑ ప్రచే॒రతే॑ని
చ వి॒శంతే॑ అ॒క్తుభిః॑ । అ॒నాగ॑స్త్వేన॑ హరి॒కేశా॑ సూ॒ర్యా
హ్నో॒హ్నో వ॑స్యసా॒ వస్య॑సో ది॒హి ॥౪౬॥ శం॒నో భ॑వ
చక్షు॑సా శం॒నో అహ్నో॑శం భా॒నునా॑శం॒హిమా॑శం॒ఘృణే॑న
యథా॑ శ॒మధ్వ॑ఞ్చమ॒స ద్దురో॑ణే తత్సూ॑ర్య ద్ర॒విణం॑ ధే
హి చి॒త్రమ్ । ॥౪౭॥

అస్తా॑కం దే॒వా ఉ॒భయా॑య జన్మ॒నే శర్మ॑యచ్చ
తద్వి॒పదే॑ చతు॒ష్పదే॑ । అద॒స్పిబ॑ద్ధూర్జయ॒ మాన॑మాశితం
తద॒స్మే శం॒యోర॑ర॒పో దధా॑తన ॥౪౮॥ యద్యో॑ దే॒వాశ్చ
క్ర॒మ జి॒హ్వయా॑ గురు మన॑సో॒వా ప్రి॑యతీదే॒వ హే॑ళనం

అ॥ రా॒ వా॒ యో॒ నో॒ అ॒భి॒ దు॒చ్ఛ॒నా॒య॒ తే॒ తస్మి॒న్ దే॒నో॒
వ॒స॒వో॒ ని॒ధే॒త॒న॒ ॥

॥౪౯॥

(౪౪, ౪౯. ఋ. స. ౭. ౮. ౧౩. ౧. ౬.)

౮. అష్టకే. ౮. అధ్యాయే. ౧౬. వర్గే. గీ. ఋచః.

సూ॒ర్యో॒నో ది॒వస్పా॒తు వా॒తో అంత॑రి॒క్షాత్ । అ
గ్ని॒ర్న॒గ పార్థి॑వే॒భ్యః ॥గి०॥ జో॒షా స॒వి॒త॒ర్య॒స్య తే॒ హర॑శ్శ్చ
తం స॒వా అ॒ర్హ॒తి । ప్రా॒హి॒నో ది॒మృ॒తః ప॒తంత్యాః ॥గి१॥
చక్షు॑ర్నో దే॒వస్స॒వి॒తా చక్షు॑ర్న ఉ॒త ప॒ర్వ॒తః । చక్షు॑ర్ధా
తా ద॒ధాతు॑నః ॥గి२॥ చక్షు॑ర్నో ధే॒హి చక్షు॑షే చక్షు
ర్వి॒భ్రై త॒నూభ్యః॑ । సం॒చే॒దం వి॒చ ప॒శ్యేమ ॥గి३॥ సు॒సం
దృ॒శం త్వా॒వ్ర॒యం ప॒తి ప॒శ్యేమ సూ॒ర్య । వి॒ప॒శ్యేమ స్త్ర
చక్షు॑సః ॥

॥గి౪॥

(గి०. గి౪. ఋ. సం. ౮. ౮. ౧౬. ౧. గి.

౮. అష్టకే. ౮ అధ్యాయే. ౨౮. వర్గే. ౪. ఋచః.

వి॒భ్రాక్ష్య॑ హ॒త్పి॒బతు॑స్తో॒మ్యం మ॒ధ్వా॒యుర్ద॑ ధ॒ద్య
జ్ఞప॑తా వ॒విహు॑తం । వా॒తజా॑తో॒యో అ॒భిర॑క్ష॒తి త్న
నాప్రి॑జాగ పు॒పోష పు॒రు॒ధా వి॒రాజ॑తి ॥గి५॥ వి॒భ్రాక్ష్య॑
హ॒తుభృ॑తం వా॒జసా॑త॒మం ధ॒ర్మని॑వో ధ॒రుణే॑ స॒త్యమ॑ద్వి

తమ్ । అమిత్రహా వృత్తీహా దస్యహంతమంజ్యోతిరజ్జ్ఞానసు
 రహాసపత్నహా ॥గీ॥ ఇదం శ్రేష్ఠం జ్యోతిషా జ్యోతిరు
 త్తమం విశ్వజద్ధన జనుచ్యతే బృహత్ । విశ్వబ్రాహ్మణ్య
 జో మహిషూర్యో దృశఉగు పపచ్ఛే సహ ఓజో అచ
 తమ్ ॥గీ॥ విభ్రాజం జ్యోతిషాస్వాత్మరచోచ్ఛ రోచనం
 దినః । యేనేమా విశ్వా భువనా న్యాభృతా విశ్వకర్మ
 ణా విశ్వదేవ్యానతా॥ గీగీ. గీః. ఋ. సం. ౮. ౮. ౨౮. ౪.

౮ అష్టకే. ౮ అధ్యాయే. ౪౨వర్గే. ౩ఋచః

ఆయు గౌః పృశ్నిరక్రమీ దసదన్మాతరం పురః
 పితరంచ ప్రియన్తన్వః ॥గీ॥ అన్తశ్చగతి రోచనాఽస్య
 ప్రాణాదపానతీ । వ్యఖ్యస్మహిషో దివమ్ ॥౬౦॥ త్రింశ
 ద్దామ విరాజతి వాక్పతంగాయ ధీయతే । ప్రతివస్తో రహ
 ద్యుభిః॥౬౧॥ ఋ. సం. ౮. ౮. ౪౨. ౧. ౩.

౮ అష్టకే. ౮ అధ్యాయే. ౪౨వర్గే. ౩ఋచః.

ఋతం చ సత్యం చా భీదా తప్తసోఽధ్యజాయ
 తే । తత్తో రాత్యజాయత తత సముదో అర్ణవః ॥౬౨॥
 సముద్రా దర్ణవా దధి సంవత్సరో అజాయత । అప్తహా

రాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ ||౬౩|| సూర్యా
చంద్రమసో ధాతా యథా పూర్వ మకల్పయత్ | దివ
చ పృథివీచాంతరిక్ష మథోస్యః ||౬౪||

౬౪. ౬౭. ఋ. సం. ౪. ౪. ౪౪. ౧. ౩.

౭. అష్టకే ౪. ఆధ్యాయే. ౧౧. వర్గే. ౧ఋక్.

సవితా ప్రశస్త్వా తస్య వితా పురస్తా త్సవితో త్త రా
త్తా త్సవితాఽ ధరాత్తాత్ | సవితా నస్సువతు సర్వతా
రిం సవితానో రాసతాం ద్విర్లు మాయుః ||౬౫||

ఋ. సం. ౭. ౪. ౧౧. ౧.

ఇతి సౌర మంత్ర పాఠస్సహస్రః.

- మన్యు సూక్తాని. -

ఓం యస్తే మన్యో ఇతి సప్తర్చస్య సూ క్తస్య మన్యు
 రామ తపసః పుత్రః ఋషిర్మన్యుర్దేవతా । ఆద్యాజగతి
 శిష్టా స్త్రిష్టభః ! త్వయా మన్యో ఇతి సప్తర్చస్య సూ
 క్తస్య ఆదిత మన్యురామ తపసః పుత్రః ఋషిర్మన్యుర్దేవ
 తా । స్త్రి స్ర స్త్రిష్టభస్త తశ్చతసోః జగత్యః । మన్యు
 సూక్తాభిషేకే వినియోగః ॥

ఓం యస్తే మన్యో విధద్వజ్ర సాయక సనా ఓ
 జగ పుష్యతి విశ్వమానుషక్ । సాహ్య మదా సమార్త్య
 న్వయా యుజా సహ స్కృతేన సహసా సహస్వతా ॥౧॥

మన్యరిన్తో మన్యరే వాసదేవో మన్యర్హోతా
 వరుణోజాత వేదాగ । మన్యంవిశ ఈశతే మానుషీర్యాః
 పాహినో మన్యో తపసా సజోషాగ ॥ ౨ ॥ అభీహి మ
 న్యోతవ సస్తవీ యాన్త పసా యుజావిజహీ శత్రూన్ । అ
 మిత్రహః పృత్రహః దస్యహఃచ విశ్వా వసూన్యా భరా
 త్వం నః ॥౩॥ త్వం హి మన్యో అభి భూత్యోజా స్స్వ
 యం భూర్భామో అభిమా తిషాహగ । విశ్వ చక్షణే స్స

హురిస్సహ వానస్మా స్వోజ్జ పృథినాసు ధేహి॥౪॥ అభా
గస్సన్నప్త పరేతో అస్మిత వక్రత్వత విషస్య ప్రచేతః ।
తంత్రామన్యో ఒక్రతుర్జ్జహితాహం స్వాత్తనూర్బల దే
యాయమెహి ॥౫॥ అయంతే అస్మన్మహేష్వా ర్వాఙ్మ
తీచీనస్సహురే విశ్వధానుః । మన్యోనజిన్నభిమా మా
వవృత్స్వహనా వదస్యూర్మత బోధ్యాపేః ॥౬॥ అభిపే
హిదక్షిణతోభవా మేధా వృత్రాణి జంఘనావభూరి ।
జుహోమితే ఛరుణం మధోస్ అగ్నిముఖ ఉపాంశు ప్ర
థమాపిబావ

॥౭॥

ఓం త్వయా మన్యో స రథ మారుజంతో హర్ష
మాణాసో ధృషితా మరున్విః । తిగ్మేషవ ఆయుధాసం
శిశానా అభి ప్రయన్తు నరో అగ్నిరూపాః ॥౮॥ అగ్నిరివ
మన్యో త్విషితస్సహస్వ సేనాసీర్ష సహురే హూతవిధి
శ్చాత్వాయ శత్రూన్ విభజస్వ వేద ఓజో మిమానో వి
మృధో నాదస్వ ॥౯॥ సహస్వ మన్యో అభిమాతి మస్మై
రుజన్మృణ స్పృమృణస్పృహి శత్రూన్ । ఉగ్రం తే పా
జో నన్వారు రుధేవశీ వశం నయస ఏకజత్వం ॥౧౦॥ ఏకో

బహునా మసి మన్య వీళితో విశం విశం యుధయే సం
 శిశాధి । అకృత గుక్త్వయా యుజానయం ద్మ్యమంతం
 ఘోషం విజయాయ కృణ్మహే ॥౮॥ విజేష కృదింగ్ర ఇ
 వానవ బ్రహ్మో3 స్మాకం మన్యో అధిపా భవేహా ప్రియ
 తే నామ సహురే గృణీమసి విద్వాత ముత్సం యత ఆబ
 భూథ ॥౯॥ ఆభూత్వా సహజా వజ్రసాయక సహో విభ
 ర్ష్యభిభూతఃతరం । కర్తానో మన్యో సహమేద్యేధి మ
 హాధనస్య పూరుషాత సుస్మజి ॥౧౦॥ సం సృష్టం ధనము
 భయం సమాకృత మస్మభ్యం దత్తాం వరుణశ్చ మన్యః ।
 భియం దధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాస్తో అప్ర
 నిలమన్తా ॥

— రుద్ర సూక్తాని. —

[౧] తముష్టహి ఇత్యస్య మంత్రస్య । అత్రిముషిః ।
రుద్రో దేవతా । త్రిష్టప్ ఛందః । అభిషేకే వినియోగః ॥

ఓంతముష్టహి యస్త్విష్టమ్ సుధన్వామో విశ్వ
స్య క్షయవి భేషజస్య । యత్వామహేసా మనసాయ
రుద్రం నమోభిర్దేవ మసురం దువస్య ॥

(౨) కదుద్రాయేతి నవర్చస్య సూక్తస్య । కణ్వముషిః
రుద్రో దేవతా । గాయత్రీఛందః । అభిషేకే వినియోగః

ఓం కదుద్రాయ ప్రచేతసే న్నిష్టాప్తమాయ త
వ్యసే । వోచేమ శతమం హృదే । యథానో అదితిః క
రత్యశ్వే నృభ్యో యుతా గవే । యథా తోకాయ రుద్రీ
యం ॥ ౧ ॥ యథానో మిత్రోవరుణో యథా రుద్రశ్చి కేత
తి । యథా విశ్వే సజోషసః ॥ ౩ ॥ గ్రాథపతిం మేధపతిం
రుద్రం జలావభేషజం । తచ్ఛంయో స్సన్నమీమహే
॥ ౪ ॥ యశ్శుక్ర ఇనఘాగ్న్యో హిరణ్య మివ రోచతే । శ్రేష్ఠో
దేవానాం వసుః ॥ ౫ ॥ శన్నః కరత్యర్వతే సుగం మేమాయ

మే॥ ప్యే । నృ॒భ్యో నా॑భ్యో॒గవే॑ ॥ అ॒స్మై సో॑మ శ్రి॒య
 మ॒ధిని॑ధేహి శత॑స్య నృ॒ణాం । మహి॑ శ్రి॒వస్తు॑వి॒న్తృన్తుం॑ ॥ ౭ ॥
 మా॑న॒స్సోమ॑ ప॒రిభా॒ధో మా॑రాత॒యో జ॒హుర॑ంత । ఆన॑
 ణి॒దో వా॑జే భ॒జ ॥ ౮ ॥ యా॑స్మై ప్ర॒జా ఆ॒మృత॑స్య పర॑
 సి॒ద్ధి॒న్దామ॑ నృ॒తస్య॑ । మూ॒ర్ధా నా॑భా సోమ॑వేన ఆ
 భూ॑షంతీ సోమ॑వేదః ॥ ౯ ॥

3. ఇమారుద్రాయే త్యేకాదశర్చస్య సూక్తస్య ।
 గృతస్సంద ఋషిః । రుద్రోదేవతా । జగతీచందః । అంత్యే
 ద్వే తిష్ఠప । అభిషేకే వినియోగః ॥

ఓం ఇ॒మా రు॒ద్రాయ॑ తవ॑సే క॒ప్రది॑నే క్షయ॑ద్వీ॒రాయ॑
 ప॒భగా॑మహే మ॒తీః । య॒థా శ॑మస॒ద్విప॑దే చతు॑ష్పదే
 వి॒శ్వం పు॒ష్టం గా॑మే అ॒స్మై న్న॑నాతురమ్ ॥ ౧ ॥ మృ॒శానో
 రుద్రో॑ తనో॒ మయా॑ స్కృ॒ధి క్షయ॑ద్వీ॒రాయ॑ నమ॑సా వి
 ధే॒మతే॑ । యచ్ఛం॒చ యో॑శ్చ మ॒నురా॑యేజే పితా తద॑
 శ్వా॒మ తవ॑ రుద్రో॒ పణి॑తిషు ॥ ౨ ॥ అ॒శ్వామ॑తే సు॒మతిం
 దే॒వయ॑జ్యయా క్షయ॑ద్వీ॒రస్య॑ తవ॑రుద్ర॒మిధ్వః॑ । సు॒మన్నా
 యన్ని॑ద్వి॒శో అ॒స్మాక॑మా॒చరా॑తిష్ట వీ॒రా జ॒హవా॑మతే॒నావి॑ః

త్వేషం వ్రయం దుగ్ధం యజ్ఞ సాధం వ్ర కుంకవిమ
 వస్తే నిహ్వయా మహే । ఆరే అస్మదైవ్యం హేళో అస్య
 తు సునుతి మిద్వయ మస్యా వృణీమహే ॥౪॥ దినోపరా
 హ మరుషం కప్రదినం త్వేషం చూపం నమస్తా నిహ్వ
 యామహే । హస్తే బిభృ దేభిషజా వార్యాణి శర్మ వర్మ
 చ్చర్ది రస్మభ్యం యం సత్ ॥౫॥ ఇదం పితే మరుతా
 ముచ్యతే వచస్తాస్వదో స్వాదీయో దుద్రాయ వర్ధనం ।
 రాస్వాచనో అమృత మర్త భోజనం త్మనే తోకాయ
 తనయాయ మృళ ॥౬॥ మానో మహంత ముతమానో
 అర్భకం మాన ఉత్మంత ముతమాన ఉత్తీతం । మానో వ
 ధీః పితరం మోత మాతరం మానః ప్రియాస్త్వోర్వుద్రధీ
 రిషః । మానస్తోకే తనయే మాన ఆచకామానో గోమమా
 నో అశ్వేషురీరిషః । వీరాన్మానో రుద్రభామితో వధీ
 ర్హవిష్మం తస్సద మిత్యాహవామహే ॥ ౭॥ ఉపతేస్తామా
 న్పశుచా ఇవాకరం రాస్వా పితర్మరుతాం సున్న మస్తే ।
 భద్రాహి తే సునుతిర్మృతయ త్త మాథావయమవ ఇ
 తేవృణీమహే ॥౮॥ ఆరే తేగ్రోఘ్నముతపూరుషఘ్నంక్షయ

ద్వీర సుఖం మస్మై¹తే అస్తు । మృశా²చ³నో⁴ అధి⁵చ
 బూ⁶హి⁷దే⁸వా⁹ధా¹⁰చ¹¹న¹²శ్శ¹³ర్మ¹⁴ య¹⁵చ్ఛ¹⁶ద్వి¹⁷ బ¹⁸ర్హాః ॥౧౦॥ అహో
 చా¹⁹మ²⁰ న²¹మో²² అస్మా²³ అ²⁴ప్ర²⁵స్య²⁶న²⁷శ్శు²⁸ణో²⁹తు³⁰నో³¹హ³²వం³³దు³⁴ద్రో
 మ³⁵రు³⁶త్వా³⁷న్ । తం³⁸నో³⁹ మి⁴⁰తో⁴¹ వ⁴²రు⁴³ణో⁴⁴ మా⁴⁵మ⁴⁶హం⁴⁷ తా
 మ⁴⁸ది⁴⁹తి⁵⁰స్సి⁵¹ధు⁵²ః పృ⁵³థి⁵⁴వీ⁵⁵ ఉ⁵⁶త⁵⁷ద్యౌ⁵⁸ః ॥ ౧౧॥

ఆ తే¹పిత²రి³తి⁴ పంచ⁵దశ⁶ర్చ⁷స్య⁸ సూ⁹క్త¹⁰స్య¹¹ । గృ¹²త¹³స¹⁴మ¹⁵ద
 ఋ¹⁶షిః । రు¹⁷దో¹⁸దే¹⁹వ²⁰తా²¹ । త్రి²²ష్ట²³ప్చ²⁴ంద²⁵ః । అ²⁶భి²⁷షే²⁸కే²⁹ వి³⁰ని
 యో³¹గః ॥

ఓం ఆ¹తే² పిత³ ర్మ⁴రు⁵తాం⁶ సు⁷మ్న⁸మే⁹తు¹⁰మా¹¹న¹²సూ¹³నా
 ర్చ¹⁴స్య¹⁵ సు¹⁶దృ¹⁷ణో¹⁸ యు¹⁹యో²⁰థాః ! అ²¹భి²²నో²³ వీ²⁴రో²⁵ అ²⁶ర్వ²⁷తి
 త్మ²⁸మే²⁹త³⁰ ప్ర³¹జా³²యే³³మ³⁴హి³⁵ రు³⁶ద్ర³⁷ప్ర³⁸జా³⁹భిః ॥౧॥ త్వా⁴⁰ద⁴¹త్తే⁴²భీ
 రు⁴³ద్ర⁴⁴ శం⁴⁵త⁴⁶మే⁴⁷భి⁴⁸ శ్శ⁴⁹తం⁵⁰ హి⁵¹మా⁵² అ⁵³శీ⁵⁴య⁵⁵ భే⁵⁶ష⁵⁷జే⁵⁸భి⁵⁹ః । వ్య
 ా⁶⁰స్మ⁶¹ద్వే⁶²షో⁶³ వి⁶⁴త⁶⁵రం⁶⁶వ్యం⁶⁷ ప్ర⁶⁸హో⁶⁹వ్య⁷⁰మీ⁷¹ వా⁷²శ్చా⁷³త⁷⁴య⁷⁵స్వా
 వి⁷⁶షూ⁷⁷చీః ॥ ౨॥ శే⁷⁸ష్ఠో⁷⁹ జా⁸⁰త⁸¹స్య⁸² రు⁸³ద్ర⁸⁴శ్రి⁸⁵యా⁸⁶ సి⁸⁷త⁸⁸వ⁸⁹స్త⁹⁰మ
 స్త⁹¹వ⁹²సాం⁹³ వ⁹⁴జ్రి⁹⁵బా⁹⁶హో⁹⁷ । ప⁹⁸ర్షి⁹⁹ణ¹⁰⁰ః ప్ర¹⁰¹ార¹⁰²మ¹⁰³గి¹⁰⁴ హ¹⁰⁵స¹⁰⁶స్స¹⁰⁷స్తి
 వి¹⁰⁸శ్వా¹⁰⁹ అ¹¹⁰భీ¹¹¹తీ¹¹²ర¹¹³ప¹¹⁴సో¹¹⁵ యు¹¹⁶యో¹¹⁷ధి ॥౩॥ మా¹¹⁸త్వా¹¹⁹ రు¹²⁰ద్ర¹²¹చ¹²²క్రు
 థా¹²³మా¹²⁴ న¹²⁵మూ¹²⁶భి¹²⁷ర్మా¹²⁸ దు¹²⁹ష్టు¹³⁰తీ¹³¹ వృ¹³²ష¹³³భి¹³⁴మా¹³⁵స¹³⁶హ¹³⁷తీ¹³⁸ । ఉ

స్తోత్రీరా॥ అర్చయభేషజేభిర్భవక్తమం త్వా భిషజాం
 శృణోమి॥౮॥ హవీ మభిర్హవతే యో హవిర్భిరవస్తో
 మేభీ రుద్రం దిషీయ॥ ఋదూగర స్సుహవో మానో అ
 నైవ బభుఃస్సుశిపో॥ కిరధన్మనాయై॥౯॥ ఉన్తామమంద
 వృషభో మరుత్వాం త్వక్ష్మీయస్తా వయస్తా నాధమానం॥
 ఘృణీ వచ్చాయా మరపా అశీయా వివాసేయం రుద్ర
 స్య సుమ్నం॥౧౦॥ క్వంస్యతే రుద్రమృశయా కుర్హస్తో
 యో అస్తి భేషజో జలాషః॥ అప్తభరా రిపస్తో దైవ్య
 స్త్యా భీనుమావృషభ చక్షుమీథాః॥౧౧॥ పబ్రభ్రవే వృష
 భాయశ్విత్తీచే మహామహీం సుష్టుతిమీరయామి॥ నమ
 స్యాకల్మలీకినం నమోభిర్గృణే మసి త్వేషం రుద్రస్య నా
 మ॥౧౨॥ సిరేభి రంగైః సురురూప ఉగో॥ బ్రభుశ్శుక్రభిః
 వివిశే హిరణ్యైః॥ ఈశానాదస్య భువనస్య భూరేర్నవా
 ఉయోషదుద్రా దసుర్యం॥౧౩॥ అర్హన్భిభర్షి సాయకాన్తి
 ధన్వార్హం నిష్కం యజతం విశ్వరూపం॥ అర్హన్తిదం
 దయాసే విశ్వమభ్యం నవా ఓజీయో రుద్రత్వదస్తి॥౧౪॥
 సుహి శ్శుతం గర్త సద్రం యువానం మృగం నభీమమృ

పసాత్నుముగ్గిం । మృశాజరితే రుద్రస్త్వానో న్యంతే
 అస్మం నివపంతు సేనాః ॥౧౧॥ కుమారశ్చిత్పితరం వంద
 మానం ప్రతినా నామరుదో ప్రయంతం । భూరైర్దాతా
 రం సత్పతిం గృణోషేస్తు తస్త్వం భేషజా రాస్త్వస్మై ॥౧౨॥
 యోవో భేషజా మరుత శృచీని యాశం తమా వృషణో
 యా మయోభు । యాని మనుర వృణోతా పితానస్తా శం
 చ యోశ్చ రుద్రస్య వశ్మి ॥౧౩॥ పరిణోహేతీ రుద్రస్య
 వృజ్ఞాః పరిత్యేషస్య దుర్మతి ర్మహీగాత్ । అవస్థిరా
 మఘవద్భ్య స్తనుష్వ మీధ్వస్తోకాయ తనయాయ మృ
 శ ॥౧౪॥ ఏవా బభో వృషభ చేకితాన యథా దేవన
 హృణోషేనహంసి । హవనశ్చిన్నో రుద్రేహ బోధ బ్రహ
 ద్వదేమ విదధే సువీరాః ॥౧౫॥

ఇమారుద్రాయ స్థిరధన్వన ఇతి చతుష్కర్పస్య
 సూక్తస్య । వసిష్ఠఋషిః । రుద్రోదేవతా । జగతీఛందః
 అంత్యాతిష్ఠుప్ । అభిషేకే వినియోగః॥

ఓం ఇనూ రుద్రాయ స్థిరధన్వనే గిరః క్షిప్రేనవే
 దేవాయస్వధావ్నై । అపాహ్వాన సహమానాయవేధసే ।

తిగ్గాయుధాయ భర్తా శ్మణోతునః ॥౧॥ సహిత్యేణ
 తుమ్యస్త్వజస్త్వనస్సామాజ్యేన దివ్యస్త్వ చేతతి ॥ అవం నవం
 తీరుషన్ దురశ్చ రానమీవో రుద్రజాసునో భవ ॥౨॥
 నూతేదిద్యుదవ సృష్టాదిన స్పరిక్తుయాచగతి పరిసా వృ
 ణక్తునః ॥ సహస్రిం తే స్వపివాత భేషజా మానస్తోకేషు
 తనయేషు రీరిషః ॥౩॥ మానోవధీ రుద్ర మాపరాదా మా
 తే భూమప్రసితౌ హీలితస్య ॥ ఆనో భజబర్హిషీ జీవశంసే
 యూయం పాతస్త్వసి భిస్సదానః ॥౪॥

ఇతి రుద్రనూక్తాని సమాప్తమ్.

— శ్రీ సూక్తమ్ —

ఓం హిరణ్యవర్ణామితి పంచదశర్చస్య సూక్తస్య ॥
 ఆనంద కర్దమచిక్లీ తేందిరాసుతా ఋషయః ॥ శ్రీర్దేవతా
 ఆద్యాస్తిస్తోనుష్టుభః ॥ చతుర్థీ ప్రస్తారపంక్తిః ॥ పంచమీ
 షష్ఠ్యా త్రిష్టుభా తతోష్ఠా వనుష్టుభః ॥ అంత్యా ప్రస్తార
 పంక్తిః ॥ ఓమసూక్త పారాయణే వినియోగః ॥ లేక అభి
 షేకే వినియోగః ॥

ఓం హిరణ్య వర్ణా హరిణీం సువర్ణ రజతస్రజాం ।
 చంద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహా
 ॥౧॥ తాంను ఆవహా జాతవేదోఽ లక్ష్మీ మనపగ్రామినీం
 యస్యాం హిరణ్యం విందేయం గామశ్వం పురుషానహం ।
 ॥౨॥ అశ్వ పూర్వాం రథ మధ్యాం హస్తినాద ప్రబోధి
 నీం । శ్రియం దేవీ ముపహ్వయే శ్రీర్థా దేవీ జపతాం
 ॥౩॥ కాం సోస్థితాం హిరణ్య ప్రాకారా మార్ద్రాం జ్వ
 లంతీం తృప్తాం తర్పయంతీం । పద్మే స్థితాం పద్మ వర్ణాం
 తామిహోపహ్వయే శ్రియం ॥౪॥ చంద్రాం ప్రభాసాం
 యశసా జ్వలంతీం శ్రియం లోకే దేవజుష్టా ముదారాం
 తాం ప్రసన్నాంశరణ మహం ప్రపద్యేల్లక్ష్మీ ర్మేసశ్యతాం
 త్వంవృణే । ఆదిత్యవర్ణేతప్రసోధిజాతో వనస్పతి స్తవవృక్షోధ
 బిల్వః । తస్యఫలాని తప్రసానుదంతుమాయాస్తరాయాశ్చ
 బ్రాహ్మ్య అలక్ష్మీః ॥౫॥ ఉపైతు మాందేవసఖః కీర్తి
 శ్చమణినా సహ । ప్రాదుర్భూతోఽస్మి రాష్ట్రేస్మి న్ని
 ర్తి మృద్ధిం దదాతు మే ॥౬॥ క్షుత్ప్రసా మహం జ్యేష్ఠా
 మలక్ష్మీం నాశయామ్యహం । అభూతిమ సమృద్ధిం చ స

ర్వాః నిష్ఠదమే గృహాత్ ॥౮॥ గంధద్వారాం దు గాధ
ర్వాః నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం । ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం
తా మిహా ప వా ద్యే శ్రీ యః॥౯॥ మనసః కామ
మాకూఢిం వాచస్పత్య మశీమహి । ప్రశూనా రూపమ
న్నస్య మయిత్రి శ్రీయతాం యశః ॥౧౦॥

కర్దమేన ప్రజాభూతా మయిసంభవ కర్దమా శ్రియం
నాసయ మే కుతేమాతరం పద్మమాలినీం ॥౧౧॥ ఆపస్స
జతు స్నిగ్ధాని చిక్లీత వసమే గృహే । నిచ దేవీ మాతరం
శ్రియం నాసయ మే కుతే ॥౧౨॥ ఆర్ద్రాం పుష్కరిణీం పు
ష్టిం నువర్ణా హేనుమాలినీం । సూర్యా హిరణ్యయాం
లక్ష్మీ జాతవేదో మమావహ ॥౧౩॥ ఆర్ద్రాం యకరిణీం
యస్యింప్రికళాం పద్మమాలినీం । చంద్రా హిరణ్యయాం
లక్ష్మీ జాతవేదో మమావహ ॥౧౪॥ తాం మతివసా
జాతవేదోఽలక్ష్మీ మనపగ్రామినీం । యస్యాం హిరణ్యం
ప్రభూతం గావో దాసో శ్వాన్విన్దేయః పురుషాననా
॥౧౫॥ యశ్శుచిః ప్రయతో భూత్వా జహు రూదాజ్ఞా
మన్వహం । శ్రియః ప్రచదశర్చంచ శ్రీకామస్సతతం

జపేత్ ॥ ఆనందః కర్తవ్యశ్చైవ చిత్తీత ఇతి విశ్ను తాః ।
 ఋషయస్తే త్రయః పుత్రాస్తన్వయం శ్రీరేవ దేవతా ।
 పద్మాసనే పద్మఊరూప్తద్మాక్షీపద్మసంభవేత్వమ్నా భ
 జస్వపద్మాక్షీ యోనసౌఖ్యం లభామ్యహం । అశ్వదాయ
 గోదాయ ధనదాయ మహాధనే । ధనం మే జపతాందేవి
 సర్వ కామార్థ సిద్ధయే ॥ పుత్ర ప్రాత్ర ధనం ధాన్యం మా
 స్త్యశ్వాజా విగోరథమ్ । ప్రజానాం భవసి మాతాతయ
 వృంతం కరోతు మాం ॥ చంద్రాభాం లక్ష్మీ మీశా
 నాం సూర్యాభాం శిశ్నియ మీశ్వరీమ్ ॥ చంద్ర సూర్యా
 గ్ని సర్వాభాం శ్రీమహాలక్ష్మీ ముపాస్మహే ॥ ధనమగ్ని
 ర్ధనం వాయు ర్ధనం సూర్యో ధనం వసుః । ధనమింద్రో
 బృహస్పతి ర్వరుణం ధన మశ్ను తే ॥ వైస తేయసోమగపిబ
 సోమంపిబతువృత్రహః । సోమంధనస్య సోమినో మన్యాం
 దదాతు సోమినః । సకోధో నచమాత్సర్యం నలోభో
 నా శుభామతిః । భవంతి కృతపుణ్యానాం భక్తానాం
 శ్రీసూక్తం జపేత్సదా । వర్షంతు తే విభావదిదో అభ
 స్య విద్యుతః । రోహంతు సర్వబీజాన్యవ బ్రహ్మ ద్విజా

జహి! ప్రద్యుప్రియే పద్మిని పద్మహసై హద్మాలయే ప్రద్య
 దళాయ తాక్షి । విశ్వప్రియే విష్ణు మనోనుకూలే త్వ
 త్పద ప్రద్యం మయి సన్నిధత్స్వ ॥ యా సా ప్రద్య
 ససస్థావిపులకటితటి ప్రద్య ప్రతాయ తాక్షి గుభీరా వర
 నాభి స్తన భరణమితా శుభ్ర) విస్త్రోతరీయా ॥ లక్ష్మీ
 ద్వివ్యై ర్గజేంద్రై ర్మణిగణ ఖచితై సన్నపితా హేమకుం
 భై ర్నిత్యం సా ప్రద్యహస్తా మమ వసతు గృహే సర్వ
 మాంగళ్యై యుక్తా ॥ లక్ష్మీం క్షీరసముద్ర రాజతసయా
 శ్రీరంగ ధామేశ్వరీమ్ । దాస్తీ భూత సమస్త దేవవని
 తాం లోకైక దీపాంకురాం । శ్రీమన్మంద కటాక్ష లబ్ధ
 విభవ బ్రహ్మాదృ గంగాధరాం । త్వా త్రైలోక్య కు
 టింబిసిం సరసిజాం వందే ముకుందప్రియామ్ (సి) శుద్ధలక్ష్మీ
 ర్మోక్ష లక్ష్మీ ర్జయలక్ష్మీ సురస్వతి । శ్రీలక్ష్మీ ర్వర ల
 క్ష్మీశ్చ పసన్నా మమ సర్వదా ॥ వరాంకుశే వాశమ
 భీతి ముద్రాం కరైర్వహంతింకమలాససస్థామ్ । బాలార్క
 ణోటి ప్రతిభాం త్రినేత్రాం భజే హమంబాం జగదీశ్వరిం
 తామ్ ॥ సంస్వమంగళ మాంగల్యై శివే సర్వార్థసాధికే । శ

రణ్యే త్రియంబ కేదేవి నారాయణి నమోస్తుతే ॥

శ్రీచూక్తమ్ సమాప్తమ్.

— రాత్రి సూక్తమ్. —

రాతీఁ త్యష్టర్చస్య సూక్త స్య కుశిస్సభరో రాత్రిర్వా
భారద్వాజః । రాతీస్తవం గాయతీ । రాతీసూక్త పఠనే
ఽనియోగః ॥

ఓం రాతీఁ త్యష్టర్చదాయతీ సురుతాఁ దేవ్యంక్ష
భిః । విశ్వా అధిశ్రియోఽధత ॥౧॥ ఓర్నవాఁ అమర్త్యాని
వతోదేవ్యంవృతః । జ్యోతిషా బాధతే తమః ॥౨॥ నిరుస్వసా
రమస్కంజోషసు దేవ్యాయతీ । అపేదూహసతేతమః ॥౩॥
సానో అద్య యశ్య వసుం నితే మూమన్న విక్తుహి వృక్షేన
వస్తతిం వయః ॥౪॥ నిగ్రామాసో అవిక్షత నిపద్మన్తోనిప
క్షిణః । నిశ్చేనాసశ్చి దర్శినః ॥౫॥ యూవయా వృక్ష్మం
వృక్మంయవయస్తేనమూర్త్యే । అధాన స్సుతరాభవ ॥౬॥
ఉపమాపేషి శతమః కృష్ణం వ్యక్తమస్థిత । ఉపబుణేవ
యాతయ ॥౭॥ ఉపతేగా ఇవాకరం వృశేష్వదుహితర్దవః
రాత్రిస్తోమం నజిగ్యుషే ॥౮॥ (ఋ. సం. ఆ. ౮. ౭. ౧౪.)

ఆరాత్రి పాథావం గజః పితౄర పాఽయిథామభిః |
 దివస్సాంసి బృహతీ విశ్వం స ఆత్వేషం వర్తతే తమః ||
 ౧౯ | యే తే రాత్రీ స్తృచక్షుః యుక్తాసా నవతిర్నవ |
 ౨౦ | సస్త్వప్తా ఉతో తే సప్త సప్తతిః || ౧౦ |

శ్లో. రాత్రీం ప్రపద్యే జనీం సర్వభూత నివేశినీ |
 భద్రాం భగవతీం కృష్ణాం విశ్వస్య జగతీ నిశామ్ : స |
 వేశినీ సాయమనీ గ్రహ నక్షత్ర మాలినీ | ప్రసన్నో
 హం శిషాం గాత్రీం భద్రేవార మశీమహి | భద్రేవార
 మశీ మహ్యోన్నమ ఇతి ||

తామగ్ని వర్ణాం తపసా జ్వలన్తి, వైరోచనీ, క్ష
 ర్ణ ఫలేషు జష్టాః, దుర్గాః దేవీ శరణ మహం ప్రపద్యే
 సుతరసితరస్తే నమః || ౨౦ || నమ ఇతి ||

దుర్గేషు విషమే ఘోరే సుగ్రామే రిపు సంకతు |
 అగ్ని చోర నిసాతేషు సర్వగ్రహ నివారిణి || సర్వగ్రహ
 నివారణోన్నమ ఇతి ||

దుర్గేషు విషమేషు త్వం సుగ్రామేషు వనేషు చ |
 మోహయిత్వా ప్రళయంతే తేషామ్మే అభయం కురు ||
 తేషామ్మే అభయంకురోన్నమ ఇతి |

దుర్గా దుర్గేషు స్థానేషు శన్నోదేవీ రభిష్యయే |

ఇమం దుర్గాస్తవం పుణ్యం రాత్రౌ రాత్రౌ సదా పఠేత్ ||
రాత్రౌ రాత్రౌ సదా పఠేదోన్నమ ఇతి!

రాత్రిఁ కుశికస్సభరో రాత్రిర్వా భారద్వాజీ
రాత్రిస్తవం గాయత్మ్ | రాత్రిసూక్తం జపేన్నిత్యం
తత్కాల ఉపపద్యతే ||

రాత్రి సూక్తమ్ సమాప్తమ్.

— సర్ప సూక్తమ్. —

౧ మూ శ్లో || సర్పాపసర్ప భద్రంతే దూరం
గచ్ఛ మహాయశాః | జనమేజయస్యయజ్ఞాంతే ఆస్తీ కవచనం
స్మర || ౨ || ఆస్తీకవచనం స్మృత్వా యస్సర్పో ననివర్తతే
శతభాభిద్యతే మూర్ధ్నా శంశావృక్షఫలం యథా || ౩ ||
యోజ రత్నామణాజాతో జరత్కర్యాః మహాయశాః
అసితం చార్ధసిద్ధం చ సునీతిం చాపి యస్మిరేత్ || ౪ ||
దివావా యదివా రాత్రౌ నాస్తి సర్పభయం క్వచిత్ |
జరత్కరో జరత్కర్యాం సముత్పన్నో మహాయశాః ||
|| ౫ || ఆస్తీకస్సత్య సంధోమాం పన్నగేభ్యోఽభిరక్షతు |
అగస్త్యార్థవశైచ ముచికున్దో మహామునిః | కపిలో
మునిరాస్తీకః పంచైతే సుఖిభాయినః |

సర్పసూక్తం సమాప్తమ్.

- దేవీ సూక్తమ్. -

అహం రుద్రేభిర్వసుభిశ్చరామ్యహ మాదిత్యైగుత
 విశ్వదేవైః । అహంనుతా వరుణోభా విభర్త్యహ మి
 న్నాగ్నీ అహ మశ్వినోభా ॥౧॥ అహం సోమమాహవ
 సంభిభర్త్యహ న్నవ్తారముశ పూషణా భగమ్ । అహం
 దధామి ద్రవిణం హవిష్మతేసుప్తావ్యేత్రయజమానామ
 సుస్వతే ॥౨॥ అహం రాష్ట్రే సంగమనీ నసూనా చిక్తి
 తుషీ పథమాయజ్ఞయావామ్ । తాంమదేచవ్యధధుః
 పురుతా భూరిస్థాత్రాం భూగ్యావేశయాతీమ్ ॥ ౩ ॥ మ
 యాసో అన్నమత్తి యో విషశ్శత్తియః ప్రాణితీయ ఈ
 శ్రుణోత్యుక్తమ్ । అమంతవోమాన్త ఉపక్షీయతి శుధి
 శుతశ్శిద్ధివస్తే వదామి ॥౪॥ అహమేన స్వయమిదం వ
 దామిజుష్టందేవేభిరుతమానుషేభిః । యంకామయేతం త
 ముగ్గింకృణోమితం బ్రహ్మణంతమృషీం తం సుమేధామ్
 ॥ ౫ ॥ అహం రుద్రాయ ధనురాతనోసి బహ్మ ద్విపే
 శరవే హన్తవాణ్ । అహం జనాయ సమదం శృణోమ్య
 హన్ద్యావా పృథివీ ఆవివేశ ॥౬॥ అహం సువే పితరమస్య

మూఢక స్మృతయోని రచస్వరస్స స్సమదే | తతోవితి
 ప్తే భువనాని విశ్వోతామూంవాన్యం వ్రష్మణోప స్పృ
 శామి || ౬ || అహమేవ వాత ఇన ప్రవామ్యారభమాణా
 భువనాని విశ్వా || ప్రగోద్దివా ప్రరవనా పృథివ్యే తావతీ
 మహినాసం బభూవ || ౮ || (ఋ. ౮. ౭. ౧౧.)

ఋక్సంహితాయాం డేవీసూక్తమ్ సమాప్తమ్.

— సూక్తార్థాని. —

— ౩ రుద్రసూక్తాని. ౩ —

తా|| రుద్రుడన గాయందరిని ప్రళయ కాలమున నేడ్పించువాడు.
 సంసార దుఃఖమును బోగొట్టువాడు. ఉపనిషత్తులచే ప్రతిపాదించబడు
 వాడు. ఆత్మక్షిద్యుని ఉపాసకులకు నొచ్చువాడు. ఆజ్ఞానాంధకారమును
 బోగొట్టు వాడు. || ౧ || వృద్ధి నొందిన వాడును, జడలుగలవాడును,
 నశించుచున్న శత్రుశూరులు గలవాడగు రుద్రదేవునకు మన్నింపదగు
 స్తోత్రముల నొసర్తుము. అందుచే మాప్రజలయొక్క పశువులయొక్క
 రోగములు పోగాక. మాగ్రామస్తులందఱు రోగములు లేక సంతోష
 ముచే బలముగా యుదురు గాక! || ౨ || ఓరుద్రుడా! మాకు శాశ్వత
 సుఖమునిమ్ము. నశింపజేయబడిన శత్రువులుగల మేమునీకునమస్కరింతుము.
 ప్రజలను సృజించుమనువుడనప్రజలనుగోగ నాశకమునుభయనాశకమును
 అగువానిని సురల వలనపొంది మాకిచ్చెను. ఓరుద్రుడా! నీకన్నుల
 యెదుట మేము పొందెదము. || ౩ || కోరికల నిచ్చుట ిహేరుద్రా! నీభ
 క్తులనుగు మేము నిన్న యజ్ఞ దేవతగా నమ్మి యాగ మొనర్చెదము.
 అందువలన నీయనుగ్రహమువలన శత్రువులనునసించుదురు. మాకుబుద్ధిని
 యొసంగుదువు. మాజనులకు సుఖమునియ్య యిచ్చగలవాడై మాప్రజల

కభిముఖుడగుము. నసించని ప్రజలనుగలమేము నీకు చరు పురోడాశాది
హవిస్సు నిత్తుము. ||౮|| ప్రకాశించునట్టి యజ్ఞమునుసాధించునట్టి, కుటి
లముగ నడచునట్టి, క్రాంతదశ్శనుడగు రుద్రుని రక్షణకొరకు మేము
పిలుచుచున్నాము. ఆరుద్రదేవుడు మాకు కోపమును దూరము జేయు
గాక! ఈరుద్రానిగ్రహమును బుద్ధిని యభిఃకుఱిము మేము సేవిం
తుము ||౯|| శ్రేష్ఠుడుగు ఆహారము గలవాడును, ప్రకాశించువాడును,
జటల సమూహము గలవాడును, వేదాంతములచే పొందదగినవాడును,
యగు రుద్రుని నచుస్కార పూర్వకముగ ద్యులోకమునుండి పిలుచు
చుంటిమి. ఇట్లుమాచే యాహ్వానింపబడిన రుద్రదేవుడు అందరు కోర
దగినట్టియు రోములను బోగొట్టు యావధములను గ్రహించి స్తోత్రము
చేయు మాకు సుఖమును కవచమును, గృహముల నిచ్చుగాక. ||౧౦||
మధు శర్కరాది కంటె మధురమగునట్టియు, సంతోషమును కలిగించు
నదియు, అగు ఈస్తుతి ర్క షురుత్తులకు తాతయగు రుద్రునకిగుగాక.
మృత్యుంజయుడగు ఓరుద్రుడా! మానవభోగమునకు దగిన యన్నము
మాకిమ్ము. నన్ను, నా పుత్రపౌత్రులను సుఖింపజేయుము. ||౧౧|| ఓరుద్ర
దేవుడా! మాసంబంధులగు వృద్ధులను, బాలులను, యావనులను, గర్భ
ములోయుండు పిండములను, మాతాపితలను, మాస్త్రైశ్చితులను హిం
సింపకుము ||౧౨|| ఓరుద్రుడా! మాపుత్ర పౌత్రులను, మాగోవులను, గుర
ులను, కోపముగల శూరులను హింసింపకుము. మేము నిన్ను పిలిచి
హవిస్సునిత్తుము. ||౧౩|| ఓరుద్రుడా! పశువులను కాయు గొల్లవాడు తన
యాధీనముననున్న పశువులను సాయంకాలము యజమానుని యాధీనము
జేయునట్లు నీవు యనుగ్రహించునట్లు స్తుతిపత్రములను నీకు సమర్పిం
చుచుంటిని. మరుత్పితముగు యోరుద్రుడా! మాకు సుఖమునిమ్ము. నీవు
సుఖము నిచ్చువాడవును, సేవింపదగిన వాడవును, కావున మేము
నీరక్షణ కోరుచున్నాను. ||౧౪|| నాశనము చేయబడిన విరోధులను
గల ఓరుద్రుడా! గోవులను, మనుష్యులనుహింసించు సాధనములు మాకు
దూరమున నుండుగాక! మాయందు నీయొక్క సుఖము అగుగాక.
మాకు ప్రసన్నుడవై సుఖమునిమ్ము. ||౧౫|| ఓరుద్రుడా! నీరక్షణము
గోరుచు మేము ఈస్తోత్ర మొనర్చితిమి. మేముచేసిన యీస్తోత్రము

రుద్రునకగుగాక! రుద్రుడు మరుత్తులతోకలసి మా యాహ్వానమునంగీకరించుగాక! మేమిప్పుడు చెప్పినదానిని మిత్రుడు, వరుణుడు, అదితి, సింధువు, పృథివి, ద్యులోకాభిమాని దేవత, వీరందరు యంగీకరింతురుగాక!

—౩ రాత్రిసూక్తాని. ౩—

తా॥ వచ్చుచున్నట్టియు, నేత్రస్థానీయములగు నక్షత్రములచే అనేకప్రదేశములందు ప్రకాశించునదియునగు రాత్రి విశేషించి చూచుచున్నది. ఈరాత్రి యన్నికాంతులను ధరించుచున్నది.॥౧॥ ఆపారమైనట్టియు ప్రకాశించు నట్టిదియు నగు రాత్రి విశాలమైన యాకాశమును చీకటిచే నింపుచున్నది. ఆ ప్రకారమే అణగియున్న తీగెలను పొదరిండ్లను, లేచిన వృక్షములను, తన తేజముచే క్రమ్ముచున్నది. ॥౨॥ వచ్చుచున్నట్టియు, ప్రకాశించునదియు, అగు రాత్రి [తనచెల్లెలగు] ఉషస్సును నివర్తింప చేయుచున్నది. ॥౩॥ ఏ రాత్రియొక్క అంశమగు జామునందు మేము చెట్టుమీద పక్షులవలె సుఖముగా నంటిమో అట్టి రాత్రి మమ్ములననుగ్రహించుగాక. ॥౪॥ రాత్రియందు గ్రామములలోని జనులు సుఖముగ నున్నారు. గోవులు మొదలైనవి సుఖముగ నున్నవి. క్షీరమునము గల దేలు మున్నగునవియు సుఖముగ నున్నవి. ॥౫॥ ఓ రాత్రి! మమ్ములను హింసించుటకు వచ్చెడి తోడేళ్లను పారద్రోలుము. దొంగలను పారదోలుము. పిమ్మట మాకు సుఖము చేయుము. ॥౬॥ ఓ ఉషోదేవతా! అన్నివస్తువులను వ్యాపించిట్టియు, నల్లనిదియు, తన నల్లనివర్ణమును యంతట వ్యాపింపజేయునదియునగు అంధకారము నన్న పొందెను. ఓ ఉషోదేవతా! నీవు అంధకారమును నిన్ను స్తుతించువారి ఋణములను ఎట్లు పోగొట్టెదవో అప్రకారమే పోగొట్టుము. ॥౭॥ ఓ రాత్రి పాలకు గోవులను స్తుతించునటుల నిన్ను కొనియాడుచున్నాను. ఓ సూర్యపుత్రయగు యోరాత్రీ! నీ యశస్రహము వలన శత్రువులను జయింప నిచ్చునల మేము చేయు స్తుతిని, మేమిచ్చు హవిస్సును స్వీకరింపుము. ॥౮॥

· సూక్తాని సమాప్తాని.

శుద్ధ పత్రిక.

ఉపోద్ఘాతము.

పేజీ	పంక్తి	తెప్ప.	ఒప్పు.
కృతి	7	శాతృ	శాతృ
సమ			
1	3	పుస్త్రమ్	పుస్త్రమ్
3	20	మంత్రం	నగ్రతం
6	2	సర్పబలి	సర్పబలి
7	13	ఆనా	ఆహి
10	14	పూర్వకం	పూర్వకం
12	20	సహిత	సహిత
13	5	లోపనిషత్	లోపనిషత్
„	14	సౌనక	శౌనక
15	20	బట్టినా	బట్టియునా
17	2	చేసుకొని	చేసికొని
„	21	అతిధులతో	అతిధులతో
18	3	వేసుగుని	వేసికొని
22	6	వినశ్యతి	వినశ్యతి
23	22	మధుర	మధురం
25	6	భగను	భగను
26	7	భగవ	భగవా
„	10	జను	జనులం

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
26	13	నోరథ	నోరథ
28	9	ఆచమేత్	ఆచామేత్
29	2	స్పృశేత్	స్పృశేత్
31	5	అరజ	అరజ
32	7	జ్యోతిః	జ్యోతిః
„	6	ఆపహ	ఆపహ
„	8	రసహ	రసహ
„	9	అమృతౌ	అమృతౌ
33	5	మారు	మారు
„	21	తాజుళి	తాజుళి
35	7	స్పృశేదం	స్పృశేదం
36	3	రభః	రద్భిః
37	2	కరాంగ్రిం	కరాంగ్రిం
„	4	సాక్షా	సాక్షా
41	4	శక్తిని	శక్తిని
45	17	భృగు	భృగు
47	3	తస్మయ్యజ్య	తస్మయ్యజ్య
2	7	గ్రీష్మానప్రకరణమూర్త్య సూక్త	సూక్త

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
6	13	ప్రోది ₂ న	సోది ₂ న
7	19	త్వ ₂ మే	త్వం ₂ మే
9	13	యం ₂ న	యన్న ₂
„	„	పచే ₂ తా	పచే ₂ తా
12	4	ఇత్కాష్టార్చస్య	ఇత్కాష్టార్చస్య
„	16	అగ్నిం	అగ్ని
14	5	తన్వే ₂ 3	తన్వే ₂ 3
15	15	మథో	మథో
17	3	నేది ₂ హో	నేది ₂ హో
„	6	చతుష్కర్చస్య	చతుర్ ₂ ఋచస్య
„	10	స్యచా	స్యచే
18	12	మను	మను
20	17	సగ్ని	సగ్ని
24	18	న్మోఅహంద్విష తేన	న్మోఅహంద్విష తేన
27	2	కాసత్మాత్వా	కాతాస్త్మాత్వా
„	8	భువః	భువః
„	11	రసః	రసః
„	13	మాతరః	మాతరః

పెజీ	పంక్తి	తెప్ప.	ఒడ్డు.
28	6	మూతరిః	మూతరః
„	15	తేహనః	తేహనః
„	16	మూతరః	మూతరః
„	17	మామవో	మామవో
29	8	తేహనః	తేహనః
„	9	మూతరిః	మూతరః
„	10	మామవో	మామవో
31	8	సితి	సితి
„	9	విధిస్తో)	విధిస్తో)
32	2	సింఛా	సింఛా
„	4	కృత్యే	కృత్యే
„	5	మహారా	మహారా
34	9	వసిష్ఠం	వసిష్ఠం
„	15	తర్పయే	తర్పయే
35	5	తీర్థ	తీర్థం
36	10	కచ్చో	కచ్చో
37	16	చీనా	చీనాం
38	4	రక్షో	రక్షో
„	9	నవాద్యాగాయత్రీ	గాయత్రీ

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
38	11	కేతవః	కేతవః
40	1	విదిః	విధిః
41	19	ప్రహో చు	ప్రహో చు
46	23	మృత్యు	మృత్యు
47	9	బహ్మ	బ్రహ్మ
48	18	శివో మే	శివో మే
50	5	నూయనూ	నూయనూ
51	10	మాధ్యహ్ని	మాధ్యహ్ని
52	19	వస్సు	వస్సు
53	6	వైవస్వత	వైవస్వత
„	11	హరిక	హరిక
„	14	విశిష్టా	విశిష్టా
„	15	ముద్దిశ్య	ముద్దిశ్య
54	15	స్త్రిసో	స్త్రిసో
„	19	సర్వాణి	సర్వాణి
55	5	మామవః	మామవః
57	3	పృథివీంపృథివీ	పృథివీంపృథివీ
„	„	పునఃతు	పునఃతు
„	15	భువనా	భువనా

పేజీ	సంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
58	4	ర॒భిష్ట	ర॒భిష్ట
"	10	ప॒శ్చేత	ప॒శ్చేత
"	14	అ॒హా	అ॒హా
"	"	ర॒సేన	ర॒సేన
"	15	న॒గ్న	న॒గ్న
"	"	వ॒ర్చ॒సా	వ॒ర్చ॒సా
"	17	క॒త్తూ	క॒త్తూ
"	"	దే॒వీ	దే॒వీ
61	17	అ॒భి॒సూ	అ॒భి॒సూ
62	7	వ॒స్త్వ॒రో	వ॒స్త్వ॒రో
"	17	స॒ద్ధో॒తా॒వే	స॒ద్ధో॒తా॒వే
63	6	తా॒ర॒థే	తా॒ర॒థే
64	5	పా॒త॒ర్చే	పా॒త॒ర్చే
"	"	ది॒త॒ం	ది॒త॒ం
"	"	ది॒న	ది॒న
65	9	ఉ॒ద్యం॑త॒మ॒స	ఉ॒ద్యం॑త॒మ॒స
"	11	ఏ॒వం॑వేద	ఏ॒వం॑వేద

పేజీ, పంక్తి		తప్పు.	ఒప్పు.
65	13	బ్రహ్మ	బ్రహ్మ
66	12	3 ఒపసృజరణమ్	అజసృజరణమ్
69	10	ఆపః	ఆపః
"	11	జ్యోతిః	జ్యోతిః
"	12	రసః	రసః
"	13	అమృతం	అమృతం
70	5	రేణ్యం	రేణ్యం
72	6	షణ్ముఖో	షణ్ముఖో
"	17	బద్ధులను	బుద్ధులను
"	18	తేజస్సును	తేజస్సును
75	15	శ్చాయై	శ్చాయై
76	9	ముహూర్తా	ముహూర్తా
"	13	యచ్ఛిద్ధితే	యచ్ఛిద్ధితే
"	16	జహీతా	జహీతా
77	2	రీరధః	రీరధః
"	3	రథీరశ్వన్న	రథీరశ్వన్న
"	"	సంధితం	సంధితం
"	8	ఇత్యస్యమంత్రస్య	ఇతి చతస్త్వణాం మంత్రాణాం
"	18	సేత్యస్యసూక్తస్య	సేత్యస్యమంత్రస్య

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
79	14	ప్రసనాత్మాన	ప్రసన్నాత్మాన
80	3	గురుభ్యో	గురుభ్యో
„	4	పితృభ్యో	పితృభ్యో
„	11	రాణి	రాణి
„	12	మశ్యంతి	మశ్యంతి
81	5	ఉత్త	ఉత్త
„	15	మస్తు	మస్తు
„	17	జనం	జనం
„	19	ప్రతిగచ్ఛతి	ప్రతిగచ్ఛత్
85	3	హృద్దోగం	హృద్దోగం
88	5	స్ఫూర్షేణ	స్ఫూర్షేణ
89	20	మోష్టం	మోష్టం
„	21	అస్యద్వయం	అస్యద్వయం
90	14	సవి	సవి
91	15	దయంతే	దయంతి
„	17	విభి	విభి
„	„	ర్మహ్యమ	ర్మహ్యమ
92	6	దుర్గహ	దుర్గహ
„	15	సిద్ధ	సిద్ధర్థం

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
92	20	పశిశితః	పశితః
93	10	తవే	తవే
„	„	వస్త్యోనం	వస్త్యోనం
95	8	మానత్తమా	మానత్తమా
96	2	గర్భము	గర్భము
98	13	భరదాజ	భరద్వాజ
99	9	లైర్హోష్యా	లైర్హోష్యా
100	7	ద్వినాశం	దినాసం
„	8	మోష్టం	మోష్టం
„	13	వ్యంజనం	రవ్యంజనం
102	4	రన్తహ	దుర్గహ
„	5	తాత్తి	తాత్తి
„	16	అమతత్వ	అమృతత్వ
103	2	వస్త్యో	వస్త్యో
104	12	ప్రే	ప్రే
„	18	సాయంమ	సాయంచ
„	20	రదాహుతిగ	రథాహుతిగ
105	8	చేపలెను	చేయనలెను
„	14	హ్యనా	హ్యనా

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
106	5	భవ	భవా
109	3	శుభిత	శుభీత
„	13	తిస్సః	తిస్సః
112	19	అతిథి	అతిథి
113	2	శత్రూ	శత్రూ
„	11	తేధనాది	తేధనాని
121	3	మితిసూక్తస్య	మితిమంత్రస్య
„	7	ఆప్రాద్యావా	ఆప్రాద్యావా
„	10	మితిసూక్తస్య	మితిమంత్రస్య
„	14	సూర్యం	సూర్య
„	15	ఇతిసూక్తస్య	ఇతిమంత్రస్య
123	12	మామూసాహ	మాయుసాహ
127	2	పృథ్వీ	పృథ్వీ
„	10	ముద్దిశ్య	ముద్దిశ్య
128	8	మాతరః	మాతరః
„	20	ఆపః	ఆపః
129	2	జ్యోతిః	జ్యోతిః
„	3	రసః	రసః
„	4	అమృతం	అమృతం

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
130	9	యజ్ఞస్య	యజ్ఞస్య
132	6	వీత్వాచ	వీత్వాచ
133	8	మాపస్తేన	మావస్తేన
137	11	విష్ణువే	విష్ణువే
138	18	స్త్రోహ్యతు	స్త్రోహ్యంతు
139	22	భాష్కలం	భాష్కలం
145	8	భ్యేణ	భ్యేన
„	12	మనోక్తం	మచూక్తం
151	8	మరుద్వృ	మరుద్వృ
152	12	సరస్వతిః	సరస్వతీమావాహ
159	6	పునతి	పునతి
„	11	సవితస్త్రోభిః	సవితస్త్రోభిః
161	14	అయజత	అయజత
162	3	వ్యదధుః	వ్యదధుః
„	9	నైక్షం	నైక్షం
„	14	స్తాభ్యాసన్తి	స్తాభ్యాసన్తి
164	16	నమశ్శక్రాయచ	నమశ్శక్త్రాయచ
169	8	స్కంధ	స్కంధ

పేజీ	పంక్తి	తప్ప.	ఒప్పు.
172	8	మాణికి	మాణిక్య
175	2	స్కంధ	స్కంద
180	16	యజ్ఞహగ్నే	యజ్ఞహగ్నే
181	13	ఆయుస్తేజో	ఆయుస్తేజో
„	13	భౌజ్యం	భౌజ్యం
„	14	మహా	మాహా
„	15	పత్యంఅయం సమ న	పత్యమహం సమంతప
„		పర్యానూస్యాత్సా	ర్యానిస్యాంసా
„	16	భౌమాస్సర్వాయుషా	భౌమస్సర్వాయుష
„	„	పుథివ్యై	త్పుథివ్యై
183	2	తామ	ధామ
„	6	స్సభా	స్సఖా
184	5	భాతీ	భాతీ
„	11	మధ్యే	మధ్యే
„	14	పరమాత్మా	పరమాత్మా
185	3	నమ	నమః
188	9	ధమా	ధమా
„	„	చన	చన
191	19	గచ్ఛంతు	గచ్ఛన్తు

పేజీ పంక్తి		తప్పు.	ఒప్పు.
192	5	స్వస్త్ యే	స్వస్త్ యే
"	12	ఘృతము	ఘృ
"	15	స్తస్త్	స్తస్త్
195	20	మగస్తహస్తాత్	మగస్తహస్తాత్
196	6	పురుష	పురుషః
"	10	అభిః	అభి
197	13	అజ్ఞా	అజ్ఞా
200	3	వృథివ్యాసప్త	వృథివ్యాసప్త
"	11	దివీ	దివి
"	17	రూపి తా	రూపి తా
"	19	వార ను	వార ను
201	11	ఈశోకములతో	ఈశోకములతో
202	16	శ్చంద్రిన్ ష్యాప్రో	శ్చంద్రిన్ ష్యాప్రో
"	17	జ్యోతీగ్ ష్యాప్రో	జ్యోతీగ్ ష్యాప్రో
205	9	పక్వత్యే	పక్వత్యే
206	20	ధ్యాన	ధ్యాన
207	11	హృద్యాన	హృద్యాన
"	13	విష్ణుమానా	విష్ణుమానా
"	18	సర్వమయం	సర్వమయా
208	16	ద్విరాళిత్యా	ద్విరాళిత్యా

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు
209	7	మస్వ	మ్వస్వ
„	11	వృష్ణ్యం	వృష్ణ్యం
210	3	స్సన్వో	స్సన్వో
„	7	మరిందా	మరిందా)
„	17	సహస	సహస)
211	18	మస్వ	మస్వ
212	2	ణోస్వ	ణోస్వ
213	8	తముష్టుహి	తముష్టుహి
214	7	భవస్య	భవస్య
„	14	హసీయ్య	హసీయ
224	22	శ్శమం	శమం
227	8	శ్రోఘాయ	శ్రోఘాయ
231	2	మద్దన్వై	మద్దన్వై
239	5	గస్సేన	గ
„	6	యుతా	యుతాస్సేన
„	12	పదాభ్యం	పదాభ్యం
241	6	సాలీ	సాలి
242	18	దధా	దదా
„	19	ధైవ	ధైవ

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
243	3	మహా	మాహా
"	4	పత్యులయం	పత్యమహం
"	"	సమద	సమంత
"	"	స్యాత్సర్వ	స్యాంసర్వ
"	5	యుషా	యుష
"	2	భౌజ్యం	భోజ్యం
"	"	దాతాపరార్థాపు	దాపరార్థాత్పు
"	7	తిర్భ	తిర్భ
"	17	చ్చాగ్నో	చ్చాగ్నో
244	12	శ్చిన్ద్యో	శ్చిన్ద్యో
246	21	చన	చన
247	13	సగ్వా	సగ్వా
249	13	భేద్య	భేద్య
250	7	శాంతం	శాంతిం
"	19	గ్రాసం	గ్రాసము
251	3	శ్చాంతం	శ్చాంతం
"	9	పుష్పతః	పుష్పతః
252	20	ఇంద్రాగ్ని	ఇంద్రాగ్ని
253	8	భూతానాం	భూతానాం
255	20	అక్క	అక్కడ

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
257	14	ప్రిష్టుప్	ప్రిష్టుప్
„	15	అతిధిరు	అతిధిరు
„	20	పత్తిష్టా	ప్రతిష్ఠా
258	3	పత్తిష్టా	పత్తిష్ఠా
„	9	భాత్యగ్ని	భాత్యగ్ని
„	10	దురేవా	దురేవా
261	11	లోక	ఉలోక
262	5-6	సరి = జ్య	సేతితో అభిఘటించి
263	21	బలింహ	బలించ
267	10	పాచీనావ్యేతః	ప్రాచీనావేత్యతః
271	4	కేశవా	కేశవ
„	7	ర్షయ	ర్షయః
273	16	కావేతు	కాలేతు
275	1	నైశ్వవః	నైశ్వదేవః
„	10	త్పాదే	త్పాదే
„	11	సంకల	సకలమ్
277	12	హుపర్యు	పర్యు
279	8	సంసాపజపే	సంసాజపే
281	20	కృతే వద్భ	కృత్యేతద్భ
282	14	ఏవయా	ఏవవా
285	15	పత్త్యుతా	పత్త్యుతా

పేజీ పంక్తి	తెల్పు	ఒప్పు.
288	3	నమః
„	5	తంత నాప
289	4	పంచా
„	6	మభ్యుక్త్య
„	12	సంసానా
„	„	తుత్త్రు
290	4	మన్త్య
„	20	మాప్తకం
292	12	త్రిష్టుప్
297	2	త్రిష్టుప్
„	5	ఆసన్
„	6	నామ
„	15	మిచ్చమానః
298	17	వేదస
„	18	వీరస్య
299	4	త్రిష్టుప్ ఛందా
„	7	అస్య
„	10	స్సుఖాసీ
300	4	ములజే
„	13	పరిమూహ

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
302	14	నాస్తిర్య	వాస్తిర్య
„	17	న్యంచ	న్యంచి
304	2	అంగుష్ఠనామి	అంగుష్ఠానామి
„	16	ఆపసిచ్య	ఆసిచ్య
306	12	పూర్ణిమసూత్రం	(పూర్ణిమ)
„	18	నిరూప్య	నిరూప్య
307	8	నిరూప్య	నిరూప్య
„	11	నిరూప్య	నిరూప్య
„	19	పత్నీస్వయం	పత్నీవాస్వయం
308	18	కుటుకొని	కుటుకొని
„	21	సవితుష్టా	సవితుష్టా
311	5	నోప్రీత్యా	నోప్రీత్య
„	11	న్ననావా	ననావా
„	13	స్నామ్	శ్వామ్
312	16	చేద	చేద
319	5	పత్య	పత్య
„	9	మంత్రస్య	మంత్రస్య
320	8	తుష్టిగమ్యు	తుష్టిగమ్యు
„	9	శ్చందాంసి	శ్చందాంసి
321	11	ప్రతే	ప్రతే
„	12	దేవాఋతు	దేవాఋతు

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
322	7	ర్యన్త	ర్యన్తం
323	9	పునాతు	పునాతు
"	"	స్వస్త్వా	స్వస్త్వా
"	10	జాతవేద	జాతావేదా
224	6	ఏమి	ఏమి
326	22	పథా	పథా
"	"	దేవ	దేవ
327	2	యుయో	యుయో
"	4	రాణివి	రాణివి
"	15	హృతా	హృతా
330	2	ధినా	ధినా
334	6	తస్మా	తస్మా
"	13	వస్తిష్టః	వస్తిష్టః
335	14	జన్మా	జన్మా
336	6	ధ్మసి	ధ్మసి
"	9	రథం	రథం
"	17	మఘప	మఘప
337	16	ద్విత్వేన	ద్విత్వేన
338	7	విధ్య	విధ్య

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
338	11	తవ	తవ
„	17	భి [॥] రే [॥] వే [॥] x	భి [॥] రే [॥] వే [॥]
339	12	త [॥] సో [॥] వ	త [॥] సో [॥] వ
340	11	త్య [॥] స్య [॥] మ	త్య [॥] మ
341	6	శే [॥] భి [॥] x	శే [॥] భి [॥]
342	10	హ [॥] రి [॥] కే [॥] శా	హ [॥] రి [॥] కే [॥] శ
„	16	దూ [॥] ర్జ [॥] య	దూ [॥] ర్జ [॥] మ
343	2	అ [॥] భి [॥] దు	అ [॥] భి [॥] దు
„	8	స [॥] వా	స [॥] వా
„	11	సు [॥] స	సు [॥] సం
„	16	మ [॥] ధా [॥] వ్వి	మ [॥] ధా [॥] వ్వి
344	3	త [॥] మా	త [॥] మాం
„	4	వి [॥] శ్వ [॥] భా [॥]	వి [॥] శ్వ [॥] భా [॥]
„	5	ప [॥] ప [॥] దే	ప [॥] ప [॥] దే
„	6	స్వా [॥] ర	స్వా [॥] ర
346	10	స [॥] హ [॥] స్వ [॥] తా	స [॥] హ [॥] స్వ [॥] తా
347	6	వి [॥] శ్వ [॥] ధా [॥] య [॥] x	వి [॥] శ్వ [॥] ధా [॥] య [॥] x
348	5	బ్రి [॥] వో [॥] 3	బ్రి [॥] వో [॥] 3

పేజీ	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
349	4	తము	తము
"	"	స్విషు	స్విషు
"	5	మహే	మహే
350	18	అస్మాక	అస్మాక
351	6	హస్	హస్
"	8	వర్ధనం	వర్ధనం
"	9	త్మనే	త్మనే
"	14	పథీ	పథీ
352	3	దేవాధాచ	దేవాధాచ
353	9	జలాషః	జలాషః
"	12	శ్వేషం	శ్వేషం
354	9	అవస్థిరా	అవస్థిరా
355	2	భర	భర
356	12	పద్మ్యల	పద్మ్యల
358	4	పద్మణిరూ	పద్మణిరూ
"	"	ప్రద్మాక్షి	ప్రద్మాక్షి
359	6	నమితా	నమితా
360	8	దేవ్యం	దేవ్యం

పేజీ సంక్తి		తప్ప.	ఒప్పు.
360	10	దేవుం	దేవుం
"	11	అపే	అపే
"	13	పద్మ	పద్మ
"	14	వృక్షం	వృక్షం
"	15	ధాన	ధాన
361	2	రఃప్రాయ్	రఃప్రాయ్
363	7	రాష్ట్రీ	రాష్ట్రీ
"	8	తుషీ	తుషీ
"	10	ఈ	ఈం
364	2	నిర	నిర
"	3	ష్ట్రీ	ష్ట్రీ
"	"	నాని	నాను
"	16	గ్రామస్తులు	గ్రామస్తులు
"	23	శత్రువులను	శత్రువులును
365	2	అభిముఖుడగుము	అభిముఖుడవగుము
"	13	రాధి	గాదుల
366	7	చున్నట్టి	చున్నట్టి

—♦ భీష్మతర్పణవిషయే విశేషః ♦—

(గమనింపు)దక్షిణముఖముగా కూర్చుండి యపసవ్యముగా పితృతీర్థముచే మూడుసార్లు తిలోదకమియవలెను. ఈతర్పణము తండియున్నవారుగూడ చేయవచ్చును.

ఇతి ఏవ మపసవ్యేన తర్పణం కృత్వాఽచమ్య సవ్యే నాఘ్నం గద్యాత్

శ్లో॥ వసూనామవతారాయ, శంతనోరాత్మజాయ, చ| ఆఘ్నం దదామి భీష్మాయ ఆబాల్యబ్రహ్మచారిణే|

ఇతి అశ్రీ జీవత్పితృకస్య నాధికార ఇతి కౌస్తుభః | జీవత్పితృకస్యాప్యధికార ఇతి బహవః॥ అత్ర మధ్యాహ్న వ్యాపిసీ అష్టమిగాగ్రాహ్యః | (ధర్మసింధు)

తర్పణముచేసియూడమి చి సవ్యముగా అర్ఘ్యముల నీయవలెను.

౧. వసూనామవతారాయ	అర్ఘ్యం	దదామి	౧సారి
౨. శంతనోరాత్మజాయ	"	"	"
౩. భీష్మాయ	"	"	"
౪. ఆబాల్యబ్రహ్మచారిణే	"	"	"